

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Figen ALTINOK

İLKOKUL VE ORTAOKULLARDA YAPILAN SINIF İÇİ DENETİM
ETKİNLİKLERİNİN KLİNİK DENETİM MODELİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2013

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Figen ALTINOK

İLKOKUL VE ORTAOKULLARDA YAPILAN SINIF İÇİ DENETİM
ETKİNLİKLERİNİN KLİNİK DENETİM MODELİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Kemal KAYIKÇI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2013

Akdeniz Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Figen ALTINOK'un bu çalışması, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: ..Doç. Dr. Ali Sabancı

Üye (Danışman): ..Yrd. Doç. Dr. Kemal Kayıkcı

Üye: ..Yrd. Doç. Dr. Fatma LİNAL

Tez Başlığı: İlkokul ve Ortaokullarda Yapılan Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modeli Açısından İncelenmesi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 29 / 01 / 2013

Mezuniyet Tarihi : 18 / 02 / 2013

Doç. Dr. Selçuk UYGUN
Müdür

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iv
ÖZET	vii
SUMMARY	ix
ÖNSÖZ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

1.1.Denetim Kavramı	3
1.1.1.Eğitim Denetimi	4
1.2.Eğitim Denetiminde Çeşitli Yaklaşımlar.....	5
1.2.1.Bilimsel Yönetim Yaklaşımı	5
1.2.2.Demokratik İnsan İlişkileri Yaklaşımı	6
1.2.3.Çağdaş Denetim Yaklaşımı	6
1.2.3.1.Çağdaş Eğitim Denetiminin Özellikleri	6
1.2.3.2.Çağdaş Eğitim Denetiminin İlkeleri	7
1.2.3.3.Akran Denetimi	8
1.2.3.4.Koçluk	9
1.2.3.5.Mentorluk	11
1.2.3.6.Farklılaştırılmış Denetim.....	11
1.2.3.7.Klinik Denetim	12
1.2.3.7.1.Klinik Denetimin Amacı	13
1.2.3.7.2.Klinik Denetimin Özellikleri	14
1.2.3.7.3.Klinik Denetimin Temel Varsayımları	15
1.2.3.7.4.Klinik Denetimin İlkeleri	17
1.2.3.7.5.Klinik Denetimin Süreçleri.....	18
1.3.Araştırmanın Amacı	19
1.4.Araştırmanın Önemi	19
1.5.Problem Cümlesi	20
1.6.Alt Problemler	20
1.7.Sayıtlılar	20
1.8.Sınırlılıklar.....	21
1.9.Tanımlar.....	21

İKİNCİ BÖLÜM İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	22
2.2.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli.....	36
3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu.....	37
3.2.1.Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler.....	37
3.2.2.İl Eğitim Denetmenlerine Ait Kişisel Bilgiler.....	38
3.3.Veriler Toplama Araçları.....	39
3.3.1.Görüşme Kayıtları.....	41
3.3.2.Katılımcıların Görüşme Sürelerine Ait Bilgiler.....	41
3.3.2.1.Öğretmenlerinin Görüşme Süreleri.....	41
3.3.2.2.İl Eğitim Denetmenlerinin Görüşme Süreleri.....	42
3.4.Verilerin Toplanmasında Etik Prosedür.....	42
3.4.1.Araştırmanın Yürütüleceği Birimin Bağlı Olduğu Kurumdan İzin Alınması.....	42
3.4.2.Araştırma için Katılımcıların Bilgilendirilmesi ve Katılım İzin Formlarının Doldurulması.....	42
3.5.Verilerin Analizi.....	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR ve YORUM

4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	44
4.1.1.Teftiş Bölgeleri ve Gruplarının Oluşumu.....	44
4.1.2.Eğitim Örgütlerinde Sınıf içi Denetimin Kapsamı.....	46
4.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	53
4.2.1.Gözlem Öncesi Görüşme.....	53
4.2.2.Gözlem Aşaması.....	55
4.2.2.1.Modern Gözlemin Özellikleri.....	56
4.2.2.2.Gözlemde Dikkat Edilecek Hususlar.....	57
4.2.2.3.Gözlem Tekniğinin Avantajları ve Dezavantajları.....	61
4.2.2.4.Etkili Gözlem Teknikleri.....	62
4.2.2.4.1.Seçilmiş Gözlem Kaydı.....	63
4.2.2.4.2.Oturma Planları Üzerine Kurulu Gözlem Kayıtları.....	64

	iii
4.2.2.4.3.Geniş Mercek Teknikleri	64
4.2.2.4.4.Kontrol Listeleri ve Zaman Çizelgesi İşaretleme	65
4.2.3.Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme	66
4.2.4.Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme	70
4.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	72
4.3.1.İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşleri	72
4.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	123
4.4.1.İl Eğitim Denetmenlerinin Görüşleri	123
4.5.Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	145
4.5.1.Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması	145
4.6.Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	150
4.6.1.İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşleri	150
4.7.Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar	165
4.7.1.İl Eğitim Denetmenlerinin Görüşleri	165

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.Sonuç	168
5.1.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	169
5.1.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	170
5.1.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	171
5.1.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	175
5.1.5.Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	177
5.1.6.Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	178
5.1.7.Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	179
5.2.Öneriler	180
5.2.1.Uygulayıcılara Öneriler	180
5.2.2.Araştırmacılara Öneriler	181
KAYNAKÇA	182
EKLER	189
Ek 1: Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu	189
Ek 2: Yarı Yapılandırılmış Denetmen Görüşme Formu	191
Ek 3: Öğretmen/Denetmen Katılımı için İzin Formu	193
Ek 4: Araştırma İzin Belgesi	194
Ek 5: Özgeçmiş	195

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Verilerin Elde Edildiği Öğretmenlere Ait Kişisel Özellikler.....	38
Tablo 3.2 Verilerin Elde Edildiği İl Eğitim Denetmenlerine Ait Kişisel Özellikler.....	39
Tablo 3.3 Araştırmaya Katılan Resmi Okul Öğretmenlerine Ait Görüşme Süreleri	41
Tablo 3.4 Araştırmaya Katılan Özel Okul Öğretmenlerine Ait Görüşme Süreleri.....	41
Tablo 3.5 Araştırmaya Katılan İl Eğitim Denetmenlerine Ait Görüşme Süreleri.....	42
Tablo 4.1 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Sınıf Denetiminden Önce Öğrenciler ve Öğretmen Hakkında Bilgi Toplamak Amacıyla Kendileriyle Görüşme Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	73
Tablo 4.2 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gerçekleştireceği Denetimin Amaçlarını Sınıf Denetiminden Önce Öğretmene Açıklaması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	77
Tablo 4.3 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Derse Girmeden Önce Öğretmen ile Birlikte Denetim Planı Hazırlaması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	80
Tablo 4.4 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Sınıf İçi Denetimini Gerçekleştirmek Amacıyla Sınıfa Girmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	83
Tablo 4.5 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Esnasında Sınıftaki Konumlanmaları Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	87
Tablo 4.6 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Gözlem Esnasında Denetmenin Nelere Dikkat Ettiği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	91
Tablo 4.7 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Gözlem Esnasında Denetmenin Objektifliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	99
Tablo 4.8 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Esnasında Elde Ettiği Verileri Paylaşması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	104
Tablo 4.9 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Sınıf İçi Gözlem Sürecini Değerlendirmek için Öğretmen ile Toplantı Yapması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	106
Tablo 4.10 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Güçlü ve Zayıf Yönlerini Belirlemesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	110
Tablo 4.11 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Güçlü Yönlerini Ön Plana Çıkarıp, Zayıf Yönleri Güçlendirmek için Çalışmalar Yapması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	114

Tablo 4.12 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Kendi Denetimsel Uygulamasını Değerlendirmesi ve Öğretmenin Görüşlerine Yer Vermesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	118
Tablo 4.13 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Denetim Sürecinde Karşılaşılan Eksiklikleri Öğretmenle Birlikte Tespit Etmesi ve Bunların Giderilmesine Yönelik Yeniden Bir Planlama Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	120
Tablo 4.14 Denetmenlerin, Sınıf Denetiminden Önce Öğrenciler ve Öğretmenler Hakkında Bilgi Toplaması Amacıyla Öğretmen ile Görüşme Yapması Konusundaki Görüşlere İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	124
Tablo 4.15 Denetmenlerin, Gerçekleştireceği Denetimin Amaçlarını Sınıf Denetiminde Önce Öğretmene Açıklaması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	125
Tablo 4.16 Denetmenlerin, Derse Girmeden Önce Öğretmen ile Birlikte Denetim Planı Hazırlanması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	127
Tablo 4.17 Denetmenlerin, Sınıf İçi Denetimi Gerçekleştirmek Amacıyla Öğretmen ile Sınıfa Girilmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	128
Tablo 4.18 Denetmenlerin, Sınıf Gözlemi Esnasında Sınıfta Konumlanmaları Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	130
Tablo 4.19 Denetmenlerin, Gözlem Esnasında İl Eğitim Denetmeninin Nelere Dikkat Ettiği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	131
Tablo 4.20 Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Objektiflik Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	135
Tablo 4.21 Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Elde Ettiği Verilerin Öğretmen ile Paylaşması ve Öğretmenlerin Verileri Çözümlemesine Olanak Sağlanması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	136
Tablo 4.22 Denetmenlerin, Gözlem Sürecini Değerlendirmek için Öğretmen ile Toplantı Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	137
Tablo 4.23 Denetmenlerin, Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Belirlenmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	138
Tablo 4.24 Denetmenlerin, Öğretmenlerin Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Ön Plana Çıkarılıp, Zayıf Yönlerinin Güçlendirilmesi için Çalışmalar Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	139
Tablo 4.25 Denetmenlerin, Denetimsel Uygulamasının Değerlendirilmesi ve Öğretmenin Değerlendirmede Görüşlerine Yer Verilmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	141
Tablo 4.26 Denetmenlerin, Denetim Sürecinde Karşılaşılan Eksikliklerin Öğretmenle Birlikte Tespit Edilmesi ve Bunların Giderilmesine Yönelik Yeniden Bir Planlama Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	143

Tablo 4.27 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin İlk Adımı Olan Gözlem Öncesi Görüşme Aşamasına Uygunluğu Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	145
Tablo 4.28 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin İkinci Adımı Olan Gözlem Sürecine Uygunluğu Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	146
Tablo 4.29 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin Üçüncü Adımı Olan Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	148
Tablo 4.30 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin Dördüncü Adımı Olan Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler	150
Tablo 4.31 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Klinik Denetim Modelinin Türkiye’de Uygulanabilmesi için Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	151
Tablo 4.32 Denetmenlerin, Klinik Denetim Modelinin Türkiye’de Uygulanabilmesi için Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler	165

ÖZET

İLKOKUL VE ORTAOKULLARDA YAPILAN SINIF İÇİ DENETİM ETKİNLİKLERİNİN KLİNİK DENETİM MODELİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın genel amacı şuan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokul ve ortaokullarda yürütülen denetim çalışmalarını klinik denetim modeli açısından irdelemek ve betimlemektir. Öğretmenlerin ve il eğitim denetmenlerinin sınıf içi denetim uygulamaları hakkındaki görüşlerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak ve uygulamada eksik kalan unsurlar için bilimsel verilere dayalı öneriler geliştirmektir.

Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Antalya merkez ilçelerde görev yapan 10 resmi, 10 özel okul öğretmeni olmak üzere 20 öğretmen ve Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görev yapan 5 il eğitim denetmeni olmak üzere toplam 25 katılımcıyı kapsamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma verileri analiz edilirken bazı alt problemlerde içerik analizi, bazılarında betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından danışman denetiminde görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme sorularının geçerliği ve güvenilirliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmada, klinik denetim modeli açısından bulgular incelendiğinde denetmenlerin sınıf denetimi öncesi öğretmen ile yeterince etkileşime geçmediği, denetmenlerin sınıf gözleminde gözlem tekniklerini yeterince kullanmadığı, gözleminde elde edilen verileri öğretmen ile genelde kısa görüşmelerle; genel toplantılar ya da zümre toplantısı yaparak paylaştığı, öğretmenlerin zayıf yönlerini güçlendirmek için çalışma yapılmadığı, denetimin sonunda birlikte değerlendirme ve yeniden planlama yapılmadığı sonucuna varılabilir. Gözlem öncesi görüşme sürecinde öğretmenlerin çoğu sınıf denetiminden önce görüşme yapmadıklarını, denetim amaçlarının paylaşılmadığı, birlikte denetim planı hazırlanmadığı yönünde görüş belirtirken, denetmenlerin çoğu bu konuda bazen öğretmenle görüştiklerini ve denetimin amaçlarını öğretmenlerin zaten bildiğini ifade etmiştir. Denetmenlerin tümü öğretmenler ile birlikte denetim planı hazırlamadıklarını belirtmiştir. Gözlemi gerçekleştirmek için öğretmenlerin çoğu denetmenin derse sonradan girdiğini ifade ederken, denetmenlerin çoğu derse öğretmen ile birlikte girdiğini belirtmiştir. Gözlem sürecinde öğretmenlerin çoğu denetmenlerin gözlem sürecini objektif bulmazken denetmenlerin tümü kendi davranışlarını

objektif bulduklarını dile getirmiştir. Analiz ve gözlem sonrası görüşme aşaması ile ilgili öğretmenler ve denetmenlerin çoğu gözlem verilerinin genel toplantılar yoluyla paylaşıldığını, zayıf yönler için sadece öneriler getirildiğini dile getirmiştir. Görüşme sonrası analiz ve değerlendirme aşamasında öğretmenlerin büyük çoğunluğu denetmenlerin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmede ve birlikte yeniden bir planlama yapmadıklarını belirtmiştir. Denetmenlerin tamamı klinik denetimin ön gördüğü değerlendirme ve planlamayı gerçekleştirmedikleri yönünde görüş bildirmiştir. Genel olarak elde edilen verilere dayanılarak mevcut sistemde uygulanan denetim etkinliklerinin büyük oranda klinik denetim modeli ile benzerlik göstermediği söylenebilir. Öğretmenler ve denetmenler, Türkiye’de bu modelin uygulanabilmesi için değişmesi gerekenler ile ilgili öneriler getirmiştir. Bu önerilerden bazıları; inceleme-soruşturma, rehberlik ve denetim görevlerinin ayrılması, denetmenlerin ve öğretmenlerin klinik denetim modeli ile ilgili hizmet içi eğitimlerle donanımlarının sağlanması, denetmenlerin lisansüstü eğitim alması, denetimde bir sıra ve sürekliliğin izlenmesi, denetimden çok rehberliğe ağırlık verilmesi, denetim sisteminde yeniden bir yapılanmaya gidilmesi ve denetmen sayılarının artırılması olarak sıralanabilir.

Bu araştırma, klinik denetim modeli ile ilgili farklı çalışma gruplarıyla nitel bir çalışma olması, klinik denetim modelinin dört aşamalı olarak yeniden planlanması ve eğitim sistemine katkı sağlayacağı düşüncesinden dolayı önem arz etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf İçi Denetim, Klinik Denetim.

SUMMARY

RESEARCH OF CLASSROOM SUPERVISION ACTIVITIES IN PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS IN POINT OF CLINICAL SUPERVISION MODEL

The overall purpose of this research is to examine and describe the supervision activities which are conducted in primary and secondary schools of the Ministry of National Education. Teachers and province supervisors express their opinions and similarities about classroom supervisory implementations and develop suggestions based on scientific data.

This research includes 25 participants as 20 school teachers; 10 of public, 10 of private school teachers and 5 province supervisors from Antalya Province Directorate of National Education who have served during the 2011-2012 education year.

Research was done through a qualitative research method. Data were collected through a semi-structured interview. While research data have been analysed, some subproblems were solved by descriptive analysis technique and some by context analysis. At the data collecting phase, survey questions were prepared by the researcher under advisor control and their validity maintained by consulting expert opinions.

It can be concluded from this research when we examine the evidence in point of clinical supervision model that supervisors and teachers do not interact adequately before classroom supervision, supervisors do not use observation techniques, data from observation are shared with teachers only in short dialogues, general and group meetings, weak sides of teachers are not strengthened up with any activity, and lastly there are no evaluation or replanning after supervision. During meeting sessions before observation most of the teachers have expressed that they have not done any meetings before supervision, supervision purposes were not shared, supervision plans were not prepared but on the other side, supervisors have expressed that they have been talking with teachers considering the same subject and they already knew the purposes of supervisions. Teachers also have claimed that supervisors were attending the observations after the beginning of the class but most of the supervisors have stated that they were starting with teachers. All supervisors have stated that they have not prepared a plan of supervision. During the observation phase most of the teachers had an opinion about the lack of objectivity of supervisors but supervisors have expressed that they were objective. Most of the teachers and supervisors have stated that after analysis and observation

phases weak sides and problems were shared through only general meetings without discussions and suggestions were quiet passive. After meetings teachers have stated that supervisors have not implemented their own evaluation and replanning tasks in analysis and evaluating phases. Entire supervisor also have expressed that evaluation and planning have not implemented as prescribed as in clinical supervision. According to the collected datas the implementations in current system does not have any similarity with clinical supervision model. Teachers and supervisors have brought positive proposals to implement this model in Turkey. Some of these proposals are listed as; survey and investigation, guidance and supervision, separation of duties, provide in-service trainings of clinical supervision model to supervisors and teachers, provide postgraduate education to supervisors, follow a sequence and order in supervision, concentrate more guidance instead of supervision, a restructuring plan in supervision system and increase the number of supervisors.

This research has importance because of its idea that can provide a benefit to current education system, because of replanning the clinical reseacrh model in four stages and because of a qualitative work in clinical supervision model with different types of groups.

KeyWords: Inside Classroom Supervision, Clinical Supervision

ÖNSÖZ

İlkokul ve ortaokullarda yapılan sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modeli açısından incelenmesi isimli tez çalışmamda birçok kişinin katkısı bulunmaktadır. Öncelikle çalışmamın başlangıcından itibaren düşünce ve önerileri ile ilerlememi sağlayan değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Kemal KAYIKÇI' ya sonsuz teşekkürlerini sunarım.

Yüksek lisans eğitim-öğretim hayatım boyunca sahip oldukları donanım ve becerileriyle hayatıma değer katan saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Mualla BİLGİN AKSU, Doç. Dr. Ali SABANCI, Doç. Dr. İlhan GÜNBAIYI ve Yrd. Doç. Dr. Türkan MUSTAN AKSU, araştırmama görüşleri ile katkı sağlayan Antalya ili resmi ve özel okullarda görev yapan öğretmenlere ve Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görevli il eğitim denetmenlerine teşekkürü bir borç bilirim.

Her zaman yanımda olup gerek motivasyonları, gerek içtenlikleri ile bana katkı sağlayan yüksek lisans arkadaşlarım Feridun SAĞOL, Gamze TÜRKOĞLU, Reyhan NAZAROĞLU, Ramazan GÖK, Serdar ÖZÇETİN ve dostluğuyla bana her zaman iyi bir rehber olan Ezgi EREN' e çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca tüm fedakârlıkları, çabaları, sevgileri ve doğallıkları ile her zaman yanımda olan annem Elif ALTINOK, ağabeyim Uğur ALTINOK' a minnettarım. Kıymetli yeğenim Ahmet Arda ALTINOK 4,5 yaşında olmasına rağmen araştırmam boyunca bana güvendiğini ifade eden, sevgi dolu sözleriyle benim için hep itici bir güç olmuştur, çok değerli yeğenime de teşekkürü bir borç bilirim. Bedenen yanımda olamasa da dürüstlüğüyle, bana öğrettikleriyle, beni her zaman güçlü kılan babam Ahmet ALTINOK'a sonsuz teşekkürler.

Figen ALTINOK

27.12.12

GİRİŞ

Dünyadaki çeşitli alanlardaki gelişme ve yenileşmeler insanları örgütlenmeye yönlendirmektedir. Birlikte sağlanması gereken gereksinmelerin çokluğu ve sürekliliği yanında birlikte çözülmesi gereken sorunlar, toplumların üyelerinin birbirleri ile sürekli işbirliği ve dayanışma içinde olmalarını gerektirmektedir. Bu gereklilik, başta insanların bir toplum olarak örgütlenmesine, sonra da toplum içinde değişik işlevleri olan örgütlerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Çünkü toplu ve modern yaşam, örgütlü yaşamı zorunlu kılmaktadır (Başaran, 1982, s. 11).

İnsan ve toplum açısından yaşamsal öneme sahip olan örgütlerin başında ise okullar gelmektedir. Okul özgün bir toplumsal sistem, formal bir örgüt olup, eğitim sisteminin genel amaçları, özel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, öğrenciye istendik bilgi, beceri ve davranışların bilimsel yöntemlerle kazandırıldığı bir örgüttür (Aytaç, 2000, s. 1).

Örgütün kendi varlığını korumaya kararlı oluşu, belli amaç ya da amaçları gerçekleştirmek için kurulmuş oluşu, sürekli bir izleme, inceleme ve değerlendirme ve geliştirme etkinliğini kapsayan denetimin önem ve zorunluluğunu göstermektedir (Aydın, 2007, s. 11).

Eğitim denetiminin, örgütsel başarı ve onun da ötesinde toplumsal başarı için yaptığı katkıların ölçülmesi, zorunlu görülen eğitim örgütlerinin ne kadar etkili olduğunu doğru olarak ortaya koyabilmesi ve sonuçta gerekli olan düzeltmeleri yapabilmesi için etkili olması zorunluluğu bulunmaktadır. Eğitim denetiminin etkili olması ise etkili bir denetim anlayışı ile olası görülmektedir. Bu nedenle eğitimde etkililik, eğitim denetiminde etkililiği, eğitim denetiminde etkililik ise etkili bir denetim anlayışının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Uludağ, 2000, s. 156).

Günümüzde bir yandan artan bilgi birikimi, öte yandan, demokratik insan ilişkilerin giderek daha çok önem verilmesi denetimi çok boyutlu, karmaşık, bir süreç haline getirmiştir. Bu yeni biçimiyle denetim, dar anlamda gözlem yapma, önceden belirlenmiş ölçülere uymayan durumları rapor etme, kişiler için ceza ya da ödül önerme değil; geniş anlamda öğretmeyi ve öğrenmeyi etkileyen etkenlerin tümünün değerlendirilmesi ve daha etkili bir öğrenme ve öğretme ortam ve koşullarının hazırlanması işi haline gelmiştir (Akış, 1999, s. 14-15).

Çağdaş denetim yaklaşımının uygulandığı klinik denetim, denetim eylemlerinin etkililiğini artırmak amacıyla, özellikle öğretimde, planlı, işbirlikçi, gözlem, inceleme ve davranış değiştirmeye yönelik etkinlikler bütünüdür. Öğretmenin neleri, nasıl, hangi sonuçlara ulaşmak için yapacağını iyi bilmesini sağlamak, etkili bir planlama yapmak ve öğretmenle ilişkiyi geliştirmek için gözlem öncesi ön görüşme yapmak, etkili ve planlı bir gözlemlerle öğrenme

durumunu ve süreçlerini gözlemek gözlem sonrası görüşmeyle, elde edilen sonuçları çözümleyip değerlendirmek, önerileri ve uygulamalarını görüşmek klinik denetimdeki basamaklar olarak verilebilir (Engin, 2003, s. 20).

Bu düşüncelerden yola çıkarak alanda klinik denetim modeli ile ilgili yapılan incelemelere göre araştırmalarda nicel yöntem kullanılarak sorulara yanıt aranmaya çalışıldığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmada ise, mevcut sınıf içi denetim sürecinin klinik denetim modeline uygunluğunu irdelemek amacıyla görüşme formu hazırlanmış ve böylece ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler ile il eğitim denetmenlerinin mevcut sınıf içi denetim sürecini değerlendirmeleri ve klinik denetim modeli hakkındaki görüşleri nitel yöntem ile ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmada mevcut sistemdeki sınıf içi denetim etkinliklerinin nasıl bir yol izlediği, çağdaş eğitim denetimi yaklaşımlarından biri olan klinik denetim modelinin nasıl bir süreç ön gördüğü ve bu modelin uygulanabilmesi için mevcut sistemde nelerin yapılması gerektiği ile ilgili sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Bu bölümde problem durumunun anlaşılabilmesi için alan yazın bilgilerine yer verilmiştir. Öncelikle denetim ve eğitim denetimi kavramı üzerinde durulmuştur. Sonra eğitim denetiminde çağdaş yaklaşımlar, çağdaş eğitim denetiminin özellikleri ve ilkeleri, çağdaş eğitim denetiminin türleri ele alınmıştır. Çağdaş eğitim denetim yaklaşımlarından olan klinik denetim modelinin amacı, özellikleri, temel varsayımları, ilkeleri ve süreçleri açıklanmıştır. Bu bölümün devamında ise araştırmanın amacına, önemine, problem cümlesine, alt problemlerine, sayıtlılarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Denetim Kavramı

Denetim sözlük anlamı olarak, kurumda çalışan personelin görevlerini yapma biçimlerini gözlemek, hataları ve noksanları ortaya koymak, bunları düzeltmeleri için gerekli tedbirleri almak, problemleri çözümlenmek, yenilikleri tanıtmak ve yeni yöntemler geliştirmek, şeklindedir (Demirtaş ve Güneş, 2002, s. 34).

Denetim, örgütsel faaliyetlerin belirlenen hedefler doğrultusunda, tespit edilen ilkelere uygun olup olmadığının anlaşılma süreci olarak düşünülebilir. Denetimin temel amacı, örgütün amaçlarının gerçekleştirilme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Bu amaçla, örgütsel işleyiş bir bütün olarak, planlı ve programlı bir biçimde sürekli olarak izlenir, eksik yönler saptanır, düzeltilir; hataların yinelenmesi engellenmeye ve daha sağlıklı bir işleyiş gerçekleştirilmeye çalışılır. İşlevsel bir yapıya ve sağlıklı bir işleyişe sahip olan bir denetim sisteminin, ölçütlerinden sapma eğilimlerini, daha sapmalar meydana gelmeden ve örgütte büyük kayıplara yol açmadan saptaması ve düzeltmeler yapması beklenir. Bu güçte olan bir denetim sistemine sağlıklı bir sistem denebilir (Aydın, 2007, s. 11).

Denetim süreci incelendiğinde üç aşamadan oluştuğu gözlenmektedir. Denetim kavramının algılanması, onun öğelerinin bilinmesine bağlıdır. Bunlar sırası ile durum saptama, değerlendirme ve düzeltme ve geliştirme basamaklarıdır (Başar, 1993, s. 3-4).

Genel anlamda denetim kavramı bu şekilde tanımlanırken temelde okul örgütünde de hedeflenen amaçların gerçekleştirilme derecesinin saptanması, verilerin değerlendirilmesi, süreçte tespit edilen aksaklıkların giderilmesi gibi amaçlar ortak unsurlardır. Bunların yanında eğitim-öğretim kalitesinin artması, öğrencinin zihinsel, duygusal ve davranışsal yönde gelişimine katkı sağlanması, öğretmenin gelişime özendirilmesi, öğretme ve öğrenme ortamına etki eden tüm unsurların bir bütün olarak değerlendirilmesi gibi unsurlarla beraber karşımıza bir de eğitim denetimi kavramının çıktığı söylenebilir.

1.1.1. Eğitim Denetimi

Eğitim denetimi, denetimin alt kümesidir. Bazen denetmenin rolünün okul sistemleri arasında tutarlı olmaması için, denetimin bile çeşitli yorumları olduğu gibi eğitim denetiminin ve eğitim denetmeninin rolünün de çeşitli yorumları vardır. Devlet okullarındaki eğitim denetimi çalışmaları, konunun mutlak doğası ile sınırlandırılmıştır. Görünüşte akla yatkın bir terim gibi olsa da, eğitim denetimi geçmişte yeterince iyi tanımlanmamıştır ve bu nedenle de şimdi daha güncel görüşler aramak daha uygun olabilir (Goldhammer ve diğerleri, 1980, s. 17). Formal örgütler amaç, süreç, süreçte rol oynayan insan gücünün nitelikleri, sürecin ve sonucun değerlendirilmesi bakımından farklılık göstermektedir. Okulun, kendine has yanlarının olması, denetim alt sisteminin de kendine has olması sonucunu doğurmaktadır (Aydın, 2007, s. 11).

Karagözoğlu (1977), Bilir (1991), Kapusuzoğlu (1988) gibi denetim alt sistemi üzerinde yapılan çok sayıdaki bilimsel araştırma, denetim alt sisteminin çağdaş anlamda yerine getirilmesi gereken işlevini yapmaktan çok uzak kaldığını ve günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermediğini, denetim alt sisteminde önemli sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır.

Oysa denetim ve denetimin alt sistemi olan eğitim denetiminin tanımları ortak bir paydada amaçlara ulaşmayı, değişimi, düzenlemeyi ve gelişimi vurgulamaktadır.

Eğitim denetimi; öğretme öğrenme sürecinin geliştirilmesi ve daha etkili bir hale getirilmesi için okulun işleyişinin, önceden tespit edilmiş amaçlara ne derecede uygun olduğunu ve amaçlara ulaşılma derecesinin belirlenmesi ve bu yolla okulun öğretme sürecinin doğrudan etkileyecek biçimde düzenlenmesidir (Demirtaş ve Güneş, 2002, s. 34).

Eğitim denetiminin gerekli olmasının bir nedeni artık denetim sisteminin kontrol amaçla yapılmasının ötesinde geliştirme fonksiyonunun da olduğu üzerinde durulmasıdır. Bu şekilde incelendiğinde öğretimin denetlenmesi ve geliştirilmesi eğitim sisteminin amaçlarını ulaşması konusunda bir gereklilik haline gelmiştir.

Eğitim denetimi uygulamaları incelendiğinde, ilk günlerden bu güne değin, yönetimdeki değişimlere paralel bir değişim süreci izlenmektedir. Fakat geçmişteki denetim uygulamalarını şekillendiren anlayışların izleri bugünkü uygulamalarda da görülmektedir. 1900'lü yıllarda denetim, yönetsel açıdan uygulanmakta ve öğretmenler yönetim tarafından faaliyetleri denetlenen iş görenler olarak algılanmaktadır. Denetim bir uzmanlık alanı olarak görülür ve denetimi uzman kişiler yapmaktadır. 1920'lerde denetim bilimsel bir nitelik kazandı ve öğretmenler aracılığıyla eğitim ilkelerinin öğretime uygulaması anlamına gelmiştir. 1930 ve 1940'lı yıllarda artık denetime insan ilişkileri yaklaşımıyla bakılmaya başlanmıştır. Öğretmenler sadece faaliyetleri denetlenen iş görenler olmaktan çıkmış, öğretmenlerin güdülenmesinin, duygularının da önemi anlaşılmıştır. Günümüzde ise insan

kaynakları yaklaşımının ışığında, örgütler insan kaynaklarının önemini anlamış ve insan kaynaklarını geliştirilmesi için gerekli faaliyetler içine girmişlerdir (Aydın, 2007, s. 12).

Çağdaş anlamda eğitim denetimi, belirlenmiş genel amaçlar doğrultusunda çevresel etkilerde dikkate alınarak, eğitimden etkilenenlerle işbirliği içinde bilimsel yöntemlerle eğitim kurumlarındaki her türlü insani ve maddi kaynaklarla, yapılan çalışmaların denetlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini kapsayan bir süreçtir (Kayıkçı, 2005, s. 7).

1.2. Eğitim Denetiminde Çeşitli Yaklaşımlar

Eğitim denetiminin gelişim sürecine paralel olarak Aydın (2007, s. 12) denetim uygulamalarındaki özelliklere göre üç farklı yaklaşım üzerinde durmaktadır. Bu yaklaşımlar “Bilimsel Yönetim Yaklaşımı”, “Demokratik İnsan İlişkileri Yaklaşımı” ve “Çağdaş Denetim Yaklaşımı” olarak gruplandırılmıştır.

1.2.1. Bilimsel Yönetim Yaklaşımı

Klasik yönetim kuramları, denetimin, teknik yanına ağırlık veren klasik denetim anlayışına yakındırlar. Verim, emretme ve kontrol öğelerinin önemliliği, işi yapandan çok yapılan işin gözetilmesi, denetimin kontrol öğesine ağırlık verici ve zorlayıcı olması bu yönetim ve denetim anlayışının genel özelliklerini oluştururlar. Birikimli sorumluluk ilkelerini koymuş olmaları, bu gruptaki kurumların, “Dinamik Yönetim” kuramı aracılığı ile yönetim ve denetime getirdikleri en önemli katkı sayılabilir (Karagözoğlu, 1977, s. 14-16).

20. yüzyılın başlarında genel yönetim alanında uygulanmaya başlanan “Bilimsel Yönetim” anlayışı toplumsal bir örgüt olan eğitim yönetimini de etkilemiştir. Taylor, Fayol ve Weber gibi yönetim alanında etkili yazarların geliştirdikleri kavramlar okul yönetimlerine de yansımıştır (Bursalıoğlu, 2003, s. 15-21). Bu yönetim anlayışını eğitime uygulayanların başında gelen Amerikalı eğitimci Franklin Bobbitt, örgüt ilkelerini okul denetimine uygulamıştır. Bobbitt, eğitim hedeflerinin açık olarak tanımlanmasını ve hedeflere göre etkinliklerin eş güdümlenmesini ileri sürmüştür. İlkeler, en iyi öğretim yöntemlerinin bulunmasını ve uygulanmasını gerektirmektedir. Öğretmenlerin açık olarak belirlenen yeterliliklere göre değerlendirmeleri denetmenlerden beklenmektedir. Öğretmenlerin ayrıntılı bir biçimde yönlendirilmeleri, öğretim araç ve gereçleri ile desteklenmeleri de denetmenlere düşmektedir.

Bilimsel denetim, otokratik bir denetim felsefesini yansıtmaktadır. Bu anlayışta, öğretmenler yönetimin ek parçaları olarak görülmekte, önceden saptanmış görevleri, yönetimin istekleri doğrultusunda yerine getirmek durumunda olan görevliler olarak algılanmaktadır (Aydın, 2007, s. 13-14).

1.2.2. Demokratik İnsan İlişkileri Yaklaşımı

İnsan ilişkileri akımı eğitimde denetim sürecini de etkilemiş ve denetmenin görevleri ve rolünde önemli yeniliklere yol açmıştır. Öğretmenlerin duygu ve heyecanları olduğu kabul edilmiş ve denetim süreci demokratik insan ilişkileri ışığında yeniden düzenlenmiştir. Denetimin teknik yanı ile sosyal yanına aynı ağırlığın tanınması gereği kabul edilmiş ve denetmenin insanlık hüneleri kazanması zorunlu olmuştur. Kişilik ve davranışın anlaşılması, yenilik ve değişme, iletişim ve öğrenme gibi sorunların, böyle hüneler aracılığıyla incelenebileceği ve çözülebileceği anlaşılmıştır (Bursalıoğlu, 2003, s. 30).

Bu yaklaşımda denetmenden rahat bir hava yaratması ve katılımı sağlaması beklenmektedir. Esas olarak denetmenden liderlik beklenmektedir. Bu yaklaşım bütüncül bir anlayış izlemektedir. Eğitim örgütlerinde yalnız öğretmenlerin değil tüm işgörenlerin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Aydın, 2007, s. 15).

1.2.3. Çağdaş Denetim Yaklaşımı

Çağdaş yaklaşımda katımlı bir araştırma ve değerlendirmeye dayalı bir denetim uygulaması vurgulanmaktadır. İstenilen sonucun alınması için en uygun koşulların ve davranışların oluşturulması hedef alınmaktadır.

Çağdaş yaklaşımın en çarpıcı özelliği, insan kaynaklarına verilen önemdir. İnsan kaynağının geliştirilmesi ve en etkili biçimde kullanılması, çağdaş yaklaşımın odak noktasını oluşturmaktadır (Aydın, 2007, s. 15).

Çağdaş eğitim denetiminin amacı, okullarda öğretme – öğrenme sürecinin geliştirilmesiyle birlikte öğrenmeyi ve öğretmeyi etkileyen öğeleri birlikte ele alarak, süreci değerlendirmek ve daha etkili kılmak üzere gerekli önlemleri almaktır (Burgaz, 1995, s. 127).

Çağdaş denetim yaklaşımlarına göre, ilgili bireyler arasında sorunların çözümü için birlikte çalışma esasına dayanan ortaklık ilişkisinin kurulabilmesi, öğretmen yeterliliğinin yükseltilebilmesi açısından önemli görülmektedir (Ağaoğlu, 1997, s. 33).

1.2.3.1. Çağdaş Eğitim Denetimin Özellikleri

Aydın (2007, s. 21-22)'a göre çağdaş eğitim denetiminin en belirgin özellikleri aşağıdaki gibidir:

- a. Çağdaş eğitim denetiminin amacı, öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesidir.
- b. Öğrenme ortamını bir bütün olarak geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır.
- c. Çağdaş eğitim denetiminin amaç ve yöntemini, var olan ve saptanan problemin niteliği, ortamın özellikleri ve koşulları belirler.
- d. Çağdaş eğitim denetimi işbirliğine dayanır.
- e. Çağdaş eğitim denetimi bilimseldir. Denetim hizmetinin tüm yön ve aşamalarında nesnellığe, olgulara ve verilere ağırlık verilir. İlişkilerde nesnellik esastır.

- f. Çağdaş eğitim denetimi güdüleyicidir. Öğrenme ve öğretme sürecinde kilit bir rol oynayan öğretmenin güçlü yanları vurgulanır, yetersizliklerinin giderilmesine çalışılır.
- g. Çağdaş eğitim denetimi hem çözümleyici hem de birleştiricidir. Belli bir öğretme, öğrenme ortamındaki her ögenin önemi kabul edilir ve tüm öğeler, program bütünlüğü açısından değerlendirilir.
- h. Çağdaş eğitim denetimi hem geçmişe, hem de geleceğe yöneliktir. Geçmişin deneyimlerinden yararlanır, amaca ulaşmak için eldeki olanaklar ve var olan koşullara göre yeni yaklaşımlar araştırılır.

1.2.3.2. Çağdaş Eğitim Denetimi İlkeleri

Her türlü verilen hizmetin yerine getirilmesi önceden bilimsel ve tecrübeye dayalı ilkeler ışığında yapılmak zorundadır. Bu ilkeler zaman içinde gelişen teknolojik, sosyolojik ve ekonomik şartlardaki değişimler sonucunda periyodik ve sürekli olarak değişmekte ve gelişmektedir. Bu belirlenen ilkelerden uzaklaşılması veya vazgeçilmesi durumunda yapılan hizmet özelliğini yitirmekte ve yerine getirilemez duruma gelmektedir (Cengiz, 1992, s. 15).

Aydın (2007, s. 23-27), çağdaş eğitim denetiminin ilkelerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Denetim amaçlı bir girişimdir.
2. Çağdaş denetimde demokratik liderlik vardır.
3. Çağdaş denetimde hareket noktası var olan yapı ve koşullardır.
4. Çağdaş denetim, öğrenme ve öğretme ortamını bir bütün olarak ele alır.
5. Çağdaş denetim programının hareket noktası, eğitim ortamının ivedilik taşıyan sorunlarıdır.
6. Çağdaş eğitim denetimi işbirliğine dayalıdır.
7. Çağdaş eğitim denetimi grup yaklaşımını öngörür.
8. Çağdaş eğitim denetiminde sorumluluk paylaşılır.
9. Çağdaş eğitim denetimi, modelleştirilmiş bir süreç değildir.
10. Çağdaş eğitim denetiminde, öğretmenlere kendilerini kanıtlama olanağı tanınır.
11. Çağdaş eğitim denetimi programında bir sıra ve süreklilik vardır.
12. Çağdaş eğitim denetiminde bireysel farklılıklara inanılır.
13. Çağdaş eğitim denetiminde olumlu insan ilişkileri yaklaşımı izlenir.
14. Çağdaş eğitim denetiminde etkileşim önemlidir.
15. Çağdaş eğitim denetiminde başarıda görüş birliğinin önemine inanılır.
16. Çağdaş eğitim denetiminde sürekli bir araştırma geleneğine inanılır.

Çağdaş eğitim denetimi yaklaşımı incelendiğinde sınıf içi denetim uygulamalarında dikkat edilmesi gereken unsurlar karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş denetim yaklaşımlarından bazıları

tanımı, amacı ve içeriği yönünden açıklanarak sınıf içi denetime farklı bakış açısı getirilmeye çalışılmıştır.

1.2.3.3. Akran Denetimi

Akran denetimi okul temelli bir süreçtir. Öğretmenlerin, başka bir betimsel dönüşüm sağlamak, profesyonel büyüme, örgütsel gelişimini artırmak, gözlemsel öğretimi tartışmak için karşılıklı süreçlerde meslektaşlarıyla uyum içinde çalışmasını sağlayan uygulamalardır (Acheson ve Gall, 1997, s. 217).

Akran danışma için öğretmenler bazen isteksiz olabilmektedir. Görüşmeler ve etkileşimler göstermektedir ki öğretim kabiliyetindeki güvensizlik ve meslektaşı tarafından gözlemlenmesindeki isteksizliği, yargılamasından korkması yüzündendir. Öğretmenler kendi öğretimlerinden ve meslektaşlarının öğretim becerilerinden çok şey öğrenirler. Akran danışmasıyla ilgili birçok önyargı, gereksinimleri karşılamanın güçlüğünden ve yoğun iş temposunda boşluk bulabilmenin zorluğundan kaynaklanmaktadır.

Akran danışmada, öğretmenler birbirlerinin sınıfları ve kendi sınıfları için vakit ayırırlar, gözlem yaparlar, gözlemden öğrenirler ve büyük olasılıkla yeni şeyler öğrendikleri için yalnızlaşma duyguları azalır. Gerçekte, akran danışmanın zor ve karmaşık bir şey olduğu bilinir. Akran denetiminin işlevi mantıksal ve uygundur. Yapılan çalışmalarda, akran danışma için öğretmenlerin başarılı olduğu gösterilmiştir. Öğretmenler planlanan görüşmeleri tamamlayabilme, meslektaşlar için gözlem yapıp uygun bilgileri toplayabilme ve sonradan bilgiyi işleyebilme ve dönüt görüşmelerinde destekleyici analizler yapabilme süreçlerine hâkim olmaktadır (Acheson ve Gall, 1997, s. 217).

Akran danışma sürecini etkileyen faktörler;

1. Vaat Düzeyi: Öğretmenler akran danışmanlığının farklı düzeylerine uyum gösterir, birçok durumda yüksek düzeydeki vaatlere yönelirler. Etkinliklerini bir düzeyde sürdürürler, istekleri sağlandığında memnun olurlar. Başlangıçta öğretmenler akran danışmanlığı uygulamasında sıcak bakmazlar. İstememelerinin nedenleri arasında; kendine güven duymama, meslektaşının kabiliyetine güvensizlik, gözlemlenmekten korkma ve öğretimi profesyonel kararın dinamik bir süreci olmaktan çok bir performans olarak kabul etme sayılabilir.
2. Zaman Kısıtlılığı: Öğretmenler ve yöneticiler bu uygulamaların sürekli olmamasında, sürekli zaman kısıtlılığını belirtirler.
3. Meslektaşlarla İlişkiler: Uygun akran danışmada öncelikli olması gereken özellikler başarılı bir evlilikte olduğu gibidir. Deneyimlerini yapısal oturumlarda paylaşan, aynı hedefleri olan, kendi görüşmelerinde açık bir iletişim uygulayan, benzer şekilde akran danışmanlığı vaat eden öğretmenlerin süreçte başarılı oldukları görülmüştür.

İlişkilerdeki uyuşmazlık, farklı değerler alanları ya da kişilerarası iletişim sorunları, akran danışmada birçok sorunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Acheson ve Gall, 1997, s. 217).

Akran danışman, eğitim sisteminde yer alması gereken gereksinimlerin yeniden yapılandırılması ve yeniden şekillendirilmesinin bir parçasıdır. Süreçte çok önemli bir etkidir. Akran danışma sürecinin yararları şöyle sıralanabilir (Acheson ve Gall, 1997, s. 217):

1. Heyecan verici, meydan okuyan fakat yabancılaştırmayan, meslektaşlarıyla nasıl çalışacağını öğreten bir süreçtir.
2. Öğretim çalışmalarında meslektaşlarla birlikte çalışmaya fırsat verir.
3. Profesyonel yabancılaşma hissini azaltır, ortak projelerde meslektaşı ya da meslektaşlarıyla çalışma ve profesyonel ilişkiler geliştirme olanağı yaratır.

1.2.3.4. Koçluk

Koçluk, iş becerilerini geliştirmek ve deneyimlerini arttırmak isteyen bireyin, daha yeterli ve nitelikli bir başkasından bu yönde yönlendirme alması, yani bir bakıma özel rehberlik ve danışmanlık almasıdır (Akin, 2002, s. 98).

Koç, koçluk alan kişinin hedeflerini izleyebilmesi için gerekli iç disiplini kazanmasına destek vermektedir. Bu yüzden koçun en önemli görevi koçluk yaptığı kişi veya kişiler ile birlikte hedef oluşturmak ve daha sonra o hedefe disiplinli bir şekilde gidilmesini sağlamaktır. Kişiyi bazı şeyleri yapmaya zorunlu hissetmesine teşvik etmekte, kişinin potansiyelini görüyorsa kendine olan güvenini sürekli olarak yenilemesine ve asla pes etmemesine fırsat yaratmaktadır (Tooper, 2006, s. 22).

Koçluğun en basit tarzı olan destekleyici koçluk daha çok kolaylaştırıcılık ya da yönlendiricilik isteyen tarzıdır. Koç, direkt olarak çalışana ne yapması gerektiğini (öğretici) söyler, işgörenin koçtan ne öğrendiyse anlatmasını ister (geri bildirimci) veya çalışanın nasıl düşüneceğini gösterir (tavsiye edici). Dolaylı koçlukta, koçun bakış açısı genellikle otoriter, hızlı ve bireylere yardımcı olan kişidir. Spor koçları, aileler, öğretmenler ve müdürler genelde bu tarzı kullanmaktadır (Bacon, 2003, s. 74).

Dolaysız koçluk tarzı, koç dinleyen, problem çözen, araştıran, keşfeden ve çalışanların problemlerinin kendi kendilerine çözmesi sağlayandır. Bu yaklaşım tarzı danışmanlar, iş arkadaşları ve terapistler gibi tavsiye eden kişileri hatırlatmaktadır. Özellikle deneyimsiz ya da performansları iyileştirmeyi gerektiren kişilerle çalışırken bu tarz kullanılmaktadır (Bacon, 2003, s. 74).

Koçluk, bireylerin geliştirilmesi için pratik bir yaklaşımdır. Anahtar kavramlardan bazıları şunlardır:

1. Bir kişinin işini yapması için gereken bilgi, beceri ve davranışların geliştirilmesinin büyük çoğunluğu iş başında gerçekleşir. Bazı yaşanmış ve aktarılan deneyimler insanların bir kursa katılarak öğrendiğinden fazlasını uygulama esnasında öğrendiğini göstermiştir.
2. Bir yönetici, astının işbaşındaki gelişmesini önemli derecede etkileyebilir.
3. Eğer bir ast, amaçların saptanmasında yer alır, bunların neleri gerektirdiğini anlar, bunlara katılır ve bu amaçlara ulaşmak için oynaması gereken rolü kabul ederse o zaman başarmaya motive olacaktır. Amaçların gelecekteki etkilerinin (amaçların gerçekleşmesi ile söz konusu olabilecek etkiler), işgörenlerle tartışılması gerekir. Onlara bu amaçların kendilerini nasıl etkileyebileceğini düşünmeleri ve başarıya götürecek plânlamayı yapmaları için süre tanınmalıdır.
4. Bir işgören, amaçlara ulaşma anlamında performansının nasıl olduğunu bilme ihtiyacı duyar. Burada onlara işleriyle ilgili çeşitli sayısal veriler sunulmalı ve bu verileri kullanma, değerlendirme ve yorumlama becerileri kazandırılmalıdır. Öyle ki yaptıkları işin sonuçlarının gerçek anlamda amaçlarıyla ne derecede örtüştüğünü, saptamaların miktarını anlamaları ve gerekli çözümler üretebilmeleri mümkün olsun.
5. İnsanlar yaparak öğrenir. Astın becerilerini geliştirmesi için kendisinden talep edilen görevleri başarması yoluyla egzersiz (alıştırma, deneme) yapmasına olanak tanınmalıdır.
6. Ast ve yönetici arasındaki sık ve gayrı-resmî temas doğru kullanılırsa, astın performansı üzerinde, düzenli fakat az sayıda resmî temastan daha fazla etkiye sahip olabilir.
7. Herkes istenen işi yapma becerisine sahiptir.
8. İnsanlar işlerini farklı şekillerde yapma eğilimindedir.
9. Performans iyileştirmeyi sağlayan en temel motivasyon faktörü, başarılı işten duyulan tatmindir (Aydar, 1999, s. 65-66).

Koçluk, koçluk alan ve verenin birbirini tanıması ve izlemesi için bir süreç içinde gerçekleşmektedir (Arat, 2007, s. 136). Süreç koçla danışanın uyum sağlaması ve karşılıklı güven ortamının yaratılması ile başlamaktadır. Daha sonra danışanın yaşadığı sorunlar, performansı geliştirecek açık yönleri ve istekleri analiz edilerek birlikte tanımlanır (Uçkun ve Kılınç, 2007, s. 65). İşgörenlerin değişim süreci başladığında, bireyler hangi özelliklerinin değişmesi gerektiğini bilirler (Bacon, 2003, s. 75).

Koçluğun gelişimsel gereksinimlerini değerlendirmek için ise, 360 derece geri bildirim sistemlerinden yararlanılmaktadır. 360 derece geri bildirim sistemleri, bir kişinin üstleri, iş arkadaşları, müşterileri, tedarikçileri gibi birden fazla değerlendirme grubunun o kişinin

davranışları, sahip olması gereken yetkinlikleri hakkında bilgi vererek yapılan değerlendirme sürecidir. Organizasyonlar, 360 derece geri bildirim sürecini, sürekli desteklenen ve izlenen en iyi yönetim şekillerine ve işin ihtiyacına bağlı olarak gerçekleştirirler. Bu metot, koçun gelişim durumunu gösteren ideal bir araç olduğundan en yaygın değerlendirme biçimidir (Thach, 2002, s. 206).

1.2.3.5. Mentorluk

Mentor, aynı kurumun içinde bulunan, o şirket içinde farklı görevlerde çalışıp tecrübe kazanmış olan, astlarına şirket politikası, kurum gereklilikleri, çalışma stratejileri ve kariyerini yönlendirme hususlarında tavsiyelerde bulunan yol gösterici, yardımcı, rehber kimse olarak tanımlanabilir (Billett, 2003, s. 106).

Mentorluk, bir kuruluşa, daha bilgili, daha deneyimli bir kişiden rehberlik ve / veya yeni bir gerçek destek yapısıdır (Köktürk, 2006, s. 45).

Mentorluk, insan gelişiminin en eski yöntemlerinden biridir. Yüksek düzeyde bilgi ve tecrübeye sahip olan bir kişi ile daha düşük düzeyde bilgi ve tecrübeye sahip olan bir kişi veya ast ile üst arasında yaşanan bir ilişkidir. Bu ilişki anne - baba ve çocuk, yaşlı deneyimli bir üst ile deneyimsiz genç ast arasındaki ilişkiye benzetilebilir (Anafarta, 2002, s. 116).

Mentorluk ve koçluk ilişkisine baktığımızda mentorluk, yetiştirilen kişi fark etmeden gerçekleştirilebilir. Koçluk ise, pasif bir yaklaşım değildir, bilinçli olarak gerçekleştirilen bir eylemdir. Koçluk, etkin performans görüşmelerinin yürütülmesini sağlayan önemli bir beceridir. Mentorluk ise, bir rol modeli ilişkisinin daha fazlasını ifade eder. Bu ilişki yetiştirilen kişinin kariyerinin yükseltilmesi için performansının geliştirilmesi faaliyetini içeriyorsa, koçluk yaklaşımını gerektirmektedir. Koçluk yaklaşımıyla performansla ilgili konuların daha etkili yönetildiği anlaşılmıştır. Mentorluk, yetiştirilen kişinin kişisel ve kariyer gelişimini sağlamaya yönelik rolleri kapsayan uzun vadeli bir ilişkidir. Bu rollerden biri de, koçluktur. Mentorluk ve koçluk yetiştirilen kişinin keşfederek öğrenmesini sağlayan yönlendirme yeteneği gibi önemli bir yeteneği paylaşmaktadır (Ceylan, 2004, s. 33-34).

1.2.3.6. Farklılaştırılmış Denetim

“Farklılaştırılmış Denetim” (Differentiated Supervision) öğretmenlerin alacağı denetim ve değerlendirme hizmetlerinin türleri konusunda öğretmenlere seçenekler sunan bir denetim yaklaşımıdır. Farklılaştırılmış denetim genellikle tecrübesiz ya da öğretim ile ilgili ciddi problemleri olan tecrübeli öğretmenlere yoğun gelişimsel fırsatlar sunan bir denetim modelidir. Yaklaşımında, diğer öğretmenlere de mesleki gelişimlerini nasıl besleyebilecekleri konusunda seçenekler sunulur. Birçok öğretmen takım halinde işbirliği yaparak gelişimsel bir tarzda; bazı öğretmenler ise öz yönetimli tarzda çalışırlar. Bu modelde değerlendirme süreci, öğretmenin statüsüne ve yeterliğine göre değişir (Glatthorn, 1997, s. 1).

Denetmenler, etkili bir denetim için yeterli zamanın bulunmaması sorununu çözecek gerçekçi seçeneklere ihtiyaç duyarlar. Farklılaştırılmış denetim denetmenlere, bütün öğretmenlerin baştan savma ve mekanik bir biçimde denetlenmeleri yerine, gerçekten ihtiyacı olan ve isteyen öğretmenler üzerine odaklanmaları için fırsat sunar (Glatthorn, 1997, s. 5).

Farklılaştırılmış modelde denetmenin; deneyime, model ile ilgili özelleştirilmiş bilgiye ve denetim ile ilgili esaslı bir akademik hazırlığa ihtiyacı vardır (Fritz ve Miller, 2003, s. 23).

1.2.3.7. Klinik Denetim

Klinik denetim öğretmenin sınıf içinde öğretim davranışlarını geliştirmeye odaklanır. Klinik denetimde temel veri kaynağı sınıf içindeki olayların kaydedilmesidir. Bu olaylar; öğretmenlerin öğretim için yaptıkları, öğrencilerin öğrenme için yaptıklarıdır. Bu veriler öğretmenlerin ve öğrencilerin anlama düzeyleri inançları, tutumları ve öğrenme olayı ile ilgili bilgileri hakkında veri sağlamaktadır. Bu sağlanan bilgilerle önce gerçekleşen olaylar ile durumlar arasında ilişkiler kurulmaktadır. Kliniksel denetimin kuvveti, öğretmenin sınıf içindeki performansını artırmak amacıyla mantıksal temel ve uygulamalar geliştirilebilmesidir (Cogan, 1973, s. 9).

Sergiovanni ve Starratt (2002, s. 223) ise klinik denetimi, öğretmenin öğretime yönelik davranışlarında değişim yaratan ve öğretmene doğrudan yardım sağlayan destek sistemi olarak tanımlamaktadır.

Memişoğlu (2001, s. 47) ise klinik denetimi, öğretmenin öğretme ve öğrenme sürecini geliştirmede daha etkili kılınması amacı ile denetçi ve öğretmenin sınıf içinde, yüz yüze gelmeleri ve görüşmeleri olarak tanımlanmıştır.

Klinik denetim, profesyonel uygulamaların gerçek dünyasından ortaya çıkmıştır. Bu teknik, öğretmenlerle ve öğretmen adaylarıyla çalışan denetmenlerin karşılaştığı ciddi problemleri çözmek için geliştirilmiştir (Sergiovanni ve Starratt, 2002, s. 223). Susan (2001, s. 230)'a göre de klinik denetim, gerçekte bilgili ve etkili öğretmen olunması ve desteklenmesi için gelişim ve dönüt sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Çünkü klinik denetim, yansıtıcı uygulamaların geliştirilmesini destekler. Klinik denetimde denetmenin birincil rolü, göreve yeni başlayan öğretmenlerin öğretimlerini değerlendirme yeterliklerini güçlendirmektir.

Pajak (2002, s. 190) klinik denetimin gelişimini tarihi süreci içinde dört gruba ayırmıştır. Bu gruplara aşağıda kısaca değinilmiştir.

1. Gerçek Klinik Denetim Modelleri: Bu modeller 1960'lı yıllarda Goldhammer, Cogan, Mosher ve Purpel tarafından önerilen modellerdir. Bu modellerde denetçi ile öğretmen arasındaki meslekî ilişki ve öğretmenin bireysel öğretim tekniklerini geliştirmesine önem verilir.

2. Hürmanist / Sanatsal Modeller: Bu modeller 1970'li yılların sonlarında Blumberg ve Eisner'in önerdiği modellerdir. Bu modellerde prosedürleri adım adım takip etmekten vazgeçilmiş, öğretmenin kişisel sezgi gücü ve sanatsallığı ön plâna çıkartılmıştır.
3. Teknik / Didaktik Modeller: Acheson, Gall, Hunter, Joyce ve Showers'in ortaya koyduğu bu modeller 1980'lerin başında ortaya çıkmıştır. Bu modellerde denetçilere plânlama görüşmesi, gözlem ve geri bildirim aşamalarında kullanabilecekleri teknikler önerilmektedir.
4. Geliştirici / Yansıtıcı Modeller: Glickman, Costa, Garmston, Schön, Zeichner, Garman, Smyth, Retallick, Bowers, Flinders ve Waite'in ortaya koyduğu bu modeller, 1990'lı yıllarda ortaya konmuştur. Bu modellerde denetçiler, öğretmenleri meslekî gelişime ve uygulamaya yönelik özel ilkeleri keşfetmeye teşvik ederler. Bu modeller, veri toplama ve kaydetme yöntemleri konusunda, kullandıkları boyutların sayılarında, öğretmen ve denetçi arasındaki kontrolün paylaşımında, plânlama ve geri bildirim görüşmelerinin yapılandırılmasında farklılıklar göstermektedir (Pajak 2002, s. 202).

Bu modellerden hangisinin kullanılacağı ise öğretmenin ihtiyaçlarına ve öğrenme yöntemlerine göre değişmektedir.

1.2.3.7.1. Klinik Denetimin Amacı

Klinik denetim uygulamalarının başlangıcında, öğretmen ve denetçinin birlikte çalışabilmesi; öğretmen ile denetçi arasında bire bir etkileşimin gerçekleşebilmesi için uzun zaman dilimlerine gereksinim duyulmaktadır (Balcı, 1987, s. 33-34).

Klinik denetim, bu etkileşim süreçleri boyunca öğretmenlerin sınıf içindeki gelişimine odaklanmakla öğrencilerin gelişiminin sağlanabileceğini baz almaktadır. Dolayısıyla klinik denetimin amacı öğretmenlerin mesleki gelişimini sürekli hale getirmek ve paralelinde öğrencilerin sürekli gelişimini sağlamak olarak yorumlanabilir.

Alt amaçları ise şu şekilde sıralanmaktadır (Ağaoğlu, 1997, s. 38-39; Balcı, 1987, s. 33-34):

1. Nesnel dönütle öğretmenlere öğretimlerinin bugünkü durumunu gösterme

Klinik denetim, öğretmenlerin, öğretimleri sırasında yaptıkları ile yapmayı planladıkları arasındaki farkı görmelerini sağlayan bir görevi üstlenmektedir. Öğretmen ve denetçinin birlikte kararlaştırdığı gözlenecek öğretim davranışına uygun olarak geliştirilen gözlem yöntemi ile toplanan verileri inceleyerek öğretimlerine ilişkin nesnel bir dönüt almaları, öğretmenlerin öz geliştirme sürecini başlatabilmeleri için yeterli bir itici güç olabilir.

2. Öğretimsel sorunları tanımlama ve çözme

Sınıf öğretimlerinde yapmayı düşündükleri ve yaptıkları arasında farkı tam olarak saptayabilmeleri ve / veya farkı ortadan kaldırmak için, bazı öğretmenler denetçilerin

yardımlarına gereksinim duyarlar. Öğretmenlerin gereksindiği bu yardımı sağlayabilmek için denetçi, görüşme teknikleri ve gözlem kayıtlarını kullanabilirler.

3. Öğretim stratejilerindeki becerilerini geliştirmeleri için öğretmenlere yardım etme

Klinik denetimin amacı, yalnızca sorun ve amaçlardan sapma olduğunda öğretmene yardımcı olmak değildir. Aynı zamanda öğretimini daha etkili kılabilmesi, sınıf yönetimi için öğretmenin yeni öğretim stratejileri geliştirebilmesine yardımcı olmayı da amaçlar.

4. Yükseltme, işe alma ve diğer kararlar için öğretmeni değerlendirme

Klinik denetimin, üzerinde en fazla tartışılan işlevidir. Pek çok kişi, öğretmenin mesleki gelişimine yardımcı olma ile değerlendirme işlevinin çeliştiğini öne sürmektedir.

5. Sürekli mesleki gelişime ilişkin olumlu bir tutum geliştirmek için öğretmenlere yardım etme

Klinik denetimin amacı, öğretmenlerin öğretmenlik eğitiminin gerekli diploma veya sertifikalara sahip olunca tamamlanamayacağını; sürekli olarak öğrenmeye devam edilmesi gerektiğini anlamalarını sağlamaktır. Bu nedenle denetçinin rol model alması gerekmektedir.

Klinik denetimin amaçlarına bakıldığı zaman mevcut durumda yaşanan aksaklıkları giderme, istenilen hedefe ulaşma sürecinde denetmenle öğretmenin etkileşim içinde çalışmayı sürdürmesi ve denetmenin rol model olması söz konusudur. Aslında bu süreç eğitim öğretim katılanların tümü için geçerlidir. Öğretmen- öğrenci arasındaki ilişkide öğretmenin lider konumunda aynı işlevlerle gelişimi sağlaması temel iken denetimde de amaç aynı olmakla birlikte bu sefer denetmen liderliğinde öğretmenle işbirliği içinde gelişimi sağlamak olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç itibariyle herkese sorumluluk düşmektedir şeklinde yorumlanabilir.

1.2.3.7.2. Klinik Denetimin Özellikleri

Klinik denetimin özellikleri şöyle belirlenmiştir:

1. Öğretimi geliştirmek için, öğretmenin özel bilişsel ve davranışsal becerileri öğrenmesi gerekir.
2. Denetçi, öğretim sürecinin sistemli verilere dayalı biçimde analiz edebilmek, ders içeriğinin denenmesi, uygulanması ve değiştirilebilmesi, öğretmenlere öğretim beceri ve sorumluluğa sahip olmalıdır.
3. Denetçi öğretmenlerin neyi, nasıl öğreteceklerine önem verir. Amaç öğretmenin kişiliğini değiştirmek değil, öğrenimi geliştirmektir.
4. Planlama ve çözümlenme (analiz) yapma ve gözlemsel açıklık üzerine temellendirilmiş öğretimsel hipotezleri sınama merkez alınır.
5. Görüşmeler önemli, öğretmenle ve değişimle ilgili öğretimsel konularla ilgilidir.

6. Dönüt görüşmesi, başarısız oluşumları kınamak yerine, başarılı oluşumları kuvvetlendirme ve yapıcı çözümler üzerine yoğunlaşır.
7. Temelsiz önyargılar değil, gözlemsel açıklık temel alınmalıdır.
8. Planlama, gözlem ve çözümler döngüsü sürekli ve birikimlidir.
9. Denetim, denetçi ve öğrencilerin araştırılmasında meslektaş oldukları dinamik bir alışveriş sürecidir.
10. Denetim süreci, öncelikle öğrenimin çözümlenmesini merkez alır.
11. Öğretmen konuşmaya başlama, çözümlenme ve kendi öğretimini geliştirme ile kişisel bir öğretim biçimi geliştirme özgürlüğü ve sorumluluğuna sahiptir.
12. Denetim, öğretimin olabildiği pek çok biçimde algılanabilir, çözümlenebilir ve geliştirilebilir.
13. Denetçi, öğretmenin kendi öğretimini inceleme ve değerlendirmesine benzer şekilde kendi denetimin inceleme ve değerlendirme özgürlüğü ve sorumluluğuna sahiptir.
14. Sistemattir, ancak sürekli olarak yöntembilimin değiştirilmesini ve esnekliği gerektirir.
15. Gerçek-ideal ayrılığını desteklemek için üretici gerilim yaratır.
16. Denetçinin, öğretmenlerin eğitim ve öğretimine ilişkin neler bildiği ile ilgilenir.
17. Denetçinin eğitilmesini gerektirir (Acheson ve Gall 1997, s. 12).

1.2.3.7.3. Klinik Denetimin Temel Varsayımları

Klinik denetim birçok varsayımdan oluşmuştur. Bu varsayımlar, geleneksel ölçme ve değerlendirmeden farklıdır ve bu durum klinik denetimi şimdiki durumdan daha ileri bir duruma götürür (Sergiovanni ve Starratt, 2002, s. 226). Hopkins ve Moore (1993, s. 80-82) klinik denetimin varsayımlarını aşağıdaki gibi açıklamışlardır:

- a) Öğretmenler kendi öğretmenliklerini sentezleme yeteneğine sahiptirler ve öğretmenliklerini geliştirmek için yöntemlere katkı sağlayabilirler. Öğretmenler bunda etkili olabilmek için durumları, davranışları, uygulamaları, etkililiği ve başarıları kontrol etmelidir. Öğretmenlerin “Ben neyi niçin yapıyorum” sorusunu kendilerine sormaları, kendilerini yapıcı bir biçimde gözlemlerini sağlayacaktır.
- b) Klinik denetim, öğretmenin, problemleri çözebilmek için kişisel kaynaklara ve güdüye sahip olduğunu kabul eder. Denetmenin rolü, öğretmenin problemleri tanımlayıp açıklık getirmesine yardımcı olmak ve öğretmenin denetmenlerden veri almasını ve çözüm geliştirmek için denetmenin yeteneklerinden faydalanmasını öngörür.
- c) Denetmenler gözlem için hazır bulunmalıdırlar. Onlar sınıf içinde olup bitenleri gözlemeden (bilmeden) öğretmene yardım edemezler. Özellikle de deneyimsiz

- öğretmenlerin, akademisyenler ve işbirliği yapan öğretmenlerin yardımı olmadan makul bir gelişme sağlamaları pek de olası değildir.
- d) Denetmenler, öğretmenlerin eğitici stratejilerini geliştirmek ve onlara rehberlik etmek için geri besleme sağlamalıdır. Denetmenler, özetleyici değerlendirmeden ziyade (karar verme veya tavsiyeler, iş veya notlar hakkında) geliştirici ve eğitici değerlendirmenin (gelişme imkânı sağlamak için) birincil sorumluluğunu kabullenmelidirler.
- e) Öğretmenlerin klinik denetimleri, verilerin sistematik yorumlanması yoluyla sınıf içi öğretim ve öğrenme analizlerini kullanarak öğretimi geliştirebilir. Bu sistematik, veri tabanlı gözlem ve verilerin yorumlanması öğretimsel performans göz önünde tutulduğunda tüm yorumlayıcı hükümlerin temelini oluşturur.
- f) Klinik denetimin kullanımı, akademik personel ve öğretmenlerin gözetmenlik ve sorumluluk rollerinin eşit muameleleri vasıtasıyla işbirliğini teşvik etmesi sebebiyle olumlu bir davranıştır.
- g) Klinik denetim, öğretimsel analizlerin temeli sözlü etkileşim esasları üzerinde öğrenci – öğretmen merkezli bir süreç olup, öğretmen davranışları üzerinde istenen değişiklikleri meydana getirir. Sosyal bir çevrede davranış bilimlerinin prensiplerini uygulayarak öğretimsel değişkenlerin düzenlenmesi, denetmenlere kuvvetleri tespit etmede yardımcı olacak, değişik olaylara ağırlık verecek ve uygulanmış pratik profesyonel kararların verilmesini sağlayacaktır.
- h) Klinik denetimin yapısı; modeli ahlaki, tarafsız ve hassas olmaya zorlar. Etkili bir değerlendirme sistemi bilgi toplama işlemini, kararları, eylemleri ve tavsiyeleri çürütecek önyargılı kararlar almaktan alıkoyar. Denetmenlerin geçmek durumunda oldukları süreç onların klinik denetimlerde etkili olmalarını sağlayacak tarafsızlığı da kazandıracaktır. Klinik denetim süreçlerinden bir tanesi de öğretmenlere geri bildirim sağlamak olacağından, rehber önderliğindeki uygulamalara daha az muhtaç ve kendi çalışmalarında daha özgür, bağımsız olmalarını teşvik edecektir. Üniversite akademik personelinin ve denetmenlik yapan öğretmenlerinin ortak sorumluluğu gittikçe azalacak ve öğretmen tarafından üstlenilen bilinçli bir sorumluluk artacaktır. Bu ilerleme, öğretmenin belirli bir problemin çözümündeki başarılı ve etkin oluşunda ne kadar desteği olduğu yönünde bir değerlendirmeyle ölçülür. Klinik denetim desteği ortadan kaldırmaz tersine öğretmenin aşamalı olarak daha özgür olmasını teşvik eder. Klinik denetim yaklaşımı öğretmenlere dünya hakkında daha net daha yaratıcı düşüncelerini sağlar ve hepsi için belirgin rolleri tanımlamayı sağlayacak kişisel yeterliliği ve kendi kendini analiz düzeylerine ulaşmalarını sağlar.

Kıyası öğretmenleri öz denetimli hale getirmeye çalışır. Klinik denetim öğretmenlerin meslekî sorumluluk almalarını desteklemekte, onların kendi kendilerini yönlendirme ve çözümlene yapabilme kapasitelerini arttırmaktadır (Pajak, 2002, s. 204).

1.2.3.7.4. Klinik Denetimin İlkeleri

Klinik denetim, denetmenin program konusunda uzmanlık bilgisine sahip olmasını gerektirmektedir. Klinik denetim, sadece program kuram ve geliştirmede değil, konu alanında da uzmanlık gerektirmektedir. Konu alanı uzmanı olmadan sınıf içi etkinlikleri gözleme, analiz etme ve değerlendirmede istenilen sonuçlar elde edilemeyebilir. Klinik denetimde denetmenin öğretmenle aynı branşta yetişmiş, öğretmenden daha deneyimli olması; öğretmen, yönetici ve diğer personel ile işbirliği yapabilmesi için de teknik ve insancıl yeterliklere sahip olması; çevreyi, okulu, öğrencileri iyi tanınması; denetime gerekli zamanı ayırabilmesi gerekir. Klinik denetim bir bakıma bireysel, yakından, içsel, tam, sürekli ve teknik bir ders denetimidir. Bu denetimde denetmen, her öğretmene haftada en az iki saat zaman ayırır. Bu süre ilerleyen haftalarda azaltılabilir (Balcı, 1987, s. 29).

Hopkins ve Moore (1993, s. 80-81) klinik denetimin ilkelerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

1. Öğretmenler öğretimi geliştirmek için, belirgin entelektüel ve davranışsal yetileri öğrenmelidirler.
2. Denetmenler, sistematik veriler esasına dayalı öğretim süreçlerini analiz edebilmek için, öğretmenlerin yeti geliştirmesine yardımcı olmasında sorumluluk almalıdırlar.
3. Denetmenler, öğretmenin neyi nasıl öğretmesi gerektiğini vurgulamalıdır. Bunu da öğretmenin kişiliğini değiştirmek için değil, öğretimi geliştirmek için yapmalıdırlar.
4. Planlama ve analiz yapma, gözlemin açıklığı esasına dayalı ve öğretim hipotezlerini test ederek ve yaparak gerçekleşmelidir.
5. Görüşmeler, öğretmen adayını ile yakından ilgili ve önemli öğretim konularıyla ilgilenmelidir.
6. Dönüt görüşmesi, başarısız bölümlerin yorumundan ziyade, başarılı bölümlerin pekiştirilmesi üzerinde ve yapıcı analizler üzerine yoğunlaşmalıdır.
7. Dönüt, temelsiz önyargılara göre değil, gözlem kanıtları üzerine yerleştirilmelidir.
8. Planlama, gözlem ve analiz döngüsü sürekli ve toplumsal olmalıdır.
9. Denetim, karşılıklı eğitim anlayışlarının arayışı içerisinde denetmenlerin ve öğretmen adaylarının meslektaş oldukları dinamik bir alış-veriş sürecidir.
10. Denetim süreci birincil olarak, öğretimin analizine dayanmalıdır.

11. Her öğretmen özgür bir şekilde, sorunları inceleyecek, analiz edecek, kendi öğretmenlik stillerini geliştirecek ve kişisel öğretmenlik stillerini uygulayıp ilerletecek sorumluluğa sahiptir.
12. Denetim, öğretmenlik tarzında algılanıp, analiz edilip geliştirilebilir.
13. Denetmenler, öğretmenlerin analiz ve eğitim değerlendirmeleri tarzına benzer bir şekilde, kendi denetimlerini değerlendirip sorumluluklarını analiz edecek özgürlük ve sorumluluğa sahiptirler.

1.2.3.7.5. Klinik Denetimin Süreçleri

Yaklaşımın öncülerinden kabul edilen Cogan (1973, s.10-12) kliniksel denetim döngüsünü sekiz aşamadan oluşan bir bütün olarak ele almaktadır. Bu aşamalar;

1. Öğretmen-denetmen ilişkisinin kurulması,
2. Öğretmenle birlikte ders planının yapılması,
3. Gözlem stratejisinin planlanması,
4. Öğretimin gözlenmesi,
5. Öğretim-öğrenim sürecinin çözümlenmesi,
6. Görüşme stratejisinin planlanması,
7. Görüşme,
8. Planın yenilenmesidir.

Goldhammer ve arkadaşlarına (1980, s. 32) göre kliniksel denetim;

1. Gözlem öncesi görüşme,
2. Gözlem,
3. Analiz,
4. Denetim görüşmesi,
5. Görüşme sonrası analizden oluşan beş aşamalı bir süreçtir.

Hopkins ve Moore (1993, s. 80)'e göre ise klinik denetim modeli Goldhammer ve diğerlerinin sınıflandırmalarına paralel bir şekilde;

1. Gözlem öncesi görüşme,
2. Gözlem,
3. Çözümleme ve strateji,
4. Gözlem sonrası görüşme ve
5. Gözlem sonrası çözümleme olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır.

Gorton (1983)'a göre ise kliniksel denetim dört aşamada ele alınabilir. Bu aşamalar:

1. Ön görüşme,
2. Sınıf ziyareti,
3. İzleme görüşmesi ve

4. Yeniden dönüşün başlatılmasıdır (Balcı, 1987, s. 29).

Acheson ve Gall (1997, s. 13)'a göre klinik denetim üç safhadır. Bunlar;

1. Planlama görüşmesi,
2. Sınıf gözlemi ve
3. Geri bildirim görüşmesidir.

Aydın (2007, s. 40-41), çeşitli yazarların görüşleri ve yaklaşımlarına dayanarak bir sentez yapmış ve "Kliniksel Denetim" döngüsünü;

1. Gözlem Öncesi Görüşme,
2. Gözlem Aşaması,
3. Analiz,
4. Gözlem Sonrası Görüşme,
5. Gözlem Sonrası Analiz ve Yeniden Planlamadan oluşan bir etkinlik bütünü olarak ele alınmaktadır.

Kliniksel denetim döngüsü belli aşamalardan ibaret olup yazarlar tarafından farklı biçim ve sayılarda ele alınmıştır. Ancak bu sınıflamalar arasında büyük benzerlik ve koşutluklar olduğu görülmektedir. Temel hedef, taraflarla işbirliği yoluyla güven ortamı yaratılarak en iyi ve en etkili öğretimin gerçekleştirilmesi yolunda karşılaşılan güçlükleri ortadan kaldırmaktır. Bunu sağlamak için de uygulamanın bilinçli ve inançlı yapılması önem arz etmektedir (Yavuz, 1995, s. 15). Bu çalışmada ele alınan klinik denetim aşamaları ise ikinci alt probleme ilişkin bulgular kısmında ayrıntılı bir şekilde açıklanacaktır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı şuan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokul ve ortaokullarda yürütülen sınıf içi denetim sürecini klinik denetim modeli açısından irdelemektir. Bunun paralelinde ilkokul ve ortaokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri ile il eğitim denetmenlerinin sınıf içi denetim uygulamaları hakkındaki görüşlerinin benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak ve uygulamada eksik kalan denetim unsurlarının klinik denetim modeli doğrultusunda düzenlenmesi için bilimsel verilere dayalı öneriler geliştirmektir.

1.6. Araştırmanın Önemi

Her kurumun amacına ulaşabilmesi için sahip olduğu ve yararlanabileceği kaynakları en iyi şekilde kullanması gerekir. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle, kurum çalışmalarının sürekli olarak gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların kullanma durumlarının belirlenmesi zorunludur. Bu açıdan bakıldığında, denetim, kurumlar için hayati bir önem taşır (Köksal, 1974, s.51).

Bu çalışmada; öncelikle Türk eğitim sisteminde mevcut sınıf içi denetim etkinliklerinin incelenmesi, ardından mevcut sistemde uygulanmakta olan sınıf içi denetim etkinliklerinin

klirik denetim modeline uygunluğu açısından değerlendirme yapılması ve Türk eğitim sisteminde bu modelin uygulanması için nelerin yapılması gerektiği hakkında Milli Eğitim Bakanlığı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü gibi ilgili kurumlara bilimsel bilgi olarak katkı sağlayacağı umulmaktadır. Elde edilen bulgular, mevcut sınıf içi denetim sistemindeki düzenleme ile ilgili değişikliklere bilimsel dayanak olarak kullanılabilir.

Ayrıca bu araştırmada resmi, özel ilkokul ve ortaokul öğretmenleri, il eğitim denetmenleri olmak üzere farklı çalışma gruplarının olması ve verilerin nitel yöntemlerle ortaya konulması yönüyle özgün bir araştırma olup ağdaş eğitim denetim yaklaşımlarından klinik denetim modeli açısından mevcut sistemde yeni fikirlerin ortaya çıkması açısından katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi

İlkokul ve ortaokullarda yrtlmekte olan sınıf içi denetim çalışmaları bir ağdaş eğitim denetimi yaklaşımı olan kliniksel denetim modeli açısından ne durumdadır?

1.4. Alt Problemler

1. Türk eğitim sisteminde ilkokul ve ortaokulların sınıf içi denetiminde nasıl bir süreç izlenmektedir?
2. Klinik denetim modeli nasıl bir süreç n görmektedir?
3. İlkokul ve ortaokul ğretmenlerinin, okullarındaki sınıf içi denetim sürecinin klinik denetim modeline uygunluğu konusundaki görüşleri nelerdir?
4. İl eğitim denetmenlerinin ilkokul ve ortaokullardaki sınıf içi denetim sürecinin klinik denetim modeline uygunluğu konusundaki görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenler ile il eğitim denetmenlerinin ilkokul ve ortaokullardaki sınıf içi denetim sürecinin klinik denetim modeline uygunluğu konusundaki görüşleri arasında benzer ve farklı yönler nelerdir?
6. İlkokul ve ortaokul ğretmenlerinin klinik denetim modelinin okullarda uygulanması için nelerin yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
7. İl eğitim denetmenlerinin ilkokul ve ortaokullarda klinik denetim modelinin uygulanması için nelerin yapılması gerektiğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.7. Sayıtlar

1. Mevcut sistemdeki sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modeline uygunluğu hakkında il eğitim denetmenleri ve öğretmenler ile yapılan görüşmelerde kullanılan görüşme formu veri toplamak için uygundur.
2. Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında eğitim almayan öğretmenler, araştırmacı tarafından klinik denetim modeli hakkında bilgilendirme sunumu yapılması sonucu bu model hakkında yeterli bilgiye sahiptir.

3. Görüşme sorularına verilen yanıtlar araştırmaya katılanların gerçek görüşleridir.
4. Verilen yanıtlar var olan ve olması gereken durumu yansıtmaktadır.

1.8. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2011/2012 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Antalya merkez ilçe sınırlarında yer alan ilkokul ve ortaokul kurumlarında görev yapmakta olan 20 sınıf ve branş öğretmeni ile 5 il eğitim denetmeninin sınıf içi denetim etkinlikleri ve değerlendirilmeleri ile sınırlıdır.

1.9. Tanımlar

Öğretmen: Antalya merkez ilçe sınırlarında Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi, özel ilkokul ve ortaokul kurumlarında görev yapmakta olan sınıf ve branş öğretmenleridir.

İl Eğitim Denetmeni: Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olarak ilkokul ve ortaokullarda sınıf içi denetim yapmakla görevli denetmenlerdir.

İlkokul ve Ortaokul: Araştırmanın yapıldığı 2011-2012 eğitim-öğretim yılında ilköğretim okulu olarak faaliyet gösteren okulların ilk dört sınıfının ilkokul; ikinci dört sınıfının ortaokul olarak adlandırılmasıyla oluşan okullar kastedilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Türk eğitim sisteminde sınıf içi denetim etkinlikleri ve klinik denetim modeli ile ilgili yapılan yurt dışı ve yurt içi araştırmalarından bazılarına yer verilmiştir.

2.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Powell (1982), kliniksel denetimin uygulandığı okullardaki öğretmenlerin denetime karşı tutumlarının, geleneksel denetimin hâkim olduğu okullardaki öğretmenlere göre daha olumlu olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre, kliniksel denetimin başarıyla uygulandığı ve yönetim tarafından desteklendiği okullarda öğretmenlerin denetime karşı daha olumlu yaklaşımları görülmüştür. Ayrıca öğretmenler denetimin yararına inandıklarını ve kendilerini denetleyenlerin de bu işi iyi bildiklerine inandıklarını belirtmişlerdir.

Henry (1990), New York'un banliyö okullarında öğretmen denetiminde kliniksel yaklaşımın amacı, değerlendirme sistemi ve uygulanışı ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Çalışma kapsamında süreç ve prosedür, hazırlık aşaması, öğretmen etkililiği kriteri, hedef belirleme seçenekleri, personel gelişimi etkinlikleri, değerlendirme biçimi ve öğretimin geliştirilmesi araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kliniksel denetimin fazla zaman aldığı ancak sınıf ziyaretlerinin sık yapılmasının yılda bir kez yapılan ziyaretlere göre öğretimin geliştirilmesinde önemli olduğu belirtilmiştir. Bunun dışında, kliniksel denetimin görüşme öncesi aşamasının özellikle meslekte yeni ve performansı düşük öğretmenlere daha faydalı olduğu araştırma sonuçları arasındadır.

Atkins (1996) tarafından “Değerlendirme Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri” konusu araştırılmıştır. Çalışmanın evrenini 50 okulda çalışan 35 ilköğretim ve 15 orta öğretim öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla anket tekniğinin kullanıldığı çalışmaya örneklem olarak tesadüfi yöntemle seçilen 44 öğretmen katılmıştır. Uygulanan ankette öğretmenlerden anket maddelerine katılıp katılmadıklarını belirtmeleri istenmiştir.

Çalışmaya ilişkin bazı önemli bulgular şöyledir:

1. Öğretmenlerin %95'i değerlendirmenin öğretimi geliştirme amacıyla yapılmasını beklemektedir.
2. Öğretmenlerin %79'u değerlendirmenin yetersiz öğretmenleri seçici olmasını istemektedir.
3. Öğretmenlerin %57'si değerlendirme sonunda gözlemlerin açıklanmasını istemektedir.
4. Öğretmenlerin %100'ü değerlendirme sürecinde geri dönütlerin yapıcı ve olumlu olmasını beklemektedir.

5. Öğretmenlerin %79'u kendi yöntem ve tekniklerini anlatmak için değerlendirme sonunda bir değerlendirme toplantısı yapılmasını istemektedir.
6. Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu değerlendirme sürecinde gözlem ve planlama aşamalarına daha çok katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Zepeda ve Ponticell (1998)'in yürüttükleri çalışma, Oklohoma ve Teksas eyaletlerindeki 114 ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenin denetime yönelik ihtiyaçlarını, isteklerini ve denetimin onlara ne kazandırdığını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bunun için öğretmenlerden yaşadıkları en iyi ve en kötü denetim tecrübelerini ve yönetimin denetim yönünden gelişimlerini destekleyen ya da engelleyen uygulamalarını yazarak anlatmaları istenmiştir. Buna göre “en iyi denetim uygulamaları” kategorisi içinde yer alan sonuçlar şunlardır:

1. Öğretmenin yeteneklerinin göz önünde bulundurulup, yaptığı işe değer verilmesi.
2. Denetmenden alınan övgü ve takdir öğretmenin öz güvenini arttırmaktadır.
3. Öğretmene rehberlik yapılıp, destek olunması.
4. Denetim sürecinde öğretmenin isinde profesyonel olarak görülmesi.
5. Öğretmene kendi gelişim ve değişim sürecini kontrol olanağı tanınması.
6. Sınıf ziyaretlerinin sık sık yapılarak denetimin öğretmen ve öğrenci açısından daha yararlı olmasını sağlama.

Araştırmaya göre “en kötü denetim uygulamaları” kategorisinde yer alan sonuçlar ise şunlardır:

1. Yılda bir ya da iki kez yapılan sınıf ziyaretleriyle denetimin kontrol listelerini doldurmaktan ibaret olması.
2. Denetimin, öğretmen ve denetmen için işe yaramayan, rutin bir süreç olarak görülmesi.
3. Bir sonraki gözleme kadar istenenlerin liste halinde öğretmene verilmesi.
4. Denetmenin öğretmene gösterdiği müdahaleci tavır.
5. Denetimin, öğretmenleri kontrol etme amacıyla bir silah olarak kullanılması.

Buna göre “en iyi” kategorisinde yer alan denetim uygulamalarının kliniksel denetimle, “en kötü” kategorisinde yer alan uygulamaların ise geleneksel denetimle örtüştüğü görülmektedir.

Houk (1999) tarafından yapılan araştırmanın amacı, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin kliniksel denetimle ilgili tecrübelerini öğrenmek ve kliniksel denetimin profesyonel ve kişisel anlamda öğretmenler üzerindeki etkilerini araştırmaktır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre mesleğe yeni başlayan öğretmenler öğretimlerinin gelişmesi konusunda istekli ancak bu konuda denetmen ve denetim sürecine karşı güven duymamaktadırlar. Dolayısıyla kliniksel

denetimin profesyonel anlamda öğretmenlerin davranışları üzerinde çok etkili olmadığı ancak kişisel anlamda olumlu etkileri olduğu ve öğretmenlerin güven duygusunu artırdığı sonucuna varılmıştır.

Rizzo (2004), “Öğretmenlerin ve Denetmenlerin Mevcut ve İdeal Denetim ve Değerlendirme Uygulamalarına İlişkin Algıları” isimli araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır:

Öğretmen ve denetmen algıları karşılaştırıldığında, klinik denetim alanındaki mevcut ölçme araçları, kullanılan farklı gözlem yöntemleri, öğretmen ve denetmen işbirliği, güvene dayalı ilişkiler, öğretmenlerin var olan denetim sistemine katılma istekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Öğretmen ve denetmenler, mevcut denetim ve değerlendirme sisteminde kullanılan ölçütlerin; sınıf gözlemleri, ders planları ve profesyonel gelişim etkinliklerinden oluştuğunu belirtmişlerdir. Hem öğretmenler hem de denetmenler ideal denetimin, öğretmen ve denetmen arasında daha fazla işbirliği ve güven, daha sıkı ziyaretlerden oluşması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırma sonuçları, öğretmen ve denetmenlerin denetim sürecine başkalarının da katılması gerektiğini düşündüklerini ortaya koymaktadır.

2.2.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Karagözoğlu (1977), “İlköğretimde Teftiş Uygulamaları” adlı çalışmada milli eğitim müdürleri, ilköğretim müfettişleri, ilköğretim okulu yöneticileri ve ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin görüşlerini almıştır. Araştırma sonuçlarına göre, denetmenlerin davranış özelliklerinin uygulamaya yansımaları konusunda; denetmenler, insan ilişkileri ile ilgili öğretmene yakın olduklarını, kendilerinin öğretmenler tarafından aranılan kişiler olarak gördükleri ve yönetimle öğretmenler arasında uzlaşmaya ve bütünleşmeyi sağladıkları görüşündeysen, öğretmenler ve öteki gruplar bu konuda denetmenlerden farklı düşünmekte ve denetmenlere katılmamaktadır. Değerlendirmede öğretmenler, denetmenlerin tarafsız ve güvenilir değerlendirme yapmadıkları görüşündeysen, denetmenler tarafsız ve güvenilir olduklarını öne sürmektedir. Denetim uygulamaları konusunda; öğretmenler denetimi kendilerinin eksiklerini ortaya çıkarma çabası olarak görmektedir. Denetmenler, eğitim-öğretim çalışmalarından verimin artırılmasına çalıştıkları görüşündedir. Bütün gruplar, bir denetmene düşen öğretmen sayısının azaltılması gerektiğine, denetimin daha etkili olacağına inandıkları için katılmaktadır.

Öz (1977), yapmış olduğu “Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü” ile ilgili çalışmada, modern teftiş anlayışına göre ilköğretim müfettişlerinin yapması gerekenler ile uygulamaları arasında fark olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar ve öneriler özet olarak şu şekildedir:

1. İlköğretim müfettişlerinin mevzuata ve modern teftiş anlayışına göre yapması gerekenler ile mevcut uygulamaları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.
2. Mevzuat gereği yapılması gerekenler, modern teftiş anlayışına uymamaktadır.
3. Yüksek öğrenim görmüş olan müfettişler yüksek öğrenim görmeyenlere göre daha iyi mesleki yardım ve rehberlikte bulunmaktadırlar.
4. Öğretmenlerin %80'den fazlası ilköğretim müfettişlerinin kendilerini daha sık denetime gelmelerini istemişlerdir.
5. Denetmenlerin rollerini gerektirdiği gibi yerine getirebilmeleri için mevzuatın çağdaş denetim anlayışına göre geliştirilmesi ve denetmenin çağdaş denetim ilkelerini uygulaması sağlanmalıdır.
6. Denetmenlerin yetiştirilmesi için meslek öncesi ve meslek içinde sık sık seminerler ve kurslar düzenlenmelidir. Bu amaçla üniversitelerle işbirliği yapılmalıdır.
7. Öğretmenlerin denetim konularında bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

Başaran (1986) tarafından yapılan “İlköğretim Kurumlarında Grupla Teftiş Uygulamaları” adlı tez çalışmasında, İlköğretimde grupla teftiş uygulamalarını inceleyerek bu konuda ilgililerin görüşleri doğrultusunda bir değerlendirme yapmıştır. Grupların oluşturulmasında müfettişlerin ilgi, istek, deneyim ve yeteneklerinin göz önünde bulundurulması, müfettiş sayısının öğretmene göre artırılması, denetim bölgelerinin dar tutulması, denetim gruplarının en fazla üç kişiden oluşturulması önerilerini getirmiştir.

Yalçınkaya (1992) tarafından yapılan ortaöğretim kurumlarında yapılan ders denetimlerinde karşılaşılan aksaklıklar ile önemli görülen konularda beklentileri belirleyerek denetim sisteminin gelişmesine katkıda bulunmak amacı ile bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda, Türk Milli Eğitimin amaçlarının, uygulamalarla gerçekleştirme durumu denetimlerde izlenmeli, denetim rehberlik ağırlıklı yapılmalı, denetim açık, bilimsel ve objektif olmalı gibi öneriler geliştirmiştir.

Yavuz (1995) tarafından yapılan “Öğretmenlerin Denetim Etkinliklerini Klinik Denetim İlkeleri Açısından Değerlendirmeleri” isimli araştırmadan elde edilen bulgular şöyledir:

1. İlköğretimdeki denetim etkinlikleri klinik denetim etkinlikleri ile benzeşmemektedir.
2. İlköğretimdeki denetim etkinliklerinde çağdaş denetim ilkeleri uygulanmamaktadır.
3. Denetim sistemimizin kontrol amaçlı olması, etkinliklerinde daha çok sınıfın ve okulun fiziksel durumu ile derslerde yapılan öğretim etkinliklerinin, sistemin amaçlarına ne kadar uygun olduğu dikkate alınmakta, öğretimi etkileyen diğer etkenler önemsenmemektedir.
4. Denetim etkinliklerinde denetmenler, denetim öncesi ve sonrası öğretim ve denetim hakkında görüşmelere pek yer vermemektedirler.

5. Denetim sonrasında kendileri çok yakından ilgilendirmesine rağmen öğretmenler, denetimin sonuçlarının kendileri ile paylaşılmadığı görüşündedir. Bu nedenle denetimden beklenen, öğretim sürecini geliştirmede ve buna bağlı olarak öğretmenlerin mesleki yönden gelişmelerini sağlayıcı yardımda, denetmenleri yetersiz görmekteyiz.

Kale (1995) tarafından “İlköğretim Müfettişi, Yönetici ve Öğretmen Etkileşiminin Eğitime Etkileri” konulu araştırmasında da aynı sorunu ele almakta ve öğretmenlerin, müfettişlerin teftiş hizmetlerinde “Ders teftişi sonunda öğretmenle görüşme” konusunda yetersiz kaldıkları konusunda görüş bildirdiklerini belirtmektedir.

Uludüz (1996) tarafından yapılan “İlköğretim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklerinin Denetiminde Müfettiş Davranışları” adlı çalışmada elde edilen sonuçlar şöyledir:

1. Müfettişlerin her zaman öğretmenlerin planlarının programlarına uygunluğa baktıkları, öğretmenlerin planlarından en az birini ayrıntılarıyla inceledikleri, sınıfa girdiklerinde öğrencilere kendilerini tanıttıkları görülmektedir.
2. Müfettişlerin sık sık gösterdikleri davranışlar, denetim sonrasında denetimle ilgili olarak öğretmenle görüşme yapmak, denetimi yaptığı sınıftaki öğrencilere sorular sorarak seviyelerini tek tek anlamaya çalışmak olduğu anlaşılmaktadır.
3. Müfettişlerin bazen gösterdikleri davranışlardan bazıları; tutum ve davranışlarıyla amiri olduğunu hissettirme, öğretmenin öğrencilerini seviye gruplarına ayırmasını isteme, öğretmen eksiklerini bulmaya çalışma, denetimde çevre koşullarının öğretmen performansına etkilerini bulmaya çalışma, denetimde çevre koşullarının öğretmen performansına etkilerini dikkate alma, öğretmenin çalışmalarına destek verme, öğretim araç ve gereçlerinin daha etkin kullanılmasına yardımcı olma, öğretmenin öğrencilerin ilgi gruplarına ayırmasını isteme, öğretmenin okuttuğu derslerin her birindeki başarısını değerlendirmede gözetleme, öğretmenin olumlu ve ümit verici davranışlarını tespit etme, öğretmenin öğrenci başarısını bilimsel yöntemlerle ölçme ve değerlendirmesine yardımcı olma, denetim içi sınıfa girmeden önce öğretmenle görüşme, öğretim yöntem ve tekniklerindeki gelişmeleri öğretmenlere tanıtmaya, sınıfta olumlu mesleki deneyimlerden örnekler verme şeklinde sıralanabilir.
4. Müfettişlerin nadiren gösterdikleri davranışlardan bazıları; sınıf içinde öğrencilerin önünde öğretmenin olumlu çalışmalarını övmeye, denetim sırasında nitelikli espriler yapma, denetimi öğretmen ile planlama, sınıftaki tutum ve davranışlarıyla öğretmeni kendini savunma zorunda bırakma, denetim sırasında da örnek ders işleme, öğretmenin daha önce aldığı puanı sorma, korku ve kaygı yaratarak öğretmenin performansını arttırmaya çalışmak şeklinde sıralanabilir.

5. Müfettişlerin sınıfta oturmak için öğrenci oturaklarını ya da öğretmen sandalyesini kullandıkları, denetime genellikle iki ders saati ya da daha fazla zaman ayırdıkları, denetim için çoğunlukla öğretmen sınıftayken ders başladıktan sonra girdikleri, genellikle denetime ayırdıkları sürenin bir bölümü öğretmenin dersini gözlemeye bir bölümü de öğrencilere soru sormaya ayırdıkları, öğretmenin planlarını ve evrakını genellikle dersi gözlemledikleri sırada sınıfta inceledikleri tespit edilmiştir
6. Müfettişlerin sıklıkla gösterdikleri davranışların denetimin kontrol boyutuyla ilgili olduğu görülmektedir.
7. Müfettişlerin denetimin düzeltme ve geliştirme boyutu ile ilgili olabilecek davranışlardan, denetim sonrası denetimle ilgili olarak öğretmenle görüşme davranışını sık sık gösterdikleri anlaşılmaktadır. Ancak bu boyutla ilgili olabilecek, öğretim araç ve gereçlerinin daha etkin kullanılmasına yardımcı olma, öğretmenin öğrenci başarısını bilimsel yöntemlerle ölçme ve değerlendirmesine yardımcı olma, öğretim yöntem ve tekniklerindeki gelişmeleri öğretmenlere tanıtma davranışlarını bazen gösterdikleri görülmektedir. Denetimi öğretmenle birlikte planlama, denetim sırasında örnek ders işleme davranışlarını ise nadiren gösterdikleri söylenebilir. Dolayısıyla öğretim sürecini iyileştirmeye yönelik bu boyutu gerektiği gibi gerçekleştirememektedirler. Denetimi hizmet içi eğitim gibi gören modern anlayışlara da uygun davranılmamaktadır.
8. Denetim sürecinde gerekli olan düzeyli iletişimle ilgili davranışlardan, sınıfa girdiklerinde öğrencilere kendini tanıtmaya her zaman gösterilen bir davranıştır. Denetim sonrasında öğretmenle görüşme sık sık yapılmaktadır. Sınıfta olumlu mesleki deneyimlerden örnekler verme bazen gösterilen davranıştır. Sınıf içinde öğrencilerin önünde öğretmenin olumlu çalışmalarını övmeye, denetim sırasından nitelikli espriler yapma, denetimi öğretmenle birlikte planlama nadiren gösterilen davranışlardır.

Ağaoğlu (1997)'nin "Eğitimde Klinik Denetim" adlı çalışmasında, aday öğretmenlerin yetiştirilmesinde, klinik denetim uygulamasının varolan uygulamadan daha etkili olduğu belirtilmektedir. Araştırma sonucuna göre, aday öğretmenlere bir yıl süresince yapılan adaylık eğitimi, onların "ders hazırlığı ve uygulama" alanlarındaki yeterliklerini fazla artıramamaktadır. Ortaya çıkan düşüklüğün, klinik denetimle yetiştirme uygulamasının 5 (beş) hafta sürdüğü dikkate alınarak, klinik denetim uygulamasının değil, geleneksel uygulamanın sonucu olarak görülebileceği belirtilmektedir. Klinik denetimin öğretmenlerin adaylık eğitimlerinde, bir yetiştirme yöntemi olarak kullanılması gerektiği ve eğitim işgörenlerinin adaylık eğitimi dışındaki hizmet içinde yetiştirilmesinde klinik denetim

yaklaşımının uygulanıp, etkililiğinin sınanması, araştırma sonucunda sunulan öneriler arasındadır.

Özbek (1997) tarafından yapılan “Öğretmenlerin Ders Teftişi Etkinliklerinde Müfettişlerden Beklentileri ve Bu Beklentilerin Müfettişlerce Gerçekleşme Düzeyi” konulu araştırmada, öğretmen ve müfettişlerin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın sonucunda, teftiş alt sisteminde, beklenen ve gerçekleşenler arasında büyük fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum teftiş sisteminin sağlıklı yürümediğini, öğretmen ve müfettişlerin aynı oranda beledikleri davranışları, müfettişlerin yerine getiremediği görülmüştür. Müfettişlerin kendi görüşlerine göre de önem verdikleri davranışları aynı düzeyde gerçekleştiremedikleri ortaya çıkmıştır.

Çölmek (1998) tarafından yapılan “Eğitimde Bugünkü Durum ve İlköğretimde Yeniden Yapılanma Önerileri” konulu araştırmada, ilköğretim müfettişlerinin inceleme-soruşturma görevlerinin çok öne çıktığı, rehberlik görevlerini yürütmek için çok sınırlı zamanları kaldığı ortaya çıkmıştır.

Kapusuzoğlu (1998) tarafından yapılan “Son On Yılda İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Değişmeler” adlı araştırmada;

1. Öğretmenler ve müfettişler, ilköğretimdeki denetim sisteminin, eğitim-öğretim çalışmalarının verimini arttırmak ve öğretmenlere gerekli rehberlik ve yardım hizmetlerini sağlamak amacıyla yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
2. Müfettişlerin karşılan her türlü eğitim ve öğretim problemlerinin çözümlenmesinde başvurulacak bir eğitim danışmanı olma rolünde yetersiz oldukları tespit edilmiştir.
3. Müfettişler, öğretmenler ve yöneticiler tarafından ortaya konulan eğitim-öğretim problemlerine çözüm bulunması için yeterli çabayı göstermede yetersiz oldukları belirlenmiştir.
4. Müfettişlerin, öğretim amaçlarına uygun yöntem ve tekniklerin seçilmesinde ve uygulanmasında öğretmenlere yardımcı olmada yetersiz oldukları saptanmıştır.

Has (1998), yüksek lisans tez çalışmasında “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Uygulamalarını Geliştirmelerinde Teftişin Rolü” konusunu araştırmıştır. Öğretmenlerin belirttikleri bazı hususlar şöyledir:

1. Teftiştten ziyade rehberliğe önem verilmelidir.
2. İlköğretim müfettişlerince, eğitim-öğretim çalışmalarıyla ilgili konulara daha ağırlık verilerek teftiş yapılmalıdır.
3. Teftişler kısa süreli değil, öğretmeni değerlendirmede objektifliği sağlayacak sürede olmalı, bir ders saati içinde değerlendirme yapılmamalıdır.

4. Müfettişler, davranışları ile öğretmenlere yardımcı ve rehber olduğunu sezdirmeli, öğretmenler yetersiz kaldıkları konuları ve karşılaştıkları problemleri müfettişlere sormaktan çekinmemelidir.
5. Teftişler öğretmenlerin eksikliklerini aramak için değil, eğitim-öğretimin geliştirilmesi ve öğretmenlerin başarılarının artırılması amacıyla yapılmalıdır.
6. Teftişlerde, müfettiş ve öğretmen işbirliği yapılmalıdır.
7. Teftiş öncesi okul müdürünün görüşü alındığı gibi, teftişi yapılan öğretmen ile de görüşme yapılmalıdır.
8. Müfettişler adil davranmalı, öğretmenlere karşı ön yargılı olmamalı, teftişler objektif yapılmalıdır.
9. Teftişlerde müfettişler arasında tutarlılık ve bütünlük olmalıdır.
10. Branş öğretmenlerinin teftişi, alana uygun branş müfettişleri tarafından yapılmalıdır.

Yılmaz (1998), Ankara’da ilköğretim okullarında, ders teftişinde karşılaşılan sorunları genel olarak değerlendirmeyi amaçladığı araştırmasının denetçi ve öğretmen görüşlerine başvurarak yapmıştır. Araştırma sonucunda, denetim etkinliklerinin öğretmenlerle planlanmaması, ders denetiminin denetçilerin öğretmenleri öğrencilerin yanında eleştirmesi, denetim sonrasında verilen raporların gereğince değerlendirilmediği, denetim sonrasında verilen tekliflerin dairelerce dikkate alınmadığı, her branşta yeterli denetim elemanın olmaması gibi sorunlar tespit edilmiştir.

Taşar (2000) tarafından yapılan “İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Görevlerine İlişkin Sorunları” konulu çalışmada, Gaziantep ve Adıyaman illerinde görev yapan ilköğretim müfettişleri örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma sonucunda, İlköğretim müfettişlerinin soruşturma rollerinin rehberlik rollerini olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır.

Özbaş (2002) tarafından yapılan “İlköğretim Okul Müdürlerinin Sınıf İçi Etkinliklerin Denetiminde Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler Konusunda Müdür ve Öğretmen Görüşleri” isimli araştırma sonucunda; müdürlerin görüşlerine göre ‘denetim etkinliğine hazırlık’ boyutuyla ilgili işler uygulamada ‘az’ düzeyinde gerçekleşmektedir. ‘Sınıfın fiziksel düzenine yönelik etkinliklerin denetimi’, ‘plan, program ve öğretim uygulamasının denetimi’ ile ‘denetim etkinliğinin tamamlanmasında sonra yapılan işler’ boyutuyla ilgili olanlar ise ‘orta’ düzeyinde gerçekleşmektedir. Öğretmen görüşlerine göre ‘denetim etkinliğine hazırlık’ boyutuyla ilgili işler uygulamada ‘hiç’ gerçekleştirilmemektedir. ‘Sınıfın fiziksel düzenine yönelik etkinliklerin denetimi’, ‘plan, program ve öğretim uygulamasının denetimi’ ile ‘denetim etkinliğinin tamamlanmasında sonra yapılan işler’ boyutuyla ilgili olanlar ise ‘az’ düzeyindedir.

Can (2004), “İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi ve Sorunları” konulu bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya ilişkin bulgulardan bazıları şunlardır:

1. Öğretmenlere göre, denetmenler gözden kaçan bazı öğretmen ve sınıf eksikliklerini görmektedir. Kısa zamanda denetim etkili ve objektif olamamakta ve doğal bir gözlem yapılamamaktadır.
2. Öğretmenlere göre, etkili ve objektif denetim için yöneticilerin kendini yetiştirmesi (yönetim, denetim, rehberlik ve insan ilişkileri alanlarında) öğretmenlerle güven verici sağlıklı insan ilişkileri içinde bulunmaları gerekmektedir.
3. Öğretmenler, denetmenlerin daha çok inceleme ve soruşturma ağırlıklı çalıştıklarını, rehberliğin yeterince yapılmadığını belirtmişlerdir.
4. Öğretmenler etkili rehberlik için; karşılıklı güven veren ilişkileri, denetmenlerin denetim konusunda branşlaşmasını, mesleki ve insan ilişkileri alanlarında yetişmelerini ve yeterli sayıda denetmen görevlendirilmesini istemektedirler.
5. Öğretmenin geçmişi ve tüm yönlerinin tanınması, karşılıklı güven ve inan, denetmenlerin eğitim düzeylerinin artırılması ve ideolojik yaklaşımların olmaması temel öğretmen beklentilerini oluşturmaktadır.
6. Öğretmenlerin tamamı denetmenlerin öğretmenden daha yüksek eğitim düzeyine sahip olmalarını beklemektedir.
7. Denetimde inceleme, soruşturma ve rehberliği yapanların aynı kişiler olması temel bir sorun olarak algılanmaktadır.
8. Öğretmenler başarısız ve başarılı öğretmene ödül ve ceza açısından bir farklılık gösterilmediğine inanmaktadırlar.

Memişoğlu (2004), “İlköğretim Müfettişlerinin Denetimsel Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri” konulu bir çalışma yapmıştır. Çalışmaya ilişkin bazı önemli bulgular şöyledir:

1. Müfettişlerin denetim etkinliklerinde öğretmenlerin güçlü yanlarını vurgulamalarına ilişkin olarak öğretmenlerin %15,1’i “hiçbir zaman yapılmaz”, %23’ü “nadiren”, %14’ü “çoğunlukla” ve %3,5’i “her zaman yapılır”, düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
2. Müfettişlerin denetim etkinliklerinde öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yardım etmelerine ilişkin olarak, öğretmenlerin %5,8’i “hiçbir zaman”, %33,7’si “nadiren”, %30,2’si “ara sıra”, %24,4’ü “çoğunlukla” ve %5,8’i “her zaman” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
3. Müfettişlerin denetim etkinlikleri sırasında örnek dersler vermelerine ilişkin olarak, ilköğretim öğretmenlerinin %43’ü “hiçbir zaman”, %26,7’si “nadiren”, %22,1’i “ara sıra”, %7’si “çoğunlukla” ve %1,2’si “her zaman” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

4. Müfettişlerin denetim etkinliklerinde öğretmenin davranışlarını yansız bir biçimde değerlendirmesine ilişkin olarak, öğretmenlerin %11,6'sı “hiçbir zaman”, %15,1'i “nadiren”, %32,6'sı “ara sıra”, %33,7'si “çoğunlukla” ve %9,3'ü “her zaman” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
5. Müfettişlerin denetim etkinliklerinde yeni bilgi ve araştırma sonuçlarını öğretmenle paylaşımlarına ilişkin, öğretmenlerin %15,1'i “hiçbir zaman”, %15,1'i “nadiren”, %32,6'sı “ara sıra”, %25,6'sı “çoğunlukla” ve %11,6'sı “her zaman” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
6. Müfettişlerin denetim etkinliklerinde mesleki yayınları öğretmenlere önermelerine ilişkin, öğretmenlerin %14'ü “hiçbir zaman”, %18,6'sı “nadiren”, %23,3'ü “ara sıra”, %33,7'si “çoğunlukla” ve %10,5 “her zaman” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
7. Müfettişlerin denetim etkinliklerinde başarılı öğretmenlerin ödüllendirilmesini teklif etmelerine ilişkin olarak, öğretmenlerin %14'ü “hiçbir zaman”, %33,7'si “nadiren”, %30,2'ü “ara sıra”, %5,8'si “çoğunlukla” ve %16,3 “her zaman” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
8. Müfettişlerin denetim etkinliklerinde öğretmenlerden neler beklediğini öğretmenlerle paylaşımlarına ilişkin olarak, öğretmenlerin %12,8'i “hiçbir zaman”, %15,1'i “nadiren”, %25,6'sı “ara sıra”, %34,9'u “çoğunlukla” ve %11,6'sı “her zaman” düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

Kayıkcı (2005) tarafından yapılan “Milli Eğitim Bakanlığı Denetmenlerinin Denetim Alt Sisteminin Yapısal Sorunlarına İlişkin Algular ve İş Doyum Düzeyleri” adlı çalışmada denetmen sayısının artırılması gerektiği, yasal düzenlemeler yaparken denetmenlerin görüşlerinin alınması, denetmenlerin belli alanlarda uzmanlaşması ve ilköğretim ile ortaöğretim kurumlarında denetim sıklığının artırılması gerektiği yönünde öneriler sunulmuştur.

Koruç (2005) tarafından yapılan “İlköğretim Kurumlarında Klinik Denetim Modeline İlişkin Öğretmen Alguları” isimli çalışmada, araştırmaya katılan öğretmenler mevcut denetim sistemine yönelik olarak, eğitim ve yönetim alanında yaşanan gelişmeler neticesinde mevcut sistemin yeniden yapılandırılması, mevcut sistem içerisinde uygulanmakta olan denetim etkinliklerinin bilimsel olarak gerçekleştirilmediği, öğretmen açısından denetimin en önemli safhası olan değerlendirilmelerde denetçilerin görüşlerine yönelik herhangi bir cevap hakkı verilmediği, bu suretle de öğretmenin süreç dışı bırakıldığı yönünde görüş bildirmiştir.

Bununla birlikte denetçilerin denetim etkinliklerini değerlendirme noktasında öznel yargılara göre değerlendirme yaptıkları konusunda farklı denetim uygulamalarından kaynaklanan algılardan dolayı öğretmenler tereddüt yaşamaktadır. Mevcut sistemde

denetmenler tarafından kullanılmakta olan gözlem formlarının yetersiz olduğu ve denetim etkinliklerinin oldukça dar ve yetersiz zamanda gerçekleştirildiği düşünülmektedir. Öğretmenler, gerçekleştirmiş olduğu eğitim öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesi esnasında uygulanmakta olan ders gözlemlerinin klinik denetimin amaçları ile örtüşmesi ve teknolojik gelişmelerin denetim esnasında kullanılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Renkler (2005), yüksek lisans tez çalışmasında “İlköğretim Denetmenlerinin İlköğretim Okullarında Öğrenme-Öğretme Süreçleri ve Yönetim Görevleriyle İlgili Etkililik Düzeyleri” konusunu araştırmıştır. Çalışmaya ilişkin bazı önemli bulgular şöyledir:

1. Denetimden önce öğretmenlerle görüşme yapma düzeyini, ilköğretim denetçileri “Çok”, okul yöneticileri “Orta” ve öğretmenler “Az” düzeyinde belirtmiştir.
2. Tüm eğitim çalışanlarının eğitim süreci ve eğitim araç gereçlerine ilişkin beklenti ve ihtiyaçlarını belirleyerek üst makamlara bildirme davranışını ilköğretim denetçileri “Çok”, okul yöneticileri “Orta” ve öğretmenler “Az” düzeyinde yerine getirdiklerini belirtmişlerdir.
3. Karşılaşılan sorunları çalışan personel ile paylaşma ve sorunların çözümüne birlikte karar verme davranışının etkililik düzeyi hakkında, ilköğretim denetçileri “Çok”, okul yöneticileri “Orta” ve öğretmenler “Az” düzeyinde sergilendiğini belirtmişlerdir.
4. İlköğretim denetmenlerinin, denetim ve görevinin gerektirdiği teorik, teknik bilgi ve becerilere sahip olma düzeyine ilişkin, ilköğretim denetçileri ve okul yöneticileri “Çok” öğretmenler ise “Orta” düzeyinde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.
5. Denetmenlerin, bireylerin farklı kişilik özellikleri olduğunu dikkate alarak objektif bir şekilde değerlendirme yapmalarına ilişkin ilköğretim denetçileri “Çok”, okul yöneticileri ve öğretmenler “Orta” düzeyde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.
6. Çalışanlar üzerinde yetki yollarından çok etki yollarına başvurmalarına ilişkin olarak ilköğretim denetçileri “Çok”, okul yöneticileri “Orta” ve öğretmenler “Az” düzeyinde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.
7. Çalışan personelin görüşlerine inançlarına ve değer yargılarına saygı duyma davranışı ilişkin ilköğretim denetçileri “Tam”, okul yöneticileri “Orta” ve öğretmenler “Az” düzeyinde değerlendirdikleri görülmektedir.

Şahin (2005), yüksek lisans tez çalışmasında “İlköğretim Düzeyinde Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikleri Hakkında Denetmen ve Öğretmen Görüşleri” konusunu araştırmıştır. Çalışmaya ilişkin bazı sonuçlar şöyledir:

Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme;

1. Müfettişler, bu yeterliliğe “Çok” düzeyinde sahip olduklarını belirtirken, öğretmenler ise müfettişlerin “Orta” düzeyde sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Buna göre, öğretimle ilgili nesnel bilgiler tam olarak saptanamamaktadır.

Ders ve öğretmeni değerlendirip rapor edebilme;

2. Müfettişler bu yeterliliğe “Tam” düzeyinde sahip olduklarını ifade ederken, öğretmenler ise müfettişlerin “Orta” düzeyde sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda müfettişler kendilerini öğretmenlere kıyasla daha yeterli görmektedir.

Şahin (2005), “İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen Teftiş Formlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmasında MEB öğretmen teftiş formlarının öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşleri doğrultusunda genel bir değerlendirmesini amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre;

1. Şu anda uygulanan öğretmen teftiş formunun birçok eksikliği vardır ve öğretmenin gerçek anlamda denetlenmesi için yeterli değildir.
2. Teftiş daha uzun bir sürece yayılmalıdır.
3. Teftiş formundaki maddeler tam olarak açık değildir.
4. Teftiş yapılırken her madde üzerinde öğretmen ile görüşme yapılmalıdır.
5. Teftiş yılda bir iki defa yapılmaktadır. Bu nedenle müfettiş öğretmeni iyi tanıyamamaktadır.
6. Teftiş formları denetlemenin yapıldığı okulun olanaklarını göz önüne almamaktadır.
7. Teftiş formları birinci ve ikinci kademe için kullanılmaktadır. Bu form daha çok birinci kademe için uygundur.

Kunduz (2007) tarafından yapılan “İlköğretim Müfettişlerinin Çağdaş Eğitim Denetime ve Kliniksel Denetime Yönelik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Algıları” adlı çalışma sonuçları ise şu şekildedir:

İlköğretim müfettişlerinin kliniksel denetime yönelik davranışlarına ilişkin öğretmen algıları, çağdaş eğitim denetimi ilkelerine ilişkin algılarında olduğu gibi “biraz katılıyorum” düzeyindedir.

Maddeler bazında incelendiğinde, “Öğrencilerin güdülenmiş olmalarına ve dersin yüksek oranda bir katılımla işlenip işlenmediğine dikkat etmektedir.”, “Ders işlenişinde öğretmen-öğrenci işbirliğini gerçekleştirecek planlama yapılıp yapılmadığına dikkat etmektedir.”, “Derslerde araç gereçlerin kullanımını teşvik etmektedir.”, “Öğrencilerde yaratıcı düşünme, araştırma ve grup sürecinin özendirilip özendirilmediğini değerlendirmektedir.” ve “Etkinliklerin öğrencilere yeni davranışlar kazandırıp, eski becerileri geliştirmekte olmasına değer vermektedir.” maddeleri öğretmenlerin kliniksel denetime yönelik 53 ifadeden, denetmenlerin diğerlerine göre en fazla uyduklarını düşündükleri maddelerdir.

“Öğretmenin kişisel özelliklerini, özgeçmişini, öğrenci ve diğer bireylerle ilişkilerinin niteliklerini bilmektedir.”, “Gözlem öncesi öğretmenle görüşmektedir.”, “Gözlem öncesinde öğretmenin öğretim hedeflerini öğrenmektedir.”, “Gözlem öncesi öğretmenle ilişkilerin gelişmesini sağlamaya çalışmaktadır.” ve “Denetim planını öğretmenle birlikte yapmaktadır.” maddeleri ise öğretmenlerin kliniksel denetime yönelik 53 ifadeden, denetmenlerin diğerlerine göre en az uyduklarını düşündükleri maddelerdir.

Uyanık (2007) tarafından “Ders Teftişinde Müfettiş Uzmanlaşmasının Önemi” isimli araştırmasında sonuçları şöyle sıralanabilir:

1. Ders teftişi öncesinde yapılması gereken planlama etkinliğinin hangi düzeyde gerçekleştiğine ilişkin müfettişlerin ve öğretmenlerin hemen hemen aynı görüşte oldukları, bu etkinliğin yeterince yerine getirilmediği sonucu ortaya çıkmıştır.
2. Müfettişlerin alanı olmayan derslerin teftişini başka müfettişlere bırakmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni olarak, müfettişlerin tamamına yakının sınıf öğretmenliğinden müfettişliğe geçmiş olmaları ve alan uzmanı müfettiş sayısının yetersiz olması görülebilir.
3. Müfettişin teftişini yaptıkları derslerde uzmanlaşmış olmadıkları sonucuna müfettişlerin ve öğretmenlerin verdikleri yanıtlar sonucu ulaşılmıştır.
4. Müfettişlerin öğretmenlerle gözlem öncesi görüşme yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak, müfettişlerle öğretmenler arasından iletişim köprüsünün yeterince kurulmadığı söylenebilir.
5. Branş müfettişlerinin denetim öncesinde öğretmene denetim esnasında neler yapılacağını bildirmedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.
6. Müfettişler ve öğretmenler branş müfettişlerinin teftişin yeniden planlanmasında öğretmenle birlikte çalışmak gerektiğine inanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.
7. Müfettişlerin öğrencilerin elde ettikleri kazanımları fark etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle de müfettişlerin teftiş esnasında sadece öğretmene yönelik bir değerlendirme yaptıkları, modern teftiş anlayışına uygun bir değerlendirme yapmaları gerektiği sonucuna ulaşılabılır.
8. Müfettişlerin ders teftişi etkinliklerinde genel olarak durumu saptadıkları, öğretmene gerekli olan rehberlik ve yardımda bulunmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

İnal (2008) tarafından, ilköğretim okullarında yapılan denetimlerde müfettişlerin tutum ve davranışlarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesini belirlemek ve gerekli önerilerde bulunmak amacıyla yapılan araştırmanın sonucunda, ilköğretim müfettişlerinin denetimlerde göstermesi gereken tutum ve davranışları nadiren gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle,

ilköğretim müfettişlerinin, hizmet içi eğitimlerle yetiştirilmesi gerektiği öneri olarak getirilmiştir.

Işık (2009) tarafından, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin geleneksel denetim modelinin başarı ve performanslarına etkisini algılama düzeylerinin, geleneksel denetim modelini nasıl algıladıklarını ortaya koymak amacıyla yaptığı tez çalışmasında; ilköğretim okullarından görevli sınıf ve branş öğretmenlerinin geleneksel denetim modelini benimsemedikleri, bu denetim modelini kendi performanslarına katkı sunmaz bir yapı olarak algıladıkları ve değişmesi gerektiği düşüncesini benimsedikleri ortaya çıkmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanmasında etik prosedür ve verilerin analizi ile ilgili çalışmalar belirtilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırmada, verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmayı; “gözlem görüşme ve doküman analizi gibi niteliksel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir nitel sürecin izlendiği bir araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39).

Nitel araştırmalarda araştırmanın doğası, konusu ve amacına göre birçok yöntem kullanılmaktadır. Nitel araştırmalarda en yaygın biçimde tercih edilen yöntemler gözlem, görüşme, yazılı doküman incelemesidir (Ekiz, 2003, s. 61).

Nitel araştırmacıların sosyal olguları öznelerin gözlemleriyle görmeye bağlılıkları, çalıştıkları insanlar üstünde olası ön yargıların dayatılması konusunda bir önlem oluşturmaktadır. Neyin ve nasıl araştırılması gerektiği konusunda kesin bir karar verilmesinden çok, göreceli olarak açık ve yapılandırılmamış bir araştırma stratejisinden yana olma eğilimi vardır. Araştırmaya esneklik sağlayan böyle bir araştırma stratejisinin, önceden tahmin edilemeyen konulara rastlama fırsatını artırdığı düşünülmektedir (Kuş, 2003, s. 84).

Araştırmada, Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin ve sınıf içi denetim uygulamalarını gerçekleştiren il eğitim denetmenlerinin klinik denetim modeli açısından görüşlerinin alınması, görüşlerin karşılaştırılması ve Türkiye'de klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için nelerin yapılması gerektiği ile ilgili görüşlerden yola çıkarak öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Nitel durum çalışmalarının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar ve süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendiklerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 77).

Bir durum çalışması modeli, durumun derin bir anlayışını elde etmek için kullanılır. Sonuçlardan ziyade sürece, belirli bir değişkenden ziyade bir ortama, ispattan ziyade keşfe odaklanmıştır (Merriam, 1998, s. 19).

Durum çalışması, araştırmacının olaylar üzerinde az miktarda bir kontrole sahip olduğunda, nasıl ve niçin soruları araştırıldığında ve gerçek hayat ortamları içindeki güncel olgular üzerine odaklanıldığında tercih edilen bir stratejidir (Yin, 2003, s. 1).

Araştırmada durum çalışması desenlerinden bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül çoklu durum deseninde birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. Her bir durum kendi içinde bütüncül olarak el alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır. Bu tür desenlerde araştırmacının, tek bir problem durumundan yola çıkarak alana veya okullara standart bir araçla gitmesi (örneğin standart görüşme ve gözlem formları) ve her durumda da karşılaştırılabilir veriyi toplaması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 291-292).

3.2.Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ilçelerde yer alan özel, resmi ilkokul ve ortaokullarda çalışan öğretmenler ile Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Denetmenleri Başkanlığı'nda görevli il eğitim denetmenleri oluşturmaktadır.

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme tekniği, tam anlamıyla nitel araştırma süreci içinde ortaya çıkmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.107).

Araştırma grubu ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine ve gönüllük esasına göre seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemi, araştırmacının derinlemesine bilgi edinileceğini düşünüldüğü durumlarda önceden belirlenen ölçütler çerçevesinde çalışma gruplarının belirlenmesi için kullanılır. Bu araştırmada, öğretmenler için en az 6 yıllık mesleki tecrübeye sahip ve klinik denetim modeli konusunda eğitim almış olması, denetmenler için Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı mezunu veya Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programında yüksek lisans yapması ve yüksek lisans yapanların klinik denetim modeli alanında eğitim almış olması koşulu aranmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin klinik denetim modeli alanında eğitim almış olmasına dikkat edilmiştir ancak bilgi sahibi olmayan öğretmenlere önce klinik denetim konusu tanıtılmış ve ardından kendileri ile görüşme yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bu ölçütlere uyan ve gönüllük esasına göre seçilen 10 resmi, 10 özel ilkokul ve ortaokul öğretmeni ile 5 il eğitim denetmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere ve il eğitim denetmenlerine ilişkin bilgiler tablolarda verilmiştir:

3.2.1. Öğretmenlere Ait Kişisel Özellikler

Resmi ve özel okul öğretmenlerinin alan, hizmet süresi, cinsiyet, geçirilen denetim sayısı ve eğitim durumu değişkenlerine göre dağılımı Tablo 3.1'de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3.1 Verilerin Elde Edildiği Öğretmenlere Ait Kişisel Özellikler

Demografik Özellikler		Öğretmen Kodları	Sıklık	%
Alanı	Branş	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö8,R.Ö10, Ö.Ö1,Ö.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö7	10	50
	Sınıf	R.Ö4,R.Ö5,R.Ö6,R.Ö7,R.Ö9, Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö8,Ö.Ö9,Ö.Ö10	10	50
Hizmet Süresi	5-10	R.Ö2,Ö.Ö8,Ö.Ö9,Ö.Ö10	4	20
	10-15	R.Ö1,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö7,R.Ö10, Ö.Ö1,Ö.Ö3	7	35
	15-20	R.Ö8,R.Ö9	2	10
	20 ve üstü	R.Ö5,R.Ö6,Ö.Ö2,Ö.Ö4,Ö.Ö5, Ö.Ö6,Ö.Ö7	7	35
Cinsiyeti	E	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö6,R.Ö8, Ö.Ö6,Ö.Ö7,Ö.Ö8,Ö.Ö9,Ö.Ö10	10	50
	K	R.Ö4,R.Ö5,R.Ö7,R.Ö9,R.Ö10, Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö4,Ö.Ö5	10	50
Geçirdiği Denetim Sayısı	1-5	R.Ö2,R.Ö8,R.Ö10, Ö.Ö1,Ö.Ö3, Ö.Ö8,Ö.Ö9,Ö.Ö10	8	40
	5-10	R.Ö1,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö7,Ö.Ö4, Ö.Ö6,Ö.Ö7	7	35
	10-15			
	15-20	R.Ö5,R.Ö6,R.Ö9,Ö.Ö2,Ö.Ö5	5	25
Eğitim Durumu	Lisans	R.Ö2,R.Ö4,R.Ö5, R.Ö6,R.Ö8, R.Ö9,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö4,Ö.Ö5, Ö.Ö6,Ö.Ö7,Ö.Ö8,Ö.Ö10	14	70
	Yüksek Lisans	R.Ö1,R.Ö3,R.Ö7,R.Ö10,Ö.Ö3, Ö.Ö9	6	30

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler, alanları ve cinsiyetleri açısından eşit bir dağılıma sahiptir. Öğretmenlerin yarısı farklı branşlara sahipken, diğer yarısı sınıf öğretmenidir. Araştırmaya katılan yirmi öğretmenin yarısı erkek iken diğer yarısı ise kadındır. Hizmet süreleri açısından ise 10-15 ile 20 ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %35’i 10-15 yıl kıdeme sahipken, %35’i ise 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin çoğu 1-5 kez denetim geçirmiştir, ardından 5-10 kez denetim geçiren öğretmenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %70’i lisans mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %30’unun ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

3.2.2. İl Eğitim Denetmenlerine Ait Kişisel Bilgiler

İl eğitim denetmenlerinin alan, hizmet süresi, cinsiyeti, yılda denetim yaptığı kişi sayısı ve eğitim durumu değişkenlerine göre dağılımı Tablo 3.2’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3.2 Verilerin Elde Edildiği İl Eğitim Denetmenlerine Ait Kişisel Özellikler

Demografik Özellikler		Denetmen Kodları	Sıklık	%
Alanı	Branş	D1	1	20
	Sınıf	D2,D3,D4,D5	4	80
Hizmet Süresi	10-15			
	15-20	D1	1	20
	20 ve üstü	D2,D3,D4,D5	4	80
Cinsiyeti	E	D1,D2,D3,D5	4	80
	K	D4	1	20
Yılda Denetim	40-80			
Yaptığı Kişi Sayısı	80-120	D1,D2,D3,D4,D5	5	100
Eğitim Durumu	Lisans	D1,D2,D3	3	60
	Yüksek Lisans	D4,D5	2	40

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan denetmenlerin %80’inin alanını sınıf öğretmenliği oluşturmaktadır. Denetmenlerin %80’i 20 yıl ve üstü hizmet süresine sahiptir. Araştırmaya katılan il eğitim denetmenlerinden çoğu erkektir. Bir yılda yaptıkları denetim sayısı incelendiğinde, tümünün 80-120 öğretmen denetlediği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim durumları incelendiğinde ise %40’ının yüksek lisans, %60’ının lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada ilkökul ve ortaokullarda uygulanan sınıf içi denetim etkinliklerini klinik denetim modeli açısından incelemek üzere veri toplamak amacıyla nitel yöntemine uygun olarak görüşme tekniği kullanılmış ve doküman incelemesi yapılmıştır. Veri toplamak amacıyla öncelikle alan yazın taramasına başvurulmuştur. Veri toplama aracı olarak görüşme yaklaşımlarından da görüşme formu yaklaşımı benimsenmiş ve araştırmacı ile danışman tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşmeler, alan yazında genellikle üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelerdir. Yapılandırılmış görüşmeler, hangi soruların ne şekilde sorulup, hangi verilerin toplanacağına ayrıntılı bir şekilde belirlendiği ve görüşme planlarının hazırlandığı şekliyle uygulandığı görüşmelerdir. Bu görüşme türünde görüşmeciye çok az hareket özgürlüğü tanınır. Bu nedenle de, denetimi ve sayısallaştırılması kolay olsa da, yapılan görüşmelerden bir anlam çıkarma ve içtenliği sağlama gibi yararların sağlanmasını güçleştirir. Yapılandırılmamış görüşmeler ise, yapılandırılmış görüşmenin tersine, görüşmeciye büyük bir hareket özgürlüğü tanır. Görüşme sırasında sorulacak sorular görüşme öncesinde ana hatlarıyla belirlenmiş olsa da, görüşmenin gidişatına göre yeni sorular düşünmek ve sormak gerekebilir. Yapılandırılmamış görüşmeler yoluyla, kişisel görüş ve yargıların derinlemesine

öğrenilebilmesi olanaklı olsa da; toplanan verilerin değerlendirilmesi oldukça güçtür. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ise, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme türlerinin oluşturduğu iki uç arasında yapılır (Karasar, 2003, s. 167-168). Yarı yapılandırılmış görüşmelerin soruları, görüşme öncesinde hazırlanır ve hazırlandığı sırayla sorularak, görüşme yapılan kişinin bu soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilir. Aynı zamanda, görüşme yapılan kişilere, soruları yanıtlarken kendi konularını oluşturma özgürlüğü de tanınır (Eliot, 1991, s. 80-81).

Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 122). Görüşme formu hazırlanırken özellikle görüşülen kişinin soruyu kolayca anlamasını sağlamak amacıyla belirgin ifadeler kullanmaya, spesifik sorular olmasına, farklı türden sorular sormaya, alternatif sorular ve sondalar hazırlamaya dikkat edilmiştir.

Özellikle sondalar, görüşme sürecinde toplanan verilerin derinlemesine olmasını ve zenginleştirilmesini sağlayan önemli etkenler olarak görülür. Sondalar, görüşülen bireye hangi noktalarda ek veri vermesi gerektiği, verilen ayrıntının yeterli olup olmadığı ve tam olarak anlaşılmayan açıklamalara ek açıklamalar getirmesi konusunda geri bildirim özelliği de taşır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 133)

Ayrıca farklı türdeki sorular aynı birey için görüşmede iyi bir iletişim kurmayı teşvik edici bir etken olabilir. Aynı türden sorular görüşülen birey için sıkıcı olabilir ve nitel araştırmanın gerektirdiği derinlemesine ve ayrıntılı verilere ulaşmasında sorun çıkarabilir. Anket sorularındaki kapalı ve tekdüze yapı, genellikle yanıt veren bireylerde bu tür olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Oysa farklı türden sorular, görüşülen bireyin farklı düşünme biçimlerine de hitap edecektir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 134).

Birinci alt problemde; mevcut Türk eğitim sistemindeki sınıf içi denetim etkinliklerinin nasıl işlediğini açıklamak için yasal dayanaklardan oluşan doküman incelemesi yapılmış, ilkökul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler ve il eğitim denetmenleri ile yapılan görüşme kayıtlarından yararlanılmıştır. İkinci alt problem olan klinik denetim modelinin nasıl bir süreç izlediği ise alan yazındaki kaynaklardan yararlanarak açıklanmıştır. Mevcut denetim sisteminin klinik denetim modeline uygunluğuna ilişkin öğretmen, denetmen görüşleri, görüşlerin karşılaştırılması, klinik denetim modelinin Türk eğitim sisteminde uygulanabilmesi için nelerin yapılması gerektiğine ilişkin diğer alt problemlerin verileri ise ilkökul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler ve il eğitim denetmenleri ile yapılan görüşme kayıtları aracılığıyla elde edilmiştir.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri

toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 187). Yıldırım ve Şimşek (2008, s. 188)'in belirttiği üzere; dokümanlar, nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında “verinin çeşitlendirilmesi” amacına hizmet edecek ve araştırmanın geçerliğini önemli ölçüde arttıracaktır.

3.3.1. Görüşme Kayıtları

Görüşme ile elde edilen verilerin kaydedilmesinde izlenen iki temel yöntem vardır: Cihaz ile kaydetme ve not alma. Kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler araştırmacı açısından önemli kolaylıklar sağlar. Öncelikle araştırmacının not alma sorunu önemli ölçüde ortadan kalkmış olur. Bu şekilde araştırmacı, soru sorma ve dinleme işlevlerini daha etkili bir biçimde yerine getirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 147).

Araştırmada görüşme sürecinin akışının bozulmaması ve etkili bir görüşme olması amacıyla ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Kuramsal bilgiler çerçevesinde oluşturulan görüşme formu katılımcılara uygulanmış, görüşme sohbet tarzında, iki tarafın da rahat konuşabileceği şekilde yapılmıştır.

3.3.2. Katılımcıların Görüşme Sürelerine Ait Bilgiler

3.3.2.1. Öğretmenlerinin Görüşme Süreleri

Araştırmaya katılan resmi okul öğretmenlerine ait görüşme süreleri Tablo 3.3'te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3.3 Araştırmaya Katılan Resmi Okul Öğretmenlerine Ait Görüşme Süreleri

Katılımcı Kodları	R.Ö1	R.Ö2	R.Ö3	R.Ö4	R.Ö5	R.Ö6	R.Ö7	R.Ö8	R.Ö9	R.Ö10
Görüşme Süreleri	58 dk	22 dk	15 dk	9 dk	8 dk	37 dk	9 dk	12 dk	27 dk	32 dk

Tablo 3.4 incelendiğinde resmi okul öğretmenleri ile yapılan görüşmelerin sekiz ile elli sekiz dakika arasında değiştiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan özel okul öğretmenlerinin görüşme süreleri Tablo 3.4'te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3.4 Araştırmaya Katılan Özel Okul Öğretmenlerine Ait Görüşme Süreleri

Katılımcı Kodları	Ö.Ö1	Ö.Ö2	Ö.Ö3	Ö.Ö4	Ö.Ö5	Ö.Ö6	Ö.Ö7	Ö.Ö8	Ö.Ö9	Ö.Ö10
Görüşme Süreleri	9 dk	10 dk	13 dk	15 dk	11 dk	17 dk	16 dk	36 dk	10 dk	21 dk

Tablo 3.4 incelendiğinde özel okul öğretmenleri ile dokuz ile otuz altı dakika arasında görüşme yapıldığı görülmektedir.

3.3.2.2. İl Eğitim Denetmenlerinin Görüşme Süreleri

Araştırmaya katılan il eğitim denetmenlerinin görüşme süreleri Tablo 3.5’te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3.5 Araştırmaya Katılan İl Eğitim Denetmenlerine Ait Görüşme Süreleri

Katılımcı Kodları	D1	D2	D3	D4	D5
Görüşme Süreleri	40 dk	19 dk	23 dk	14 dk	40 dk

Tablo 3.5 incelendiğinde il eğitim denetmenleri ile yapılan görüşme süresinin on dört ile kırk dakika arasında değiştiği görülmektedir.

3.4. Veri Toplanmasında Etik Prosedürler

3.4.1. Araştırmanın Fiilen Yürütüleceği Birimin Bağlı Olduğu Kurumdan İzin Alınması

Araştırmanın başlangıç aşamasında öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı’na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi doğrultusunda araştırma önerisi hazırlanmış ve daha sonra ilkokul ve ortaokulların bağlı bulunduğu İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla başvurularak izin alınmıştır.

3.4.2. Araştırma İçin Katılımcıların Bilgilendirilmesi ve Katılım İçin İzin Formlarının Doldurulması

Araştırmanın çalışma grubunu resmi, özel okul öğretmenleri ve il eğitim denetmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirileceği okullar belirlendikten sonra öğretmenlere ulaşmak için okul müdürleri ile il eğitim denetmenlere ulaşmak içinse İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Denetmenleri Başkanlığı’nda teftiş grubu il eğitim denetmenlerinin grup başkanları ile görüşme yapılmış, izin belgesi gösterilmiş, araştırmanın amacı ve yapılış nedeni ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Katılımın gönüllülük esasına uygun olacağı, katılımcılar için önceden belirlenen ölçütlerin neler olduğu ve araştırmada ses kayıt cihazının kullanılacağı açıklanmıştır. Daha sonra öğretmenler ve il eğitim denetmenlerine ulaşılmış ve aynı açıklamalar kendilerine de yapılmıştır.

Araştırmada hiçbir surette isimlerinin geçmeyeceği ve kodlama yönteminin kullanılacağı söylenmiştir. Bu sayede araştırmanın gizliliği ve güvenliği konusunda katılımcılara güven duygusu verilmiştir. Katılımcıların görüşmenin kaydedilmesi konusunda hem fikir olmaları ve araştırmaya gönüllü olarak katılacaklarını beyan etmelerinin ardından onlardan araştırmaya katılım için izin formunu okuyup imzalamaları istenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler nitel araştırmalar içerisinde yer alan içerik analizine ve betimsel analize dayalı olarak farklı çözümlemiştir. Türk eğitim sisteminde mevcut sınıf içi denetim sürecinin klinik denetim modeline uygunluğuna ilişkin veriler betimsel analize dayalı olarak çözümlemiştir. Bu yaklaşımına göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ve ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmiş bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla edinilen bilgiler, önce sistematik bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve şimşek, 2008, s. 224). Bu temalar gözlem öncesi görüşme, gözlem, analiz ve gözlem sonrası görüşme ile görüşme sonrası analiz ve değerlendirme olarak belirlenmiştir.

Klinik denetim modelinin Türk eğitim sisteminde uygulanabilmesi için nelerin yapılması gerektiği ile ilgili veriler içerik analizine dayalı olarak çözümlemiştir. Yıldırım ve şimşek (2008, s. 227) ‘e göre içerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkiler ulaşmaktır. Bu erevde, içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız. İçerik analizinde temel yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.

Veriler dört aşamada analiz edilir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması ulaşmaktır (Yıldırım ve şimşek, 2005, s. 228).

Görüşme sırasında ses kayıt cihazı kullanılmış ve sorulara verilen cevaplar bilgisayara yazı olarak aktarılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve denetmenlerin görüşme sırasında vermiş oldukları bu cevaplar kendi içinde alt kategorilere ayrılarak kodlanmıştır. Kodlamalarda, R.Ö; resmi okul öğretmenlerini, Ö.Ö; zel okul öğretmenlerini ve D ise il eğitim denetmenlerini temsil etmektedir. Kodlanan bilgiler temalarına ayrılarak düzenlenmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Bulgular frekans ve yüzde kullanılarak tablolaştırılmış ve betimlenmiştir. Analizlerin güvenirliği ve geçerliği için araştırmacı tarafından kodlanan metinler, uzman tarafından tekrar kodlanmıştır. Araştırmacı ile uzmanın kodlamaları arasında büyük oranda görüş birliğine ulaşılmış ve kodlama işleminin güvenilir bir şekilde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde “Türk eğitim sisteminde denetimde nasıl bir süreç izlenmektedir?” sorusuna Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Denetmenleri Başkanlığı’nın web sitesindeki yasal dokümanlar, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler ve il eğitim denetmenleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında yanıt aranmıştır. Bu bölüm iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım teftiş bölgeleri ve teftiş gruplarının oluşması, kurumların ve öğretmenlerin teftiş gruplarına paylaştırılmasından oluşurken, ikinci kısım ise sınıf içi denetimi gerçekleştirmek üzere okullara gidilmesi, sınıf içi denetim sürecinin gerçekleşmesi olarak ele alınmaktadır.

4.1.1. Teftiş Bölgeleri ve Gruplarının Oluşumu

2011 yılında yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği maddelerine göre teftiş bölgeleri ve grupları şu şekilde oluşmaktadır (Madde 46):

- a) Rehberlik, teftiş, denetim, araştırma, inceleme ve soruşturma ve benzeri hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi bakımından iller; kurumların il içinde buldukları yerleşim yerlerinin ulaşım şartları, fiziki yakınlıkları, özellikleri, yönetici, öğretmen ve diğer personel sayıları gibi kriterler göz önünde bulundurularak başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valinin onayı ile teftiş bölgelerine ayrılırlar.
- b) Her teftiş bölgesinde yeterli sayıda müfettiş ve müfettiş yardımcısından meydana gelen teftiş grupları oluşturulur. Her teftiş grubunun teftiş bölgesi, ilgili öğretim yılı başlamadan en az on beş gün önce başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valinin onayı ile belirlenir. Müfettiş ve müfettiş yardımcıları teftiş gruplarına dengeli olarak dağıtılır. Bir teftiş bölgesinde iki öğretim yılı görev yapmak esastır. Ancak zorunlu hâllerde iki öğretim yılından önce de teftiş bölgesi değiştirilebilir.

2001 yılında yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi’nde teftiş gruplarının oluşumunda aşağıdaki esaslar göz önünde buluşturulur (Madde 9):

- a) Teftiş grubunun müfettiş sayısı, teftiş bölgelerindeki kurum, kurumlarda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personel sayıları da dikkate alınarak başkanlıkça belirlenir. Müfettiş ve müfettiş yardımcıları gruplara dengeli olarak dağıtılır.

- b) Müfettiş ve müfettiş yardımcıları bir teftiş bölgesinde en az iki yıl görev yapmaları esastır. Ancak, grupların çalışmalarını engelleyici durumlar karşısında ve zorunlu hallerde başkanının önerisi, millî eğitim müdürünün görüşü ve valinin onayı ile değişiklik yapılabilir.
- c) Teftiş grubu kendi içinde alt gruplara ayrılabilir. Alt grup sorumlusunu grup başkanı belirler.
- d) Teftiş bölgeleri, eğitim bölgesi/yerleşim alanının bütünlüğü dikkate alınarak oluşturulur.

Yönergenin onuncu maddesinde belirtildiği üzere bir teftiş grubu, hazırlanan yıllık çalışma programına göre teftiş bölgesindeki kurumların rehberlik ve teftişinden sorumludur. On birinci maddesine göre de teftiş grubu üyeleri, grup başkanlığı için müfettişler arasından iki aday seçimi belirleyerek başkana sunarlar. Bu adaylardan biri başkanın önerisi, millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valilik onayı ile grup başkanı olarak görevlendirilir.

Birinci kısımda teftiş bölgesinin ve gruplarının oluşumu, kurumun ve öğretmenlerin denetmenlere paylaşılması ile ilgili incelenen yönetmelik ve yönergeye paralel olarak Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim Denetmenleri Başkanlığı'nda görevli il eğitim denetmenleri ile yapılan görüşmelerde bazı il eğitim denetmenleri şu görüşleri bildirmiştir:

“Antalya teftiş grubu, ilin yedi eğitim bölgesi olmasından dolayı yedi teftiş grubuna ayrılmıştır. Her eğitim öğretim yılının Ağustos ayında İl Eğitim Denetmenleri Başkanlığı'nca teftiş grupları belirlenmektedir ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün onayına sunulmaktadır. Gruplar belirlendikten sonra Eylül ayında denetmenler toplantısı yapılmakta ve bu toplantıda grup başkanı ile alt gruplar belirlenmektedir. Denetmenler gruplara ayrılırken kurum ve öğretmen sayısı, bölgenin coğrafi özelliği, iş yoğunluğu, yakınlık-uzaklık gibi kriterlere dikkat edilmektedir. Her grupta en fazla on iki il eğitim denetmeni bulunmaktadır. Gruptaki denetmen sayıları sekiz ile on iki kişi arasında değişmektedir. Grup sayısındaki bu değişim özellikle denetlenecek kurum ve öğretmen sayısına göre farklılık göstermekte, her gruba ortalama altmış ile yüz arasında ilköğretim ve ortaokul (ilköğretim kurumu) paylaştırılmaktadır. Yeni eğitim-öğretim yılının başında yapılan denetmenler toplantısında grup üyelerinin gireceği şubeler ve denetleyeceği öğretmenler belirlenmektedir. Grup başkanı tarafından gruptaki denetmenlere görev dağılımı yapılmaktadır. Okullar teftiş grubuna paylaştırıldığında, denetlenecek öğretmenlerin paylaştırılmasında dikkate alınan unsur ise il eğitim denetmenlerinin branşlarıdır. Her branştan yeterli sayıda denetmen olmamasından kaynaklı önce branşlara uygun görev dağılımı yapılmakta, ardından görevlendirilmeyen denetmenlere branş dışı olsa dahi görevi verilmektedir. Bir denetmen her grupta ortalama iki yıl görev almaktadır. Yıl boyunca her okula en az bir kez rehberlik veya denetime gidilmektedir. Teftiş grubu ile denetleyeceği kuruma ulaşan denetmenler öncelikle kurum müdürünün ya da müdür yardımcısının odasında kısa bir toplantı yapmaktadır.” (D1)

“İl Eğitim Denetmenleri Kurulu her eğitim öğretim yılı başında yaptığı toplantıda teftiş bölgeleri dikkate alınarak teftiş grupları oluşturulur. Teftiş gruplarının sayısı

sekiz ile on iki denetmen arasında değişmektedir. Her denetim grubu eğitim-öğretim yılı başında hazırladığı yıllık plan doğrultusunda bir önceki yıl denetimi olmayan okullara denetim yapılmak ve bir önceki yıl denetimi yapılmış olan okullarda rehberliği yapılmak üzere planlanır. Yönetmeliğe göre bir eğitim kurumu iki yıldan fazla denetimsiz bırakılamaz. Her gruptaki denetmene bu eğitim-öğretim yılında gireceği branş ve şubeler önceden belirlenir. Denetim zamanında okula gidildiğinde kurumu ve öğretmeni denetleyen müfettişler ayrılır.”(D5)

Teftiş bölgeleri ve gruplarının oluşumu, grup başkanının seçilmesi, kurumların ve öğretmenlerin il eğitim denetmenlerine paylaşılması yasa ve yönetmeliğe uygun şekilde yapılmaktadır yorumuna ulaşılabilir.

Sıradaki aşamada alan yazın, denetimin yasal dayanakları, araştırmaya katılan il eğitim denetmenleri ve öğretmenler ile yapılan görüşme kayıtları incelenerek mevcut sistemdeki sınıf içi denetim sürecinde il eğitim denetmenlerinin öğretmen ile buluşması ve sürecin devamı ele alınacaktır.

4.1.2. Eğitim Örgütlerinde Sınıf İçi Denetimin Kapsamı

2001 yılında yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'ne göre kurumların, rehberlik ve teftiş şu ilkeler göz önünde bulundurularak yapılmaktadır (Madde 6):

- a) Rehberlik ve teftiş; kontrol, düzeltme ve geliştirme amaçlı yapılır.
- b) Rehberlik ve teftiş demokratik bir süreçtir.
- c) Yetkiden çok etkiyi, özendirmeyi, ödülü, işbirliğini ve katılmayı içerir.
- d) Eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin bütünü ile ilgilidir.
- e) Sorunları paylaşma, belirleme ve çözümlemede birlikte karar verme, plânlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse bir gelişim plânı yapmayı gerektirir.
- f) Sorumlulukların paylaşılmasına ve insanî ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunur.
- g) Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliliğini geliştirmesine yardım eder.
- h) Bütünlük ve devamlılığı gerektirir.
- i) Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır.
- j) Millî eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine hizmet eder.
- k) Eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir.
- l) Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesini esas alır.
- m) Bilimsel ve objektif esaslara dayanır.
- n) Teftiş etkinliklerini değerlendirir ve teftiş sistemlerinin gelişmesini sağlar.
- o) Açıklık ve güvenilirliği gerektirir, müfettiş öğretmenin gereksinim duyduğu konuları birlikte belirler, teftiş sonrası görüşlerini öğretmenle paylaşır.

- p) Ekonomiklik ve verimliliği gerektirir.
- q) Sistemi amaçlarına uygun olarak yaşatmayı, madde ve insan kaynaklarının en verimli bir biçimde kullanılmasını esas alır.

2001 yılında yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'ne göre öğretmen teftişi şu şekilde açıklanmıştır (Madde 20):

Kurumlarda görevli öğretmenlerin başarı durumları, teftiş yapılarak belirlenir. Öğretmenlerin teftişinde kurumun özelliğine göre "Öğretmen Teftiş Formu" kullanılır. Öğretmen teftişi, Millî Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için düzenledikleri etkinliklerin süresini ve niteliğini gözlemlemek üzere; dersane, salon, laboratuvar, atölye ve işliklerde;

- a) Eğitim öğretimindeki başarı derecesi hakkında bilgi edinmek,
- b) Olumlu davranışlarını belirlemek,
- c) Görevini en iyi biçimde yapmaya özendirmek,
- d) Eğitim ve öğretimde birliği sağlamak üzere rehberlik ve yardımda bulunmak,
- e) Kurumda uyguladıkları öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirmek,
- f) Öğretim araç ve gereçlerinin sağlanmasında ve kullanmasında yardımcı olmak,
- g) Öğrenci başarısının bilimsel yöntemler ile ölçülmesi ve değerlendirilmesinde yardım etmek,
- h) Karşılaştığı sorunların çözümünde yol göstermek.
- i) Özel eğitim gerektiren öğrenciler için aldığı önlemleri geliştirmek ve yönlendirmek,
- j) Sınıf içi ve çevredeki eğitimsel liderliğini belirlemek, için yapılır.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nde ders denetiminin usul ve esasları şöyle aktarılmaktadır (Madde 21):

- a) Öğrencilerin, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda yetiştirilmeleri değerlendirilir.
- b) Ana sınıfı öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve özel eğitim sınıfı öğretmenlerinin çalışmaları sınıfın genel durumuna bakılarak bütün derslerde öğrencilere kazandırdığı bilgi, beceri ve davranışlara göre değerlendirilir.
- c) Branş öğretmenlerinin rehberlik ve teftişinde, okuttukları derslerde öğrencilerine kazandırdığı bilgi, beceri ve davranışları değerlendirilir. Birden fazla ders okutan branş öğretmenlerinin ana branşları esas alınmak üzere okuttukları en az iki dersin rehberlik ve teftişleri yapılarak değerlendirilir.
- d) Rehber öğretmenlerinin rehberlik ve teftişleri "Rehber Öğretmen Teftiş Formu"ndaki davranışlar değerlendirilerek yapılır. Rehberlik Araştırma Merkezlerinde görev yapan rehber öğretmenlerin çalışmaları ise kurum teftişi ile birlikte değerlendirilir.
- e) Rehberlik ve teftiş, grupça yapılan plânlamaya uygun olarak yürütülür.

- f) Rehberlik ve teftiştten önce ve sonra öğretmenle görüşülür. Öğretmenin rehberlik ve teftişinde gerekli görülürse yöneticiden bilgi alınır.
- g) Müfettiş veya yetkili kılınmış müfettiş yardımcısı sınıfa öğretmenle birlikte girer ve birlikte çıkar.
- h) Müfettiş veya yetkili kılınmış müfettiş yardımcısı teftiş sırasında sınıfın bir üyesi gibi davranır.
- i) Rehberlik ve teftişte çevre koşulları ve olanakları dikkate alınır.
- j) Teftiş sonunda yapılan değerlendirmeler kesin olarak belirlenir.
- k) Rehberlik ve teftiş sonunda zümre ve şube öğretmenleri ile ayrı ayrı görüşülür gerekirse birlikte toplantılar düzenlenir.
- l) Gözlenen davranışlarla ilgili olarak gerektiğinde öğretmen ve öğrencilere soru sorulabilir, açıklama yapılabilir, bilgi ve belge istenebilir.
- m) Öğretmenler ile aday öğretmenlerin teftişi en az iki ders saati içinde yapılır.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nin maddeleri incelendiğinde mevcut denetim sisteminde yasal dayanakların; denetmenin denetimden önce ve sonra öğretmenle görüşmesini, sorunları paylaşma, belirleme ve çözümlemede birlikte karar verme, plânlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse bir gelişim plâni yapmayı, denetmenin gerekli gördüğü takdirde yöneticiden bilgi almasını, denetmenin sınıfa öğretmen ile birlikte girmesini, sınıfın bir üyesi gibi davranmasını, denetim sürecinde okulun çevre koşullarının dikkate alınmasını, denetim sonunda değerlendirme yapılmasını, bu değerlendirmenin zümre ve şube öğretmenler ile ayrı ayrı yapılmasını, gerektiği takdirde birlikte toplantılar düzenlemesini ve denetmenin gözlem sürecinde veri elde ederken öğretmen ve öğrencilerden bilgi edineceğini, öğretmen ile güçlü yönlerin vurgulanmasını, öğretmen ile verilerin paylaşılmasını, öğretmenin karşılaştığı sorunlara rehberlik edilmesini, öğretmenin öğretme-öğrenme becerilerini geliştirmeyi, gözlem esnasında ders araçlarına, ders planı ve hazırlıklarına, eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesine dikkat edilmesini, ders dışı etkinliklerin gözlemlenmesini ve tüm bunları yaparken bilimsel yöntemler kullanılmasını ve sınıf içi denetimin en az iki ders saat sürmesini çerçeve olarak belirlediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu mevcut durumda il eğitim denetmenlerinin kendileriyle görüşme yapmadıklarını, bazıları ise kısa da olsa tanışma faslı yaşadıklarını ifade etmiştir. İl eğitim denetmenlerinden bazıları denetimden önce öğretmen ile görüşme fırsatı bulamadıklarını bir kısmı ise görüştiklerini ancak bu görüşmenin sadece tanışmadan ve dersine gireceklerini ifade etmeden ibaret olduğunu belirtmiştir. Bazı öğretmen ve denetmen görüşleri şöyledir:

“Denetimlerde görüşme olmaz. Sadece gelecekleri denetime gelineceği haberi gelir. Ya da çok nadir olarak toplu olarak öğretmenlerle denetim yapacaklar grubun başkanı denetim yapılacağıyla ilgili bir konuşma yapar. O da hani bireylerin birbirini tanıdığı bir süreç değil. Daha çok kurumsal olarak bir denetimin yapılacağı bilgisinin verilmesini içerir.”(R.Ö10)

“Benimle görüşme yapmıyor. Biz genelde ya dersimiz hangi derse girecekse o dersten önce yüz yüze gelme şansımız oluyor. Bazen de hiç haberimiz olmadan ders yaparken. Benim öyle yaşamışlığım da vardır. Derse girdim, okula geldiğinden bile haberim yoktu çat kapı öyle de denetim geçirdiğim oldu.”(Ö.Ö5)

“Daha çok sınıfa hangi denetmenin gireceğini hani 3-5 dakika önce ya da işte yan taraftaki zümre girdiyse, zümre zümre genelde denetlerler. Oradan öğrenirim ama daha önce böyle bir sohbet geçmedi yani diğer başımdan geçen denetlemelerde.”(Ö.Ö8)

“...Sınıfa girmeden önce bilgi almak için görüşme yapma gibi bir olanağımız olmuyor.”(D3)

“Zaman zaman, her zaman değil. ...Biz girdiğimiz zaman dersine, denetime girmeden önce öğretmene haber verdiriyoruz her zaman. Ve çağırıp görüşüyoruz. Kısa bile olsa hocam işte dersine gireceğiz, birlikte girelim. Ondan önce bir konuşma geçiyor.”(D5)

Bazı öğretmenler denetmenlerin kendileriyle birlikte sınıfa girdiğini ifade ederken öğretmenlerin çoğu denetimi gerçekleştirmek için denetmenin sınıfa sonradan girdiğini, bazı denetmenlerin kendilerini tanıttığını, bazılarının ise kendisini tanıtmadan sınıfa dahil olduğunu dile getirmiştir. Denetmenlerin çoğu genellikle sınıfa birlikte girdiklerini belirtirken, bir kısmı denetimi gerçekleştirmek amacıyla sınıfa öğretmenden sonra girdiklerini belirtmiştir. Bu konuda bazı öğretmen ve denetmen görüşleri şöyledir:

“Evet, denetimlerimde müfettiş daha sonradan sınıfa girdi. Normalde kendi yönetmelik ve yönergelerinde de derse öğretmenle birlikte girilmesi söylenir. Hiçbir denetimde müfettişle birlikte derse girmedik.”(R.Ö1)

“Bir kısmı girdi, bir kısmı girmede. Bir kısmı benle beraber sınıfa girdi zil çaldığında, bir kısmı benle beraber girmede, ders başladıktan sonra geldiler. Şöyle oluyor genelde, okul müdürüm söylemişti bana bu ders hocam sizin dersinize müfettiş gelecek şeklinde. Öğretmenler odasında görüştük sonra beraber girdik. Diğerlerinde de kendileri geldiler bir 5-10 dk sonra.”(R.Ö3)

“Bizimle birlikte girmez. Ders anlatırken, ders esnasında giriyorlar. En azından benim böyle oldu denetimlerim yani birlikte sınıfa hiçbir zaman girmedik.”(R.Ö9)

“Hayır girmede. Dört müfettişin dördü de sınıfa benden sonra geldi. İki tanesi kendini tanıttı ilköğretim müfettişi olduğunu söyledi. İki tanesi kendini hiç tanıtmadı.”(R.Ö10)

“Benimle sınıfa giren hiç olmadı ya da bana denk gelmedi.”(Ö.Ö3)

“Denetmenle sınıfa birlikte girdik. Haberdardık geleceğinden, birlikte girdik zaten sınıfa.”(Ö.Ö4)

“Genelde öğretmenle birlikte girmeyi yeğliyorum. Zaman zaman bunu yapmıyorum çünkü öğretmen bazen sınıfı idare etmekte zorlandığı için benden önce girip sınıfı düzene sokmak ister. Bunu özellikle de bazıları belirtir. Bazıları, anlarsınız o yüzden yoksa öğretmenle birlikte girmek isterim ve öğretmen önderlik yapar.”(D4)

“Çoğunlukla öğretmenle beraber girilmiyor. Önce öğretmen, sonra ben giriyorum. Öğretmen önce yani biraz şundan dolayı öğretmen bir sınıfına çeki düzen versin. Hani özellikle küçük sınıflarda bağırma, çağırma, koşma. Öğretmen bir sınıfını derlesin, toparlasın öyle.”(D5)

Sınıf gözlemini gerçekleştirmek için sınıfa girildiğinde bazı öğretmenler, denetmenlerin arka sıraya oturduğunu, bazılarının öğretmenler masasında oturduğunu, bazılarının ise öğrencilerin arasında oturduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bu konuda denetmenlerin bir kısmı sınıfın durumuna göre kendilerinin sınıf içinde farklı konumlandıkları yönünde görüş belirtirken denetmenlerin bir kısmı arka sırada oturduğunu belirtmiştir. Bu konuyla ilgili bazı öğretmen ve denetmen görüşleri şöyledir:

“Sınıf içinde en arka sıralarda oturur. Bazı denetmenler öğretmen masasında oturarak denetimini yapar. Bazı denetmen arkadaşlar da sınıfın en sonuna geçer sınıfın en sonundan öğretmeni dinler, çocukların arasında onların okumalarına, yazılarına bakarak sınıf içerisinde gezerek öğretmeni denetler.”(R.Ö5)

“Biz kendisine arka sıralardan bir yer gösteririz. Sınıfa hâkim olan arka sıralardan birini gösteririz orada oturur.”(Ö.Ö6)

“İlk geçirdiğim denetimde sınıfa girip kendini tanıtip arka tarafa oturdu, ikincisi sınıfta dolaştı, arkalarda ayakta durdu, üçüncüsü de benim masama gelip oturmuştu.”(Ö.Ö9)

“Gözlem esnasında sınıfın durumuna göre bu değişebilir. Genelde arkada bir yerde eğer boşluk varsa ya da masa eğer öğretmen masası uygun bir yerde ise eğer yer verirse yani. Uygun falan derse. Bakarım tabi sınıftaki o masanın pozisyonuna göre bu pozisyona göre değişebilir yani duruma göre pozisyon alabilirsin.”(D2)

“Şimdi şöyle söyleyeyim. Ben son 5 yıldır diyeyim eğer boş bir sıra varsa en arkada boş bir sıraya oturuyorum. Eğer yoksa öyle bir imkânım bütün sıralar doluyorsa öğretmen sandalye öğretmen oturmayacağı için sandalyesini kullanmadığı için sandalyeyi kendi elimle alırım. Gider en arkaya sandalyemi çocukların sırası daha yanına koyarım. Ve oradan izlemeye çalışırım. Eğer bir öğrenci tek başına oturuyorsa o arada derim ki bugün senin sıra arkadaşın benim derim onun yanına otururum. Ve gözlemlerimi oradan yapmaya çalışırım. Çünkü çocuklar öğretmen masasında oturduğum zaman sürekli şey yapıyorlar öğretmeni izlemekten çok misafiri izliyorlar. O da olumsuz etkiliyor.”(D3)

“Arkada, kesinlikle arkada otururum. O arkada ortada yer varsa öğrencileri rahatsız etmeyecek şekilde otururum.”(D4)

Öğretmenlerin çoğu, sınıf denetimi esnasında denetmenin evrak dosyasını incelediğini, bazı denetmenlerin öğretmen ders anlatırken iletişim becerilerine dikkat ettiğini, bazı denetmenlerin öğretmenin derste kullandığı yöntem ve teknikleri, sınıfın fiziki durumunu ve panosunu gözlemlediğini ifade etmiştir. Denetmenlerin çoğu da öğretmenlerin görüşlerine paralel unsurlar dile getirmiştir. Bu unsurlar çoğunlukla; ders verme yöntemleri, iletişim becerileri, fiziksel çevre olarak sıralanmaktadır. Bu yönde bazı öğretmen ve denetmen görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

“Sınıftaki çocuklarla iletişimine, öğrencilerin derse katılımına, öğrencilerin kendilerini özgür ifade edip edemediklerine...”(R.Ö5)

“Denetmen farklı ders verme yöntemlerinin uygulanması konusunda değerlendirir ve destekler. Özellikle son yıllarda farklı zeka türlerine karşılık gelen öğrenme yöntemlerini artık milli eğitim de özel okullardan sonra benimsemiş durumda. Özellikle isterler farklı zeka ve öğrenme yöntemlerini kullanarak çocuklara ders anlatmamızı ya da etkinlikler yaptırılmamızı isterler. Yapılırsa da memnun olurlar.”(R.Ö9)

“İl eğitim denetmenleri sınıfın fiziki koşullarına ki teftiş formlarında da öyledir. Sınıfın fiziki koşullarını inceliyorlar.”(R.Ö10)

“Fiziksel çevreye dikkat ederiz. Bir eğitim öğretim yuvasının fiziksel olarak iyileştirilmesi lazım. Görsel açıdan albenisi olması lazım. Çekici olması lazım. Çocuklara, öğrencilere oranın ilginç gelmesi lazım.”(D2)

“Eğer bir soru cevap tekniği ürettiyse soruları ne kadar dengeli dağıtabiliyor. Çocukların işte tamamını konunun içerisine çekebiliyor mu dönüt alıyor mu yani öğretim basamaklarını iyi kullanıyor mu ona özellikle dikkat ederim. Onun dışında yani öğretim basamakları deyince hemen hemen hepsi içerisine giriyor. Onları nasıl kullandığına bakarım.”(D3)

“Öğrencilerle iletişimine bakarım. Efendime söyleyeyim öğrenciler, derse katma, katıyor olmasına bakarım, efendime söyleyeyim kullandığı yöntem tekniklere bakarım. Bunların hepsi bir bütün olarak gözlem sırasında gözlerim. Mesela öğretmen öğrencilerle derse gerçekten sevecen bir şey içerisinde mi, iletişim içerisinde midir, yani ses tonu, efendime söyleyeyim efendim öğrencilere yaklaşımı nasıldır yani ses vardır azarlar, ses vardır korkutur, ses vardır hakikaten sarar öyle. Tüm bunlara dikkat ediliyor tabi.”(D5)

İl eğitim denetmenlerinin tümü denetimin değerlendirmesini yaparken ellerindeki denetim formlarını dikkate alarak, verileri defterlerine notlar alarak tuttıklarını söylerken öğretmenlerin bir kısmı geçirdikleri denetimde denetmenlerin verileri forma aktardığını, öğretmenlerin bir kısmı ise denetim esnasında denetmenlerin form kullanmadığını belirtmiştir. Bu konuda öğretmen ve denetmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Değerlendirmelerini yaparken verileri belli bir forma döktüğünü hiç görmedim. Varsa da öyle bir formları ben bilmiyorum şahsen.”(Ö.Ö1)

“Verileri forma dökerek tutar.”(R.Ö7)

“Kayıtlarımı işte bu öncelikle kimlik bilgilerini alırım. Önce fiziki durum zaten bu bizim teftiş yönergemizde belirtilmiştir. Orada sıralanmıştır bunlar onlara tiklerim. Ya da notumu alırım yani.”(D2)

“Not alırım defterim vardır. Bir sayfasını o öğretmene ayırırım. Gözlem için şöyle belirli bir formum yok ancak sadece burada öğretmen teftiş formu var. Yani onu değerlendirirken kullanmam gereken kriterler var. Yani orayı esas alırım yani zaman zaman ondan da yararlanırım not alırken.”(D3)

Denetim sürecinde elde edilen verileri il eğitim denetmenlerinin çoğu genel toplantılar düzenleyerek öğretmenler ile genel paylaşımlar yapıldığını ifade ederken, öğretmenlerden bazıları genel toplantılar, bazıları ise zümre toplantısı yapılarak verilerin paylaşıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu konuda bazı öğretmen ve denetmen görüşleri şöyledir:

“ ...Mesela diyelim ki şube öğretmeni dediğimiz mesela dörtlere giren arkadaşlarla veya üçlere giren arkadaşlarla gelen denetmen o sınıf öğretmenlerini toparlayıp işte şu şu konularda dikkatli olalım, şunu şöyle söyle yapalım diye 5-10 dakikalık da olsa yapılan bazı şeyler var.”(R.Ö6)

“En son öğretmenlerle, bütün olarak yapılır. Okulun genel durumunu grup başkanlarının yaptığı bir açıklama olur.”(R.Ö10)

“...Mutlaka teftişin sonunda bir değerlendirme toplantısı yaparız tüm eğitim personelleri ile birlikte ve idareciler de orda olmak kaydıyla.”(D2)

Denetimin sonunda öğretmenlerin çoğu haftalar sonra denetim sonucunu yöneticiler aracılığıyla kendilerine ulaşan teftiş raporu aracılığıyla öğrendikleri yönünde görüş bildirmiştir. Denetmenler de denetimin sonucunu tebliğlere yazdığı yönünde bu görüşü desteklemektedir. Bu konuda öğretmen ve denetmen görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Denetmen sınıftan çıktığı zaman işinin sadece bir rapor yazmak olduğunu düşünüyor ki bunu yapıyor. Okula bir rapor gönderiliyor işte teftiş raporu, denetim raporu geliyor. Öğretmen de sınıftan çıkıldığı anda o yılın denetiminin bittiğini düşünüyor.”(R.Ö10)

“Şöyle oluyor: Bir takım denetimlerde bize dönen şeyler olur. İşte idare der ki atıyorum şöyle bir şey bize rapor olarak geldi ya da giderken yazdılar. İşte bu konuyla ilgili bir düzenleme yapalım diye raporlar sonucu bilgi ediniriz.”(Ö.Ö5)

“Değerlendirmelerimizi tebliğlerimize yazıyoruz. Teftiş anında edindiğimiz izlenim sonucunu mutlaka raporluyoruz.”(D2)

2001 yılında yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nin maddelerinin çizdiği çerçeveye ek olarak görüşme kayıtları

incelendiğinde öğretmenlerin ve denetmenlerin çoğunun görüşüne göre mevcut sistemdeki denetim süreci; öğretmen ile denetmenin çoğu zaman denetimden önce bir araya gelmediği, sınıfa kısmen birlikte girildiği, denetim esnasında genelde evrakların, öğretmenin iletişim becerilerinin, ders verme yöntemlerinin ve sınıfın fiziki yapısının dikkate alındığı, denetmenlerin çoğunun öğretmen teftiş formu kullandığı, denetim sonucunda verilerin çoğunlukla genel toplantı ya da zümre toplantısı yoluyla paylaşıldığı, denetim sonunda denetmenlerce teftiş raporunun yazıldığı ve öğretmenlerin haftalar sonra bu raporla ile kendi değerlendirilmelerine ulaştığı bir süreç olarak yorumlanabilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde “klinik denetim modeli nasıl bir süreç ön görmektedir?” sorusuna alan yazındaki bilgilerle yanıt aranmıştır.

Klinik denetim modelinin aşamaları hakkında çeşitli yazarlar farklı görüşlere sahiptir. Bu araştırmada farklı yazarların görüşleri incelenerek; sade, anlaşılır ve işlevsel olması hedeflenerek klinik denetim modeli dört aşamada gruplandırılmıştır. Bu aşamalar dört başlıkta toplanmıştır. Başlıklar; “Gözlem Öncesi Görüşme”, “Gözlem”, “Analiz ve Gözlem Sonrası Analiz”, “Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme” olarak tanımlanmıştır.

4.2.1. Gözlem Öncesi Görüşme

Gözlem öncesi görüşme denetim döngüsünün en önemli aşamasıdır. Çünkü tüm kliniksel denetim yaklaşımının başarılı olması bu ilk aşamanın başarılı olmasına bağlıdır. Bu aşamada gerçekleştirilmesi gereken hedef, denetmenle öğretmen arasındaki karşılıklı güven ve desteğe dayalı sağlıklı bir ilişkinin kurulmasıdır. Böyle bir ilişki denetmen öğretmenin sınıfına girmeden önce mutlaka kurulmalıdır. Zira öğretmen denetmen ilişkisinin niteliği kliniksel denetim döngüsünün tüm aşamalarını etkiler. Bu nedenle bu ilk aşama duyarlı bir aşamadır (Aydın, 2007, s. 41).

Kliniksel denetime başlamadan önce müfettiş öğretmen ile uygun bir zamanda ve yerde görüşür. Bu görüşme öğretmenin öğretimini aksatmayacak şekilde planlanır ve bireyle çalışma ilke ve kurallarına uyularak yapılır. Bu görüşmede aşağıdaki amaçların gerçekleşmesi beklenir:

1. Müfettiş ve öğretmen birbirlerini tanırlar.
2. Denetimin amacı açıklığa kavuşturulur.
3. Öğretmenin neler yapmak istediği belirlenir.
4. Öğretim etkinlikleri birlikte kararlaştırılır ve planlanır.
5. Öğretim planının nasıl uygulanacağı belirlenir.
6. Denetimde nelerin gözleneceği ortaya konulur.
7. Müfettiş, öğretmene rehberlik eder, mesleki yardımda bulunur.

8. Öğretmenin bilinçli hazırlık yapması sağlanır.
9. Öğretmen müfettiş ilişkileri geliştirilir.
10. Öğretim ve öğrenim süreçleri geliştirilir (Taymaz, 1993, s. 131).

Acheson ve Gall (1997)'un plânlama görüşmesi olarak adlandırdığı bu aşama Cogan'ın (1973, s. 10-12) sekiz aşamalı döngüsünün ilk üç aşaması olan öğretmen – denetçi ilişkisinin kurulması, öğretmenle birlikte ders plânının yapılması ve gözlem stratejisinin plânlanması aşamalarının yerini tutmaktadır.

Öğretmenin gözlemin ne zaman yapılacağını, ne çeşit verinin kaydedileceğini ve bunun hangi yöntemle yapılacağını daha önceden bilmesi, onun denetim sürecinde bir bakıma kontrolü elinde bulundurması demektir. Bu durum öğretmenin genellikle ne zaman, niçin ve nasıl gözleneceğinin belli olmadığı geleneksel denetim modellerine göre kliniksel denetimin en önemli üstünlüğü olarak kabul edilebilir (Acheson ve Gall, 1997, s. 8).

Bir denetmen teknik anlamda ne kadar yeterli olursa olsun, öğretmene yeterince güven telkin etmiyorsa denetimin tam anlamıyla etkili olması beklenemez. Amaçlanan güven duygusu ise, öğretmenin ihtiyaçlarının ve sorunlarının denetmen tarafından hissedilme oranında değişir. Aynı zamanda eldeki verilerin kendi aleyhinde kullanılmayacağına inanmak de öğretmen için güven telkin edicidir (Acheson ve Gall, 1997, s. 61).

Goldhammer ve diğerleri (1980, s. 33-36) ise gözlem öncesi görüşmenin amaçlarını şu şekilde sıralamışlardır:

1. Öğretmenle denetçi arasında meslekî ilişkinin kurulması ve geliştirilmesi,
2. Öğretmenin amaçları ve sorunları hakkında konuşmasının sağlanması,
3. Öğretmenin ders plânının provasının yapılması,
4. Öğretmenin ders plânının son kez gözden geçirilmesi,
5. Öğretmenle denetçi arasında denetimin amaçlarına ve denetimin nasıl uygulanacağına ilişkin anlaşma sağlanması.

İçten bir ilişkinin kurulması ve desteklenmesi, öğretmen ve denetçinin öğretmenin hazırladığı plan üzerinde rahatlıkla konuşabilmesi için ortam sağlanması, öğretmenin planını deneyebilmesi, planda gerekli düzeltmelerin yapılabilmesi, öğretmen ve denetçi arasında denetim döngüsündeki rollerine, döngünün amaçlarına ilişkin anlaşma sağlanması beklenir (Ağaoğlu, 1997, s. 60).

Gözlem öncesi görüşme ile gerçekleştirilmesi amaçlanan durumlar ise; öğretmenin ne yapmak istediğinin açık ve tam olarak, yine öğretmen tarafından bilinmesinin sağlanmasıdır. Bu önemlidir, çünkü öğretmen uygulamasının bilinçli ve etkili olması, büyük ölçüde, öğretmenin ne yapacağını, nasıl yapacağını ve hangi sonuçlara ulaşmak istediğini açık ve kesin olarak bilmesine bağlıdır. Bir diğeri ise; daha etkili bir uygulama için planlamanın

birlikte yapılmasıdır. Birlikte planlama, hedeflerin konuların ve yöntemlerin saptanmasını gerektirir ki, bu yolla hem daha iyi bir uygulama için gerekli hazırlık yapılmış olur; hem de öğretmenin mesleki gelişimine katkıda bulunulur (Aydın, 2007, s. 41).

Gözlem öncesi görüşmede, denetçi dersin amacını net olarak tanımladıktan sonra, öğretmenin öğrencilerini ulaştırmayı amaçladığı ve kendisinin de süreç içerisinde ulaşmayı amaçladığı hedefleri belirler. Yine bu safhada uygulanması düşünülen özel stratejiler belirlenir ve bu stratejiler üzerinde tartışılır. Ders planı incelenir. Bu safha aynı zamanda öğretmenin denetime yönelik herhangi bir konu hakkında soru sorma ya da fikir beyan etmesinde de kullanılabilir. Dolayısıyla başarılı sözel iletişim iyi bir dinleme çabasını da gerektirir (Yalçınkaya, 1992, s. 211).

Yukarıdaki bilgiler ışığında gözlem öncesi görüşme, il eğitim denetmeni ile öğretmenin sınıf içi denetimin gözlem aşamasına geçmeden önce tanışması, denetmenin öğrenciler ve öğretmenin kendisi ile ilgili bilgiler toplaması ile başlayan bir süreç olarak yorumlanabilir. Bu aşamada il eğitim denetmeninin öğretmene, yapacakları denetimin amacının bir gelişim fırsatı olduğunu vurgulaması ön görülmektedir. Karşılıklı güven unsurunun oluşması bu görüşmenin temel amacını oluşturmaktadır. Öğretmen ile il eğitim denetmeninin derse girmeden önce bir denetim planı hazırlaması bu aşamanın önemli adımıdır. Bu denetim planının amaçları; öğretmenin kendisini geliştirmesine yönelik hedef saptamak, öğretim becerisinin geliştirmek üzere yol haritasını belirlemek, öğretim etkinliklerini birlikte planlamak, sınıf gözlemi için zaman planlamasını yapmak, amaca uygun gözlem tekniklerine karar vermek, gözlem sonrası değerlendirme kıstaslarını belirlemek olarak sıralanabilir.

4.2.2. Gözlem Aşaması

Klinik denetimde kullanılan gözlem kavramı, sınıfta öğretim sırasında meydana gelen olayların ve etkileşimlerin denetçi tarafından dikkatle ve sistematik olarak kaydedilmesi demektir (Cogan, 1973, s. 134).

Öğretmenlerin çoğu, kendi öğretimlerinin etkililiği konusunda endişe duyarlar. Başka bir sınıfı gözleme olanakları da nadir olduğundan geliştirilmeye ihtiyacı olan yönlerini fark edemeyebilirler. Bu durumda kliniksel denetimde temel amaç, işini genellikle tek başına yürüten öğretmenin mesleki gelişimini sağlamaktır (Acheson ve Gall, 1997, s. 10).

Sınıf içi etkinliklerin dışarıdan biri olarak denetmen tarafından gözlemlenmesinin önemli bir yararı, etkinlikleri yönlendiren ve bir bakıma süreçle bütünleşen öğretmenin göremeyeceği bazı önemli noktaların, denetmen tarafından görülmesi ve saptanması olasılığıdır (Aydın, 2007, s. 42).

Gözlem öncesi görüşmesinden sonra başlayan sınıf gözlemi ya da ziyareti, öğretmenin başarılı uygulamaları olarak tanımlanabilecek güçlü yanlar ile yetersizliği tespit edilen

geliştirilmeye ihtiyaç gösteren yanları teşhis etmeli ve aydınlatmalıdır. Ancak, sınıf gözlemi; öğretmen değerlendirmesi amacıyla bağlantılı olduğu zaman sıkıntı yaratmaktadır. Sınıf ziyaretini iyi planlamama, gözlem hakkında öğretmenlere yapıcı önerilerde bulunmama, gözlemi hiç yapmama ya da kısa sürede yapma bu ziyaretlere karşı güvensizlik doğurmaktadır. Bu durumda sınıf gözlemleri, öğretmenlerin gözünde olumlu ve yapıcı katkı sağlama görünümünden uzaklaşmaktadır (Yalçınkaya, 1993, s. 381).

Gözlemin amacı, öğretmenin öğretim süreci boyunca söyleyip yaptıklarına ayna tutması için nesnel bir kayıt sağlamaktır. Bu da toplanan bilgi oranını arttırmak için fazladan bir çift göz olarak görev yapan denetmenler tarafından yapılır. Gözlemcinin özel tarafsız görevi gereği, gözlemci sınıf içi çalışmalara karışamaz ve müdahale edemez. Ayrıca, gözlemci özel bir grup ile ilgilenme ya da kişisel davranışlar sergileme gibi özel isteklerde de bulunmamalıdır (Hopkins ve Moore, 1993, s. 86).

Gözlemin amacı, öğretmen tarafından verilen dersin öğretmen ve denetmen tarafından birlikte analiz edilmesidir. Amaç, öğretme uygulamalarının analiz edilmesi olduğuna göre bu uygulamaya ilişkin veriler önem taşımaktadır. Bu verilerin, uygun yöntemlerle sağlıklı olarak toplanması gerekmektedir. Bu da ancak önceden yapılan hazırlığa dayalı bir gözlem yolu ile sağlanır. Toplanan verilerin, sınıf ortamında olup bitenleri olduğu gibi yansıtması, gözlemin amacı açısından son derece önemlidir. Eğitim denetiminin genel amacı, süreci geliştirmek olarak kabul edildiğinde, girişimlerin hareket noktasının gerçeği yansıtan veriler olması bilimselliğin gereğidir (Aydın, 2007, s. 42).

4.2.2.1. Modern Gözlemin Özellikleri

1. Gözlem öğretmenin sınıfında ne olup bittiğini daha iyi anlayarak kendini geliştirmesini amaçlamalıdır.
2. Bir gözlem esnasında sınıftaki her şeyi gözlemlemek olanaksız olduğu için öğretmenin ihtiyaç duyduğu belirli bir iki konu üzerinde durulmalıdır.
3. Yapılan gözlemlerle işlenen dersler arasında bağlantı kurulmalıdır.
4. Gözlem esnasında öğretmenlerin görüşleri de dikkate alınmalıdır. Gözlemin amacı öğretmenle paylaşılmalı ve böylece öğretmen gözlemin mantığını anlayabilmelidir.
5. Gözlem yıkıcı değil, yapıcı olmalıdır. Dersin işleniş sürecinin olumlu yönlerini vurgulamalıdır.

Müfettişler gibi, öğretmenler de gözlem konusunda herhangi bir eğitim almamaktadır. Bundan dolayı, öğretmenlerin sınıf içinde yaptıkları gözlemler belirli bir sistemden yoksundur. Bu konuda her öğretmenin kendisini “standart” olarak görmektedir. Öğrenci davranışlarını ve sorunlarını anlamak, öğretmen ve müfettişlerle ortak çalışma durumunda olan rehber öğretmenler de gözlem konusunda yetişmemektedir. Bu durum; öğretmen,

öğrenci, müfettiş ve rehber öğretmen arasında öğrenci davranışını anlama açısından ortak bir dilin oluşmasını engellemektedir. Oysa her çalışma alanında olduğu gibi, öğretim ve rehberlik etkinliklerinin de kendilerine özgü dili ve teknik kavramları vardır. Eğitimle ilgili meslek sahipleri bu kavramlar konusunda bilgilendikleri takdirde çeşitli amaçlarla yapacakları olacaktırlar. Böylece hem kendilerini, hem öğrencileri, hem de meslektaşlarını değerlendirmeleri kolaylaşacaktır (Selçuk, 2001, s. 3-4).

4.2.2.2. Gözlemede Dikkat Edilecek Hususlar

Sınıf içi etkinliklerin denetiminde dikkat edilecek hususlar beş noktada toplanmaktadır. Bu noktalar şöyle adlandırılmıştır (Aydın, 2007, s. 43):

1. Bireylerarası ilişkiler
2. Fiziksel çevre
3. Amaca yönelik öğretim
4. Ders verme yöntemleri
5. Değerlendirme.

Bireylerarası İlişkiler: Bir sınıf ortamında yaratılan güdeleyici hava ile öğretimdeki başarı arasında olumlu bir ilişkinin olduğu bilinmektedir. Bu nedenle denetmen sınıf içi etkinlikleri gözlemek amacıyla sınıflarda bulunduğu anda insan ilişkilerin niteliğine özel bir dikkat göstermelidir. Öğrenmeyi olumlu yönde etkileyebilecek olan bu havanın oluşmasını yaratılmasını engelleyici durumlar saptanmalıdır. Denetmen bireyler arası ilişkiler konusunda şu noktalara dikkat edebilir.

1. Öğretmen ile öğrenci arasında karşılıklı saygı ve güveni yansıtan bir ilişki var mıdır?
2. Öğretmen ile öğrenciler arasında karşılıklı özgür ve açık bir iletişim kanalı var mıdır?
3. Sınıf içi etkinlik ve kullanılan yöntemler davranışsal standartları grupça ve bireysel çalışmaların öğretmen-öğrenci ikilisi tarafından planlandığı göstermekte ya da yansıtmakta mıdır? İşbirliğine hazır oluşluk coşku ve işe dönük tutum belirgin biçimde görülmekte midir?
4. Öğrencilerin içten çaba ve katkılarının dikkate alındığı ve kabul edildiği görülmekte midir?
5. Öğrencilerin fiziksel toplumsal zihinsel ve coşkusal gereksinimlerini karşılama biçimi çocuk büyümesi ve gelişmesi ilkelerine uyulduğu göstermekte midir?
6. Bireysel ve grup rehberlik teknikleri sınıf üyelerinin bütünsel gelişmelerini gerçekleştirici biçimde uygulanmakta mıdır? Disiplin sorunları eşitlik ilkesine uygun olarak anlayışla etkili bir biçimde çözülmekte midir?
7. Bireyin kişiliğinin bir bütünlük içinde gelişmesi için gerekli özgürlük ile verimli bir grup çalışması için zorunlu kontrol arasında bir denge sağlamakta mıdır?

Fiziksel Çevre: Sınıf içi etkinlikleri gözlemlenirken fiziksel çevreye de gereken dikkat gösterilmelidir. Sınıf içinde yer alan ilgi merkezleri, etkinlik köşeleri, ışıklandırma, havalandırma ve benzeri durumlar dikkatle izlenmeli, analiz edilmelidir. Fiziksel çevrenin düzenlenmesine öğrencilerin katılımı, ilgi merkezlerinin öğrenciler tarafından kullanılma biçimi dikkat edilmesi gereken önemli noktalar. Sınıfın genel fiziksel niteliği, üzerinde durulması gereken bir başka noktadır. Öğrenmedeki rolleri ve yerleri açısından her şeyin düzen içinde bulundurulduğu ancak kullanılmadığı bir sınıf ile öğrenci etkinliklerinin yer aldığı, sorunlar üzerinde çalışmaların yapıldığı ve öğrencilerin katılımlarının sağlandığı; kısaca gerçek anlamda yaşanıldığı fark edilen bir sınıf arasındaki farkın nesnel olarak değerlendirilmesi gerekir.

Aydın (2007, s. 43-44)'a göre fiziksel çevre konusunda şu noktalara dikkat edilebilir:

1. Öğrenmenin gerçekleştiğini gösteren kanıtlar var mıdır?
2. Okuma köşeleri, bilim köşeleri, sınıf kitaplığı, sanat köşesi gibi düzenlemeler güdüleyici bir nitelik taşımakta mıdır?
3. Kişisel eşyalara ve okul eşyalarına gösterilen ilgi ve dikkat gibi yurttaşlık eğitiminin belirtileri görülmekte midir?
4. İyi düzenlenmiş ışıklandırma ve havalandırma istenilen atmosferin oluşmasına katkıda bulunmakta mıdır?
5. Öğrenci sıra ve masaları öğrencilerce rahatlıkla kullanılacak nitelikte ve etkinliklere uygun olarak düzenlenmiş midir?
6. Gör-ışit ve diğer öğretim araçları, öğrenme ortamına uygun, anlamlı ve amaçlı bir biçimde kullanılmakta mıdır?

Amaca Yönelik Öğretim: Öğretimde çeşitli yöntemlerle başarılı sonuç alınabilir. Ancak, gerçekleştirilecek anlamlı bir amacın saptanamadığı durumlarda, başarısızlık kaçınılmazdır. Süresi ne olursa olsun her ders için mutlaka saptanmış bir amaç olmalıdır. Bu, her planlı girişim için böyledir. Öğretmen amacının açık ve kesin olarak belirtme yeteneği kazandıkça, bu amacı öğrencilere etkili bir biçimde aktarabildikçe, öğrenme daha çok ödüllendirici bir süreç olmaktadır (Aydın, 2007, s. 44-45).

Aydın (2007, s. 45-46)'a göre öğretmen bu konuda da şu noktalara dikkat edebilir:

1. Öğretmen ve öğrenciler önemi üzerinde görüş birliğinde oldukları hedefleri gerçekleştirmek için, birlikte planlama ve çalışmakta mıdırlar?
2. Amaçlar, çocuğun büyüme ve gelişmesine ilişkin bilgilere dayalı olarak, belirlenen gereksinimlere ilişkin sayılılarla tutarlı mıdır?
3. Sınıfın tümü için önem taşıyan sorunlarla birlikte, bireysel yeteneğe, gereksinime ve ilgiye dayalı sorunlar da ele alınmakta mıdır?

4. Anlamli problemler cözölmekte ve geleceğe hazırlık yapılmakta mıdır?
5. Yeni beceriler kazandırılmakta ve eski beceriler geliştirilmekte midir?
6. İstenilen nitelikte, uygun bir güdüleme var mıdır? Ders, önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda coşkulu ve yüksek oranda bir katılımıla işlenmekte midir?
7. Etkinlikler öğrenmede bütünlüğü geliştirici biçimde düzenlenmekte ve yürütölmekte midir?
8. Yaratıcı düşünme, araştırma ve grup süreci özendirilmekte midir?

Denetmen, öğretim yöntemleri konusunda şu noktalar üzerinde durabilir:

1. Dersin işleniş biçimi, öğretmen-öğrenci işbirliği ile bir planlama yapıldığını yansıtmakta mıdır?
2. Ders araç ve gereçlere zamanında kullanılabilir biçimde hazır bulundurulmakta ve etkili biçimde kullanılmakta mıdır?
3. Öğrenciler uzun dönemli amaçları bilmekte ve anlamakta mıdır? Yakın hedefler bir gözlem süresince fark edilebilir nitelikte midir?
4. Gruplamalarda ve dersin işlenişinde bireysel yetenekler, ilgiler ve tutumlar kabul edilmekte ve dikkate alınmakta mıdır?
5. Öğrenme etkinlikleri daha önce kazanılmış bilgi ve beceriler üzerinde oturtulmakta mıdır? Konular arasındaki ilişkin ve konularla gerçek yaşam arasındaki bağıntının anlaşılmasının sağlanmasına dikkat edilmekte ve bu konuda öğrencilere gerekli yardım sağlanmakta mıdır?
6. Beceri geliştirici projeler ele alınmakta ve gerekli zaman ayrılmakta mıdır?
7. Sürekli bir öğretmen-öğrenci planlaması, bireysel öğrenme etkinliklerinin yeniden düzenlenmesine ve yönlendirilmesine katkıda bulunmakta mıdır?
8. Öğrencilere bir grubun üyesi olarak çalışmayı öğrenmesinde yardım edilmekte midir? Bu yardım sağlanırken demokratik yöntem ve süreçler kullanılmakta mıdır?
9. Öğrencilere eleştirici düşünme, ussal seçim yapma, karar verme, kendi kendini yönetme ve yaratıcı gücünü geliştirme fırsatı verilmekte, gerekli ortam hazırlanmakta mıdır?
10. Bireysel gereksinim ve hedefler açısından anlam taşıyan bağımsız etkinlikler sağlanmakta mıdır?
11. Sağlıklı olarak tanımlanan öğrenci gereksinimlerini karşılayıcı nitelikte ek öğretim hizmetleri sağlanmakta mıdır?

Aydın (2007, s. 46-47)'de değerlendirme aşamasında denetmen şu noktalara dikkat edebilir:

1. Belli bir öğretme ve öğrenme durumunun değerlendirilmesi daha önce belirlenmiş amaçlar esas alınarak yapılmakta mıdır?
2. Derecelendirme (not verme) yöntemleri kapasiteyle ilişkili görünmekte midir?
3. Öğrencilerin ödevlerindeki ve sınav kâğıtlarındaki yanlışlar, üzerinde durulması gereken notlar olarak değerlendirilmekte midir?
4. Gruplamalar zamanla meydana gelen değişme ve gelişmelere koşut olarak yeniden yapılmakta mıdır?
5. Kendi kendini değerlendirme alışkanlık ve becerilerini geliştirici çabalar gösterilmekte midir?
6. Yakın hedeflerin gerçekleştirilme derecesinin değerlendirildiğine ilişkin açık kanıtlar görülmekte midir? Uzak hedeflerin de değerlendirileceğine ilişkin ipuçları var mıdır?
7. Düşünceleri özetleme ve örgütleme konularında denemeye yer verilmekte midir?
8. Kısa süre için bile olsa, değerlendirici denemeler için fırsatlar yaratılmakta mıdır?
9. Değerlendirme öğrencinin kendi düzeyini ve sınıfın genel performansını geliştirici bir yöntemle yapılmakta mıdır?
10. Konular arası ilişki kurucu ve farklı etkinlikleri birbiriyle dengeleyici nitelikteki değerlendirme teknikleri, çocuğu bir bütün olarak geliştirmeyi amaçlamakta mıdır?
11. Değerlendirme yöntemleri, ister grup isterse bireysel yaklaşım biçiminde olsun, her iki durumda da sonuç, her çocuk için anlamlı mıdır?

Sınıf içi etkinliklerin değerlendirilmesi, eğitim sürecinin amacı açısından yaşamsal bir önem taşır çünkü sınıf adı verilen özel çevre bütün eğitim yatırımlarının ve çabalarının odak noktasını oluşturur. Yatırımlardan istenilen sonucun alınması ya da hedeflerin gerçekleştirilmesi, sınıf içi etkinliklerin etkililik derecesine büyük ölçüde bağlıdır (Aydın, 2007, s. 46).

Öğretme etkinliğini etkileyen etmenler; Burton ve Brueckner (1955, s. 317-364)'e göre öğretme ile doğrudan ilişkili etkenler üç grupta toplanmaktadır:

- a) Öğretmenle İlgili Olan Etkenler: Öğretmenin kişisel özellikleri, özgeçmişi, öğrenci ve diğer bireylerle olan ilişkileri, öğrenme sürecini izleme ve ders vermedeki becerisi sınıftaki başarısını etkilemektedir.
- b) Öğretim Yöntemlerinin Seçimi ve Kullanımı: Her yerde, her zaman, her konu için geçerli ve etkili bir öğretim yöntemi olmamasına rağmen, eldeki kaynaklardan yararlanarak, belli yetenek ve niteliklere sahip öğrencilerle belli bir amacı gerçekleştirmek mümkündür.
- c) Yöntemlerin Kullanılmasında Öğretmen Yeterliliği: Öğretmenin seçmiş olduğu yöntemin yerindeliği, gözlemde göz önünde bulundurulması gereken noktalardandır.

Gerekli görülmesi durumunda öğretmen, çağcıl yöntemlerden haberdar edilmelidir (Aydın, 2007, s. 47-48).

4.2.2.3. Gözlem Tekniğinin Avantajları ve Dezavantajları

Birçok öğretmen ve öğrenci davranışı hakkında ancak o davranış yapılırken bilgi toplanabilir. Yanlış genellemelere ulaşmamak için söz konusu davranışların sürekli veya aralıklı olarak izlenmesi gerekir. İlgilenilen davranış özelliklerinin herhangi bir öğrenci ya da öğretmende nasıl gelişmekte olduğu büyük ölçüde gözlem yoluyla saptanabilir. Ancak her teknik gibi gözlemin de avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Gözlem tekniğinin belli başlı avantajlarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Selçuk, 2001, s. 9):

1. Çok yaygın kullanım alanları vardır. Sınıfta, bahçede, yemekhanede, koridorda, eğitim öğretimle doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili her konuda gözlem yapılabilir.
2. Uygun beceriler kazanıldığında kullanılması kolay bir tekniktir. Birkaç haftalık bir eğitimle tüm eğitimciler tarafından kullanılması sağlanabilir.
3. Ekonomiktir; çok fazla araç gereç kullanmayı gerektirmez.
4. Çoğu kez doğal koşullar altında izleme ve inceleme imkânı sağlar.
5. Hem grup için hem de birey için uygulanabilir. Aynı anda hem bireyi hem grubu izlemek mümkündür.
6. Her düzeydeki öğrenci ve öğretmenlerin izlenmesinde kullanılabilir.
7. Öğretmenler gözlem tekniğini öğretimin bir parçası olarak ayrı bir zaman harcamadan kullanabilir.
8. Sözel olan ve olmayan davranışları ayrı ayrı inceleme imkânı sağlar.
9. Güvenilir bilgiler toplamak için uygun bir tekniktir.

Gözlemin çok sayıdaki avantajlarının yanı sıra bazı zayıf özellikleri de bulunmaktadır. Bir teknik olarak gözlemin başlıca sınırlılıkları aşağıda verilmiştir:

1. Gözlemin varlığı gözlenmekte olan bireyin davranışlarını etkileyebilir. Gözlemci ne kadar iyi yetişmiş olursa olsun sınıfa dışarıdan katılan bir kişi olduğu için yadırganacaktır. Başlangıçta öğrenciler sınıfa yeni katılan bir kişiyle yakından ilgilenecek ve dikkatleri dağılacaktır. Ancak birkaç gözlem saatinden sonra özellikle ilkokul öğrencileri gözlemcinin sınıftaki varlığını fazla yadırganamazlar. Şüphesiz gözlemci, sınıftaki varlığının gözlem sürecini olumsuz yönde etkilememesi için gereğini yapacaktır. Ayrıca, yapılan gözlemler değerlendirilirken gözlemcinin muhtemel etkisi de hesaba katılacağından bu sınırlılık belirli ölçüde giderilebilir.
2. Gözlemcinin tutum ve önyargıları nesnel veriler elde etmeyi güçleştirebilir. Bazı gözlemciler, gözlem becerileri konusunda yetişmiş olmasına rağmen, gözlenen davranışları bilinçli ya da bilinçsiz olarak kişisel görüşleri doğrultusunda

yorumlanabilirler. Bunu engellemek için gözlemcilerin öz farkındalığını arttırmak ve hata kaynakları üzerinde ciddiyle durmak gerekir.

3. Bazı durumlarda derinliğine bilgi elde etmek oldukça güç olabilir.
4. Çok sınırlı yorum yapma imkânı vardır. Geniş yorumlar kişisel yorumları ortaya çıkaracağı için gözlemci yorumlarını sınırlı tutar.
5. Çok iyi yetişmiş gözlemciler bile yanlış sonuçlara ulaşabilir. Bu nedenle, gözlemcinin hem gözlem hem de gözlenen durum hakkında eğitilmiş olması gerekir.
6. Bireyin sadece gözlendiği andaki durumuna ilişkin bilgi toplanabilmesi bazı sınırlılıklara yol açar. Örneğin, bir gözlemci kendisinin bulunmadığı bir önceki derste gerçekleşen bir olaydan ötürü farklılaşan öğrenci davranışlarını genelleyerek yanlış yorumlara ulaşabilir (Selçuk, 2001, s. 10).

4.2.2.4. Etkili Gözlem Teknikleri

Gözlem yalnızca müfettişin, öğretmeni ya da öğretmenin sınıf içinde öğrenciyi gözlemesiyle sınırlı değildir. Öğretmenin kendisini, mesai arkadaşlarını, aday öğretmenleri gözlemlemesini de kapsar. Bu tür bir gözlemin mesleki gelişimle ilişkisi hizmet öncesi eğitimde vurgulanmamaktadır. Özellikle öğretmenler sınıflarında bir yabancı olmasından ve gözlenmekten rahatsız olmaktadır. Bunun çeşitli nedenleri olabilir: Bunlardan birincisi, özgüven eksikliğidir. Özgüven eksikliği büyük ölçüde yetersiz teknik donanımdan kaynaklanabilir. Diğer yandan, müfettişlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin yargılayıcı tutumları da öğretmenlerin gözlenmekten rahatsız olmasına neden olmaktadır. Oysa öğretmenlerin kendilerini, diğer öğretmenleri ve öğrencileri gözlemlemeleri okullarımızın bir rutin halini almalıdır.

Mesleki gelişimle gözlem arasındaki ilişkinin aslında hizmet öncesi eğitimde vurgulanması ve duyuşsal alt yapının hazırlanması gerekir. Bu işleme öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını gözlemesiyle başlanabilir. Öğretmen adaylarının staj uygulamalarının video kayıtlara alınması ve hem bireysel hem de grup halinde bu kayıtların izlenmesi gözlem becerisinin gelişmesine katkıda bulunabilir (Selçuk, 2001, s. 5).

Birçok denetçi, bazen araştırmacılar tarafından geliştirilen yöntemlerden bazen de kendi tecrübelerinden yararlanarak kendilerine özgü bazı yöntemleri geliştirmişlerdir. Veri toplamak için kullanılan bu yöntemleri Goldhammer ve diğerleri (1980, s. 74) şu şekilde kategorilere ayırmışlardır: Öğretmen ve öğrenci etkileşimi, sınıf iklimi, konuşma akışı, sözel çözümler, sınıf yerleşim düzeni, kaynak yaratma becerileri, sözel olmayan iletişim, olumlu ve olumsuz hareketler, soru sorma seviyeleri, vücut dili, grup rolleri, görevleri ve sorumluluklarıdır.

Gözlemde bilgilerin birçoğu şu üç yoldan biriyle toplanır: Video, ses kaydı ya da yazıya dökme. Video kaydı, gerektiğinde yeniden izlenebilen, önemli anlarda durdurulabilen ve sonradan ortaya çıkabilecek eğitim durumlarında çoğu davranış biçimlerine referans olarak saklanabilen doğru bilgi toplama yöntemlerinden biridir. Ne yazık ki video kaydının bazı olumsuz yanları bulunmaktadır. Birçok denetmen, video kayıt cihazlarından en yüksek verimi almak için gerekli olan yerleştirme ve düzenleme yetilerinden yoksundur. Bu yöntem aynı zamanda pahalıdır ve öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olabilir. Cihazların hareket ettirilmemeleri öğretim sürecini kesebilir ve yanlış bir kanı uyandırabilir. Bütün denetmenler için yeterli video kayıt cihazlarının temin edilmesi birçok kurumun finansmanını zorlayabilir. Bir değerlendirme sisteminin etkili olabilmesi için sistemin gideri ve karmaşıklığı minimuma indirirken gerekli bilgiyi elde etmeyi sağlayacak pratik süreçlerinin olması gerekir. Öte yandan ses kaydı nesnedir, çünkü söylenen her şeyi kaydeder ve seçici yargılarda bulunmaz. Bir ses kaydından bir öğretim etkinliğinin %80'i çözümlenebilir. Bu durum sonraki incelemeler için eksiklik yaratacak olan sözsüz ifadelerden kaynaklanmaktadır. Bir sınıf içinde olayların kaydının tutulabilmesi için en kullanışlı yöntem, öğretmen ve öğrenci ifadelerinin yazıya geçirilmesi ya da anahtar kelimelerin not alınmasıdır. Bu teknik ayrıca bir ders içindeki destekleyici ya da ilgisiz olan hareketlerin belirlenmesinde kullanılabilir. En iyisi eğitim öğretim sürecini gözden geçirmeyi içeren odaklanmadır. Eğer denetmenler daha dar bir çerçeveden inceleme yapmayı seçerlerse; odak alanı, dersin başarı ya da başarısızlığı konusunda önemli bir parçayı içeriyor olabilir (Hopkins ve Moore 1993, s. 84-85).

Acheson ve Gall (1997, s. 69) geri bildirim görüşmesi için ikna edici veriye sahip olmak için, denetmenin kamera ve dizüstü bilgisayar gibi tekniklerinde kayıt araçlarının geniş bir yelpazeye sahip olmaları gerektiğini söylemektedirler. Bu yöntemler; seçilmiş gözlem kaydı, oturma planları, geniş mercek, kontrol listeleri ve zaman kodlaması olarak sayılabilir.

4.2.2.4.1. Seçilmiş Gözlem Kaydı

Seçilmiş gözlem kaydı tam olarak ne söylendiyse onun yazılmasıdır yani onun yazılı bir suretidir. Fakat bütün sözel iletişim kaydedilmez. Öğretmen ve denetmen baştan dökümü yapılan sözel olayların belirli bölümlerini seçer. Bu durum sözel kaydı “seçili” yapar. Bu yöntem aşağıdaki tekniklerin incelenmesiyle elde edilir (Acheson ve Gall, 1997, s. 73-83).

- a) Öğretmen Soruları: Soru sorma öğretme etkinliğinin önemli özelliklerinden birisidir.
- b) Öğretmen Geri Bildirimi: Öğretim sırasında, öğretmenin sözlü geri bildirim ifadelerini kaydedilebilir. Aynı zamanda geri beslemenin gerekliliğini ifade eden öğrenci söz ve davranışlarının anında kaydedilmesi yararlı olabilir. Başka bir seçenek de duyguların (duygusal bağlamın) not edilmesidir. Belirli bir öğretmen sözünün, sözlü geribildirim örneği olup olmadığına karar vermek her zaman kolay bir durum olmayabilir. Bu

sözlerin, öğrenci tarafından algılanıp algılanmadığını belirlemek ve değerlendirmek gerekir. Bu nedenle, denetçi, seçilmiş gözlem kaydı yaparken öğrencilerin tepkilerinin ve bütünsel bir yaklaşımla öğretim bağlamının yakın bir gözlemcisi olması gerekir.

- c) Öğretmen Yapılandırma Cümleleri ve Sınıf Yönetimi: Tüm dersin içeriğinde öğretmenin yapılandırma, yönlendirme ve sınıf disiplini sağlama cümlelerini gözlemek iyi bir yol olabilir. Sınıf disiplin cümleleri kural ve prosedürlerin nasıl iyi öğretildiğinin bir yansıması olarak ayrıca gözden geçirilebilir. Öğretmenlerin kullandığı yapılandırma ve yönlendirme cümlelerinin önemli bir yönü ise netliğidir. Öğretmenler, teyp ile kaydedilen cümlelerini dinleyerek kendi muhakemelerini yapabilirler.

4.2.2.4.2. Oturma Planları Üzerine Kurulu Gözlem Kayıtları

Oturma planlarını öğretmenler günlük çalışmalarında da çok yaygın bir şekilde kullandıkları için öğretmenler için avantajlıdır. Tek bir kağıttan bir derste meydana gelen davranışlarla ilgili birçok bilgi toplanabilir. Kullanması ve akabinde okuması (anlamlandırması) kolaydır. Bununla birlikte öğretmenler öğrencilerin dikkatleri ve hazır bulunuşluklarını da kayıt etmiş olurlar. Bu yönüme özel bir başka fayda da bu gözlem çeşidinin öğretmenin hem öğrencileri teker teker izlemelerinde hem de bir bütün olarak neler yapıldığını gösterebilmesidir. Bu yöntem aşağıdaki tekniklerin incelenmesiyle elde edilir (Acheson ve Gall, 1997, s. 89-101).

- a) Konuşma Akışı: Bu etkinlik öncelikle kimin kiminle konuştuğunu kaydetmek için kullanılır. Karşılıklı konuşmaları gözlemleyebilmek için faydalı bir yoldur.
- b) Hareket Çizelgesi: Oturma planı gözlemlerinin bir diğeri de öğretmen, öğrenci hareketlerinin ders esnasında gözlemlenmesi ve kayıt edilmesidir. Bu tekniği “hareket çizelgesi” denir. Gözlemcinin görevi öğretmenin ve öğrencilerin her birinin belirlenen bir vakit aralığında nerelerden nerelere yürüdüklerinin kayıt edilmesidir.

4.2.2.4.3. Geniş Mercek Teknikleri

Diğer tekniklerin avantajları öğretmenlerin ve gözlemcilerin birden fazla davranışa odaklanabilmeyi mümkün kılmasıdır. Fakat esas önemli olan “ses” gözden çıkarılmıştır. Bazen gözlemek için gerek duymadığınız o sınıf içindeki sesler esas ilginç olan taraf olabilir. Bu tekniğe geniş mercek denmesinin sebebi pek çok öğretim olayını yakalayabilmesi ve kayıt altına alabilmesidir (Acheson ve Gall, 1997, s. 107-115).

- a) Anekdote kayıtları, sınıfın bir yerinde sessizce oturan gözlemcinin el yazısından oluşan dokümanlardır. Diğer tüm sınıf gözlem teknikleri gibi anekdot kayıtları öğretmene ileride kendi öğretim şekli hakkında birçok bilgi elde etmesine yardımcı olur.

- b) Video ve ses kayıtları için tüm gözlem çeşitlerinin içinde en objektifi olduğu söylenebilir. Bu gözlem çeşidi bir anlamda öğretmene kendilerini öğrencinin gözüyle görmesine olanak sağlar. Ders esnasında öğretmen ve öğrencilerin neler yaptıkları hakkında geniş bilgiler verir. İyi bir kayıt sınıf içi iletişim hakkında genel bir “his” verebilir.
- c) Günlük yazımı, öğretmenlerin gelişimini destekleyici etkili bir gözlem tekniğidir. Bu teknik basitçe öğretmenlerin kendi öğretim deneyimleri üzerine düzenli bir şekilde günlük tutmalarını ve kendi deneyimleri ile ilgili kafalarına takılan soruları kaydetmelerini içerir. Nasıl video kayıtları öğretmenlerin dışarıdan izlenmesini sağlıyorsa, günlük yazımı da öğretmenin içinden geçenleri gözlemciye aksettirmesini sağlar.

4.2.2.4.4. Kontrol Listeleri ve Zaman Çizelgesi İşaretleme

Bunlardan bazıları öğrencilerin öğretmenlerine geri dönüt olarak doldurdıkları kontrol listeleridir. Bununla birlikte diğerleri de gözlemcinin ders esnasında öğretmen ve sınıfın davranışlarını gözlemleyerek doldurduğu kontrol listeleridir.

- a) Öğrenci kontrol listesi, sınıfa katılma sürecinde öğrenciler öğretmenlerin davranışlarını geniş bir biçimde gözleme fırsatına sahip olurlar. Öğrenci gözlemlerinden elde edilen bilgilerin özetleri klinik denetlemede kullanışlı olabilir çünkü öğretmenler çoğu zaman öğrencilerin kendilerini algılayış şekillerini merak ederler. Bu bazen denetmeni fikirlerinden daha geçerli olabilir.
- b) Gözlemci kontrol listesi, klinik denetmenler bazen kendi kontrol listelerini oluşturarak sınıfa gözlem yapabilirler. Bu kontrol listelerinin en büyük avantajı kullanımının kolay olmasıdır ve aynı zamanda bir ders süresinde birden fazla öğretmen davranışı gözlememize olanak sağlamasıdır. Kontrol listesindeki ilk iki bölümü öğretmenlerin yapması gerekenlerle ilgilidir. Üçüncü bölümü ise öğretmenlerin soru sorarken düşmemeleri gereken hatalarla ilgilidir. Bu kontrol listesindeki başlıklar gözlemciye güçlü noktalarına dikkat çekmede açık uçlu bir fırsat sağlar ve öğretmenin geliştirilmesi gereken noktaları ortaya koyar.
- c) Ders anlatımı sırasındaki gözlem, öğretmenin ders anlatımı sırasındaki davranışlarını gözlemlemeye yarar. Kontrol listesi iki bölümden oluşur. Birinci bölüm ders esnasında birçok kez karşılaşılabilen ve her karşılaşıldığında onay işareti konacak davranışlardan oluşur. İkinci bölüm, gözletmenin puanladığı öğretmen davranışlarından oluşur (Acheson ve Gall, 1997, s. 121-129).
- d) Zaman çizelgesi kodlaması (Stallign’in Gözlem Sistemi), Stallign’in gözlem sisteminin iki bileşeni vardır; sınıf anlık etkileşimler ve beş dakikalık etkileşimler.

Anlık etkileşimde öğretmen ve öğrencilerin ders boyunca neyle ilgilendikleri, ne çeşit aktiviteler yaptıkları hakkında bilgi verir. Anlık etkileşim ve beş dakikalık etkileşimler birleşip bir ders boyunca neler olduğuyula ilgili bize bir resim çıkarır. Sınıfın genel düzeni ile ilgili ve sınıftaki anlık etkileşimler hakkındaki bilgileri toplarken gözlemci ve daha önce hazırlanmış bir form üzerine hızlıca notlarını alır (Acheson ve Gall, 1997, s. 132-134).

- e) Öğretmen değerlendirme ölçeği, bu gözlem çeşidi genellikle değerlendirmede kullanılan puanlar içerir. Gözlemci bu tabloya işaretler koyarak öğretmenin performansını değerlendirir (Acheson ve Gall, 1997, s. 139).

Bu bilgiler ışığında gözlem öncesi görüşme aşamasında etkileşime geçen öğretmen ile denetmenin gözlem sürecinin gerçekleşmesi için sınıfa birlikte girmesi, denetmenin kendisini tanıtmaması, öğrencilerin konsantrasyonunu bozmamak için sınıfın arka sıralarından uygun olan bir yere olumlu bir tutum için oturması ile başlar. İl eğitim denetmeninin, gözlem esnasında öğretmenin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla sınıfın fiziki yapısının, gözlem öncesi görüşme aşamasında belirlenen amaca yönelik öğretim gerçekleştirip gerçekleştirilmediğinin, ders esnasında farklı ders verme yöntemlerinin kullanılmasının, öğretmenin sözel olan ve olmayan iletişim becerilerinin ve öğretmenin etkinlikleri değerlendirme sisteminin incelemesi ve objektif saptamalar yapması amacıyla farklı gözlem tekniklerini kullanması bu aşamasının önemli unsurları olarak sıralanabilir. Denetmen ile öğretmenin gözlem kriterlerine sınıfa girmeden önce birlikte karar vermiş olması ve bu kriterlerin öğretmenin ihtiyacı doğrultusunda belirlenmesi göz ardı edilmemesi gereken noktalardan biridir.

4.2.3. Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme

Gözlem aşaması, kliniksel denetim döngüsünün temel ögesi olarak görülmekte analiz ise bu sürecin kalbi olarak değerlendirilmektedir. Denetimsel analizin temelinde de bir davranış değiştirme amacı olduğu unutulmamalıdır. Öğretmenin yeni davranışları anlayıp, eski davranışlarından üstün olan yanlarını görmesinde denetmenin payı büyüktür. Analiz sonuçları öğretmenin davranış örüntülerinin sınıf içi etkinlikleri etkileme biçimini anlamaya yardım eder. Öğretmenin kullandığı yöntem ya da yöntemler ve bunları kullanma sıklığı saptanır. Öğretmen ve denetmen sorumluluğu paylaşan kişiler olarak, sınıf içi etkinlikleri birlikte analiz ederler. Bu analiz işinde, ayrı ayrı çalışabilecekleri gibi başlangıçtan itibaren birlikte de çalışabilirler (Aydın, 2007, s. 48-49).

Bu aşamada öğretmen ve denetmen gözlemden elde edilen verileri birlikte analiz ederler. Aksi takdirde gözlemin hiç bir faydası olmayacak, öğretmenin sınıftaki performansı ile ilgili hissettiği belirsizlik ve kuşku devam edecektir (Linde, 1998, s. 322).

Analizle amaçlanan, gözlem verilerini kullanarak bundan sonraki uygulamaların daha etkili olması için yapılacaklara yön vermektir. Dolayısıyla sürecin geliştirilmesi için analiz yapılması şarttır.

Denetimsel analizin temelinde de bir davranış değiştirme amacı olduğu unutulmamalıdır. Öğretmenin yeni davranışları anlayıp, eski davranışlarından üstün olan yanlarını görmesinde denetmenin payı büyüktür (Aydın, 2007, s. 49).

Cogan (1973, s. 164) bu asıl amaç altında denetçinin gözlem verilerinin çözümleme hedeflerini şu şekilde belirtmiştir:

1. Plândaki hedeflere öğrencilerin ulaşma boyutlarını değerlendirmek.
2. Sınıftaki kritik olayları belirlemek
3. Öğretmen davranışlarının dikkat çeken yönlerini belirlemek
4. Öğretmenin plânında belirttiği ifadelerle sınıftaki davranışları arasındaki uyumu ve paralelliği değerlendirmek
5. Veri tabanı geliştirmek (Bu veri tabanı, öğretmenin kısa ve uzun dönemli hedeflerini, öğretim tarzının önemli kısımlarını vb. bilgileri içerebilir).

Gözlem sonrası görüşme kliniksel denetimin asla atlanmaması gereken en can alıcı aşamasıdır. Gözlemlenilen verilerden yola çıkarak öğretmenin gelişimi açısından yararlı dönüt aldığı yer burasıdır. Bu aşamadan elde edilecek başlıca yararlar şunlardır (Aydın, 2007, s. 50):

1. Görüşmede, profesyonel eğitimci olarak kabul edilen denetmenle işbirliği yolu ile öğretmenin mesleki gelişimi sağlanmaya çalışılır.
2. Görüşme, denetim programının yeniden düzenlenmesi, program hedeflerinin ve uygulama yöntemlerinin belirlenmesi konularında önemli rol oynar.
3. Görüşme, ödül için temel sağlar. Öğretmenin doğru yaptıklarının takdir edilmesi öğretmen açısından önemlidir.
4. Görüşme, geçmişteki denetimsel uygulamaların gözden geçirilmesi, gerçekleştirilen ilerlemenin saptanmasını sağlar.
5. Görüşme, öğretmenin özdenetim ve denetim teknikleri konusunda yetiştirilmesini sağlar.
6. Görüşmede öğretmenin mesleki doyumu ve teknik yeterliği ile ilgili konular üzerinde durulur.

Öğretmene yardım etmek kliniksel denetimin üzerinde durduğu bir diğer noktadır. Denetmen, öğretmenin iyi yaptığı, güçlü olduğu yönleri ele almalı ve neleri daha iyi yapabileceğini vurgulamalıdır. Bu şekilde davranarak, zayıf olan yönler, eksiklikler,

yetersizlik yerine öğretmenin isini daha iyi yapabilmesini sınırlandırıcı davranışlar olarak algılanabilir (Balcı, 1987, s. 31).

Klinikselle denetimde öğretmen ve müfettiş aynı amaçlarla denetim sorumluluğunu paylaşan kişiler olarak gözlem sonuçlarını birlikte eleştirirler. Bu görüşmede aşağıda sıralanan amaçlar gerçekleştirilir:

1. Görüşme denetim uygulamasının gözden geçirilmesini ve gerçekleştirilen ilerlemenin saptanmasını sağlar.
2. Yapılan görüşme öğretmenin özdenetim ve teknikleri konusunda yetiştirilmesini sağlar, kendi çalışmalarını izleme ve geliştirme alışkanlığı kazandırır.
3. Görüşmede öğretmenin güçlü ve zayıf yönleri ortaya konmaya çalışılır.
4. Öğretmenin denetime güveni artar ve yararlı olacağına inanır.
5. Denetim planının geliştirilmesi için alternatifler belirlenir (Taymaz, 1993, s. 133).

Hopkins ve Moore (1993, s. 87-88) ise gözlem sonrası görüşmede öğretmen ve denetçinin yapacakları verilerin çözümlenmesi ve stratejilerin belirlenmesi için dört adım önermektedir.

İlk adım denetçi verileri çözümler. İkinci adımda öğretmene verilerle ilgili kişisel çözümler yapılır. Öğretmen burada aynı dersi verdiğinde tekrarlayacağı etkinlikleri tespit etmeye çalışır. Üçüncü adımda öğretmen hangi öğretimsel etkinliklerin nasıl değiştirileceğini ve değişimlerin gerekçelerini belirler. Dördüncü adımda ise gözlem sonrası öğretmenle yapacağı görüşmenin stratejisini belirler.

Cogan (1973, s. 172-173)'a göre çözümlenmede kritik olayların tespit edilmesine öncelik verilmelidir. Çünkü bu kritik olaylar öğrencilerin öğrenme isteklerini önemli ölçüde azaltmaktadır. Örneğin öğretmenin bir öğrenciye vurması veya fiziksel ceza vermesi gibi olaylar daha sonra büyüyerek öğrencilerin öğretmene karşı cephe almasına, isyankâr davranmasına ve okuldan soğumasına sebep olmaktadır. Denetçi bu tür olumsuz olayları tespit etmede dikkatli olmalı ve bunların aşılmasında öğretmene yardım etmelidir. Ancak diğer taraftan da denetçi sınıfın her köşesinde kritik olay arama eğiliminde de olmamalıdır. Bu da denetim programını bir tür krizlere müdahale programına dönüştürebilir.

Öğretmenin davranış deseninin çözümlenmesi, denetçinin öğretim-öğrenme sürecinin genel yapısını ve çıktılarını anlamasına yardım eder. Öğretmen davranışlarındaki tutarlılık ve tahmin edilebilirlik, öğretmenin davranış desenini gösterir (Ülger, 2005, s. 37).

Cogan (1973, s. 211-215) bu görüşmede kullanılabilecek bazı stratejiler önermiştir. Bu stratejiler kısaca şöyledir:

1. Olayların kronolojik olarak kaydedilmesi: Bu stratejide öğretmen ve denetçi sınıftaki olayları kronolojik olarak ele alırlar.

2. Öğrenci davranışlarına odaklanma: Bu stratejide denetçi ve öğretmen önce öğrenci davranışlarını çözümlerler. Çünkü bu davranışlar öğrenme sonuçları, kullanılan yöntemler, ders işleme hızları vb. olgularla ilişkilidir.
3. Didaktik strateji: Bu strateji öğretimsel bir stratejidir. Burada denetçi elde ettiği çözümleri öğretmene doğrudan aktarır.
4. Yönlendirici olmayan strateji: Bu strateji tam anlamıyla öğretmenin özgürce konuşmasını hedefleyen bir stratejidir. Burada denetçi dinleyici konumundadır ve öğretmeni, düşüncelerini rahatça dile getirmesi için teşvik eder.
5. Rol oynama stratejisi: Bu strateji eğer denetçi rol oynama konusunda yeterliyse ve öğretmen de istekliyse kullanılabilir. Bu stratejide denetçi öğretmen rolünü, öğretmen de öğrenci rolünü oynar. Böylece öğretmenin, öğrencilerin yanlış davranışlarının sebebini anlaması sağlanır.
6. Birleşik stratejiler: Görüşmenin gidişatındaki durumlar değişebilir. O zaman plânlara değiştirilmelidir. Kullanılan stratejide başarılı olunmazsa kullanılan yöntem değiştirilmelidir.
7. Sokratik strateji: Bu strateji klinik denetçiler tarafından vazgeçilmez bir strateji olarak görülmektedir. Bu stratejide denetçi önce öğretmenin ilgisini çekecek bir hipotez oluşturur, daha sonra öğretmene çeşitli sorular sorarak gerçeği öğretmenin bulmasını sağlar (Ülger, 2005, s. 39-40).

Görüşmenin fizikî düzenlemesi detaylı bir plânlama gerektirir. Görüşmenin yeri ve zamanı dikkatlice belirlenmelidir. Görüşmenin ne zaman yapılacağı hem öğretmen hem de denetçi için uygun olmalıdır. Görüşmenin süresi değişebilir, ancak görüşmeyi olması gerekenden erken bitirmek de gereksiz yere uzatmak da uygun değildir. Ayrıca görüşmenin yapılacağı yer de görüşmenin amaçlarına uygun donanımlı olmalıdır (video, teyp, tahta vb.). Bunun yanında görüşme yeri yeterli konfora sahip olmalıdır. Özellikle ilk görüşmede denetçinin odası uygun değildir. Eğer öğretmenin sınıfı yeteri kadar donanımlıysa daha uygun bir yerdir (Cogan, 1973, s. 196-197).

İdeal bir geri bildirim görüşmesinde asgarî olması gerekenleri Acheson ve Gall (1997, s. 167-168) aşağıdaki gibi özetlemektedirler:

1. Denetçi, öğretmene gözlem esnasında kaydedilen verileri, kişisel değerlendirme ve yorumlarını katmadan gösterir.
2. Öğretmen kaydedilen verilerin çözümlenmesini yapar. Denetçi sadece kaydedilen verilerin hangi davranışlara ait olduğunun belirlenmesinde yardımcı olur.
3. Öğretmen kendisinin ve öğrencilerin davranışlarını verileri kullanarak yorumlar.

4. Öğretmen denetçinin yardımıyla (bazen işbirliği ile) gelecekte uygulayacağı öğretimler için alternatif yaklaşımlara karar verir.
5. Benzer şekilde denetçi de gözlemden elde edilen verilerin çözümlemesini yapar ve gördüğü sorunlar için olası çözümler üretir.
6. Denetçi gözlem sonrası yapacağı görüşmede öğretmene geri bildirimde bulunurken kullanacağı stratejiyi belirler.
7. Daha sonra öğretmen ve denetçi beraber buldukları sonuçları tartışır ve öğretmen için bir meslekî gelişim plânı hazırlanır. Burada denetçi özellikle ders gözleminde tespit ettiği öğretmenin olumlu davranışlarını vurgular.
8. Daha sonra denetimin plânlama görüşmesi esnasında belirlenen hedefler ulaşma derecesi değerlendirilir.
9. Denetçi görüşmeyi özetleyerek öğretmenle arasında belirsiz bir konunun kalmamasını özen göstermelidir.
10. Denetçinin klinik döngüyü ele almasındaki başarısı öğretmen ve başka denetçiler tarafından değerlendirilir. Böylece denetçinin de klinik denetimdeki yeterliliği arttırılmaya çalışılır.
11. Bir sonraki denetimin zamanını, öğretmenle denetçi birlikte belirlerler (Ülger, 2005, s. 43-44).

Bu bilgiler ışığında analiz ve gözlem sonrası görüşme aşamasının ön gördüğü süreç; il eğitim denetmeninin gözlem esnasında elde ettiği verileri öğretmen ile paylaşması, öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağlaması, gözlem sürecini değerlendirmek için öğretmen ile birebir görüşme yapılması, öğretmenin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, güçlü yönlerinin vurgulanması, zayıf yönlerinin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılması olarak tanımlanabilir.

4.2.4. Görüşme Sonrası Analiz ve Yeniden Planlama

Görüşme sonrası analiz faydacı bir nitelik taşır ve yönlemsel ağırlıklıdır. Temel işlevi, denetim uygulamasının verimli işleyip işlemediğinin saptanmasıdır. Denetimsel uygulamanın yeterli ve yetersiz yanlarının saptanmasında ve denetim uygulama programının bulgulara göre yeniden düzenlenmesinde önemli rol oynar.

Görüşme sonrası analizde denetimsel teknikler, açık ve gizli sayıtlılar, baskın değer yargıları, coşkusal değişkenler ve sürecin amacı gibi konular üzerinde dikkatle durulur. Denetmen, öz analiz konusunda sağlıklı bir uygulama sergileyerek bu konuda öğretmen yetiştirebilir.

Denetim uygulamasının da denetlenmesi, unutulmaması gereken önemli bir noktadır. Denetmen, yeterlik düzeyi ne olursa olsun, kendi denetimsel uygulamasını da nesnel olarak

gözden geçirme ve değerlendirme gereğini unutmamalıdır. Öğretimin denetimi kadar, denetimin denetlenmesi de önemlidir, gereklidir (Aydın, 2007, s. 51).

Görüşme sonrası çözümleme denetçilerin kendi yetişmeleri ve gelişmeleri aynı zamanda öğretmenin korunması ve ilerlemesi için yapılan bir öz değerlendirme sürecidir (Goldhammer ve diğerleri, 1980, s. 182).

Goldhammer ve arkadaşlarına (1980, s. 41-42) göre görüşme sonrası analiz aşamasını yeniden planlama aşaması izlemelidir. Eğer kliniksel denetim döngüsünü oluşturan bu aşamada, planlanan hedef ya da hedefler gerçekleştirilirse yeni bir noktaya erişilmiş demektir. Öyleyse, bu yeni duruma göre bir yeniden planlama söz konusudur. Bu yeniden planlamanın denetmen ve öğretmen ikilisi tarafından yapılması, kliniksel denetimin anlayışı gereğidir (Aydın, 2007, s. 51).

Goldhammer ve diğerleri (1980, s. 177) görüşme sonrası çözümlemenin amaçlarını şu şekilde belirtmektedir.

1. Görüşmenin gözlem öncesi görüşmede belirlenen öğretmen kriterleri açısından değerlendirilmesi,
2. Görüşmenin denetçi kriterleri açısından değerlendirilmesi,
3. Görüşmenin öğretmenin görüşmeye verdiği değer açısından değerlendirilmesi,
4. Klinik denetim aşamalarındaki denetçinin yeteneklerinin değerlendirilmesi.

Kısacası bu çözümleme denetçinin klinik denetim döngüsünü amaçlarına uygun bir şekilde ele alıp alamadığının bir değerlendirmesidir (Ülger, 2005, s. 42-43).

Tüm bu aşamalarda yapılan çalışmaların sonuçları başlangıçta belirlenen amaçlarla karşılaştırılarak yargılara varılır. Verilen kararları da kapsayan denetleme sonuçları bir rapor haline getirilir. Yapılan çalışmaların değerlendirilmesi sonunda denetim yeniden planlanır. Böylece değerlendirme aşamasını yeniden planlama aşaması izler (Taymaz, 1993, s. 133).

Denetim sürecinden arzulanan neticelerin alınması bu sürecin başlangıç durumundaki gibi yine etkili bir şekilde devam ettirilmesine ve sonlandırılmasına bağlıdır. Eğitim ve öğretmeni, dolayısıyla eğitim öğretim ortamını ve bu ortamı öğretmenle birlikte paylaşan öğrenciyi geliştirme çabaları bu süreçlerden elde edilen verilerin bir sonraki safhalar için kullanılmasına bağlıdır. Bütünlük içerisinde bakıldığında denetim faaliyetleri içerisinde meydana gelebilecek olası hataların bir sonraki sürece sarkmaması için sürecin yeniden gözden geçirilmesi ve ileriye yönelik olarak yeniden planlanması gerekir (Koruç, 2005, s. 56).

Görüşme sonrası analiz ve değerlendirme sürecinde ise ön görülen süreç; il eğitim denetmeninin kendi denetimsel sürecini değerlendirmesi ve öğretmenin bu konuda görüşlerini alması şeklinde başlayan bir süreç olarak yorumlanabilir. Bu sürecin devamı ise kliniksel denetim aşamaları göz önünde bulundurularak yapılan çalışmaların amacına ulaşma düzeyinin

belirlendiği, denetim sürecinde karşılaşılan eksiklik ve aksaklıkların tespit edilip, giderilmesine yönelik yeniden bir planlamanın yapıldığı ve planlanan sürecin aynı denetmen ve öğretmen işbirliğiyle bir sonraki denetimde ele alınmasıyla devam eden bir süreç olarak tanımlanabilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.3.1. İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşleri

Türk eğitim sistemindeki mevcut sınıf içi denetim sürecinin klinik denetim modeline uygunluğuna ilişkin şu kritik durumlar dikkate alınarak inceleme yapılmıştır:

A) Gözlem Öncesi Görüşme Süreci

- Sınıf denetiminden önce öğretmen ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla öğretmen ile görüşme yapılması,
- Yapılacak denetimin amaçlarının açıklanması,
- Öğretmen ve il eğitim denetmeninin birlikte denetim planı hazırlaması,

B) Gözlem Süreci

- Sınıf içi gözlemi gerçekleştirmek üzere il eğitim denetmeninin sınıfa öğretmen ile birlikte girmesi,
- Sınıf içi gözlemin öğrencilerin ve öğretmenin konsantrasyonu açısından arka sıralarda, dikkat çekmeyecek bir yere konularak yapılması,
- Sınıf içi gözlemlerde fiziksel çevreye, amaca yönelik öğretim gerçekleştirmeye, öğretmenin farklı ders verme yöntemleri kullanmasına, sözel olan ve olmayan iletişim becerilerine, etkinlikleri değerlendirme sistemine dikkat edilmesi,
- Ses kaydı, denetim formu, video kaydı gibi araçlar kullanarak objektif saptamalar yapılması,

C) Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme

- Gözlemlerde elde edilen verilerin öğretmen ile paylaşılması ve öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağlanması,
- Gözlem sürecini değerlendirmek için öğretmen ile birebir toplantı düzenlenmesi,
- Öğretmenin öğretme-öğrenme sürecindeki güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi,
- Güçlü yönlerin vurgulanıp, zayıf yönlerin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılması,

D) Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme

- Denetmenin kendi denetimsel uygulamasını; yöntemlerini, denetim sürecini değerlendirmesi ve bu değerlendirme sürecinde öğretmenin görüşlerin yer verilmesi,

- Denetim sürecinde karşılaşılan eksiklik ve aksaklıkların öğretmen ile birlikte tespit edilmesi ve bunların giderilmesine yönelik yeniden bir planlamanın yapılması.

A) Gözlem Öncesi Görüşme Süreci

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Sınıf Denetiminden Önce Öğrenciler ve Öğretmen Hakkında Bilgi Toplamak Amacıyla Kendileriyle Görüşme Yapılması Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre, sınıf denetiminden önce il eğitim denetmenlerinin öğretmenler ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla görüşme yapmasına ilişkin temalar Tablo 4.1’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.1 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Sınıf Denetiminden Önce Öğrenciler ve Öğretmen Hakkında Bilgi Toplamak Amacıyla Kendileriyle Görüşme Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Hiçbir denetmen görüşme yapmaz	R.Ö1,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö6, R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö3, Ö.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö8,Ö.Ö9	15	75
2	Denetmen ile sadece tanışma gerçekleşmektedir	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö7,R.Ö9,Ö.Ö7, Ö.Ö10	6	30
3	Denetmenlerden bazıları görüşme yapar	R.Ö2	1	5
4	Tüm denetmenler görüşme yapar	Ö.Ö7	1	5
5	Denetmenlerin çoğu görüşme yapar	Ö.Ö10	1	5

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere sınıf denetiminden önce öğrenciler ve öğretmen hakkında bilgi toplamak amacıyla görüşme yapılmasına ilişkin ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri gruplandırıldığında; “hiçbir denetmen görüşme yapmaz, denetmen ile sadece tanışma gerçekleşmektedir, denetmenlerden bazıları görüşme yapar, tüm denetmenler görüşme yapar, denetmenlerin çoğu görüşme yapar” temaları elde edilmiştir.

Sınıf denetiminden önce il eğitim denetmenlerinin öğretmenler ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla görüşme yapmasına ilişkin ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerden on beşi gözlem öncesinde kendileri ve öğrencileri hakkında bilgi toplamak amacıyla il eğitim denetmenlerinin kendileriyle görüşme yapmadığını ifade etmiştir.

“Bırakın öğretmenler hakkında, okul hakkında bile herhangi bir bilgi topladıklarını zannetmiyorum. Sadece yılların verdiği deneyimle okula geliyorlar. Eğer o ilde yıllardır çalışıyorlarsa ve o okula daha önceden denetim ziyaretinde bulundularsa geçmiş bilgi ve birikimleriyle o okula geliyorlar. Yani birçok öğretmenle ilk defa karşılaşıyorlar. İlk defa tanışıyorlar. Böyle bir süreç, herhangi bir bilgi toplama

durumu olduğunu zannetmiyorum. Yani, bilgi topladığı olmadı. İlk defa topladıkları veriler, sınıf içi denetim aşamasındaki gözlemledikleri şeyler.” (R.Ö1)

“Derse geleceklerini söyleyip dersimize o şekilde giriş yapıyorlar. Ondan önce herhangi bir görüşme yapmadık bugüne kadar hiç.” (R.Ö3)

“Hayır, asla denetimden önce görüşmedik. Valla zaten karşılıklı güven olmuyor büyük bir ihtimalle. Yani müfettiş denetmenler güvensiz giriyorlar derse.”(R.Ö4)

“Sınıf denetiminden önce ön görüşmeler yapmaz. Tanışma faslı şimdiye kadar 21 yıllık öğretmenim; tanışmaları gerektiğine inanıyorum. Sohbet etmeleri gerektiğine inanıyorum.”(R.Ö5)

“Hayır, bizimle yapmaz anca gelirse idareden belki bizim hakkımızda bilgi edinebilir ama öğrenciler hakkında bize herhangi bir soru sormaz. Bu okuldayken önce yönetimle görüşüldü ancak daha önce görev yaptığım mesela köy okulunda çalıştım ilk atamam Erzurum’da bir köyde çalışmışım tabi orda biz müfettiş gelecek diye falan bilmeyiz elinde çantalı bir adam sallanarak geliyor ben müfettişim diyor hatta öyle ki enteresan bir şey adamın müfettiş olduğunu da bilmiyorsun yani. MEB tutup da bize bu kişi ilköğretim müfettişidir sizi denetime gelmiştir diye bir yazı da yok. Adam çıkıp geliyor yazı varsa da bizim haberimiz olmuyor. Bir adam çıkıp geliyor kravatlı elinde bir çanta ben ilköğretim müfettişiyim işte falanca diyor. Mesela Erzurum’da çalışırken böyle bir şey yaşadım. Öğle arası yemek yiyorum çocuklar koşarak geldi öğretmenim birisi seni çağırıyor dediler, iyi dedim ben. Dışarı çıktım ben dedi ilköğretim müfettişi E.D dedi hiç unutmuyorum buyurun hocam dedim. Ben sizi denetime geldim dedi tamam dedim, buyurun karnın açsa yemek yiyelim, ondan zil çalsın gideriz falan çocuklar yok. Böyle bir gelişi var. Kişi kötü mü hayır değil geliş tekniği yanlış. En azından o gün köye geldi örneğin ben hastaydım yoktum tekrar bir daha gelmek zorunda kalacak sorabilir der ki ben şu tarihler arasında veya şu şeyde geleceğim eğer okulda olmayacak isen bize bilgi ver veya biz sizinle bir kontak kuralım diyebilir. Hem geldiği zaman ben okulda olmuş olurum hem de o kişi gelip boşa dönmez bide denetmenler şu var işte ben gideyim de ani bir baskın yapayım. İşte efendim yani bu ben varıncaya kadar hazırlık yapacak ya bir öğretmen ne hazırlığı yapacak senin için kırmızı halı serecek değilim ben sen bir öğretmensin nihayetinde artı ben senin için seni gelecek diye o çocuklara bir haftada şırıngayla bilgi pompalayacak halim de yok. Böyle bir mantıkta yok zaten yani diyalog kurmamaktaki amaç.”(R.Ö6)

“Bu zamana kadar görüşme yaptığını hiç görmedim. Bir ön görüşme yapılması kaygı düzeyimi azaltır. Bu şekilde çat kapı geldiğinden dolayı daha çok heyecanlanıyorum ve kaygılanıyorum.”(R.Ö8)

“Denetimlerde görüşme olmaz. Sadece gelecekleri denetime gelineceği haberi gelir. Ya da çok nadir olarak toplu olarak öğretmenlerle denetim yapacaklar grubun başkanı denetim yapılacağıyla ilgili bir konuşma yapar. O da hani bireylerin birbirini tanıdığı bir süreç değil. Daha çok kurumsal olarak bir denetimin yapılacağı bilgisinin verilmesini içerir. Yani kliniksel denetimin ön tanışma o işte karşılıklı güven ilişkisinin kurulması gibi süreçlerin olduğu bir dönem değil.”(R.Ö10)

“Hayır, yapmıyorlar. Genelde kurum müdürü ya da müdür yardımcılarında bizimle ilgili bilgi alınıyor, bize birebir sorulan herhangi bir şey yok.”(Ö.Ö1)

“Hayır. Sene başında rehberliğe gelirler, Bize merhaba derler, neler yapıyorsunuz derler, giderler. Sadece budur ön görüşme. Teftişe geldikleri zaman sınıf denetimi yaparlar. O zaman ve öncesi kesinlikle görüşme olmuyor.”(Ö.Ö2)

“Hayır. Sınıf denetiminden önce il eğitim denetmeni bilgi toplamak amacıyla benimle görüşme yapmaz.” (Ö.Ö3)

“Denetmenin sınıf denetiminde önce benimle görüşme yaptığına hiç şahit olmadım.”(Ö.Ö4)

“Benimle görüşme yapmıyor. Ancak okula gelip işte ders programlarımızı, bazen okula gelmeden isteyerek ya da okula geldikleri zaman okul idaresinden programlarımızı isteyerek öyle bir bilgiye sahip oluyorlar. Biz genelde ya dersimiz hangi derse girecekse o dersten önce yüz yüze gelme şansımız oluyor. Bazen de hiç haberimiz olmadan ders yaparken. Benim öyle yaşamışlığım da vardır. Derse girdim, okula geldiğinden bile haberim yoktu çat kapı öyle de denetim geçirdiğim oldu. Benimle daha önce bilgi toplamak amacıyla görüşmeler yapmıyor.”(Ö.Ö5)

“29 yıllık devlet okullarında çalışmışlığım var. 14 yıldır da içinde bulunduğumuz kurumda çalışıyorum bu sorunuza şöyle cevap vermek durumundayım; maalesef olmadı. Denetmen arkadaşlarımızın bizimle daha önceden konuşma yaptıkları hiç olmadı.” (Ö.Ö6)

“Yani öğrencilerle ilgili bilgi toplamak amacıyla görüşmeler yapmaz. Daha çok sınıfa hangi denetmenin gireceğini hani 3-5 dakika önce ya da işte yan taraftaki zümreme girdiyse, zümre zümre genelde denetlerler. Oradan öğrenirim ama daha önce böyle bir sohbet geçmedi yani diğer başımdan geçen denetlemelerde.”(Ö.Ö8)

“Şuana kadar geçirdiğim denetimlerde böyle bir şey olmadı. İl eğitim denetmenleri doğrudan sınıfa geldi, orada kendilerini ilk kez gördüm.”(Ö.Ö9)

Öğretmenlerin altısı denetmen ile kısa bir tanışmanın gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu tanışma faslının öğretmenler veya memur odası, müdür odası ya da teneffüs arasında sınıfta gerçekleşebildiğini, kısaca farklı yerlerde gerçekleşebildiğini ifade etmişlerdir.

“Denetmenler gelecek okula, gün belli. O gün geliyorlar, bakıyorsunuz. Denetmen sizin yanınıza geliyor teneffüste. Hocam bu ders sizin dersinize gireceğiz. Tamam hocam diyoruz beraber gidiyoruz derse bu kadar. Sadece bir de olursa tanışma faslı yani. Konuşma ve tanışma aslında 3-5 cümleyi geçmez. Genellikle öğretmenler odasında olabiliyor, müdür odasında olabiliyor. Memur odasında olabiliyor. Yani nerede denk gelirse sabit bir mekan yok. Yani herhangi bir veri toplama yok.”(R.Ö1)

“Tanışma faslı öğretmenler odasında gerçekleşti.”(R.Ö2)

“Çok kısa tanışma olarak görüşme yapar. Genellikle öğretmenler odasında. Olumlu iletişim, güven duygusunu hissetmem, denetimi yapan kişiye göre değişir. Yani güler yüzlü, olumlu yaklaşan biriye daha çok kendime güvenirim. Ama sert insan ilişkilerini sadece adını söyleyip tanışmakla yetinir ve ön yargıları olduğunu hissedersen kendimi güvensiz hissederim.”(R.Ö7)

“Kısa süreliğine de olsa bir tanışma faslımız olur öğretmenler odasında. Ya da sınıfta, teneffüs arasında, çocuklar sınıfa girmeden önce denetiminizi ben yapacağım

işte tanışalım falan diye gelirler. Böyle bir tanışma faslının gerçekleşmesi rahatlık hissettiriyor tabi. Kimin denetleyeceği sürpriz olmadığı için hani önceden kimin geleceğini bilmek konu hakkında fikir sahibi olmak insanı rahatlatıyor. Sürpriz olmuyor, kapı açılıp ben geldim denetleyeceğim diyen bir adam yok. Kimin geleceğini biliyorsunuz. O yönden iyi.”(R.Ö9)

“Hemen hemen hepsinde oldu yani müdür beyin odasında önce öğretmenler odasında toplu bir görüşme sonra ders müfettişi birebir müdür beyin odasında hepimizi çağırırdı.”(Ö.Ö7)

“Aşağıda öğretmenler odasında tanıştık kendileriyle, öyle çıktık yukarı. Bir tanesinde de müdür odasında tanıştık. Yani şöyle iki tanesiyle öğretmenler odasında bir tanesiyle müdür odasında tanıştık.”(Ö.Ö10)

Öğretmenlerden biri geçirdiği sınıf denetimlerinden bazı il eğitim denetmenlerinin kendisiyle görüşme yaptığını ifade etmiştir.

“Şimdi ben dört tane denetim geçirdim. Tabi rehberlikleri de var bunların. Öncesinde sadece bir tanesi, sınıfla ilgili birkaç soru sormuştu. Diğerlerinde herhangi bir şey olmadı.”(R.Ö2)

Öğretmenlerden biri kendisiyle görüşme yapıldığını belirtmiştir.

“Oldu. Valla geçirdiğim denetimlerin hemen hemen hepsinde oldu. Bizden isterdi evrakları. Sınıf hakkında bilgi isterdi. Ondan sonra biz evrakları teslim ettikten sonra denetime gelirdi.”(Ö.Ö7)

Bir öğretmenler geçirdiği sınıf denetimlerinin çoğunda il eğitim denetmenlerinin kendisiyle görüşme yaptığını ifade etmiştir. Sınıf denetimi öncesi denetmenin kendisiyle güven duygusunu artırıcı iletişimde bulunduğunu; kendisiyle görüşme yapıldığı için denetimden önce sınıfa daha güvenli girdiğini belirtmiştir.

“Benim dört tane denetimim oldu. Bu dört tane denetimden üç tanesinde müfettişler benimle görüşme yaptılar, öğrenciler ve benimle ilgili. Bir tanesi ise hiç görüşme yapmadı benimle ya da öğrencilerimle ilgili, direkt sınıfa geldiler. Denetimden önce görüşme yapıldığında, güven duygusu, iletişim vardı. Üç tanesinde güven duydum ben kendilerine, ama bir tanesinde güvensiz girdim ben sınıfa.”(Ö.Ö10)

Araştırmaya katılan yirmi ilkököl ve ortaokul öğretmenin on beşi il eğitim denetmenlerinin sınıf denetiminden önce bilgi toplamak amacıyla kendileriyle görüşme yapmadığını dile getirmiştir. Altı öğretmen kendileriyle kısa bir tanışmanın gerçekleştiğini ancak bu tanışmanın sınıf gözleminden önce öğrenciler ya da kendileri hakkında bilgi toplamak amacıyla yapılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerden biri bazı denetmenlerin görüşme yaptığını ifade ederken bir öğretmen tüm denetmenlerin görüşme yaptığını belirtmiştir. Geçirdiği sınıf denetimlerinden önce çoğu denetmenin kendisiyle görüşme

yaptığını ifade eden bir öğretmen ise denetmen ile arasında olumlu ve güven duygusunu arttırıcı iletişim sürecinin gerçekleştiğini düşünmektedir.

Öğretmenlerin çalıştıkları kurum türüne göre görüşleri incelendiğinde ise resmi ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin yedisi il eğitim denetmenlerinin kendileriyle görüşme yapmadığını belirtmiştir. Özel okul öğretmenlerinden sekizi aynı fikri paylaşmaktadır. Dört resmi okul öğretmeni denetmen ile sadece tanışmanın gerçekleştiğini belirtmesi özel okul öğretmenlerinin iki tanesi ile paralellik göstermektedir. Resmi ve özel okul öğretmenlerinin bu aşamada görüşlerinin arasında benzerlik olduğu yorumuna ulaşılabilir.

Klinik denetim modeline göre il eğitim denetmeninin sınıf denetiminden önce öğretmen ile görüşme yapması ve bu görüşmede öğretmen ve öğrenciler hakkında bilgi toplaması gerekmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun böyle bir süreç yaşamadıklarına ilişkin görüşlerine göre klinik denetim modelinin ön gördüğü sürecin büyük oranda mevcut sistemde gerçekleşmediği söylenebilir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gerçekleştireceği Denetimin Amaçlarını Sınıf Denetiminden Önce Öğretmene Açıklaması Konusundaki Görüşleri

Denetimin amaçlarının öğretmenlere açıklanmasına ilişkin temalar ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre Tablo 4.2.'de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.2 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Gerçekleştireceği Denetimin Amaçlarını Sınıf Denetiminden Önce Öğretmene Açıklaması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Denetmenler, denetim öncesinde yapacakları denetimin amaçlarını açıklamaz	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö5,R.Ö6, R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö3, Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö8, Ö.Ö9	14	70
2	Denetimin amaçları zaten bilinmektedir	R.Ö7,R.Ö9,Ö.Ö4	3	15
3	Denetmenler, denetim öncesinde yapacakları denetimin amaçlarını açıklar	Ö.Ö7,Ö.Ö10	2	10
4	Denetmenlerden bazıları denetimin amaçlarını açıklar	R.Ö7,R.Ö9	2	10

Tablo 4.2'de görüldüğü üzere ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf denetiminden önce denetiminin amaçlarının açıklanması boyutu ile ilgili görüşleri “denetmenler, denetim öncesinde yapacakları denetimin amaçlarını açıklamaz, denetimin amaçları zaten bilinmektedir, denetmenler, denetim öncesinde yapacakları denetimin amaçlarını açıklar, denetmenlerden bazıları denetimin amaçlarını açıklar” şeklinde kodlanmıştır.

İl eğitim denetmenlerinin sınıf denetiminden önce denetimin amaçlarını öğretmenlerle paylaşması ile ilgili ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri şu şekilde belirtilmiştir:

Sınıf denetiminden önce il eğitim denetmeni yapacağı denetimin eksik aramak amacıyla yapılmadığına dair öğretmen ile görüşmesine, birlikte amaçların belirlmesine ilişkin on dört öğretmen olumsuz görüş bildirmiştir.

“Yani o şekilde de denetimin amacının açıklanmasıyla yüz yüze gelmedik.”(R.Ö1)

“Hayır, hiç açıklamadılar. Yani dört denetimde de hiçbirisi denetlemenin amacını açıklamadı. Eksik aramaya yönelik değil, gelişime yönelik geldiğine vurgu yapılmayınca tabii ister istemez bir çekinme oluyor. Hani mesela şöyle olsaydı daha iyi olurdu ufak bir rahatlatma, işte denetimin aslında bizim tahmin ettiğimiz kadar güç bir işlem olmadığı yönünde birkaç telkinde bulunsalardı ben ve öğrencilerim daha rahat ederdik.”(R.Ö2)

“Maalesef olmadı, denetmenler beni rahatlatmak için denetimin amaçlarını açıklamadı.”(R.Ö3)

“Sınıf denetiminden önce açıklamaz. Sadece denetlemesi gereken formlar daha önceden bizim elimizde olur. Sınıfla ilgili neler yapmamız gerektiğini, formlarımızı, köşelerimizi falan ayarlarız. Daha önceden neleri denetleyeceğini rehberlik amaçlı geldiğinde kısa açıklamaları olur ama özel bir açıklama olmaz.”(R.Ö5)

“Denetmenin denetimin amaçlarını açıklaması mümkün değil.”(R.Ö6)

“Denetimden önce bir ön görüşme yapılmıyor ki teftişte.”(R.Ö8)

“Hayır, hayır. yani geçirdiğim denetimlerde çoğunlukla benden daha sonra sınıfa geldiler. Öğretmenler ise görüşme beklentisinin içindeler. Yani denetimle ilgili sürecin şeffaflaşmasını istiyorlar.”(R.Ö10)

“Hayır. Genelde biz bu konuda denetmenler bize gelmeden önce kurum hakkında bilgin alır, kurum bizi bilgilendirir. Ya denetlenme biz fazla karşı karşıya gelmeyiz.”(Ö.Ö1)

“Hayır. Sınıf denetiminden önce amaçları belirlediğimiz olmadı.”(Ö.Ö2)

“Denetimin amaçları hakkında herhangi bir bilgi vermez, sadece son görüşmede geri dönüşlerini söyler bize denetmen. Yani ben şimdiye kadar bize gelen müfettişlerin hiçbirisi ile oturup yani amaçları ne aradıkları ne istedikleri neye baktıkları konusunda öyle özel bir görüşme olmadı.”(Ö.Ö3)

“Yani il eğitim denetmeni sınıf denetiminden önce amaçları bana açıkladığı olmadı.”(Ö.Ö5)

“Katiyen katiyen; denetmenlerin bana denetimin amacının gelişime yönelik bir şey olduğuna dair açıklama yapmasıyla karşılaşmadım.”(Ö.Ö6)

“Hayır hayır. Denetmen sınıf denetiminde önce herhangi bir amaç açıklamadı bana.” (Ö.Ö8)

“Yok, hayır. Denetmenlerin bana amaçları açıklaması gibi bir şey olmadı.”(Ö.Ö9)

Üç öğretmen denetimin amaçlarının zaten bilindiği yönünde görüş bildirmiştir.

“Açıklar şöyle, zaten nelerle ilgili denetim yapacağını biz zaten biliriz. Daha önceden bize okul idaresi tarafından bildirilmiştir bu. Denetim amaçlarının geliştirmeye yönelik olduğunu düşünürüm.”(R.Ö7)

“Hem o paylaşır hem de ondan önce biz hangi konularda denetleyeceğimizi biliriz. Hangi konularda hangi amaçla denetleneceğimizi bize daha önceden bildirilir. Milli eğitim yönetmeliğinde de vardır zaten hangi konularda öğretmenin denetleneceği. Ayrıca denetim raporunda biliriz biz hangi konularda denetim verileceğini. Denetimin gelişimime yönelik olduğunu düşünüyorum.”(R.Ö9)

“Şimdi çok alışlagelmiş bir şey olduğu için bu hani yani bir denetçi gelir bunun adı müfettiştir. Veya müfettişin ne amaçla geldiğine dair ön bir kabul vardır zaten insanlarda. İnsanlar onu bildikleri için herhalde denetçi de karşı taraf nasıl olsa bunu biliyor diye çok fazla bunu açıklama gereği duymaz. Ama son zamanlarda yani ben mesleğe başladığım ilk zamanlarda hani bu bilgilendirme, denetim öncesi denetleyeceği kişiyi ya da durumu yani niçin denetliyor mu ya da ne amaçla yapıyor önceleri yoktu ama son dönemlerde birazcık daha o şey var yani. Alışkanlık oluşmaya başladı.”(Ö.Ö4)

Denetimin amaçlarının, denetmenlerce öğretmenlere aktarıldığı ve amacın geliştirmeye yönelik olduğuna dair iki öğretmen olumlu görüş belirtmiştir.

“Şimdi denetmen tarafından bize denetiminin amaçları tabi ki açıklandı ve istediği evraklar bize matbu olarak önce verildi. Ondan sonrada denetim yapıldı yani denetiminin amacının cezai bir şey olmadığı, geliştirici olduğu.”(Ö.Ö7)

“İki tanesi açıkladı evet. Denetimde neler yapacaklarını denetimin amacını sadece bize not vermek için gelmediklerini, sınıf denetiminde bize rehberlik yapacaklarını aslında notun çok önemli olmadığını ifade etti kendileri.”(Ö.Ö10)

Bir öğretmen bazı denetmenlerin denetimin amaçlarını öğretmenlere aktardığına dair görüş bildirmiştir.

“Bazıları açıklıyor, bazıları denetimin amaçlarını sınıf denetiminden önce açıklıyor.”(R.Ö4)

Araştırmaya katılan on resmi okul öğretmeninin %70'i denetmenlerin denetimin amacını açıklamadığı yönünde görüş bildirmiştir. Çoğu ilkokul ve ortaokul öğretmeni, sınıf denetiminden önce denetimin amacının ceza ve kontrole, eksik aramaya yönelik değil, gelişime yönelik olduğunun vurgulanmamasından, hedeflerin net bir şekilde ortaya konmamasından dolayı denetmenden çekindiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin çalıştıkları kurum türüne göre görüşleri incelendiğinde resmi ve özel okul öğretmenlerinin denetimin amaçlarının açıklanmadığına yönelik görüşleri aynı dağılımdadır ve çoğunluğun görüşünü oluşturmaktadır. Resmi okul öğretmenlerinden iki tanesi amaçların zaten bilindiği yönünde görüş bildirirken özel okul öğretmenlerinden bir tanesi aynı görüşe

sahiptir. Özel okul öğretmenlerinden iki tanesi geçirdikleri denetimlerde amaçların denetmenlerce paylaşıldığını söylerken iki resmi okul öğretmeni bazı denetmenlerin açıklama yaptığını ifade etmiştir.

Klinik denetim modelinde gözlem öncesi görüşme sürecinin bu basamağında denetmenin gerçekleştireceği denetimin amaçlarının eksik aramaya yönelik değil, gelişime yönelik olduğunun vurgulanması, güven ortamının sağlanması ve denetimin hedeflerinin net bir şekilde ortaya konulması ön görülmektedir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde ise araştırmaya katılan yirmi öğretmenin on dört tanesinin sınıf denetiminden önce denetimin amaçlarının açıklanmadığı yöndeki görüşleri mevcut sistemde bu basamağın büyük oranda amacına ulaşmadığının göstergesi sayılabilir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Derse Girmeden Önce Öğretmen ile Birlikte Denetim Planı Hazırlaması Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre derse girmeden önce birlikte denetim planı hazırlanması ile ilgili temalar Tablo 4.3’de şu şekilde verilmiştir:

Tablo 4.3 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Derse Girmeden Önce Öğretmen ile Birlikte Denetim Planı Hazırlaması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Denetmenler denetim öncesi öğretmenle birlikte denetim planı hazırlamaz	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5, R.Ö6,R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2, Ö.Ö3,Ö.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö6, Ö.Ö8, Ö.Ö9	16	80
2	Denetmenler hazır denetim planı kullanır	R.Ö7,R.Ö9	2	10
3	Denetmenler, denetim öncesi öğretmenle birlikte denetim planı hazırlar	Ö.Ö7	1	5
4	Denetmenlerin çoğu öğretmenle birlikte denetim planı hazırlar	Ö.Ö10	1	5

Tablo 4.3’de görüldüğü üzere il eğitim denetmenleri ile birlikte derse girmeye önce denetim planı hazırlanması yönünde ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri “denetmenler, denetim öncesi öğretmenle birlikte denetim planı hazırlamaz, denetmenler hazır denetim planı kullanır, denetmenler, denetim öncesi öğretmenle birlikte denetim planı hazırlar, denetmenlerin çoğu öğretmenle birlikte denetim planı hazırlar” olarak sıralanmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin, derse girmeden önce il eğitim denetmenlerinin öğretmenlerle denetim planı hazırlamasına ilişkin görüşler aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerden on altısı derse girmeden önce denetmen ile birlikte denetim planı hazırlamadıkları yönünde görüş bildirmiştir.

“Sınıf gözleminden önce denetim planı hazırlanmıyor.”(R.Ö1)

“Hayır denetim planı hazırlayan il eğitim denetmeni olmadı.”(R.Ö2)

“Gözlem öncesi görüşme yapmıyorsa bunu da tabi yapmıyor.”(R.Ö3)

“Hayır, denetmen ile birlikte denetim planı hazırlamadım.”(R.Ö4)

“Hayır, şimdiye kadar denetim planı hazırlamamız gibi bir şey olmadı.”(R.Ö5)

“Birlikte denetim planı hazırlanması da mümkün değil.”(R.Ö6)

“Öyle bir plan yapmıyoruz.”(R.Ö8)

“Tabi benimle birlikte bir plan hazırlaması söz konusu değil. Yani kendi adına planlamış olduğunu düşünüyorum ama benim ve sınıfımın denetimi açısından hiçbir fikri yoktu.”(R.Ö10)

“Ama bu hazırlanmıyor yani biz sadece evrak hazırlıyoruz. Çok detaylı bir şey yok bize şu yapılmalıdır bu yapılmalıdır denen yapıcı ya da yapılandırmayıcı bir şey yok.”(Ö.Ö1)

“Sınıf denetiminden önce bir plan yapmanız ya da amaçları belirlemeniz gibi bir durum söz konusu değil.”(Ö.Ö2)

“Sadece müfettiş geldi sınıfta derse denetime girecekler ve müfettiş o ders bize söylenen dersi denetime girer. Yani bilmiyorum diğerlerinde nasıl olmuştur ama bana gelen tüm müfettişlerde olay bu şekilde gerçekleşti. Yani hiç bir şekilde işte özel, denetim hakkında bir konuşma gerçekleşmedi aramızda.”(Ö.Ö3)

“Geçirdiğim denetimlerde il eğitim denetmeni ile beraber derse girmeden önce birlikte denetim planı hazırladığımız olmadı, yok. Çok net.”(Ö.Ö4)

“Birlikte denetim planı hazırlamıyoruz.”(Ö.Ö5)

“Hayır hayır kesinlikle denetim planı hazırlamadık.”(Ö.Ö6)

“Denetim planı hazırladığımız, hayır, hayır.”(Ö.Ö8)

“Maalesef ben derse girdikten sonra geldiler, o yüzden denetim planı hazırladığımız olmadı.”(Ö.Ö9)

İki öğretmen sınıf gözlemini gerçekleştirmek üzere denetmen ile denetim planı hazırlamadıklarını, denetmenlerin hazır formatta olan öğretmen teftiş formunu kullandıklarını ifade etmiştir.

“Hazırlamaz. Elinde hazır plan vardır. Ona göre denetimini yapar.”(R.Ö7)

“Hazır denetim planları var. Onun için denetim planı hazırlamaz. Hazır denetim planına göre bizi denetler. Biz de zaten o hazır denetim planını biliriz. Gözlem tekniğini beraber belirlemeyiz. O teknik zaten ona verilmiştir. Milli eğitimde kamuda daha doğrusu bu denetleme planları, neye bakacağı kesin olarak belirtilmiştir, yazılmıştır ama onun derecesi mesela e işte şu bu puan şu bu puan diye verilmiştir.”(R.Ö9)

Bir öğretmen ise il eğitim denetmeniyle birlikte denetim planı hazırladığını; sınıfta öncelik belirleyip gözlenmesi gereken öğrenci durumunu, hangi gözlem tekniğinin kullanılacağını, üzerinde odaklanılacak öğrenci davranışlarının neler olduğunu, öğretim etkinliklerini gerçekleştirirken kullanılacak ders verme yöntemlerini belirlediklerini ifade etmiştir.

“Hazırladı tabi tabi tabi. Derse girmeden önce bizden istenenleri bir dosyamız yani kişisel dosyamızı istedi ve hatta isterlerdi öyle diyeyim. Kişisel dosyamızın içerisinde kimlik bilgilerimizden, mezun olduğumuz okuldan o güne kadarki zaten tecrübelerimiz, artı ders daha nasıl söyleyeyim milli eğitim kanunu, onlar yönetmelikler, yabancı dil yönetmelikleri hepsi incelenip incelenmediğini hazırladık dosyamıza koyardık biz. Örneklem hazırladık. Denetmenin sınıfa girdikten sonra hangi gözlem tekniğini kullanacağı, sınıfta öncelik olarak belirlenip gözlemlenmesi gereken bir öğrenci durumu olabilir, fiziki durumla ilgili bir plan hazırlamadık ama bu tamamen sınıftaki öğrencileri yani acaba derse motive edebiliyor muyuz? Derste çocuklarla ne kadar soru-cevap yöntemi kullanabiliyoruz veya derste tahtaya ne kadar hâkim olabiliyoruz? Biliyorsunuz bizde yabancı dilde yetenek; okuma, dinleme, konuşma, yazma vardır. İşte bu dört yeteneği sınıfta ne kadar kullanabiliyoruzdan çok öğrenci ne kadar şey yapabiliyor. Sürece dahil oluyor. Zaten bizden istedikleri buydu. Toplantıda sınıfı denetlemeden önce bizden bunu istediklerini belirtiyorlardı zaten.”(Ö.Ö7)

Öğretmenlerden biri geçirdiği denetimlerin çoğunda derse girmeden önce birlikte denetim planı hazırladıklarını ve iki denetiminde de form üzerinde bu planı yaptıkları yönünde görüş bildirmiştir.

“Denetim planı hazırladık evet. İki tanesinde hazırladık denetim planı. Şöyle; yani iki tanesinde tamamıyla net belirlemiştik bir form üzerinde belirlemiştik. Bir tanesinde de form üzerinde belirlemedik ama hedeflerin ne olduğunu anlatmışlardı. Üç tane denetimin olumlu geçtiğini söyleyebilirim bu anlamda zaten. Bir tanesinde zaten hiç böyle şeyler geçmemişti. Diğer iki form doldurduğumuz görüşmede ise, dersten önce kendileriyle oturduk hem tanışmış olduk hem konuşmuş olduk hem de neler gözlemleyeceklerini, derste neleri daha çok önemsediklerini diğer bir deyişle de orda denetimin amaçlarının neler olduğunu bana açık ve net bir şekilde ifade etti kendileri.”(Ö.Ö10)

Araştırmaya katılan ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin %80’i il eğitim denetmenlerinin kendileriyle denetim planı hazırlamadığını, dolayısıyla birlikte, öğretmenin öğretim becerisini geliştirmek üzere yol haritasının belirlenmediğini, öğretim etkinliklerine birlikte karar verilmediğini, sınıf gözlemi için zamanın birlikte planlanmadığını, üzerinde odaklanacak davranışlara ve amaca uygun gözlem tekniklerine birlikte karar verilmediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerden ikisi denetmenlerin hazır denetim planı kullandıklarını ifade ederken, bir öğretmen denetim planı hazırladıklarını, bir öğretmen ise geçirdiği denetimlerin çoğunda denetmen ile denetim planı hazırladıklarını dile getirmiştir.

Öğretmenlerin çalıştıkları kurum türüne göre görüşleri karşılaştırıldığında resmi ve özel okul öğretmenleri sınıf denetiminde önce denetmen ile bir plan hazırlanmadığı yönde paralellik göstermektedir. Resmi okul öğretmenlerinden iki tanesi denetmenleri hazır denetim planı kullandığını ifade ederken, özel okul öğretmenlerinden bir tanesi plan hazırladıklarını, diğeri ise denetmenlerin çoğu ile plan için görüşme yaptıklarını belirtmiştir.

Klinik denetim modelinin aşamalarından biri olan gözlem öncesi görüşme sürecinin bu basamağında; denetimi gerçekleştirmek için derse girmeden denetmenin öğretmen ile birlikte denetim planı hazırlaması, öğretmenin kendisini geliştirmesine yönelik hedef belirlemesini, bu hedeflere ulaşmada denetmen tarafından öğretmene rehberlik edilmesi, öğretmenin öğretim becerisini geliştirmek için stratejiler belirlenmesi, öğretim etkinliklerinin birlikte planlanması, sınıf gözlemi için zaman planlamasının yapılması, gözlemde nelere dikkat edileceğinin birlikte belirlenmesi, amaca uygun gözlem tekniklerinin birlikte belirlenmesi ve gözlem değerlendirme kriterlerinde fikir birliği sağlanması ön görülmektedir. Ancak araştırmaya katılan yirmi öğretmenin on altısı denetmen ile birlikte denetim planı hazırlamadıkları yönünde görüş bildirdiğinden dolayı bu basamağın amacına büyük oranda ulaşmadığı söylenebilir.

B) Gözlem Süreci

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Sınıf İçi Denetimi Gerçekleştirmek Amacıyla Sınıfa Girmesi Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin sınıfa girmesi ile ilgili temalar Tablo 4.4'te verilmiştir:

Tablo 4.4 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Sınıf İçi Denetimi Gerçekleştirmek Amacıyla Sınıfa Girmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Denetmenler sonradan derse girer	R.Ö1,R.Ö5,R.Ö6,R.Ö7,R.Ö8, R.Ö9,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö3, Ö.Ö9	11	55
2	Bazı denetmenler öğretmenle birlikte sınıfa girer	R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö6, Ö.Ö8,Ö.Ö10	7	35
3	Denetmenler öğretmenle birlikte sınıfa girer	Ö.Ö4,Ö.Ö7	2	10

Tablo 4.4’te görüldüğü üzere ilkököl ve ortaoköl öğretmenlerinin, il eğitim denetmenlerinin sınıfa girmesi ile ilgili görüşleri “denetmenler sonradan derse girer, bazı denetmenler öğretmenle birlikte sınıfa girer ve denetmenler öğretmenle birlikte sınıfa girer” olarak gruplandırılmıştır.

Sınıf içi denetimi gerçekleştirmek üzere il eğitim denetmenlerinin sınıfa girmesi ile ilgili ilkököl ve ortaoköl öğretmenlerinin görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

Öğretmenlerden on biri il eğitim denetmeninin kendileriyle birlikte sınıfa girmedüğü yönünde görüş belirtmiştir.

“Evet, iki denetimde de müfettiş daha sonradan girdi. Normalde kendi yönetmelik ve yönergelerinde de derse öğretmenle birlikte girilmesi söylenir. Hiçbir denetimde müfettişle birlikte derse girmedik.”(R.Ö1)

“Hayır, şimdiye kadar girmedü. Denetlemek amacıyla sınıfa birlikte girdüğimiz olmadı. Biz ders esnasındayken müfettişler denetlemek için bizim sınıflarımıza giriyorlar.”(R.Ö5)

“Yok, bizde hep sonra gelir. Şimdi çocuk müfettiş gelecek diye bir korkuya kapılıyor hele öğretmen de biraz korkuyorsa müfettişten. Bu da bana göre bir öğretmenin kendine olan yetersizliğinin göstergesidir çok net söylüyorum bir öğretmen yetersiz hissediyorsa kendisini müfettişten korkar. ...Öğretmenin yüzünde bir telaş, öğrencide ondan fazla bir telaş, eğitim denetmeni geldiği zaman şöyle bir bakacak herkes telaşlı. Bunu görmeyecek kadar bilgisiz olması mümkün değil. ..Yani o yüzden bana göre açık ve şeffaf gelinip gidilmeli. İşte ben ilköğretim müfettiş Ahmet, Mehmet, Ayşe, Fatma neyse kendisini tanıtıyor veya biz diyoruz ki çocuklara işte zaten deminki dediğimiz gibi hele böyle pımpirikli bir öğretmense işte müfettiş geldi gelecek, zaten çocuklar heyecanla beklerler. Müfettiş gelince sopa gibi hepsi ayağa kalkar, hazır ol vaziyettedir. Ya bu şekilde geldiği için zaten çocuklar bunu tanıyor ya kendisi ilköğretim müfettişi olduğunu açıklıyor kendisi. Ya da öğretmen çocuklara işte bugün müfettişimiz gelecek veya söylemişse gelecekti söylememiş ise müfettişimiz geldi. İşte dersi beraber yapacağız gibi bir açıklamada bulunur. Ama bana göre işin en doğrusu müfettişin öğretmenle birlikte girmesidir ya da eğer gerçek bir müfettiş denetim istiyorlarsa gerçek bir eğitim istiyorlarsa müfettiş öğrenci ile girer. Öğretmen geldiği zaman ayağa müfettiş de kalkar bu onu küçültmez. Bu onu küçültmez bu sadece bir şeyi büyütür; öğretmeni büyültür. Müfettiş gittikten sonra öğretmen orda o sınıfta hâkimiyetini çok daha fazla kurar. Belki öğrenci ben müfettiş geldi benim öğretmenimin karşısında müfettiş ayağa kalktı bu bir psikolojik etkidir ..Ama bir şekilde sen öğretmeni yerdiğin zaman öğretmen senin karşısında ceket düğmelemiş, öğrencilerin önünde müfettişe karşı hesap verir bir pozisyonda koyduğun anda bu öğretmen sınıfta bitmiştir.”(R.Ö6)

“Genelde gözlemi gerçekleştirmek için denetmen benden sonra girer.”(R.Ö7)

“Derse girdikten sonra geliyorlar ve teftişe başlıyorlar. Bu da öğrencilerin üzerinde olumsuz bir etki yapıyor. Kaygılanmalarına sebep oluyor. Ders akışı bozuluyor. Derse tekrar başlamada sıkıntı oluyor öğrencilerin ve öğretmenin kayđı düzeyi arttığında dolayı. Bu tür sıkıntılar oluyor.”(R.Ö8)

“Bizimle birlikte girmez. Ders anlatırken, ders esnasında giriyorlar. En azından benim böyle oldu denetimlerim yani birlikte sınıfa hiçbir zaman girmedik.”(R.Ö9)

“Hayır girmedim. Dört müfettişin dördü de sınıfa benden sonra geldi. İki tanesi kendini tanıttı ilköğretim müfettişi olduğunu söyledi. İki tanesi kendini hiç tanıtmadı.”(R.Ö10)

“Şimdi şöyle gördüm. Bana bir şey söylenmedi ama tabii ki idareciler bunun takibinde oldukları için bize ne zaman gelebilme potansiyelleri olduğunu hani birinci ders olabilir ikinci ders olabilir bilginiz olsun diye haber uçuruldu. Ben biliyordum ne zaman geleceklerini ama onlar söylemedi ben duydum. Geçen yıl çalıştığım okuldaki denetmenler de çat kapı girdiler.”(Ö.Ö1)

“İl eğitim denetmeni benimle birlikte sınıfa girmiyor.”(Ö.Ö2)

“Benimle sınıfa giren hiç olmadı ya da bana denk gelmedi. Belki de giren vardır ama bu uygulama bana farklı olabilir.”(Ö.Ö3)

“Maalesef ben derse girdikten sonra denetimi gerçekleştirmek için geldiler.”(Ö.Ö9)

Öğretmenlerden üçü gözlemi gerçekleştirmek üzere il eğitim denetmenlerinin bazılarıyla birlikte sınıfa girdiklerini, bazı denetmenlerin ise ders başladıktan sonra sınıfa geldiğini ifade etmiştir.

“Sınıfa birlikte giren bir tanesi işte birlikte girdi. Gerisi ben sınıfa girdikten sonra girmişti. Sadece o demin bahsettiğim o zaman da Diyarbakır'daydım ben. Diyarbakır Dicle'de askeri öğretilmişim. O zaman benimle birlikte sınıfa gelmişti. Geri kalanların hiç birisi yani üç denetmen de benimle birlikte sınıfa gelmediler. Ben sınıfa girdim, kapıyı çalarak geldiler benim sınıfıma. Sınıfa girdikleri anda şöyle ben hoş geldiniz sayın müfettişim ya da hoş geldiniz hocam şeklinde onları karşıladım, tokalaştık. Öğrencilerim ayağa kalkmışlardı, onlara oturun falan dedi, günaydın dedi önce, sonra merhaba arkadaşlar oturun falan dedi çocuklara. Zaten çocukların hani onların geldiklerinden haberi vardı, ben söylemesem de bir şekilde haberleri olmuştu çocukların. Ben gayet sakinim ama çocukların ufak bir şey oldu böyle stres durumu oldu. İşte ben hocam nasılsınız falan dedim. İyiyim hocam siz nasılsınız dedi. İyiyim ben de dedi. ...Hocam buyurun dedi devam edin dedi siz. Ben dersime devam ettim.”(R.Ö2)

“Bir kısmı girdi, bir kısmı girmedim. Bir kısmı benimle beraber sınıfa girdi zil çaldığında, bir kısmı benimle beraber girmedim, ders başladıktan sonra geldiler. Şöyle oluyor genelde, okul müdürüm söylemişti bana bu ders hocam sizin dersinize müfettiş gelecek şeklinde. Öğretmenler odasında görüştük sonra beraber girdik. Diğerlerinde de kendileri geldiler bir 5-10 dk sonra. ...İlköğretim öğrencisi oldukları için heyecanlanıyorlar tabii sınıfa bir yabancı geliyor alışık oldukları bir durum değil çok fazla. Önce bir yadırgıyorlar. Ben müfettiş gelmeden önce kimin geleceğini anlatıyorum onlara. Onu onlar kafalarında daha büyük bir adam olarak canlandırıyorlar tabii. Heyecan yaratıyor, bir değişiklik yaratıyor. Benim için problem değil ama sınıfın doğal ortamının bozulmaması için dersin işlenişin bozulmaması için denetmenle beraber girmek daha sağlıklı.”(R.Ö3)

“Evet, benimle beraber giriyor bazen de biz dersteyken geliyor. Tanışma faslı oluşmuyor. Girdiği zaman söylüyor mesela. Ben ilköğretim müfettişi, ismini söylüyor.”

Çocuklarla tanışıyor. Ondan sonra hocam siz derse devam edin diyor, öyle devam ediyor.”(R.Ö4)

Evet. İşte birkaç şekli birlikte yaşadım. Birlikte girdiğimiz denetmenle birlikte girdiğimiz denetimleri oldu, sonra ben derse girdikten sonra dersin işte ilk on dakikası ortasında geldiği oldu ya da hiç haberimin olmadığı durumlar da oldu.(Ö.Ö5)

“Bazı denetmenler derse girmeden önce sadece tanışırlar hocam dersinize geleceğim der. Biz derse gireriz bir süre sonra gelirler derse girerler. Bunun dışında birçokları da sizin hiç haberiniz olmadan pat diye derse gelirlerdi maalesef. Evet şimdi ilk teftişimi 15 günlük öğretmenken geçirdim ve maalesef çok ürpertiğimi çekindiğimi itiraf etmek zorundayım. Bir kere yeni bir öğretmensiniz artı gelen zat sizinle bir ön görüşme yapmamış konuyu açmamış bilmiyorsunuz, yabancısınız bu yönlerden çok zorluk çektiğimi düşünüyorum. İki ayrı sınıfa derse geldiler bugünkü gibi hatırlıyorum 45 sene önceki olayı 2 ayrı sınıfa geldiler birinci sınıfta yani derse girdiğimiz ilk sınıfta konuyu yetiştiremedim. İkinci sınıfta bu sefer zaman yetmedi şimdi aradaki çelişkiyi arz edebildim mi bilmiyorum. Belki ben daha önceden bilgilendirilseydim daha düzenli bir plan yapar, kendimi psikolojik olarak hazırlar, o derslerde daha verimli olabilirdim 45 yıl öncesini hatırlıyorum. Benimle birlikte sınıfa giren denetmen oldu. En son teftişime gelen zatı hatırlıyorum. Daha önceden benimle görüştü derse girdik beraber ve dersin sonunda teşekkür etti. Şimdi ikisi arasındaki farkı vurgulayabildim mi bilmiyorum.”(Ö.Ö6)

“Yani iki tanesinde benimle birlikte hatta müdürün odasından ben alıp hani çıkarmıştım. Beraber girmiştik. İki tanesinde de sonradan hani kapıyı çalıp gelmişti yani sınıfa benden sonra dahil olmuştu.”(Ö.Ö8)

“4 tanesinin 3 tanesi benimle birlikte girdi, 1 tanesi girmedi.”(Ö.Ö10)

İl eğitim denetmenlerinin gözlemi gerçekleştirmek amacıyla sınıfa kendisiyle girdikleri yönünde iki öğretmen olumlu görüş belirtmiştir.

“Denetmenle sınıfa birlikte girdik yani hani ben sınıftayken sonradan sınıfı basma biçiminde falan olmadı. Yani öyle bir şey olmadı haberdardık, birlikte girdim zaten sınıfa.”(Ö.Ö4)

“İl eğitim denetmeniyle birlikte sınıfa girdik.”(Ö.Ö7)

Öğretmenlerin on biri gözlemi gerçekleştirmek için sınıfa denetmen ile birlikte girmediklerini ifade ederken, yedi öğretmen geçirdikleri sınıf içi denetimlerin bazılarında denetmen ile birlikte sınıfa girdiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerden biri denetmenlerin tenffüs zili çaldığında öğrencilerle birlikte sınıfa girmesi, öğretmen geldiğinde öğrencilerle birlikte öğretmeni ayağa kalkarak karşılaması gerektiğini ifade etmiştir. Düşünceye göre o sınıfın lideri öğretmendir ve denetmenin bu davranışı öğrencilerin yanında öğretmeni daha da yüceltecek bir davranıştır. Denetmenlerin farklı uygulamalarından kaynaklı dikkat çeken başka bir yön ise denetmenler öğretmenden sonra veya öğretmenle beraber derse girse dahi bazı denetmenlerin öğrencilerle tanışmayı tercih etmesine rağmen bazı denetmenlerin kendini

tanıtmadan sınıfın bir yerine geçip oturmasıdır. İki öğretmen ise gözlemi gerçekleştirmek için denetmenlerin kendileriyle birlikte sınıfa girdiğini belirtmiştir.

Farklı kurumlarda çalışan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde resmi okul öğretmenlerinin yedisi denetmenin sonradan derse geldiğini ifade ederken özel okul öğretmenlerinden dördü aynı görüştedir. Resmi okul öğretmenlerinden üçü geçirdikleri bazı denetimlerde sınıfa birlikte girdiklerini ifade ederken, özel okul öğretmenlerinden üçünün görüşü de bu yöndedir. İki özel okul öğretmeni de geçirdikleri denetimlerde denetmen ile birlikte sınıfa girdiklerini dile getirmiştir.

Klinik denetim modelinde sınıf içi gözlemi gerçekleştirmek üzere denetmenin sınıfa öğretmen ile birlikte girmesi ön görülmektedir. Çünkü klinik denetim modelinde gözlem öncesi süreçte öğretmen ile denetmen etkileşime geçmiştir ve bu sürecin devamında da birlikte hareket etmenin gerekliliği söz konusudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin aktardığı görüşler paralelinde mevcut sistemde denetmenin gözlem yapmak için sınıfa girme şeklinin büyük oranda klinik denetim modelinin ön gördüğü sürece uymadığı yorumu yapılabilir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Esnasında Sınıftaki Konumlanmaları Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin gözlem esnasından il eğitim denetmenlerinin sınıf içinde oturduğu yere ilişkin temalar Tablo 4.5’te verilmiştir:

Tablo 4.5 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Esnasında Sınıftaki Konumlanmaları Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Arka sıraya oturur	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö4, R.Ö8,Ö.Ö1, Ö.Ö4, Ö.Ö5, Ö.Ö6,Ö.Ö7, Ö.Ö10	10	50
2	Farklı şekillerde davranır	R.Ö3,R.Ö5,R.Ö9, R.Ö10,Ö.Ö3, Ö.Ö8, Ö.Ö9	7	35
3	Genelde öğretmenler masasında oturur	R.Ö6,R.Ö7	2	10
4	Tahtada ayakta durur, ben arkaya geçer otururum	Ö.Ö2	1	5

Tablo 4.5’te görüldüğü gibi ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmeninin gözlem esnasından nerede oturduğu ile ilgili temalar “arka sıraya oturur, farklı şekillerde davranır, genelde öğretmenler masasında oturur ve tahtada ayakta durur, ben arkaya geçer otururum” olarak sıralanmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmeninin gözlem esnasında sınıftaki konumlanmasına ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerin onu geçirdiği denetimlerde il eğitim denetmeninin gözlem esnasında arka sıraya oturduğunu ifade etmiştir.

“Ya şimdi sınıftan içeri girdi biz derse başladıktan sonra. Dolayısıyla girince çocuklarda tabii şey doğal ortam bozuluyor. Sınıf içi denetimde bir defa doğal ortamın bozulmaması gerekiyor ki siz net bir şekilde öğretmenin performansını gözlemleyebilsin. Doğal ortam bozuluyor ister istemez. Müfettiş kendisini tanıtıyor. Siz tanıtmadan zaten o devreye giriyor. Kendisini tanıtıp arka sıralardan bir yere geçiyor sınıfın içerisinde.”(R.Ö1)

“Hepsi gözlemi gerçekleştirmek için arka sıraya oturdu.”(R.Ö2)

“En arka sırada oturur gözlemi gerçekleştirirken.”(R.Ö4)

“Genelde arka sıralara otururlar. Ve bu şekilde gözlemlerini yaparlar.”(R.Ö8)

“Bana girdiğinde en arkada oturdu. Siz dersinize devam edin evraklarınızı alayım hani dosyanızı alayım dedi. Ben dosyamı aldım. Konuma nerde kaldıysam o girdiğinde ilk beşinci altıncı dakikada falan geçti hemen derse benden beş altı dakika sonra girmişti. Ben kaldığım yerden devam ettim.10 dakika sonra teşekkür ederim öğretmenim dedi ve gitti.”(Ö.Ö1)

“Arka sırada otururlar.”(Ö.Ö4)

“Denetmen sınıfa gelince en arka sıraya geçer. Orada oturur.”(Ö.Ö5)

“Biz kendisine arka sıralardan bir yer gösteririz. Sınıfa hâkim olan arka sıralardan birini gösteririz orada oturur.”(Ö.Ö6)

“Valla en arkada oturuyordu. Benimle kişisel dosyamla birlikte arkada bir öğrencinin yanında oturuyor.”(Ö.Ö7)

“Gözlem sırasında, sınıfta sırada, oturdular arka sırada oturdular.”(Ö.Ö10)

Öğretmenlerin yedisi ise il eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında farklı davrandıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerin geçirdikleri bazı denetimlerde gözlem esnasında il eğitim denetmeni öğretmen masasında oturmayı tercih ederken, bazı denetmenler öğrenciler arasında oturmayı tercih etmiştir. Bazı denetmenler arka sıraya geçip oturmuş, bazıları sınıfta dolaşmış ve bazıları ise sınıfın arkalarında ayakta durmuştur.

“Şimdi laboratuvar ortamı olduğu için sınıfın arka köşesine gitme şansları pek olmuyor fiziki imkânlardan dolayı. Bir kısmı bir tabureye oturmayı tercih etti köşeye gidip, bir kısmı benim masama oturmayı tercih etti. O şekilde oldu.”(R.Ö3)

“Sınıf içinde en arka sıralarda oturur. Bazı denetmenler öğretmen masasında oturarak denetimini yapar. Bazı denetmen arkadaşlar da sınıfın en sonuna geçer sınıfın en sonundan öğretmeni dinler, çocukların arasında onların okumalarına, yazılarına bakarak sınıf içerisinde gezerek öğretmeni denetler.”(R.Ö5)

“Bazen oturmaz sınıfta gezer. Bazen sınıfın bir köşesinde ayakta durur. Bazen sınıfın en arkasında oturur. Bazen de masada evrakları inceler. Yani kesin bir yeri yoktur. Öğrenciler eğer derse tam olarak konsantre olmuşlarsa sınıfta bir başkasının olması onları rahatsız etmez. Eğer etseydi birbirlerinden rahatsız olurlardı. Yani otuzar kişilik sınıflardayız, en az otuz kişilik sınıftayız. Birbirlerinden rahatsız olmuyorlarsa sınıfa giren bir başkasından da rahatsız olmazlar çünkü sizinle birlikte yılda iki kez onlar da denetim geçiriyor. Alışmış oluyorlar artık.”(R.Ö9)

“Bu kendisini tanıtmayanlardan birisi öğretmen masasına oturdu. Ve sınıf defterini ve benim plan defterimi incelemeye başladı. Diğeri sınıfın arkasına oturup dersi dinlemeye başladı. Böyle. Diğeri, iki kendisini tanıttandan bir tanesi öğretmen masasında oturdu. Diğeri ise ayakta benimle birlikte sınıfın pencere kenarı, öğretmen masasının yanında ayakta bekledi. Öğrencilerin konsantrasyonu açısından daha önceden tanışalar ya da işte böylesi süreç daha sık gerçekleşse daha iyi olur. Çünkü denetim süreci yılda ya da iki yılda bir sefer olduğu zaman o sınıfa gelen denetmen ya da müfettiş çok ekstrem bir şey oluyor. O sınıf için hani konuşulması gereken, dikkat edilmesi gereken, kılığıyla kıyafetiyle duruşuyla izlenmesi gereken bir figürana dönüşüyor. Eğer hani sınıfta ayda bir gelen bir müfettiş olsaydı okulun müdür yardımcısı gibi bir şey gibi algılandı öğrenciler ve çok fazla ilgi göstermezlerdi. Yılda bir sefer ya da iki yılda bir sefer olunca öğrencilerin çok ilgisini çekiyor.”(R.Ö10)

“Bir kaç benim masamda oturdu bir kaç öğrencilerin arasında oturmayı tercih etti.”(Ö.Ö3)

“İşte bir tanesi çocukların arasında arka tarafta oturdu. Tabi yani bir tanesinde geçen seneki değil ondan önceki denetlemem idarecinin odasında otururken işte ben hani teftiş geçirmeyen bir öğretmen ben kalmıştım. Sordum hani benim denetlemem ne zaman olacak diye. Tamam işte bu ders ben senin sınıfını dinleyeyim dedi. İşte benim sınıfımı, çok fazla hani sınıfla ilgili konuşmadık ama işte adımlı soyadımı söyledim zaten biliyordu işte, kaç yıllık öğretmen olduğumuzu falan söyledik. Sınıfa girdik işte. Yani öğrencilerle falan tanışma ya da sözel ya da dersi biraz da ben işleyeyim, sorular sorayım gibi şey istemedi. Direkt oturdu, yani arkaya. Kendini tanıtmaya gereği duymamıştı birlikte girmemize rağmen. Daha sonra sonradan geldiğinde selamı, onun ismini de hatırlıyorum hatta o çok iyi yani merhaba dedi. Sohbet etti çocuklarla, kendini tanıttı. İşte dersi dinleyeceğini hatta pedagojik açıdan çocuklar birinci sınıfta böyle biraz da espriyle yaklaştı. Geçti yani benim masama oturdu. Öğrencilerin arasına oturmadı. Çok daha kısa süre kaldı. Diğeri hatırlıyorum öğretmen masasında oturdu.”(Ö.Ö8)

“İlk geçirdiğim denetimde sınıfa girip kendini tanıtip arka tarafa oturdu, ikincisi sınıfta dolaştı, arkalarda ayakta durdu, üçüncüsü de benim masama gelip oturmuştu.”(Ö.Ö9)

Öğretmenlerden ikisi il eğitim denetmenlerinden çoğununun gözlemi yapmak için öğretmenler masasında oturduğunu ifade etmiştir.

“Çok nadirleri sıraya oturdu geri kalan hepsi öğretmen masayı boşalttı öğretmenin masasına oturdu. Bu da öğrencinin yanında bir öğretmeni yerin dibine gömmenin en açık şeklidir bana göre. Benim anlayış tarzıma göre budur yanlıştır. ...Lider öğretmendir.”(R.Ö6)

“Sınıf içinde dolaşır. Genelde öğretmen masasındadır.”(R.Ö7)

Bir öğretmen ise il eğitim denetmeninin gözlem esnasında oturmadığını, denetmenin tahtaya ayakta durduğunu, gözlemine öğrencilerle etkileşime geçerek yaptığını ve kendisinin arka sıraya geçip oturduğunu belirtmiştir.

“Genelde tahtanın önünde olur. Yani öğrencilerle iletişim halinde olur, biz saf dışı oluruz. Daha doğrusu belki de benim yöntemim. Ben en arkaya geçer otururum çünkü denetmen çocuklara sorular sorar, tahtada bir şeyler yazabilir. Onlarla konuşur okuma yaptırabilir. Ben öğrencilerimle birlikte sırada otururum.”(Ö.Ö2)

Araştırmaya katılan resmi okul öğretmenlerinin %50’si gözlem esnasında denetmenin arka sırada oturduğunu söylerken, yedi öğretmen sınıf içi gözlemi yaparken denetmenlerin farklı şekillerde davrandıklarını belirtmiştir. Yedi öğretmenin geçirdiği bazı denetimlerde gözlem esnasında il eğitim denetmeni öğretmen masasında oturmayı tercih ederken, bazı denetmenler öğrenciler arasında oturmayı tercih etmiştir. Bazı denetmenler arka sıraya geçip oturmuş, bazıları sınıfta dolaşmış ve bazıları ise sınıfın arkalarında ayakta durmuştur. Öğretmenlerden bir tanesi geçirdiği denetimlerin çoğunda denetmenin öğretmenler masasına oturduğunu belirtmiştir. Bir diğer öğretmen ise denetmenin öğrencilerle iletişim halinde olduğunu, dolayısıyla ayakta durduğunu ifade etmiştir.

Resmi okulda çalışan ilkököl ve ortaokul öğretmenlerinin dördü denetmenin arka sırada oturduğunu belirtirken, aynı görüşte olan özel okul öğretmenlerinin sayısı altıdır. Dört resmi okul öğretmeni denetmenin gözlemi yaparken farklı şekillerde davrandığını belirtirken üç özel okul öğretmeni bu görüşe sahiptir. İki resmi okul öğretmeni denetmenin genelde öğretmenler masasında oturduğunu ifade etmiştir. Bir özel okul öğretmeni ise denetmenin tahtada ayakta durduğunu ve öğrencilerle iletişim kurduğunu belirtmiştir. Resmi ve özel okul öğretmenlerinin görüşleri birbirine yakındır ancak özel okulda görev yapan öğretmenlerden çoğunluğunun, denetmenin arka sıraya oturarak gözlem yaptığını belirttiği söylenebilir.

Klinik denetim modelinde il eğitim denetmeninin sınıf içi gözlemi gerçekleştirmek için sınıfa girdiğinde sınıfta öğrencilerin dikkatini çekmeyecek bir yerde konumlanması beklenmektedir. Görüşler incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı denetmenlerin arka sıraya oturduğunu ifade etmiştir. Böylece klinik denetim modelinin ön gördüğü sürecin mevcut sistemde hemen hemen yaşandığı yorumu yapılabilir. Yedi öğretmenin, gözlem esnasında denetmenlerin sınıfta konumlanmaları ile ilgili farklı şekillerde davrandıklarını belirtmesi denetmenler arasında bu anlamda görüş birliğinin olmadığı sonucunu doğurabilir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Gözlem Esnasında Denetmenin Nelere Dikkat Ettiği Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin nelere dikkat ettiği ile ilgili temalar Tablo 4.6’da şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.6 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Gözlem Esnasında Denetmenin Nelere Dikkat Ettiği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Ders verme yöntemleri	R.Ö1,R.Ö5,R.Ö8, R.Ö9,R.Ö10, Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö7,Ö.Ö8,Ö.Ö9	10	50
2	Sözel olan ve olmayan iletişim becerileri	R.Ö2,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö7,R.Ö8,Ö.Ö2, Ö.Ö8,Ö.Ö9,Ö.Ö10	9	40
3	Sınıf panosu	R.Ö2,R.Ö9,R.Ö10,Ö.Ö3,Ö.Ö8,Ö.Ö9, Ö.Ö10	7	40
4	Fiziksel çevre	R.Ö7,R.Ö10,Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö7, Ö.Ö9	6	40
5	Ders amaçları	R.Ö4,R.Ö7,Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö7, Ö.Ö9	6	40
6	Evraklar	R.Ö2,R.Ö3,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö5,Ö.Ö8	6	30
7	Etkinlikleri değerlendirme sistemi	R.Ö5,R.Ö7,R.Ö9,Ö.Ö2,Ö.Ö7,Ö.Ö9	6	30
8	Öğrenci seviyeleri	R.Ö4,R.Ö5,R.Ö6, R.Ö7,R.Ö8	5	30
9	Ders araç gereçleri	R.Ö7,R.Ö9,Ö.Ö4,Ö.Ö10	4	20
10	Kılık kıyafet	R.Ö2,R.Ö7,Ö.Ö9,Ö.Ö10	4	20
11	Sınıf yönetimi	R.Ö1,R.Ö6,Ö.Ö4	3	15
12	Temizlik	R.Ö2,R.Ö9,Ö.Ö9	3	15
13	Atatürk resmi, İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe, Türk Bayrağı	R.Ö10,Ö.Ö8	2	10
14	Sınıfın teknik donanımı	R.Ö9,Ö.Ö10	2	10
15	Atatürk, etkinlik ve ilgi köşesi	R.Ö1,Ö.Ö8	2	10
16	Öğretmenlerin derse hâkimiyeti	R.Ö5,R.Ö8	2	10
17	Ders anlatış biçimi	R.Ö2,R.Ö6	2	10
18	Yapılandırmacı yaklaşıma uygunluk	Ö.Ö4,Ö.Ö10	2	10
19	Hazırbulunuşluk	R.Ö9	1	5
20	Hepsi farklı şeylere dikkat eder	Ö.Ö3	1	5
21	Nelere dikkat ettiklerini bilmiyorum	Ö.Ö6	1	5

Tablo 4.6’da görüldüğü üzere ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre, gözlem esnasında il eğitim denetmeninin nelere dikkat ettiği ile ilgili temalar “ders verme yöntemleri, sözel olan ve olmayan iletişim becerileri, sınıf panosu, fiziksel çevre, ders amaçları, evraklar, etkinlikleri değerlendirme sistemi, öğrenci seviyeleri, ders araç gereçleri, kılık kıyafet, sınıf yönetimi, Atatürk resmi, İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe, Türk Bayrağı, temizlik, sınıfın teknik donanımı, Atatürk, etkinlik ve ilgili köşesi, öğretmenlerin derse hakimiyeti, ders anlatış biçimi, yapılandırmacı amaca uygunluk, hazırbulunuşluk, hepsi farklı şeylere dikkat eder, nelere dikkat ettiğini bilmiyorum” şeklinde sıralanmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenleri görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında nelere dikkat ettikleri ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

On öğretmen gözlem esnasında daha çok il eğitim denetmenlerinin ders verme yöntemlerine dikkat ettiklerini düşünmektedir.

“...Yani denetimde niteliksel yön, niteliksel yön dediğim de şu eğitim öğretim geriplanda kalıyor bence. Evet şimdi şöyle diyeyim. Siz bir derste tüm yöntem ve teknikleri kullanamazsınız. Mümkün değil ve hani kullandığınız bir veya iki teknik üzerinden değerlendiriliyorsunuz.”(R.Ö1)

“Farklı ders verme yöntemlerimize dikkat edildiğini düşünüyorum. Farklı ders verme yöntemleriyle öğrencilerin daha iyi algılayacaklarına inanıyorum.”(R.Ö5)

“Ders verme yöntem ve tekniklerime bakar.”(R.Ö8)

“Denetmen farklı ders verme yöntemlerinin uygulanması konusunda değerlendirir ve destekler. Özellikle son yıllarda farklı zeka türlerine karşılık gelen öğrenme yöntemlerini artık milli eğitim de özel okullardan sonra benimsemiş durumda. Özellikle isterler farklı zeka ve öğrenme yöntemlerini kullanarak çocuklara ders anlatmamızı ya da etkinlikler yaptırmamızı isterler. Yapılırsa da memnun olurlar.”(R.Ö9)

“En son bölümde de sizin ders anlatış metodunuza dikkat ederler ve bazı durumlarda müdahale ederler ders anında. Eğitim öğretimle ilgili süreç en son süreç.”(R.Ö10)

“Yaptığınız çalışmalarda farklı çalışmalarınız varsa kullandığınız yöntem ve etkinlikler değişik şekilde şeyler varsa çok beğenirler onu. Mutlaka beğenirler, destekler. Ders verme yöntemlerimize dikkat eder. Aslında nota yansır yani puana yansır daha doğrusu.”(Ö.Ö2)

“Ders işleyiş yöntemlerine dikkat eder.”(Ö.Ö3)

“Ders verme yöntemimize dikkat eder.”(Ö.Ö7)

“Ders verme; yöntem bakımından bir şeyler gözlemişti.”(Ö.Ö8)

“Öğretim yöntem ve tekniklerine dikkat ederler.”(Ö.Ö9)

Dokuz öğretmen gözlem esnasında ses tonu, vurgulama, öğrencilerle göz teması kurma, öğrencilerin seviyesine inerek aktarma gibi sözel olan ve olmayan iletişim becerilerine yönelik il eğitim denetmenlerinin gözlem yaptığını ifade etmiştir.

“Öğrencilerle iletişime dikkat eder. Ders anlatırken jest mimikten tutun da ses tonuma kadar bunları kontrol eder.”(R.Ö2)

“İletişim becerimizi değerlendirir.”(R.Ö4)

“Sınıftaki çocuklarla iletişimine, öğrencilerin derse katılımına, öğrencilerin kendilerini özgür ifade edemediklerine...”(R.Ö5)

“İletişime dikkat eder.”(R.Ö7)

“Öğretmenin sözel olan ve olmayan iletişim becerilerini değerlendirdiğini düşünüyorum.”(R.Ö8)

“İletişim becerimize dikkat eder.”(Ö.Ö2)

“Diğer denetlenmemde de birinci sınıftım. Birinci sınıfta hani ilk okuma yazma işte kaçınıcı harfteydik belki üçüncü grup harflerin bir tanesinde çocuklarla iletişimim, verilen örneklerin çocuklarının onların iç yani içselleştirebileceği ya da işte onların hayatından olduğunu söyledi. Hitap şeklimi çok beğenmişti öğrencilere. İletişim becerilerim hakkında da bir şeyler söyledi, dikkat ediyor.”(Ö.Ö8)

“İletişim becerilerime dikkat eder.”(Ö.Ö9)

“Ses tonum, vurgu tonlamam, öğrencilerle göz teması kurup kurmamam, sınıf içerisindeki hareketlerim bunlara dikkat eder.”(Ö.Ö10)

Öğretmenlerden yedisi il eğitim denetmeninin gözlem esnasında sınıf panosuna dikkat ettiğini belirtmiştir.

“Sınıfın ne durumda olduğuna dikkat eder. Panolara dikkat eder.”(R.Ö2)

“Sınıf panolarının düzeninin nasıl olduğuna bakar.”(R.Ö9)

“İşte sınıfta panolar var mı diye dikkat eder.” (R.Ö10)

“Yani kimisi sınıfın panosuna bakıyor.”(Ö.Ö3)

“Mesela bazen görsel; sınıfın işte panolarına bakıyorlar.”(Ö.Ö8)

“Panolara dikkat eder.”(Ö.Ö9)

“Sınıftaki panoların durumuna bakarlar.”(Ö.Ö10)

Altı öğretmen gözlem esnasında il eğitim denetmenlerinin sınıfın fiziki durumuna dikkat ettiğini belirtmiştir.

“Sınıfın fiziki ortamına dikkat eder.”(R.Ö7)

“İl eğitim denetmenleri sınıfın fiziki koşullarına ki teftiş formlarında da öyledir. Sınıfın fiziki koşullarını inceliyorlar.”(R.Ö10)

“Gözlem esnasında fiziksel çevreye dikkat eder.”(Ö.Ö2)

“Denetmenlerden kimisi sınıfın düzenine bakıyor.”(Ö.Ö3)

“Fiziksel çevreye dikkat eder.”(Ö.Ö7)

“İl eğitim denetmenleri gözlem esnasında sınıfın fiziki yapısına dikkat eder.”(Ö.Ö9)

Altı öğretmen il eğitim denetmenlerinin, öğretmenin dersi amaçlarına uygun işleyip işlemediğine dikkat ettiğini ifade etmiştir.

“Ders amaçlarına, ders planına dikkat eder.”(R.Ö4)

“Ders amaçlarıma dikkat eder.”(R.Ö7)

“Ders amaçlarına yönelik öğretim gerçekleştirip gerçekleştirmediğimize dikkat eder.”(Ö.Ö2)

“Ders amaçlarına dikkat ediyor yani.”(Ö.Ö3)

“Ders amaçlarımıza dikkat eder.”(Ö.Ö7)

“Dersin kazandırdıklarına dikkat eder.”(Ö.Ö9)

Öğretmenlerden altısı gözlem esnasında il eğitim denetmeninin dosyasını istediği ve evraklarına baktığı yönünde görüş bildirmiştir.

“Hepsi çok teşekkür ederek gittiler. Not anlamında da çok büyük sıkıntım olmadı. Sadece bir tanesiyle not bakımından sıkıntı yaşadık. Şöyle kendisi teşekkür etti baya da evrak istemişti benden, ben evraklarımı falan teslim ettim. Yani hiç unutmuyorum hala durur benim dosyamda. 16 tane evrak istemişti kendisi benden. 16 evrağı tek tek topladım derledim götürdüm kendisine. Eksiğim yoktu. ...Buna rağmen 87 gibi bir not aldım kendisinden. Ki biliyorsunuz 90 iyi olumlu not oluyor. 87 hani benim beklediğim not değildi kötü bir not değil ama ben daha yüksek bir not bekliyordum. Tabi yani ben çok iyi olduğumu düşünüyordum ama demek ki çok iyi değilmişim onun gözünde. O şekilde oldu.”(R.Ö2)

“Genelde baktıkları evrak üzerinde inceleme oluyor. Günlük planlar yapıldı mı, yıllık planlar yapıldı mı? Kulüp çalışmaları yapıldı mı? Bu tip evraklar üzerinden bir plan dâhilinde kontrol yapıyorlar. Öğretmenlerin denetimi genelde bu şekilde gerçekleşiyor. ...Diğer öğretmen arkadaşlarla da konuşmuştuk. Onda da evraklara bakıyor. Dersin işleyişini takip ediyor. O şekilde bitiriyorlar denetimlerini.”(R.Ö3)

“Birincisi yazılı materyali inceliyorlar. Yani işte benim sınavları nasıl yaptığımı, ders planını nasıl yaptığımı. Planlı olup olmadığımıza ders defterini işleyip işlemediğiniz böyle bu tarzda kâğıt üzerindeki şeylere dikkat ederler.”(R.Ö10)

“Gözlem esnasında il eğitim denetmeni evrakları, dosyamı istedi”(Ö.Ö1)

“Yani çok fazla benim genel izlenimim şu. Göz teması yapmaktan çekinirler. Ben öylelerine denk geldim. Hani siz sınıfla iletişim halindeyken o genellikle önündeki dosyalarla haşır neşirdir ya da bizim bir takım belgelerimizi, dosyalarımızı ister. Onlara bakmakla zamanını geçirir. Yani çok fazla sınıfa ya da öğretmene odaklı bir süre olmaz orası orada geçirdiği süre.”(Ö.Ö5)

“Evraklarına zaten bakıyorlar, kişisel dosyaya.”(Ö.Ö8)

Altı öğretmen, gözlem esnasında öğretmenlerin etkinlikleri değerlendirme sistemine yönelik il eğitim denetmenlerinin gözlem yaptığını ifade etmiştir.

“Öğretmenin etkinlikleri değerlendirme sistemini değerlendirir.”(R.Ö5)

“Etkinlikleri değerlendirme sistemime dikkat eder. Zaten öğrencilerle ilgili olarak yapılan işte davranışları ne kadar kazanmışlar, amaca ne kadar uygun, yani biz amaçlara ne kadar uygun çalışmalar yapmışız, onları bir değerlendirme sistemimiz var. O da onlara bakmak istediği zaman ya da yapılan formları incelemek istediği zaman değerlendirir.”(R.Ö7)

“Milli eğitimin ön gördüğü çalışma planlarında da ders bitiminde ya da konu bitiminde amaca yönelik davranışlar gerçekleştirilmiş mi gerçekleştirilmemiş mi ölçme değerlendirmeler vardır. Bunu öğretmen ders bitiminde yapar, bakar. Ders planlarımızda etkinlikleri ya da hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirir. Bu değerlendirme sisteminin tam olarak gerçekleşip gerçekleşmediğini ya da ek değerlendirme ölçütlerinin kullanılıp kullanılmadığını denetler. Bakmakla yükümlüdür.”(R.Ö9)

“Bizim ders sonu değerlendirme sistemimiz var. Denetmenlerin hepsi için söyleyemem. Bazıları değerlendirirler bazıları ölçme değerlendirme veya hiç bakmazlar.”(Ö.Ö2)

“Ölçme değerlendirme tarzımızı değerlendiriyorlar. Tabi oradaki şunu söyleyeyim. Biz yabancı dil olarak her işlediğimiz konunun arkasından bir quiz yaparız. O quizdeki öğrencilerin başarı grafikleri dosyamıza zaten koyarız. O grafikleri zaten incelediğinde hatta kendisi teşekkür etmişti. Yani başarı grafiğinde başarımız ne kadar orada inceledi. Sonuçlarını bilmiyorum.”(Ö.Ö7)

“Ders hedeflerine ulaşip ulaşmadığına ve değerlendirmelerime de dikkat ederler.”(Ö.Ö9)

Öğretmenlerden beşi il eğitim denetmeninin öğrencilerin okuma, yazma, dersi anlama ve davranış becerilerine dikkat ettiğini düşünmektedir.

“Çocukların okumalarına yazmalarına, hareketlerine, ondan sonra soru soracaklarında parmak kaldırmalarına, söz almadan konuşmamalarına dikkat eder.”(R.Ö4)

“Yazılarına ve okumalarına tabi ki bakacak neler yapıp yapmadığına...”(R.Ö5)

“İki öğrencilerin öğretmenin sorduğu sorulara çocukların katılıp katılmadığı yani parmak kaldırıp kaldırmadığı...”(R.Ö6)

“Çocukların eğitim düzeylerini, davranışlarını, uygun davranışlar gösterip göstermediğine dikkat eder.”(R.Ö7)

“Ayrıca bu ders anlatımından sonra öğrencilerin anlayıp anlamadığı konusunda dönütler almaya çalışır.”(R.Ö8)

Öğretmenlerden dördü gözlem esnasında il eğitim denetmenlerinin ders araç gereçlerine baktığı yönünde görüş belirtmiştir.

“Sınıfın, sınıftaki materyallerin yeterli olup olmadığına dikkat eder.”(R.Ö7)

“Ders araç gereçlerinin tamam olup olmaması gibi konular.”(R.Ö9)

“O sırada kullanılan; öğretmenin, öğrencinin vesayrenin kullandığı materyale dikkat ediyor.”(Ö.Ö4)

“Benim aynı zamanda sahip olduğum araç gereçlere dikkat edilmektedir.”(Ö.Ö10)

Dört öğretmen ise diğer öğretmenlerden farklı olarak hem öğrencilerin hem kendilerinin kılık kıyafetine il eğitim denetmenlerince dikkat edildiğini düşünmektedir.

“Kılık kıyafetime dikkat eder.”(R.Ö2)

“Öğrencilerin fiziki görünüşleri, kılık kıyafetleri...”(R.Ö7)

“Kılık kıyafetime her şeye dikkat eder.”(Ö.Ö9)

“Kılık kıyafetimi gözlemliyordur.”(Ö.Ö10)

Öğretmenlerden üçü gözlem esnasında öğretmenin sınıf yönetimine (zaman ve davranış yönetimine) dikkat edildiğini düşünmektedir.

“Şimdi denetmenler klasik denetim anlayışında her denetmenin elinde bir kontrol listesi var hemen hemen. İşlerini biraz kolaylaştırmaya çalışıyorlar. Ve o kontrol listesindeki olaylara yani etkinliklere dikkat ediyorlar, onların takibini yapıyorlar. Yani bunlardan birisi nedir mesela sınıf yönetimiyle ilgili olarak öğretmenin hâkimiyet durumu nedir. Sınıf yönetimi başlı başına çok geniş bir konu aslında. Yani kendi içinde 5 alana ayrılıyor. Yani sadece bir başlık altında sınıf yönetimi değerlendirmek bile yanlış. Zaman yönetimi bunlardan birisidir. Davranış yönetimi bunlardan birisidir. Onlar bile kendi içinde çok geniş alanlar ama yani böyle bir şey.”(R.Ö1)

“Bir öğretmenin dediğim gibi sınıf hâkimiyetine dikkat ederler.”(R.Ö6)

“Bence şeye dikkat ediyorlar; sınıf yönetimine. Yani sınıfa hakim mi değil mi?”(Ö.Ö4)

İl eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında temizliğe dikkat ettiği ile ilgili üç öğretmen görüş bildirmiştir.

“Sınıfın genel temizliğine dikkat eder.”(R.Ö2)

“Gözlem esnasında denetmen temizliğe dikkat eder.”(R.Ö9)

“Gözlem esnasında denetmen temizliğe dikkat eder.”(Ö.Ö9)

Öğretmenlerden ikisi il eğitim denetmeninin Atatürk resmi, İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe, Türk Bayrağı’na dikkat ettiğini ifade etmiştir.

“Atatürk resmi, İstiklal Marşı yerinde mi gibi şeylere dikkat ederler.”(R.Ö10)

“İşte ne bileyim yönetmelik ne der işte Türk bayrağı şurada olmalı, Gençliğe Hitabe burada olmalı. Bu tarz şeylere dikkat ediyorlar.”(Ö.Ö8)

Bir öğretmen ise diğer öğretmenlerden farklı olarak il eğitim denetmenlerinin sınıfın teknik donanımına dikkat ettiğini düşünmektedir.

“Elektronik aletlerin kullanılıp kullanılmadığı mesela bilgisayar var mı işte efendim neydi projeksiyon var mı onlarla ilgili ders araç gereçlerine bakar.”(R.Ö9)

“Sahip olduğum teknik donanım, bunları da o formda görmüştüm, kendileri de zaten bireysel olarak da sordular bana.”(Ö.Ö10)

Öğretmenlerden ikisi ise il eğitim denetmenlerinin Atatürk, etkinlik ve ilgi köşesinin gözlemlediğini düşünmektedir.

“İşte nedir branş öğretmeni olmanıza rağmen sınıf içerisinde işte yok işte şu köşe var mı yok bu köşe var mı bunlara dikkat ediliyor. Sınıf öğretmenlerine uygulanan kriterleri branş öğretmenleri de aynı uygulamaya çalışıyorlar. Hatta halbuki o sınıfı tek kullana öğretmen siz değilsiniz. O sınıfın sınıf rehber öğretmeni siz değilsiniz. Hele ki ikili öğretim yapılan bir okulsa aynı sınıfı hem ilkokuldan bir sınıf kullanıyor, hem de ortaokuldan bir sınıf, mevcut sistemde de bu noktaya geleceğiz artık. Yani sınıfta hâkimiyet durumunuz çok zayıf sınıfta kullanmanız gereken alan sayısı çok zayıf ve branş öğretmeni olduğunuzu düşünürseniz 10 sınıfta derse giriyorsunuz. 10 sınıfa köşe hazırlamak, her branş öğretmeni kendi sınıfıyla ilgili köşe hazırlarsa sınıfta zaten duvar kalmaz. Yetmez, tavanlara yapmanız gerekir. Dolayısıyla hani her öğretmene uygulanamayacak kriteri uygulamaya çalışıyorlar.”(R.Ö1)

“İşte ne bileyim Atatürk köşene bakıyorlar.”(Ö.Ö8)

Öğretmenlerden iki tanesi öğretmenin alan hâkimiyetine dikkat edildiği yönünde düşünce belirtmiştir.

“Gözlem esnasında denetmen öğretmenin derse hâkimiyetine bakması mümkün.”(R.Ö5)

“Konuya hâkimiyetini yapar.”(R.Ö8)

İki öğretmen gözlem esnasında öğretmenin ders anlatış biçimine dikkat edildiğini belirtmiştir.

“Ders anlatış tarzıma dikkat eder.”(R.Ö2)

“Diğer bir şey işte öğretmenin tek noktada mı duruyor ders anlatırken bir öğretmenin gezmesi lazım normalde sınıfta çok sık değil de gerekirse çocukların yazılarına bakmalı. Yazmayan var mı göz ucuyla onu kontrol etmesi veya işte öğretmen benim yanımdan da geçti diye çocuğun kendisine bir öğretmenden sevgi payı çıkarması gibi sebeplerden dolayı daha buna ilave edilebilir. Öğretmenin dolaşması gerekiyor. ...Öğretmen gidiyor mu öğrenciye bakıyor mu tek noktada mı ders anlatıyor diye gözlemler.”(R.Ö6)

Öğretmenlerden ikisi yapılandırmacı yaklaşıma uygun eğitim öğretim yapılıp yapılmadığına, öğrenci merkezli olup olmamasına dikkat edildiği yönünde düşünce belirtmiştir.

“Son mesela geçen yılki geçirdiğimiz teftişte şeyi de gördüm ben hani öğrenci merkezli gidiyor mu gerçekten yeni programın ruhuna uygun ders işliyor mu işlemiyor mu onu da denetliyor. Eskiden öğretmen iyi ders anlatıyor mu anlatmıyor muya bakılıyordu. Şimdi öğrenci dersin merkezinde ona bakmaya başlamışlar yani.”(Ö.Ö4)

“Öğrencilerin ne kadar parmak kaldırdığına, derse katılmada istekli olup olmadığına dikkat eder.”(Ö.Ö10)

Denetmenlerin gözlem esnasında öğrencinin, öğretmenin, sınıf ortamının derse hazır olup olmadığı yönünde dikkat ettiğine ilişkin bir öğretmen görüş bildirmiştir.

“Öğrencinin hazır bulunuşluğu, sınıf ortamının derse hazır olup olmadığı, öğrencinin derse hazır olup olmadığı, öğretmenin hazır olup olmadığı...”(R.Ö9)

Öğretmenlerden biri her denetmenin gözlem esnasında farklı şeylere dikkat ettiğini ifade etmiştir.

“Ders amaçlarına dikkat ediyor yani ders işleyiş yöntemlerine, tabii müfettiş bu şekilde bakmıyor yalnız, yani hepsinde farklı bir bakış açısı da var. Yani kimisi sınıfın panosuna bakıyor kimisi sınıfın düzenine bakıyor.”(Ö.Ö3)

Öğretmenlerden biri ise şuna kadar geçirdiği denetimlerde gözlem kriterlerine ilişkin bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

“Valla o kendisinin bileceği bir iş yerine göre notlar alır arka tarafta nelere dikkat ettiğini bilemiyorum. Yaşadığım denetimlerde neyin gözlemlendiğinin farkında olmadan denetimler geçirdim.”(Ö.Ö6)

Araştırmaya katılan yirmi ilkokul ve ortaokul öğretmenin on biri il eğitim denetmeninin gözlem esnasında ders yöntem ve tekniklerine, onu öğretmenin iletişim becerilerine, yedisi sınıf panosuna dikkat ettiğini düşünmektedir. Ardından en çok dikkat edildiği düşünülen gözlem unsurlar fiziksel çevre, ders amaçları, evraklar, öğretmenin etkinlikleri nasıl değerlendirdiği ve öğrenci seviyeleri olarak sıralanabilir. Öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında resmi ve özel okul öğretmenlerinin en çok dikkat edildiğini düşündükleri unsur ders verme yöntemleridir. Resmi okul öğretmenleri, denetmenin daha çok iletişim becerilerine ve öğrenci seviyelerine dikkat ettiğini düşünürken özel okul öğretmenleri, iletişim becerilerine ve fiziksel çevreye daha çok dikkat ettiklerini belirtmiştir.

Klinik denetim modeline göre gözlem esnasında dikkat edilecek genel başlıklar; fiziksel çevre, ders amaçları, ders verme yöntemleri, iletişim becerileri ve öğretmenlerin etkinlikleri

değerlendirme sistemi olarak sıralanabilir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde bu genel başlıkların mevcut sistemde yapılan gözlem sürecinde dikkat edilen unsurlar ile büyük oranda paralellik gösterdiği söylenebilir. Ancak genel anlamda klinik denetim modelinde gözlem kriterlerinin öğretmenin ihtiyaçları doğrultusunda belirlendiği göz ardı edilmemelidir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Gözlem Esnasında Denetmenin Objektifliği Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda il eğitim denetmeninin gözlem esnasında objektif olması ile ilgili temalar Tablo 4.7’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.7 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Gözlem Esnasında Denetmenin Objektifliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Objektif olmadıklarını düşünüyorum	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö6,R.Ö7, R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö5, Ö.Ö7, Ö.Ö8,Ö.Ö9	15	75
2	Objektif ya da subjektif olmaları değişkenlik gösteriyor	R.Ö9,Ö.Ö3, Ö.Ö4,Ö.Ö10	4	20

Tablo 4.7’de belirtildiği üzere denetmeninin gözlem esnasında objektiflik durumu ile ilgili temalar ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre “objektif olmadıklarını düşünüyorum, objektif ya da subjektif olmaları değişkenlik gösteriyor” şeklinde sınıflandırılmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre gözlem esnasında il eğitim denetmenlerinin objektifliği ile ilgili fikirler aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerden on beşi sınıf içi gözlem esnasında il eğitim denetmeninin değerlendirmelerini objektif bulmadıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerin bir tanesi denetmeninin gözlemi yapmak için sınıfa kendisini tanıtmadan girmesinden kaynaklı, öğrencilerin tepkisiyle karşılaştığını ve bunu öğretmenin puanına yansıttığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden bir kısmı gözlem için denetmenin sınıfta geçirdiği zamanı yetersiz bulurken, bir kısmı ise denetmenin verileri belli bir forma aktarmasına rağmen kaliteli bir gözlem yapılmadan kendilerini değerlendirdiklerini düşünmektedir. Diğer öğretmenlerden farklı olarak bir öğretmen ise denetimin objektif olabilmesi için birkaç denetmenin aynı anda gözlemi gerçekleştirmesi gerektiğini düşünmektedir.

“İşte yaşadığımız bir sıkıntı o denetmende objektif olduğunu düşünmüyorum. Biz doğal ortamı bozmamaya çalıştık. Hani nasıl çocuklarla ilgilendiğimiz, nasıl çocuklarla eğitim öğretim yaptığımızı gösterme açısından ben hiç doğal ortamı bozmadım. Hatta çocuk derste kalkıyor, canı sıkılıyor. Çıkıyor çöp atıyor. Araba sürer gibi sesler çıkarıyor, yerine oturuyordu yani. Doğal ortamı bozmadık biz, diğer arkadaşın sınıfında yani müfettişe biraz hakaret vari sözler yaşandı. Bunun sonucu

olarak, biz. Yani benim sınıfta yaşanmadı ama diğer arkadaşın sınıfında öğrencilerden birisi müfettişe biraz hakaret vari bir sözler söylemiş. Tabi bunlar öğretmene yansıtılıyor direkt. Hani o bölge. ...Yani bizim o yıllarda girdiğimiz sınıflar, şehir kültürüne uyum açısından, insanların birbirini tanması açısından eğitimin ön plana çıkarılması gereken sınıflardı onlar. Ve böyle sınıflarda böyle şeylerle karşılaşınca hoş olmuyor. Sonuç olarak tabi ikimize de bana 80 verdi, arkadaşına 78 verdi. Bunun üzerine biz denetmenin denetimine itiraz ettik yasal yollarla. Dilekçemizi hazırladık. İlköğretim müfettişlerinin o zamanki yönergesine göre itirazda bulunduk. İtiraz sonucunda bize şey geldi, notlarınız yetersiz olmadığı için teftişiniz yenilemez yani yetersiz nedir 60'ın altında not almanız gerekiyor ve ikimize de hizmet içi eğitim yazmış müfettiş o yıl. İtiraz ettik herhangi bir şey çıkmadı. Sonra tekrar itiraz ettik dedik ki biz denetimin objektif yapıldığını düşünmüyoruz. Okulun demografik yapısı, çevre şartları bunlar hiçbir şekilde dikkate alınmamıştır. Objektif değildir. Tekrar denetim istiyoruz diye başka bir denetmen tarafından. İkinci dilekçemize de aynı cevap. Yani dilekçenizin cevabı bir önceki dilekçenizde verilmiştir, öyle bir cevap. İşte yani teftişin yenilenebilmesi için notunuzun 60'ın altında olması gerekiyor, o zaman ikinci bir denetmenden denetim isteyebiliyorsunuz. Sonuç itibariyle o öyle kaldı. Ben o yıldan sonra üniversiteye geçiş yaptım kurumlar arası geçişler, arkadaş da başka bir gruba gitti. Müfettiş de başka bir ile tayin oldu gitti. Yani öyle bir durumdu. Sonuç itibariyle objektif bir değerlendirme yoktu. Ona inanıyorum gerçekten.”(R.Ö1)

“Sonuçta değerlendirdiği kişiler öğretmen, kendisi insan, biz insanız. Yani insanı bu anlamda değerlendirmek güç bir iş. Gözlem tekniklerini, iki tanesi kullandı, geri kalanlar da ben görmedim öyle bir teknik kullanımı. Ben sadece forma bağlı olarak değerlendirilebileceğimi düşünmüyorum.”(R.Ö2)

“Objektif saptamalar yapar mı? Objektif saptamalar yapabilmesi için gözlem tekniklerini kullanması gerekir bunu yapabilmesi için. Benim yaşadığım denetimlerin hiçbirinde bu gerçekleşmedi. Genelde nesnel tespitler yapıp, bana da iletilmedi bana zaten en son puanım geldi. Gözlem teknikleriyle ilgili video, ses kaydı, onları benim denetim sürecimde veya herhangi bir arkadaşımın denetim sürecinde video ses kaydı görmedim. Form da görmedim açıkçası, herhangi bir form da doldurduklarını da görmedim.”(R.Ö3)

“Forma döküyor da objektif olduğunu düşünmüyorum ben.”(R.Ö4)

“İki saatlik bir denetimle objektif olunacağına inanmıyorum. Çünkü o sınıfta iki saatlik denetimde çocuklar farklı o günkü ruh halleri olabilir. Öğretmenin o günkü konsantrasyonu iyi olmayabilir. Çünkü yıl boyunca öğretmen o çocuklara çok emek vermiştir, kâğıda geçirmediği, yapmadığı evraklarla, o çocukları yetiştirdiği birçok şey vardır. İki saatlik bir denetimde bunların tam net anlaşılacağına inanıyorum. Denetmenlerin elinde evet kendilerine ait küçük not aldıkları defterleri vardır. Onları küçük küçük not alırlar. Ne yapılmış sınıfta, ne eksik ne fazla onları not alarak çalışırlar. Buna rağmen iki saatte çünkü öğretmen yıl boyunca daha fazla şeyler yapıyor. İki saatte tam denetlendiğine inanmıyorum.”(R.Ö5)

“Şimdi gelen kişinin gözüne göre değişiyor zaten. Bir de ben şunu söyleyeyim eğitim denetmeni bir kişi gelmemeli. En az 2 kişi gelmeli veya 3 kişi gelmeli tam gözlemleyecekse. Çünkü niye? Herkesin kendine göre bir kriterleri vardır. Erzurum'da yine bir müfettiş geldi. Geldi içeri selamın aleyküm dedi, çocuklar bir anda şaşırıldı. Arapça bir şeyler söyledi, ben bunu yaşadım. Evet şimdi dedim ki

hocam siz dedim ben ne yapmaya çalışıyorsunuz dedim. Selam verdim dedi, tamam dedim ben anladım çocuklar sizin gibi selam verecek mi, yaşıt anlamında bunlar çok küçük dedim. Neyse hocam neyse dedi. Ben Rizeliyim, ben iyi çaydan anlarım dedi. Aynen böyle tabir bu. Sınıfa ilk geldi daha konuşmamız bu böyle devam ediyoruz. Evet dedim ben, evrakları masaya koy, bana güzel bir çay demle dedi. Yalnız ben çayın kalitesini iyi bilirim dedi. Ben de dedim ki ben de Antalyalıyım çay kalitesini ben sizden iyi bilirim, siz iyi çay üretebilirsiniz dedi. Şimdi tartışma direkt başladı otomatik olarak. Sonra işte Atatürk ilkelerine geldi. Bana dedi ki Atatürk ilkelerini 6 tane öğretmeyeceksin dedi. Tamam dedim ben ama niye dedim. 6 dedi bir siyasi partinin amblemi dedi yani bir parti işareti. Çok güzel dedim ben ama ben de sizden bir şey istiyorum dedim. Söyle dedi bana, dedim bu 6 ilkede neyin çıkarıp neyin ilave edileceğini yaz. Yazsa zaten o zaman benim yapacağımı var. Dedim yaz ben de onları öğreteyim dedim. O da dedi ki hocam sen çok ters konuşuyorsun dedi, bütün diyaloglarımız böyle. Bana çok yüksek not verecekmışsiniz umurumda bile değil ben bildiklerimi burada öğretiyorum dedim. İşte böyle bir denetmenin karşına geldiğini düşün, bunun tam zıttı olduğunu da düşünebilirsin bu denetmenin yaptığı denetimi objektif olarak görebilir misin? Ben görmüyorum.”(R.Ö6)

“Verileri forma dökerek tutar. Her zaman düşünmüyorum çünkü bir ya da iki saatlik bir derste beni ve sınıfımı yeterince değerlendirdiğini düşünmüyorum doğru bir şekilde.”(R.Ö7)

“Sonuçta insan boyutu giriyor. Çok da objektif değerlendirildiğini, bir saat içerisinde çok da sağlıklı nesnel objektif bir değerlendirme olduğunu zannetmiyorum. O an arka sırada bir şeyler dolduruluyor ama ben onun doldurup doldurmadığını pek göremiyorum. Video, ses kaydı yok hiç kullanmadı. Arka sırada kendince notlar alıyor. Hatta hangi notları aldığını düşündüğümüzden dolayı da kaygılanıyoruz yani.”(R.Ö8)

“Belli bir kayıt tuttuklarını düşünmüyorum. Yani benim tavır ve davranışlarım ya da yaptığım belli etkinliklerle ilgili kayıt tuttuklarını düşünmüyorum. Objektiflik açısından çok objektif değiller. Hatta çok aşırı subjektif oldukları durumlar da var. Müfettişlerden bir tanesi sınıf içerisinde öğrenci tavırlarını kendisine karşı çünkü çok ilgi çekti. Sınıfa girişiyle çok ilgi çekti. Konuşmadan girdi. Biraz böyle hareketleri falan sınıfta sınıfın öğretmeniymiş gibi hiç öğretmen yokmuş gibi ya da sınıfta hiç kimse yokmuş gibi davranıyordu. Girdiğinde hiçbir tepki vermedi. Sınıfı selamlamadı. Yani hani benimle beraber girseydi o tavrı doğru olabilirdi ama dersin 15.dakikasında girip öyle davranması çok ilgi çekti. Öğrenciler de kim olduğunu bilmediği için aralarında çok fazla tartıştılar kim olduğunu. Ben açıkladım kim olduğunu biliyordum, tanıyordum kendisini. Ben açıkladım, fakat o da öğrencilerin o tartışmasını kesmedi. Arkasından tatsız şeyler yaşadık. Yani tatsız şeyler şöyle çok sisteme göre çok düşük notlar verdi. İtirazım teftişin gerçek koşulları yansıtmadığına dönüktü çünkü sınıfta morali bozuldu fark ettim. Öğrencilerin o tavrı moralini bozdu. O moral bozukluğunu raporuna yansıttı.”(R.Ö10)

“10 dakikada objektif bir saptama yapılabileceğine asla inanmıyorum. Sadece ön yargı, hani ilk bakış ilk görüşte aldığı elektriktir hani. Değerlendirmelerini yaparken verileri belli bir forma döktüğünü hiç görmedim. Bir dosyaya not aldığını gördüm ama tabi ki onları biz ne şekilde hiç bir şekilde ne idarecilerden ne de kendisinden almadık. Varsa da öyle bir formları ben bilmiyorum şahsen.”(Ö.Ö1)

Objektif olduklarını düşünmüyorum. Ben çok az iyi denetmenle çalıştım yani görüşmeler yaptım diyelim. Kendisinin bir doğrusu vardır o doğruya göre hareket eder. Bazı tanıştığım denetmenler çok daha şeydi, sert. Dönmeyin, oturmayın, kalkmayın, ellemeyin. Çocuklara hele ki çocuklar her şeyi yapabilirler, küçükler onlar. Bunlarla da karşılaştım ama bunun yanında da az da olsa çok iyi denetmenlerle de karşılaştım. Gözlem kayıtlarını tutmanın belli bir formları var. O forma göre şey yaparlar, puan verirler. Video, ses kaydı yapıldığı olmadı hiç. Sonuç olarak şimdi 40 dakika veya 2 ders boyunca yaptığınız değerlendirme ne kadar objektifse.”(Ö.Ö2)

“Bize geri dönüşü olmuyor o anda yaptığı işin oturduğu yerde ne yaptığına dair herhangi bir geri dönüşü olmadığı için bilemiyorum ders anında ne yaptığını ancak son birkaç denetim diyeyim. Beş on yıl öncesine kadar o da yoktu. Bize denetim sonucunu bildiren aldığımız puanı gösteren bir form kâğıt gelir. Orada bize çok tuhaf gelen işte yani ben yüz puan üzerinden 92, 93, 95, 97 almışlığım vardır ortalama. Onun altında herhangi bir puanla dediğim gibi karşılamadım ama zaten elime geçen de 4, 5 taneden fazla olmadı. Oradaki birkaç madde sanki laf olsun diye işaretlenmiş gibi gelir yani o orada gerçekten gözlemlenmiş işaretlenmiş duygusuna ben maalesef kapılmıyorum. Dolayısıyla objektiflikten söz edemiyorum.”(Ö.Ö5)

“Yani objektif olduklarını sanmıyorum. Çünkü bazıları yani tahminim, görevini yapmış olmak için geliyorlar. Yani bize verilen nedir? Bizden istenen bir liste var. O listede dosyamızda hazır mı değil mi? Onun içinde bir sınıfta zorunlu olarak bizi denetliyorlar. Sadece gözlüyorlar ondan sonra müdür beyin odasına gidiyorlar. Yanımızda böyle gözlem formu falan doldurmadılar.”(Ö.Ö7)

“Yani hani bu birazcık kişisel yani kişiden kişiye değişiyor yani denetçinin kendi kişi yani ki belki kendini gerçekleştirme, hani geliştirmesiyle alakalı. Objektif bulmadığım yönleri var. Basit şeylerden bile etkilenebiliyor. Ya bu, hangi kurumda çalıştığınızdan da etkilenebiliyorlar. İşte kurumun, okul müdürüyle aralarındaki ilişkiden de etkilenebiliyorlar. Yani belki kurum müdürü çok eğer, şey, özel okulda genelde zor teftiş geçirmezsiniz ama. Özel okul teftişleri genelde kolaydır. Çünkü özel okulda, birçok işlerini özel okulda yaparlar. İşte yazıcıyı kullanırlar. Sekreterde istediği yazıları çıkartırlar. Rahat ediyorlar, gelirler ve yemekleri vardır, ya ikramları vardır. Bakım iyidir, bakım iyi olunca teftiş de iyi geçer. Dersimde form kullandıklarını ben hiç görmedim. Sadece, sadece şunu yazdığını gördüm. Tc kimlik numaram, sicil numaram, adım soyadım ve meslekteki kıdemim.”(Ö.Ö8)

“Denetmenlerin objektif davrandığını düşünmüyorum.”(Ö.Ö9)

Dört öğretmen geçirdiği denetimlerde gözlem esnasındaki saptamaların objektiflik açısından değişkenlik gösterdiğini belirtmiştir.

“Kişilikle çok alakalı bir şey. Yani yaşla, yaşla, efendim sahip olduğu, ne denir özelliklerle çok alakalı yani objektif olarak kim kimi değerlendirebiliyor ki denetçi bizi değerlendirsin. Belki tipim hoşuma gitmemiştir. Belki söylediğim bir söz hoşuna gitmemiştir. Belki onu atlayacaktır. Yani her şey çok güzeldir de o gün adam gününde değildir ya da öğrencimin bir tanesinin bir davranışı hoşuna gitmemiştir. Ama yapmakla yükümlü olduğu şey söylediğiniz şeydir. Beni bir bütün olarak değerlendirmektir. Nasıl ben bir öğrenciyi bütün olarak değerlendiriyorsam denetçi de beni bir bütün olarak değerlendirmelidir. Belli bir form üzerinde çalışır. Belli bir formu vardır. O form üzerinde çalışır, milli eğitimin kendisine verdiği form üzerinde

çalışır. Ama o formu objektif olarak gördüğü sesleri, nota olarak yazabilir mi o önemli tabi. Herkese aynı notayı yazar mı? Hepsini yazmayabilir. Bir sürü denetleme geçirdim. Yazan da oldu, yazmayan da oldu.”(R.Ö9)

“Birazcık, tam subjektif bir değerlendirme değil, çok objektif de bulmuyorum yani. Not alıyorlar, sadece not alıyorlar ama ben hiç görmedim. Yani hani tuttıkları notları onları hiç bir zaman hani öğrenme gereği de şöyle yani gösterilmeyeceğini düşündüğüm için onlarla öyle bir paylaşımım olmadı.”(Ö.Ö3)

“Herkes için ya da genelleme yapmamak lazım bu konuda. Bunu iyi yapan denetimciler de var mümkün mertebe koşulların el verdiği ölçüde. İyi yapamayan beceremeyen denetimciler de var. Verileri belli bir forma eskiden döküyorlardı da ben bu formların içeriğini de sorunlu buluyorum yani. O formlar oradaki ölçütler ne kadar gerçekçi? Gerçek durumu saptamaya yönelik, o da ayrı bir konu tabi ama onu tutuyorlar yani.”(Ö.Ö4)

“Üç denetmenin objektife yakın olduğunu düşünüyorum, tam objektif olduğunu düşünemem çünkü sonuçta, denetleyen de insan denetlenen de insan. Yani insan faktörünün hâkim olduğu bir yerde çok objektifliğin olacağını düşünmüyorum ama objektife yakın. Yani olumlu şeyler söyleyebilirim bu anlamda, 3 denetim için. Diğerleri çok objektif değildi çünkü hem süre olarak kısıtlıydı. Ben derse girdikten sonra geldi kendisi, yaklaşık bir 35 dakika falan, en fazla sınıfta kalmıştır. En fazla, tam olarak süresini hatırlayamayacağım. Hani en çok beni sadece 1 saat değerlendirdi, kendisi ya da işte 35 dakika değerlendirdi, objektifliğinin bu anlamda düşük olduğunu düşünüyorum. Ama diğer üç denetmenin, birazcık daha objektife yakın olduğunu söyleyebilirim.”(Ö.Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 75’i gözlem esnasında objektif saptamaların yapılmadığını düşünmektedir. Bu görüşe sahip öğretmenlerin bir kısmı il eğitim denetmeninin gözlem kayıtlarını belli bir forma aktardığını görmesine rağmen olumsuz görüş bildirmiştir, kimi öğretmen gözlem zamanını yetersiz bulmuştur. Denetmenlerin farklı durum ve olaylardan etkilenerek, yaşadıklarını sınıf içi denetime yansıtmasına ilişkin aktarılan örnek olaylar öğretmenlerin değerlendirmeyi subjektif bulmalarının nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resmi okul öğretmenlerinden dokuzu denetmenin objektif olmadığı yönde görüş belirtirken özel okul öğretmenlerinden altı tanesi bu görüşü ifade etmiştir. Araştırmaya katılan resmi okul öğretmenlerinin özel okul öğretmenlerine göre bu konuda daha olumsuz düşündüğü söylenebilir. Bir resmi okul öğretmeni geçirdiği denetimlerde bazı denetmenlerin objektif bazılarının ise subjektif olduğunu belirtirken, aynı görüşü üç özel okul öğretmeni ifade etmiştir.

Klinik denetim modeline göre il eğitim denetmeninin gözlem sürecinde objektif saptamalar yapması, bu saptamaları da daha önceden öğretmen ile birlikte belirlediği çeşitli gözlem tekniklerine göre yapması ön görülmektedir. Bu gözlem tekniklerinden bazıları ses, video kaydı, denetim formu olabileceği gibi seçilmiş gözlem kaydı, oturma planları, geniş merce,

kontrol listeleri ve zaman kodlaması gibi teknikler olabilir. Denetmenin objektif saptamalar yapması ve gözlem tekniklerini kullanması ile ilgili öğretmenler görüşlerinin, klinik denetim modelinin ön gördüğü süreçten oldukça uzak olduğu belirtilebilir.

C) Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Esnasında Elde Ettiği Verileri Paylaşması Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında elde ettiği verileri öğretmen ile paylaşmasına ve öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağlamasına ilişkin ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerinin oluşturduğu temalar Tablo 4.8’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.8 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Esnasında Elde Ettiği Verileri Paylaşması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Verileri paylaşırlar	R.Ö1,R.Ö4,R.Ö6, R.Ö8,R.Ö9,Ö.Ö2, Ö.Ö3,Ö.Ö4, Ö.Ö7,Ö.Ö10	10	50
2	Verileri paylaşmazlar	R.Ö2,R.Ö3,R.Ö5,R.Ö7,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö8,Ö.Ö9	10	50

Tablo 4.8’de belirtildiği gibi ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında el ettiği verileri paylaşmasına ilişkin temalar “verileri paylaşır ve paylaşmaz” şeklinde gruplandırılmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerine göre il eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında elde ettiği verileri paylaşmasına ilişkin görüşler şu şekildedir:

Öğretmenlerden onu verilerin kendileriyle kısa da olsa paylaşıldığını ifade etmiştir.

“Şimdi genellikle bir veya iki cümleyle sıkıntılı olan noktalar paylaşılabilir. Şu noktada sıkıntılısınız, mesela nedir çok fazla işte gramere ağırlık veriyorsunuz gibi paylaşımlar yapılır.”(R.Ö1)

“Bizimle paylaşıyor. Paylaşıyor ama yani şunları şunları gördüm. Şunları şunları yapmanız gerekir diye söylüyor bize. Ama bize konuşmamız için imkân vermiyor.”(R.Ö4)

“Son zamanlarda işte denetim bittikten sonra bütün denetmenler; işte arkadaşlar şu şu genel anlamda şu şu konularda işte eksiklikler gördük, genel anlamda söylüyorlar daha sonra veya idareye söylemişlerse sınıf bazında da. Onlar da bize tekrar bunları iletiyor.”(R.Ö6)

“Genellikle çok fazla elde ettiği verileri bizlerle paylaşma gereksinimi hissetmiyorlar ancak eksiklerimizi gördükleri zaman bizimle paylaşıyorlar.”(R.Ö8)

“Paylaşır, evet paylaşır. Yani her şey bittikten sonra bütün denetçilerim şimdiye kadar beni denetleyen herkesle bir fiil oturup konuşmuşuzdur. Bunu yapmayanlara da ben talep etmişimdir hani bir eksikim var mı ya da yapmam gereken bir şey var mı diye sormuşumdur. Genelde paylaşırlar şurası şöyle burası böyle diye. Şimdi

şöyle söyler der ki mesela ben bunları bunları bunları gözlemledim, siz de ona karşılık görüşlerinizi söylersiniz. Yani sizin gözlemlediğinizin şunun sebebi bu, bunun sebebi bu diye açarsınız. Anlaşamadığınız noktalarda oturur verileri koyarsınız, verilerle konuşursunuz. Ben şahsım adına veriyle konuşmayı severim. Yani çene yarıştırmak değil de bak ben bunları bunları yapmışım bunları bunları şu sonuçları almışım. Ama netice olmamış gibi konuşmayı severim. Aa ama tabii onların uygulaması gereken şeyler var. Bizim uygulamamız gereken şeyler var. Asgari müşterekte buluşmaya, işi tatlıya bağlamaya çalışırız. Her iki taraf için de böyledir yani.”(R.Ö9)

“Büyük bir kısmı paylaşır bazıları paylaşmıyordu ama büyük bir kısmı paylaşıyorlardı. Ben de özellikle tabii ki geldiyse bu konudaki önerileri nelerdir? Acaba nerelerde eksiklikler görmüştür? Veyahut da öğrencilerimle ilgili ne gibi gözlemleri olmuştur? Bunları mutlaka konuşurum. Bu konuda da destek alırım. Tabii kendim istediğim için bu görüşmeyi destek almak daha kolay oluyor.”(Ö.Ö2)

“Yapıyor. Yani şu şu, sadece sonuç olarak biz şu şu gözlemi yaptık. Şöyle ders hedefine ulaştı ya da yönteminiz iyidir, şeklinde.”(Ö.Ö3)

“Son zamanlarda hani paylaşımlar var. Ama ne kadar detaylı oluyor bu, üzerinde ne kadar oturup tartışıyorsunuz, kafa yoruyorsunuz falan. O çok dedim ya zaman meselesi.”(Ö.Ö4)

“Yani benim hakkımda şöyle evet paylaşıyor. Yani olumlu veya olumsuz bir şekilde ya teşekkür ediyor ya da şurada şunu yapsan daha iyi olur şeklinde onu paylaşıyor.”(Ö.Ö7)

“Sağlandı. Ben mesela, daha sonrasında yani denetmen, denetleme işi bittikten sonra, müfettiş beylerle oturduk, konuştuk çay kahve içtik. 4ü ile değil, 1 tanesiyle olmadı bu. Diğer 3 tanesiyle oturduk sohbet ettik, hatta bana yapmam gerekenleri de tavsiyeler anlamında, olumlu tavsiyeler anlamında, kendileri geri dönütte bulundular bana. Olumlu şekilde.”(Ö.Ö10)

On öğretmen ise il eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında elde ettikleri verileri kendileriyle paylaşmadıklarını belirtmişlerdir.

“Benimle paylaşma dediğim gibi zaten sadece bir tanesi form şeklinde çıkmıştı. Hani verileri paylaşmama gerekçesini de çok bilemiyorum yani neden paylaşmadıklarını bilmiyorum.”(R.Ö2)

“Verileri paylaşmadı. Dediğim gibi bana sadece bir sene sonra aldığım not tebliğ edilmişti.”(R.Ö3)

“Birebir gözlemlerde elde ettikleri verileri paylaşmıyor denetmenler.”(R.Ö5)

“Paylaşmaz. Belki birkaç konuya girer ama fazla veriler üzerinde durmaz.(R.Ö7)

“Hayır, hayır. İl eğitim denetmenleri yaptıkları gözlemin sonuçlarını paylaşmazlar.”(R.Ö10)

“Benimle şuana kadar denetmenler verileri paylaşmak için görüşme yapmadı.”(Ö.Ö1)

“Hayır hayır, öyle bir verileri paylaşma, değerlendirme yok.”(Ö.Ö5)

“Hayır hayır. Geçirdiğim denetimlerde verilerin benimle paylaşıldığı olmadı.”(Ö.Ö6)

“Ben hiç karşılaşmadım. Ya sadece gözlem sonrasında işte geri dönütte bulundu ama gözlem esnasında.”(Ö.Ö8)

“Hayır, böyle bir paylaşımda bulunmadık.”(Ö.Ö9)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı gözlem esnasında elde edilen verilerin paylaşılmasına dair olumlu görüş bildirirken, diğer yarısı bu boyut hakkında olumsuz düşünmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları kurum türüne göre görüşleri incelendiğinde denetmenin gözlem sürecinde elde ettiği verileri paylaşması ile ilgili görüşlerin, verilerin paylaşılması ve paylaşılmaması yönünde aynı oranda ifade edildiği görülmektedir.

Klinik denetim modeline göre bu basamakta beklenen denetmen davranışı, gözlem sürecinde elde edilen verilerin öğretmen ile birlikte analiz edilmesi, paylaşılması ve öğretmenin bu verileri çözümlemesine olanak sağlanmasıdır. Mevcut sistemdeki uygulamaya öğretmen görüşleri açısından bakıldığında, öğretmenlerin yarısı verilerin paylaşıldığı yönünde görüş bildirmiştir ancak bu paylaşımın kısa sürmesi, denetmen tarafından tek taraflı ifade edilmesi, bazen sadece olumsuz görülen unsurların öğretmene aktarılması yönleriyle klinik denetim sürecinin ön gördüğü şekilde etkileşimli bir süreç olmadığı söylenebilir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Sürecini Değerlendirmek için Öğretmen ile Toplantı Yapması Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin gözlem sürecini değerlendirmek için öğretmen ile toplantı yapmasına ilişkin temalar ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre Tablo 4.9’da verilmiştir:

Tablo 4.9 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Gözlem Sürecini Değerlendirmek için Öğretmen ile Toplantı Yapması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Genel toplantı şeklinde yapar	R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö8,R.Ö10	6	30
2	Zümre toplantısı şeklinde yapar	R.Ö6,Ö.Ö4,Ö.Ö6,Ö.Ö7,Ö.Ö8,Ö.Ö9	6	30
3	Çok kısa bir görüşme yapar	R.Ö1,R.Ö7,R.Ö9	3	15
4	Önce birebir görüşür, sonra genel toplantı yapar	Ö.Ö5,Ö.Ö10	2	10
5	Toplantı yapmaz	Ö.Ö1, Ö.Ö2	2	10
6	Birebir toplantı yapar	Ö.Ö3	1	5

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin gözlem sürecini değerlendirmek amacıyla öğretmen ile toplantı yapmasına ilişkin temalar “genel toplantı şeklinde yapar, zümre toplantısı yapar, çok kısa bir görüşme yapar, önce birebir görüşür, sonra genel toplantı yapılır, toplantı yapılmaz, birebir toplantı yapar” şeklinde gruplandırılmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin, gözlem sürecini değerlendirmek amacıyla denetmenin öğretmen ile toplantı yapmasına ilişkin görüşleri şu şekildedir.

Öğretmenlerden altısı gözlemin ardından süreci değerlendirmek için genel toplantı yapıldığını ifade etmiştir.

“Şimdi değerlendirmeleri yaptıktan sonra kendileri ufak bir toplantı yapıyorlar öğretmenler odasında. Bütün müfettişler bulunuyor, müfettişlerin de bir başkanı oluyor ekibin sorumlusu. Onlar bir genel değerlendirme yapıyorlar. Benimle hiç olmadı birebir.”(R.Ö2)

“Genel toplantı yaptılar. Öğretmenlerin beklentilerini öğrenmek istediler o süreçte. Bizden neler istiyorsunuz şeklinde sorular yönelttiler. Eksiklikleriniz, okulda ihtiyaç duyduğunuz şeyler neler onları sordular. Bu tip bir toplantı yaşadık.”(R.Ö3)

“Birebir yapmıyor. Mesela bizim bütün zümreleri yani tüm öğretmenleri toplayıp yaptı gelen müfettiş.”(R.Ö4)

“Birebir toplantı yapılmıyor. Öğretmenler odasında tüm öğretmenleri toplayarak...”(R.Ö5)

“Gözlemden sonra tüm öğretmen arkadaşlar için ile toplu bir görüşme yapılır. Birebir bir görüşme pek fazla yapmıyoruz.”(R.Ö8)

“En son öğretmenlerle, bütün olarak yapılır. Okulun genel durumunu grup başkanlarının yaptığı bir açıklama olur. O toplantılar çok şey değil verimli olan toplantılar değil. Okulun geneli işte idari işleri planlamayı, değerlendirmeyi, yazılıları, sosyal etkinlikleri, hepsini bir arada konuştuğunuz bir yarım saat. Yani bu sürecin atıyorum 20 tane öğretmeni olan bir okulda tüm bu süreçleri konuştuğunuzda hiç kimse için hiçbir şey söylememiş olursunuz. Yani öğretmenlerin üzerine alacağı ya da iyileştirme adına şeylerin konuşulabileceği bir şey değil. Her şeyi konuşuyorsunuz, ama hiçbir şeyi konuşmamış oluyorsunuz yani doğal olarak öğretmen kendisiyle ilgili çıkarımda bulunamıyor. Zaten o yeterlilikte olsa müfettişin problem olarak göreceği şeyleri yapmaz. Yani 20 kişinin içinde genel teorik bilgiyi zaten biliyor öğretmen. Yani değerlendirmeye ilgili, hazırlanmayla ilgili. Bir yanlış yapıyorsa gözünden kaçtığı için, bilerek yapmıyordur. Bunu ortada söylediğiniz zaman zaten yaptığını düşünüyor.”(R.Ö10)

Öğretmenlerin altısı verileri paylaşmak için zümre toplantısı yapıldığı yönünde görüş belirtmiştir.

“...Mesela diyelim ki şube öğretmeni dediğimiz mesela dörtlere giren arkadaşlarla birisi veya üçlere giren arkadaşlarla gelen denetmen o sınıf öğretmenlerini toparlayıp işte şu şu konularda dikkatli olalım şunu şöyle söyle yapalım diye son

zamanlarda 5-10 dakikalık da olsa bir göstermelik de olsa yapılan bazı şeyler var.”(R.Ö6)

“Yani evet. Birebir olmadı. Biz grup olarak son denetimde grup olarak alınmıştık.”(Ö.Ö4)

“Evet, yapar ama aynı branştan öğretmenlerle bir arada yapar.”(Ö.Ö6)

“Hepimizi zümre olarak topladı yani.”(Ö.Ö7)

“Ayaküstü. Toplantı şöyle yapılır. Zümre toplantısı, zümreyi çağırır. Zümreye geri dönüt verir. O, benim karşılaştığım hep böyle olmuştur.”(Ö.Ö8)

“Birebir yapmadı, zümrelerle kısa bir konuşma yaptı.”(Ö.Ö9)

Üç öğretmen il eğitim denetmeninin verileri paylaşmak için çok kısa bir görüşme yaptığını ifade etmiştir.

“Yo, hemen sınıftan çıkınca bir beş dakika ayakta.”(R.Ö1)

“Çok kısa bir görüşme yapar denetimin sonunda.”(R.Ö7)

“O kadar ayrıntılı bir toplantı olmaz.”(R.Ö9)

İki öğretmen önce birebir görüşme yapıldığını ardından okulun tüm öğretmenlerinin, denetmenlerin ve grup başkanının katıldığı genel bir toplantı yapıldığını ifade etmiştir. 1 öğretmen ise bölüm başkanı olduğu için kendisinin genel toplantıyı organize ettiğini belirtmiştir.

“Şöyle bir şey diyeyim. Şimdi o kadar genelde geçirdiklerimizde bu ağır basmakta fakat bazen biz işte bir toplantı yapmak isterseniz diye ben bölüm başkanı olma sıfatıyla onlara zaman zaman onlara fırsat yaratmaya çalışırım işte şu saatte hepimiz müsaitiz görüşmek ister misiniz diye. Böyle denetimler de geçirdik. Çok iyi olur deyip.”(Ö.Ö5)

“Birebir oldu birebirden sonra toplu olarak da bir toplantı oldu. Müfettişlerin bir başkanı vardı, başkanı da kurumumuzu, özel eğitim kurumumuzu da olumlu yönde değerlendirdiğini belirtti.”(Ö.Ö10)

İki öğretmen ise geçirdiği denetimlerde kendisiyle toplantı yapılmadığını belirtmiştir. Bu görüşü belirten öğretmenlerden biri, gözlem sürecini değerlendirmek için kendisinin denetmene talepte bulunduğunu ifade etmiştir.

“Hayır, denetmenlerden gözlemede dikkat ettiği şeyleri paylaşmak için toplantı yapan olmadı.”(Ö.Ö1)

“Hayır, böyle bir toplantı, görüşme yapmıyorlar. Özel olarak görüşürüm. Ders yani denetim bittikten sonra dışarıda kendim görüşürüm. Tabi ki talep ederim mutlaka.”(Ö.Ö2)

Öğretmenlerden biri ise geçirdiği denetimlerde il eğitim denetmeninin gözlem sürecini değerlendirmek için kendisiyle toplantı yaptığını ve toplantı sürecinde denetmenin tavrından, iletişim sürecinden kaynaklı mutlu olduğunu dile getirmiştir.

“Yani bireysel olarak yapıyor hem de en son mesela bizim denetimdeki müfettiş sözel olarak paylaştı, aslında çok ben sevmiştim sonraki müfettişi. Yani şeydi kendini de eleştirebilen son derece samimi, alçak gönüllü, mütevazı, olması gerekenleri uygulamaları, hem bizim yaptığımız çalışmaların farkında olduğunu belirtti, görüştük bu şekilde.”(Ö.Ö3)

Araştırmaya katılan yirmi öğretmenin altısı gözlemde elde edilen verileri paylaşmak üzere kendileriyle denetimin sonunda genel toplantı yapıldığını belirtirken altı öğretmen zümre toplantısı yapılarak verilen paylaşıldığını belirtmiştir. Üç öğretmen ise kendileriyle kısa bir görüşmenin yapıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden ikisi denetmen ile önce birebir görüştüklerini, ardından genel toplantı düzenlendiğini ifade ederken, iki öğretmen kendileriyle denetim sonunda görüşme yapılmadığını ifade etmiştir. Bir öğretmen ise geçirdiği denetimlerde gözlem sonunda denetmen ile hiç toplantı yapmadıklarını dile getirmiştir. Tüm öğretmen görüşleri incelendiğinde gözlem verilerini paylaşmak için öğretmenlerin bir kısmının genel toplantılar, bir kısmının zümre toplantıları yoluyla denetmenler ile toplantı yaptıkları yorumuna ulaşılabilir.

Öğretmenlerin resmi ve özel okullarda geçirdikleri sınıf içi denetim açısından görüşleri incelendiğinde resmi okul öğretmenlerinin yarısının görüşlerine göre gözlem verilerinin paylaşılması konusunda genel toplantılar düzenlendiği, özel okul öğretmenlerinin yarısının görüşüne göre zümre toplantıları düzenlendiği söylenebilir.

İl eğitim denetmenlerinin gözlem sürecini değerlendirmek için öğretmen ile toplantı yapmasına ilişkin klinik denetim modelinin ön gördüğü süreç denetmenin gözlem sürecinde elde ettiği verileri öğretmen ile birebir toplantı düzenleyerek paylaşmasıdır. Ancak mevcut sistemde araştırmaya katılan yirmi öğretmenden bir tanesinin gözlemden sonra birebir denetmenle görüşme yaptığını ifade etmesi bu basamağın klinik denetim modeline uygunluk açısından oldukça uzak olduğu yönünde değerlendirilebilir. Gözlem sürecinin ardından kendileriyle görüşme yapıldığını söyleyen öğretmenlerin, bu görüşmenin kısa olduğunu belirtmesi yine klinik denetim modeline oldukça uzak olduğunun göstergesi olarak düşünülebilir çünkü klinik denetim modeline öğretmene ayrılan süre daha uzun, paylaşılan verilen daha derin olması ön görülmektedir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Güçlü ve Zayıf Yönlerini Belirlemesi Konusundaki Görüşleri

Öğretme - öğrenme sürecinde öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönlerinin denetmelerce belirlenmesine ilişkin ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerinin oluşturduğu temalar Tablo 4.10'da verilmiştir:

Tablo 4.10 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Güçlü ve Zayıf Yönlerini Belirlemesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Belirler	R.Ö2,R.Ö4,R.Ö6, R.Ö8,R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö9	7	35
2	Belirlemez	R.Ö3,R.Ö5,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö7	5	25
3	Öğretmene özgü değildir, belirledikleri genel özelliklerdir	Ö.Ö3,Ö.Ö4,Ö.Ö5, Ö.Ö6,Ö.Ö8	5	25
4	Zayıf yönleri daha çok belirler	R.Ö1,R.Ö7	2	10
5	Çoğu belirler	Ö.Ö10	1	5

Tablo 4.10'da gösterildiği gibi ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin öğretme ve öğrenme sürecinde güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesi hakkındaki temalar “belirler, belirlemez, öğretmene özgü değildir, belirledikleri genel özelliklerdir, zayıf yönleri daha çok belirler, çoğu belirler” şeklinde sınıflandırılmıştır.

İl eğitim denetmenlerinin öğretme-öğrenme sürecindeki öğretmene yönelik güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesine yönelik resmi okul öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Öğretmenlerin yedisi denetmenin güçlü veya zayıf yönlerin belirlendiği yönünde olumlu görüş bildirmiştir. Bazı öğretmenler geçirdikleri denetimlerde öğretme-öğrenme sürecinde kendisinin güçlü ve zayıf yönlerinin denetmen tarafından belirlendiğini ancak denetmenin kendisine zayıf yönleri aktardığını vurgulamıştır.

“Şöyle, daha farklı şeyleri kullanıp kullanmadığımı sorduğu oldu. İşte projeksiyon kullanıyor musunuz? Bilgisayar kullanıyor musunuz şeklinde. Ben de kullandığımı ifade ettim. Hem iyi bir şekilde kullandığımı ifade ettim. Ha hocam o zaman iyi yapıyorsunuz dediler. Ben de teşekkür ettim kendilerine. Onun dışında hani tavsiye olarak bana tavsiye olarak çok büyük tavsiyelerde bulunmadılar. Hocam şunu da yap bu da eksik gibi şeklinde çok böyle aman aman bir tavsiyeleri olmadı. Çok büyük eleştiriler almadım yani. Gördüklerinde iyi ve kötü şeyleri söylerler.”(R.Ö2)

“Evet, denetmen gözlem sonrasında güçlü ve zayıf yönlerimi söyler.”(R.Ö4)

“Olumlu olarak çok aldım aslında. Onlar da birtakım şeylerin farkındalar ama diyorlar ki bize de söylenen bu biz bundan başka bir şey yapamıyoruz. Beni çoğu denetmenler örnek olarak çok gösterdikleri ya da gösterdikleri kişiler bana seni şu şekilde övdüler şöyle oldu diye gelip söyleyenler oldu, bunlar bana geldi.”(R.Ö6)

“Sadece tavsiye anlamında gördükleri olumlu ve olumsuz şeyleri şöyle yapın derler ama çok da ayrıntıya girmezler.”(R.Ö8)

“Öğretme yöntemleriyle ilgili eksik gördüğü noktalar varsa bunu söyler. Güçlü yönlerimizi de söyler. Önce güçlü yönlerimizi söyler. Yani olayı tatlıya bağlamak olduğu için niyeti önce güçlü yönleri söyler, ondan sonra zayıf kalan yönlerimizi söyler.”(R.Ö9)

“Bana öneride bulunan tek müfettiş sınıf hâkimiyeti konusunda bulundu. Sınıfa hâkim olmadığımı, öğrencileri daha sessiz tutmam gerektiğini söyledi. Branşım açısından ise benim öğrencileri çokça konuşturmaya ihtiyacım vardı. Onları konuşturmak için uzun süre çaba sarf ettim. Sadece bunu söylediler. ...Çok dikkate almadım. Yani zaten bir daha karşılaşacağımızı düşünmüyordum ki karşılaşmadık da. O yılın teftişini o şekilde bitirdi, önerilerde bulundu. Notunu çok iyi olarak verdi. Çünkü sistemde çok müfettişle karşı karşıya gelmiyorsanız başka not da almıyorsunuz. O yasal yazılı metinler tam olduğu için. Size çok iyi notu veriyorlar ve gidiyorlar. Önerileri çok dikkate alınacak gibi değildi zaten hani benim amaçlarımla onun beklentileri birbirinden çok farklıydı.”(R.Ö10)

“Belirliyor mutlaka ama bana güzel şeyler söyleyenler olmadı. İkinci denetmenim sınıf yönetimini geliştirmem gerektiğini söyledi sınıftan çıkarken koridorda, koridorda da olsa. Kolejde öğrenciler daha rahattır, özgüvenleri yüksektir, daha güçlü ses tonlarıyla konuşuyorlardı, o bundan rahatsız olmuştu diğer ikisi de hiç yorumda bulunmadılar.”(Ö.Ö9)

Öğretmenlerden beşi ise gözlem esnasında kendilerinin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmediğini düşünmektedir. Bu görüşe sahip öğretmenlerden biri ise kendisinin denetmene görüşlerini sorması halinde birkaç genel cümleyle denetmeninden dönüt aldığını belirtmiştir.

“Güçlü ve zayıf yönlerimiz belirlenmedi.”(R.Ö3)

“Hayır, güçlü ve zayıf yönlerimizi belirlemiyor. Hem biz ne yaptığını denetim sonrasında gelen formda görüyoruz biz onları.”(R.Ö5)

“Tabii toplantı yapmadı yapmadığımız için herhangi bir bilgi alma şansımız olmadı.”(Ö.Ö1)

“Hayır. Yani en fazla 2 ders saatine sığdırıldığı için bu gözlemler birkaç cümledir, geneldir zaten o cümleler. Hani ben istediğim zaman, işte şu konuya daha ağırlık verir diyebilir.”(Ö.Ö2)

“Valla benim geçirdiğim denetimlerde güçlü ve zayıf yönlerimin belirlendiği olmadı, ne yalan söyleyeyim.”(Ö.Ö7)

Öğretmenlerden beşi denetmenlerle genel toplantılar halinde görüşüklerini ve denetmenin belirlediği güçlü veya zayıf yönlerin genel açıklamalar şeklinde paylaşıldığını ifade etmişlerdir.

“Güçlü ve zayıf yönlerimizi genel olarak vurguladı.”(Ö.Ö3)

“Toplantıya geldikleri zaman da hani 5,6 kişiye çok fazla hani hepimizi tatmin edecek hepimize yönelik, rehberlikten öte burada işte gözlemlediği işte iyi şeylerden bahsetmiştir. Ya da çok böyle mevzuata dair çok da bana göre eğitim açısından çok önemli olmayan bir takım çok ayrıntıları bizimle paylaşarak onlardan haberdar olmamızı sağlamıştır. Genel şeyler yani.”(Ö.Ö5)

“Biz grup olarak alınmıştık. Biraz daha nasihat verir gibi genel şeyler söylediler.”(Ö.Ö4)

“Genel açıklamalar şeklinde paylaşır tek tek söylemez. Mesela bir öğretmenin derse hazırlıklı hazırlıksız girdiğini görse bile o öğretmene siz hazırlıksız girdiniz demez bazı arkadaşlarımızın derse hazırlıksız girdiklerini gördüm buna dikkat edin hazırlıksız derse girilmez gibilerden uyarılarda bulunur.”(Ö.Ö6)

“Okulun genel teftişinin bittiğini, şunlara şunlara dikkat edilmesi gerektiğini, genel toplantılar oldu hep, genel şeyler söylendi. Zümreyle işte. Mesela bütün ikinci sınıflarda biz kaç zümreyiz; 7 zümreyiz. 7 zümreyle ilgili zümrenin yaptığı olumlu şeyleri öne çıkartayım, söyleyeyim, dile getireyim gibi ayrıntılı olmadı yani genel görüşlerdi.”(Ö.Ö8)

Öğretmenlerden ikisi genelde güçlü yönlerin vurgulanmadığı, zayıf yönlere vurgu yapıldığı yönünde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerden bir tanesi güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesinin yanında bu özelliklerin kayıt altına alınması gerektiğini düşünmektedir. Daha sonra denetime gelecek kişinin bu raporlardan yola çıkarak farklı bir gözle öğretmenin güçlü ve zayıf yönlerinin tekrar incelenme yapma fırsatının olabileceği yönünde vurgu yapmıştır.

“...Güçlü yönlere vurgu yapılmaz genelde. ...Ha şimdi bir defa denetimle ilgili yapılan tüm çalışmaların raporlanması gerekiyor. Nasıl ki insanlar hastanelere gidiyorsa her hastayla ilgili bir dosya varsa yani o başka bir doktora da gitse o doktor önce neler yapılmış hangi tanı konulmuş, hangi ilaçlar hangi tedaviler uygulanmış onu görebiliyor. Aynen öğretmenlerde de böyle bir arka plan yani geçmiş denetimlerle ilgili bir dosyanın olması gerekiyor ya milli eğitimin şuan ki altyapısıyla bunu elektronik ortamda çok rahatlıkla yapabilirsiniz. Mebis gibi bir yapısı var. Bu yapıda denetim raporları oluşturulabilir. Hangi denetmen giderse gitsin önceki denetimlerle ilgili bilgi sahibi olacaktır. Neler yapılmış hangi sonuçlara ulaşılmış bunları görecektir. Dolayısıyla her yıl aynı denetmenin gitmesinden ziyade başka bir denetmenin gitmesi belki çok daha faydalı olabilir. Farklı bir gözle tekrar olaya bakılacaktır çünkü. Yani hani denetim kayıtları, raporları tutulursa ve bunlar saklanırsa bir sonraki denetmenler açısından da bunlar incelenir, değerlendirilirse daha faydalı olacağını düşünüyorum. Ve öğretmen hakkında da bilgi toplamış olacaklar aslında, bilgi sahibi olacaklar denetime gitmeden önce. Sonuçta öğretmen bir insan, öğrenciler birer insan ve davranışlar değişkendir. Hani davranışlarınızın bir günü diğerine uymaz. Değişken olduğu durumlarda siz sadece koca bir eğitim öğretim yılının içerisinde 40 dakikalık süreci alıyorsunuz, karar veriyorsunuz. Yani filmin yani 10 bin karelik bir filmde 2 kareye bakarak film hakkında yorum çıkarmaya çalışıyorsunuz.”(R.Ö1)

“Onları belirler, genelde güçlü yönler üzerinde değil de zayıf yönler üzerinde neleri hangi uygulamaları gerçekleştirirsem hangi yöntemleri gerçekleştirirsem daha farklı olacağına dair önerilerde bulunur.”(R.Ö7)

Öğretmenlerden biri geçirdiği denetimlerde bir tanesi hariç diğer denetmenlerin birebir güçlü ve zayıf yönlerini vurguladığı yönünde kendini ifade etmiştir.

“Üç tanesinde nete yakın bir şekilde güçlü ve zayıf yönlerimi belirledi. Biraz hareketliydim ben sınıfta, çok fazla hareket ettiğim zaman öğrencilerin öğretmeni takip etme sorunu yaşabileceklerini belirttiler, çünkü çocuklarımız küçük bizim. Birazcık daha büyük olsalar takip edebilirler belki dedi ama sizin çocuklarınız birazcık daha küçük hocam biraz daha yavaş hareket ederseniz sınıfta. Ben biraz hareketli bir kişiyim, biraz hiperaktiflik var, bu nedenle pek olduğum yerde duramıyorum. Bundan kaynaklı biraz sıkıntı olabileceğini belirttiler ama tabii ki bunu da olumlu yönde söylediler, yani eğitim öğretim sürecinin daha güzel olabilmesi için, daha kaliteli olabilmesi için tavsiye anlamında söylediler. Dördüncü denetmen, bundan bahsetmedi hiç. Dördüncü denetmenle paylaşımımız olmadı. Sınıftan çıktı gitti ve daha sonra aşağıda toplu görüşmede sadece kendisiyle görüşebilmiştik, yani çok olumlu diyemem ondan için ama diğer üç görüşmem olumlu olduğunu söylerim.”(Ö.Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerden yedi tanesi öğretim-öğrenme sürecindeki kendilerine ait güçlü ve zayıf yönlerin belirlendiğini ifade etmişlerdir. Beş öğretmen, bir kısmı güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmediğini düşünürken, beş öğretmen ise özelliklerin öğretmene özgü değil, genel özellikler olduğu yönünde görüş bildirmiştir. İki öğretmen daha çok zayıf yönlerin belirlendiğini dile getirirken, bir diğer öğretmen ise geçirdiği denetimlerin çoğunda zayıf ve güçlü yönlerin belirlendiğini söylemiştir. Bu görüşler doğrultusunda güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşlerin birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Resmi ve özel okul değişkenlerine göre öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde resmi okul öğretmenlerinin altısı gözlemde güçlü ve zayıf yönlerinin belirlendiğini düşünürken özel okul öğretmenlerinin beşi belirlenen özelliklerin bireye özgü değil, genel özellikler olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda resmi okul öğretmenlerinin bu basamağa bakışının daha olumlu olduğu yorumu çıkarılabilir.

Klinik denetim modelinin bu basamağında il eğitim denetmeninin sınıfın fiziki yapısı, ders amaçları, öğretmenin ders verme yöntem ve teknikleri, sözel olan ve olmayan iletişim becerileri ve etkinlikleri değerlendirme sistemi ile ilgili gözlemlerinde sahip olunan güçlü ve zayıf yönleri belirlemesi, öğretmen ile bunları paylaşması ön görülmektedir. Araştırmaya katılan yirmi öğretmenin yedisi belirlendiği, beşi belirlenmediği, beşi genel özelliklerin paylaşıldığı yönünde görüş belirttiği için mevcut sistemin bu basamağında net bir sürecin gerçekleşmediği sonucuna varılabilir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Güçlü Yönleri Ön Plana Çıkarıp, Zayıf Yönleri Güçlendirmek için Çalışmalar Yapması Konusundaki Görüşleri

Öğretme-öğrenme sürecinde il eğitim denetmenlerinin öğretmenlerin güçlü yönlerini vurgulayıp, zayıf yönlerini güçlendirmek için çalışmalar yapması hakkında ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre temalar Tablo 4.11’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.11 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Güçlü Yönleri Ön Plana Çıkarıp, Zayıf Yönleri Güçlendirmek için Çalışmalar Yapması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Hayır	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö5, R.Ö6,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö5,Ö.Ö9,Ö.Ö10	9	45
2	Sadece öneri getirir	R.Ö4,R.Ö7,R.Ö8,R.Ö9,R.Ö10,Ö.Ö4,Ö.Ö6,Ö.Ö8	8	40
3	Sadece güçlü yönleri vurgular	R.Ö3,Ö.Ö3	2	10
4	Zayıf yönleri güçlendirir	Ö.Ö7	1	5

Tablo 4.11’de gözlemlendiği gibi ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin öğretmenlerin güçlü yönlerini vurgulayıp, zayıf yönlerini güçlendirmek için çalışmalar yapması ile ilgili temalar “hayır, sadece öneri getirir, sadece güçlü yönleri vurgular ve zayıf yönleri güçlendirir” şeklinde sıralanmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin sahip olduğu güçlü yönlerinin vurgulanıp, zayıf yönlerinin güçlendirilmesi için denetmenle çalışma yapması ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerden dokuzu bu temada olumsuz görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı tespit edilen zayıf yönlerin güçlendirilmesi gerektiğini vurgularken, bir kısmı ise denetmenlerin eksik yanlar için öğretmenin getirdiği çözüm önerilerine kayıtsız kaldığını düşünmektedir. Diğer öğretmen görüşlerinden farklı olarak bir öğretmen ise denetmenle beraber bir çalışma yapmadıklarını ancak denetmen sınıf içi gözlemi yaparken kendisinin fark ettiği alanları güçlendirmek için bireysel çalışma yaptığını dile getirmiştir.

“Yok; güçlü yönleri vurgulayıp, zayıf yönleri güçlendirme gibi bir şey yok. Klasik denetim anlayışında evet sorunu tespit etmişler bir şekilde ve size söylüyorlar. E ne oldu iyileştirmek gerekiyor. Çağdaş denetim anlayışı bunu ön görüyor. Ne yapılıyor, yok.” (R.Ö1)

“Benim yaptığım oldu mesela. Hayır denetmenle beraber olmadı. Ben kendim değerlendirme yaptım. Ya mesela güncel konularla ilgili birkaç bilgi sormuştum. Ben çocuklara günlük gazete getiriyordum arada ama onu daha fazla sıklaştırdım çünkü onu güncel bir iki soru sordu çocuklara. Çocuklar hani bildiler ama o bilme sürecini açmaları zor oldu o nedenle ben çocuklara daha fazla güncel bilgilere yönelik sınıfta

tartışma ortamları yarattım. Hayır denetmen söylemedi. Yani hocam güncel konuları araştır işte böyle yap şöyle yap demedi ama ben kendi kendimdeki eksiği gördüğüm için kendim düzeltme yoluna gittim.”(R.Ö2)

“Öyle paylaşımlar ve zayıf yönleri geliştirme yapan olmadı. Yapılmıyor.”(R.Ö5)

“Benim genelde planlarla sıkıntım olur, zayıf yönümü bu olarak söylerler bazen, ben de bilirim. Plan yanlıştır bana göre uygulanan planlar yanlıştır şöyle yanlıştır hedef koymak farklıdır, hedef koymak farklıdır, bu hedefe ulaşmak farklıdır hedefe ulaşmak için geçen süre içerisinde karşılaşılan olaylar farklıdır mesela geçmişte şöyle bir şey vardı. Ben ilk öğretmenlik yıllarımda onu hatırlıyorum fırsat eğitimi diye mesela ben şuan kitaplarda fırsat eğitimini doğru dürüst görmüyorum örneğin okula aşılamaya geldiler. Siz normalde planda diyelim ki Türkçeden herhangi bir konuyu okuyacaktınız o dersi bırakıp işte çocuklar doktor veya sağlık elemanlarını gördüğü için çocuklar işte bugün okulumuzda aşı yapılmaya geldi aşının faydaları şunlardır diye o dersi değiştirip yapıyordu. Şimdi ise önünüze bir matbu plan geldi şunu şunu yapacaksınız planlarda bana göre çok böyle geçerlilik yok bir, iki plan uygulama aşamasında bir yıl veriyorsunuz bir yılda bin tane ülke yıkılır ve kurulur. O kadar uzun bir süre siz önünüzü göremezsin devlet anlamında planlama yapabilirsin ama sınıf anlamında bu planlamalarda fark olması lazım. En fazla plan şeyi aylık olmalı yıllık planda yani kabataslak bir şey koyarsın dersin ki öğrenilecek konular işte örneğin dil bilgisinden cümle kurma işte cümlenin öğeleri şunlar bunlar bunu bir yıl içerisinde koyarsın dersin ki öğretmene ne zaman uygularsan uygula ama öyle değil. Diyor ki şu zamanda bunu işleyeceksin peki ben o zaman içerisinde hastaydım ne yaptım ben hastaydım gelen arkadaşım bunu işlememiş olabilir. Çocukların anlatım tarzı farklı olduğu için belki arkadaş anlamamış olabilir veya çok iyi anlamış da olabilirler diğer anlatan kişiden işte ama bir ay dışında esneklik tanırsan o zaman planı uygulama özelliği artar. İşte benim en büyük sıkıntım budur ben planlara hep karşı çıkışımdır hala da. Bunu ilettiğim zaman sadece dinlerler. Eleştirirken ben çözüm yolu koyuyorum diyorum ki bak şu yanlış bunun şu şekilde olması lazım müfettişlerden alacağımız cevap şu bize böyle dediler bütün cevap bu. Zayıflıkları güçlendirmek için herhangi bir çalışma yapmıyorlar, hayır.”(R.Ö6)

“Tabii toplantı yapmadı yapmadığımız için herhangi bir bilgi alma şansımız olmadı.”(Ö.Ö1)

“Hayır, böyle bir paylaşım ya da çalışmayla karşılaştığım olmadı.”(Ö.Ö2)

“Kişisel ilişkimiz ya da öğretmen olarak bize katkı sağlayacak bir paylaşımı olmamıştır.”(Ö.Ö5)

“Hayır, çalışma yaptığımız olmadı, yapmadı.”(Ö.Ö9)

“Denetmenle beraber yapmış mıydım? Yapmadım böyle bir çalışma, ama bireysel, olarak ben yapmaya çalıştım bu çalışmayı, daha sonrasında kendime ders olarak çıkardım bunu yaptım.”(Ö.Ö10)

Sekiz öğretmen denetmenlerin sadece sözel olarak öneriler getirdiğini, birlikte çalışma yapmadıklarını belirtmiştir. Bazıları güçlü ve zayıf yönlerin söylenip geçtiğini ifade ederken, bazıları ise bu vurguların genel cümleler halinde dile getirildiğini belirtmiştir.

“Bize çözüm ha evet çözüm yollarını da söylüyor. Şunları yapmanız gerekiyor diyor. Hayır güçlendirmek için çalışma yapmıyor. Şunları yapacaksınız, şu hataları gördüm sizde diyor. Konuşuyor gidiyor.”(R.Ö4)

“Bunun için öneride bulunur ama çalışmalara katkıda bulunmaz. Ama önerilerini dikkate alırım.”(R.Ö7)

“Rehberlik anlayışı konusunda birebir bir prosedür vermezler yani şunları yapacaksınız diye. Ama şöyle yapılırsa daha iyi olur diyorlar ama o ne şekilde yapılacağını çok da fazla açılım olarak bilgi vermiyorlar.”(R.Ö8)

“Hayır, sadece söyler. Şey konusunda mesela seminerler konusunda bilgi verir genelde işte şurada şu seminer var, burada bu seminer var. Ya da sizin meraklı, zayıf yön demeyelim de mesela benim geçen seneki denetimimde öyle bir şey olmuştu. Bir bayan müfettiş gelmişti demişti ki bana çok fazla şey kullanıyorsun hani çoklu zekâ yöntemi kullanıyorsun herhalde meraklısın buna. Bu konuyla ilgili Mersin’de bir seminer var. Katılmak ister misin? Sadece denetçilere ait ama sen de gelmek ister misin dedi. Gelmek isterim zamanı uyarsa demiştim ama kızımın okulundan dolayı uymadı gidemedim. Mesela böyle bir davet almıştım geçen sene. Bu genel bir denetmen tavrı değildir, kişisel bir şey bu. Kişisel bir şey ama genelde denetçiler haber verir. Yani öğretmende bir eksiklik ya da bir merak gördükleri zaman şöyle bir seminer açılacak ona mutlaka katılın ya da bu sizin hani başarılı olduğunuz bir şey, daha çok geliştirmek isterseniz böyle bir seminer var diye söylerler.”(R.Ö9)

“Genel toplantıda, hani bu da bireysel anlamda çok anlamsız bir şey, konuşmalar işte. Örneğin planların yapılmadığı gözlemlendi. Kim? Ben planları, planların iyi yapılmadığı gözlemlendi ya da şimdi benim planım iyi mi ya da değil mi? Sınıf içinde işte sınıf hâkimiyetinin bazı arkadaşlarda zayıf olduğu görüldü. Yani sahibi olmayan cümleler edilir.”(R.Ö10)

“Örnek bir çalışma falan değil de dediğim gibi hani sözel olarak bir takım öneriler getiriyorlar tabi. Yani bundan kurtarmaları lazım kendilerini. Ders verme yöntemleri konusunda ben doğrudan öyle bir şey aldım mesela öyle bir eleştiri aldım. Çok da memnun oldum yani. Hani evet yani öyle bir eleştiri aldım önerilerini de sundu.”(Ö.Ö4)

“Hayır. Zayıf yönlerimizi vurguladığı zaman güçlendirmek için denetmenle beraber çalışma yapmayız. Denetmen sadece söyler geçer.”(Ö.Ö6)

“İl eğitim denetmeni güçlü ve zayıf yönleri ya okul bazında tabi, okul zaten hani okul müdürlerinin de katıldığı bir toplantı oluyor. Ve okul müdürlerine de zaten bu geri dönütler bildiriliyor. Mesela; sınıf defteri yazımında ders defteri yazarken sadece işte konunun başlığını yazıyor bazı öğretmenler, hani müfettişin geri dönüşü kazanımı yazın diye oldu. Yani o dersle ilgili, derste hangi kazanımı kazandırdıysanız o kazanımı yazın. Ondan sonra da tabi idare daha dikkatli oldu, bizden de istemişti kazanımları yazmayı. Mesela başka olay, ilginçtir. Ben sınıfta mesela birinci sınıfta hep genelde arka bir köşede ufak böyle puflardan, armutlardan satranç, okuma köşesi falan yaparım. Yani bir denetlememde çok hoşuna gitmişti çünkü orayı biraz da böyle botanik, işte balık vardı. Camlı akvaryumun içinde, işte çiçekler vardı. Çocukların kendi beslediği çiçekler biraz daha otantik bir yerd, o köşede. Oraya ayakkabıları çıkarıp armutlara oturuyorlardı. Kitap okuyorlardı. Askıda kitapları vardı, güzeldi. Çok severek yaptığım bir şeydi. Ha bir tanesi çok beğendi, bunu

tavsiye edeceğim. Bir tanesi de dedi ki ya bu ayakkabıları çıkarınca koku yapmıyor mu dedi. O öyle baktı olaya, güçlü ve zayıf yönümüz de değişiyor denetmene göre.”(Ö.Ö8)

İki öğretmen ise il eğitim denetmeninin güçlü yönleri vurguladığını, gözlem sonunda motive edici sözler söylediğini ve bu sözlerin öğretmenin iten olumlu bir güç olduğunu belirtmiştir.

“...Benim dersime giren bir denetmen motive edici şeyler söylemişti. Çok güzel hocam, dersini işleyişiniz çok güzel, öğrencilerle diyalogunuz çok güzel şekilde motive edici şeyler söylemişti. Çıkarken bunu söylemişti. Ama teknik bir değerlendirme değildi. Daha çok motive edici bir değerlendirmeydi. Tabi ki tecrübeli bir eğitimcinin sizi gelip motive etmesi, sizin dersinizi izleyip size olumlu şeyler söylemesi hele mesleğinizin ilk yılındaysanız size olumlu etki yapıyor.”(R.Ö3)

“Güçlü yönlerimizi vurguladı. Zayıf yönlerimizi ortaya koymadı Ancak olabilecek şeylere karşı nelere dikkat etmemiz gerektiği konusunda. Bundan sonraki eğitim yaşantıları konusunda çocukların, o konuda biraz bilgi vermişti bize.”(Ö.Ö3)

Öğretmenlerden biri ise öğretmenlerin zayıf yönlerini güçlendirmek için il eğitim denetmeninin çalışma yaptığını belirtmiştir.

Yine bakın konuyu açayım. Başka arkadaşımın da ders anlatış tekniğini beğenmemiş olacak ki bir gün bundan birkaç yıl önceki denetimde bizi toplu olarak o arkadaşın sınıfına götürdü. Bakın arkadaşlar yeni yöntemde, yeni kitapların yönteminde genç bir arkadaşta tabi şu şekilde ders anlatırsanız daha iyi olur şeklinde bize bir örnek ders vermişti. Yani bir tek o örneği yaşadım o kadar. (Ö.Ö7)

Bu boyutta öğretmenlerin dokuzu kendilerinin güçlü yönlerinin denetmenlerce vurgulanmadığını, zayıf yönlerinin güçlendirilmesi için çalışma yapılmadığını belirtmiştir. Sekiz öğretmen ise güçlü ve zayıf yanlarla ilgili denetmenlerin sadece öneri getirdiklerini, zayıf yanları güçlendirmek için çalışma yapmadıklarını düşünmektedir. İki öğretmen sadece güçlü yönlerin vurgulandığını söylerken bir öğretmen ise zayıf yönlerin güçlendirilmesi için çalışma yapıldığını belirtmiştir.

Farklı kurumda çalışan öğretmen düşünceleri incelendiğinde resmi okul öğretmenlerinin görüşleri daha çok denetmenlerin öneri getirerek bu sürece katkıda sağladıkları, özel okul öğretmenlerinin ise güçlü yönlerin vurgulanıp, zayıf yönlerin güçlendirilmesi için çalışma yapılmadığı yönünde olduğu söylenebilir.

Klinik denetim modelinin bu basamağında denetmenlerden, gözlemine yaptığı öğretmenin güçlü yönlerini vurgulaması, zayıf yönlerin belirlenmesinin ardından öğretmen ile birlikte zayıf yönün güçlendirilmesi için çalışmalar yapması beklenmektedir. Ancak öğretmenlerin görüşlerine göre mevcut sınıf içi denetim sürecinde bu basamağın oldukça uzak kaldığı sonucuna varılabilir.

D) Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenlerin Kendi Denetimsel Uygulamasını Değerlendirmesi ve Öğretmenin Görüşüne Yer Vermesi Konusundaki Görüşleri

Denetim sürecin son aşamasında il eğitim denetmeninin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmesi ve öğretmenin görüşüne yer vermesi ile ilgili ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerinin oluşturduğu temalar Tablo 4.12’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.12 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Denetmenlerin Kendi Denetimsel Uygulamasını Değerlendirmesi ve Öğretmenin Görüşüne Yer Vermesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Hayır	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö5,R.Ö6,R.Ö7,R.Ö8,R.Ö10, Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö7,Ö.Ö8,Ö.Ö9, Ö.Ö10	17	85
2	Değerlendirir ama öğretmen görüşlerine yer vermez	R.Ö4	1	5
3	Denetim ile ilgili genel değerlendirme yapılıır	R.Ö9	1	5

Tablo 4.12’de belirtildiği üzere ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmesi ve öğretmenin görüşüne yer vermesi hakkındaki tema “hayır, değerlendirir ama öğretmen görüşlerine yer vermez, denetim ile ilgili genel değerlendirme yapılıır” şeklinde ortaya çıkmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerine göre denetim sürecinin sonunda il eğitim denetmeninin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmesi ve öğretmenin görüşüne yer vermesi ile ilgili görüşler aşağıdaki gibidir:

On yedi öğretmen, il eğitim denetmeninin kendi denetim uygulamasını, denetim yöntemini ve sürecini değerlendirmedini ve kendini bu konuda yenilemediğini düşünmektedir.

“Değerlendirmesi gerekir. Yani kliniksel denetimin aşamalardan birisi budur aslında. Mevcut durumda değerlendirdiklerini düşünmüyorum çünkü eğer ki yapılan denetim değerlendirilmiş olsa mutlaka ve mutlaka öğretmene veya okul yönetimine geri bildirim sağlanır diye düşünüyorum. ... İl eğitim denetmeni kendi yaptığı denetimi değerlendirmiyor. Yani ben nasıl bir denetim uyguladım, kendi yaptığım hatalar nelerdi yani iyi yönler nelerdi bunları düşündüklerini zannetmiyorum. Bunları düşünmüş olsalardı bir şekilde denetmenlerin kendi performanslarına etkisi olurdu ve denetmenlerin sergiledikleri performanslarda bir yükseliş sezinlerdiniz. Öğretmenlerin denetmenlere bakış açısında olumlu yönde bir değişim görürdünüz ama hani hangi öğretmene giderseniz gidin denetmenlerle ilgili söyleyecekleri sözler çok iyi değildir. Olumlu değildir yani hani denetmenin kendisi negatif bir şeydir aslında klasik denetim anlayışıyla çünkü kontrol odaklıdır.”(R.Ö1)

“Benim görüşlerime yer vermiyor. ...Yok, kendisi denetimin değerlendirmesi, onunla ilgili herhangi bir paylaşımda bulunmadı.” (R.Ö2)

“Dediğim gibi o noktada bir diyalog olmadığı için yapıp yapmadığını bilmiyorum açıkçası. Benim yaşadığım denetim süreçlerinde biz denetim sonrasında herhangi bir görüşme yapmadığımız için kendi sürecini değerlendirip değerlendirmedini bilmiyorum. Ama muhtemelen değerlendirmiyordur.” (R.Ö3)

“Hayır, şimdiye kadar denetmenin değerlendirme yapması ile ilgili bir şeyle hiç karşılaşmadım.” (R.Ö5)

“Yok, yok bir şey yapmıyor ki. Kendi denetimlerini değerlendirmezler.” (R.Ö6)

“Yok hayır şu ana kadar denetmenin kendi denetim yöntemleriyle ilgili bir şey yaptığını görmedim.” (R.Ö7)

“Kesinlikle kendi denetimini değerlendirmez. Bizi de bu sürece katma gereği hissetmez.” (R.Ö8)

“Ben bunu görmedim. Kendi denetim süreciyle ilgili benim görüşlerime de hiç müracaat etmediler. Dört yıl il milli eğitim müdürlüğünde çalıştım. Böylesi bir süreci işlettiklerini de görmedim.” (R.Ö10)

“Dediğim gibi bizimle bir toplantı yapmadığı için görüşme de yapmıyoruz denetimin sonunda, değerlendirmiyorlardır. Cevap hayır.” (Ö.Ö1)

“Yooo hayır hayır, hiç değerlendirme yaptıklarına rastlamadım.” (Ö.Ö2)

“Yok ya, öyle bir şey yaşamadık. Değerlendirme yapmazlar.” (Ö.Ö3)

“Valla. Bu, ben suskunlukla cevap verebilirim çünkü hiç böyle bir şeye ben rastlamadım. Değerlendirmezler ki.” (Ö.Ö4)

“Hayır, şuana kadar geçirdiğim denetimlerde kendini denetimiyle ilgili öz değerlendirme yaptıklarına şahit olmadım.” (Ö.Ö5)

“Hayır hayır hiç sormadı kendi denetimiyle ilgili bir şey.” (Ö.Ö7)

“Ya hiç karşılaşmadım. Yani benden haşa. Yani değerlendirmezler.” (Ö.Ö8)

“Yok hayır böyle bir şey olmadı.” (Ö.Ö9)

“Benim görüşlerime çok değer verilmiyor. Verilmediğini düşünüyorum ben. ...Bu sorunu çok olumlu olarak yanıtlayamam. Kendilerini değerlendirmezler.” (Ö.Ö10)

Öğretmenlerden biri denetmenin denetim sürecini değerlendirdiğini ancak bu konuda öğretmen görüşlerini almadığını düşünmektedir.

“Valla kendi denetimsel uygulamasını değerlendirir ama bizim görüşlerimize yer vermez genellikle.” (R.Ö4)

Bir öğretmen ise denetmenin kendi denetimsel uygulamasını değil ancak denetimle ilgili

genel anlamda öğretmen görüşlerine başvurduğunu ifade etmiştir.

“Hayır, onu bireysel yapmaz. Hayır, bireysel değil ama genel olarak yani biz de şunu yaptık siz de şunu yaptınız şeklinde genel toplantıda konuşulur ana hatlarıyla. Bizim görüşlerimize de yer verilir. Konuşmak isteyen var mı? Görüş bildirmek isteyen var mı diye sorulur ama genelde denetmenler çabucak okuldan gitsinler diye kimse sesini çıkarmaz. Bir iki kişi konuşur o kadar.”(R.Ö9)

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin %85’i denetmenin kendi denetimsel yöntemini geliştirmek amacıyla değerlendirme yapması ve öğretmenin bu konuda fikirlerini alması yönünde olumsuz görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu denetimin bu basamağının eksik kaldığını düşünmektedir.

Resmi ve özel okul öğretmenlerinin görüşleri arasında da benzerlik olduğu söylenebilir çünkü resmi okul öğretmenlerinin sekizi, özel okul öğretmenlerinin yedisi denetmenlerin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmedeği yönünde görüş bildirmiştir.

Klinik denetim modelinde bu basamakta il eğitim denetmeninin kendi denetimsel sürecini; denetimde kullandığı yöntem hakkında değerlendirme yapması ve bu konuda öğretmenin fikirlerine de yer vermesi ön görülmektedir. Ancak mevcut sistemdeki uygulamanın öğretmen görüşleri doğrultusunda klinik denetim modelinin ön gördüğü sürece oldukça uzak kaldığı söylenebilir.

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Denetim Sürecinde Karşılaşılan Eksiklikleri Öğretmenle Birlikte Tespit Etmesi ve Bunların Giderilmesine Yönelik Yeniden Bir Planlama Yapılması Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin denetim sürecinde karşılaşılan eksiklikleri öğretmenle birlikte tespit etmesi ve bunlarına giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin tema Tablo 4.13’de gösterilmiştir:

Tablo 4.13 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Denetmenin Denetim Sürecinde Karşılaşılan Eksiklikleri Öğretmenle Birlikte Tespit Etmesi ve Bunların Giderilmesine Yönelik Yeniden Bir Planlama Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	Hayır	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö6,R.Ö7,R.Ö8,R.Ö9,R.Ö10,Ö.Ö1, Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö9	17	85
2	Evet	Ö.Ö7,Ö.Ö10	2	10

Tablo 4.13’de görüldüğü üzere il eğitim denetmenlerinin denetim sürecinde gördüğü aksaklıkları öğretmenle birlikte belirlemesi ve bunların giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerinin oluşturduğu temalar “hayır ve evet” şeklinde gruplandırılmıştır.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerine göre il eğitim denetmenlerinin denetim sürecinde gördüğü aksaklıkları öğretmenle birlikte belirlemesi ve bunların giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Öğretmenlerin on yedisi denetim sürecindeki aksaklıklar ile ilgili yeniden bir planlama yapılmadığını ifade etmiştir.

“Olmadı. Yani o denetmenle bir daha zaten hiç yüz yüze gelmiyorsunuz. Denk gelirse belki. Denk gelse bile ya hocam önceki yıl ne yapmıştık diye konunun da açıldığına şahit olmadım. Yani veya elinde dosyasını açıp ben geçen sene işte sizin denetimimize girmişiz. Şunları şunları tespit etmişiz. Neler yaptık diye de sorulmadı hiç. Yani her denetimde her şey yeni baştan başlıyor. Defter yeniden alınıyor. Denetim bittiği zaman o defter yırtılıyor atılıyor. Her denetimde yeni bir sayfa açılıyor. Kopuk bir denetim zinciri var aslında.”(R.Ö1)

“Denetmenle yeniden bir planlama yapmadık hiç.”(R.Ö2)

“Dediğim gibi bana herhangi bir dönüt olmadı. Şu noktalarda eksikliğiniz var, şu noktalarda sıkıntı yaşadığınız gibi bir değerlendirme olmadığı için herhangi bir yeniden planlama süreci söz konusu olmadı.”(R.Ö3)

“Yok, hayır beraber yeniden bir planlama yapmadık.”(R.Ö4)

“Hayır, şimdiye kadar hiç öyle bir planlama hazırlamadık.”(R.Ö5)

“Planlama anlamında değil de tabi işte eğer eksik görülmüş ise şunları şunları düzeltelim diyor tabi biz de o konuda yapılabilecek bir şey varsa tabi ki onu gündemimize alıyoruz. Birlikte yeniden bir planlama değil ama.”(R.Ö6)

“Denetim aşamalarının çok amacına ulaştığını düşünmüyorum. Dolayısıyla bunu da yapmadık.”(R.Ö7)

“Kesinlikle yeniden bir planlama gibi bir şey yapmıyoruz.”(R.Ö8)

“Değil yani o süreç baştan çok iyi işlemediği için sonunda da böyle bir ihtiyaç yok. Denetmen sınıftan çıktığı zaman işinin sadece bir rapor yazmak olduğunu düşünüyor ki bunu yapıyor. Okula bir rapor gönderiliyor işte teftiş raporu, denetim raporu geliyor. Öğretmen de sınıftan çıkıldığı anda o yılın denetiminin bittiğini düşünüyor. Süreç böyle olunca hani arkasından bir analiz, arkasından bir değerlendirme, işte birlikte yeniden bir planlama vs. gibi bir sürece ihtiyaç duymuyorlar. Ki hem denetmenin hem öğretmenin hem de denetlemeyi yaptıran idarenin böyle bir beklentisi yok. Yani hepsi şuanda eldeki mevcut yetersiz sayıyla bürokratik bir süreci tamamlamaya yönelik çalışmalar.”(R.Ö10)

“Tabi aslında rehberlik hizmeti ve denetleme hizmeti olarak denetçinin iki kez gelmesi gerekir okula. Ama genelde bir kez geliyorlar. İşte o ilk geldiklerinde sizin söylediğiniz yapılır. Birlikte bir plan yapılır eğer işler yolunda gitmiyorsa. Milli eğitimin öngördüğü hedefler doğrultusunda eğitim öğretim yapılmıyorsa, o sınıf düzeyi ya da çocukların gerektirdiği düzeyde eğitim öğretim yapılmıyorsa denetçi onu uyarır der ki sen bunu bunu eksik yapıyorsun gel baştan birlikte plan yapalım. Rehberlik hizmetidir bu. İkinci geldiğinde hizmet yerine getirilmiş mi öğretmen

yönünü yöntemlerini değiştirmiş mi ona bakar. Ama bu denetimden sonra sadece öneriler söyleniyor. Artık çok fazla buna vakit ayrılmıyor. Yapılmıyor yani.”(R.Ö9)

“Hayır. Biz kontrol ettik tamam her şey tamam yani o. Maksat iş yapılmış olsun o kadar. İçeriği doğru mu yapıldı yanlış mı yapıldı belki o kadar vakit yok. Yeniden bir planlama falan da yok.”(Ö.Ö1)

“Hayır, hayır. Ben planlamayı kendim yaparım. Genel olarak onun söylediği şeyler karşısında bunları yapmalıyım derim ve kendimi yorumlandırırım. Ama ben onu zaten her ölçme değerlendirmeden sonra tekrar planımı yaparım.”(Ö.Ö2)

“Hayır, hiç yapmadık şimdiye kadar öyle bir planlama. Bizde kimsenin işine müdahale etme gereği hissetmedik şimdiye kadar.”(Ö.Ö3)

“Yok. Hayır, yeniden bir planlama hiç olmadı.”(Ö.Ö4)

“Hayır, yeniden bir planlama değil de şöyle oluyor yalnız. Bir takım idari denetimlerde bize dönen şeyler olur. İşte idare der ki atıyorum şöyle bir şey bize rapor olarak geldi ya da giderken yazdılar. Atıyorum kütüphaneye ilgili bir şey var. İşte böyle bir eksik görmüşler arkadaşlar, işte bu konuyla ilgili bir düzenleme yapalım. İşte son denetimden aklımda kalan bizim tabelamızda Muratpaşa diye ibare yokmuş. İşte ona Muratpaşa Belediyesi diye bir eklenti yapılması gerekiyormuş. Bunları daha sonra gelip tekrar izleyeceklerini söyleyip böyle bir rapor tutarlar. Bizimle de bir toplantı yaparlar, bütün öğretmenler kuruluyla. Gözlemledikleri, okul içindeki bütün eğitim öğretim adına, idare adına ne varsa toplu bir gruba seslenerek öyle ifadelerle işte yuvarlak paylaşımlar. Sonra gelip bakarlar mı bakmazlar mı o konuda bir bilgim yok.”(Ö.Ö5)

“Hayır hayır. Kendim yeniden bir planlama yaparım. İnsan eksikliklerinin farkına varır zamanla yaşadığı biraz tecrübelerle başarınızla başarısızlıklarınızla neyse eksikliklerinizin farkına varırsınız dolayısıyla kendinizi yenileme ihtiyacı duyarsınız ben şahsen bu noktada çok önemli adımlar attığımı düşünüyorum.”(Ö.Ö6)

“Böyle bir planlama da yapılmadı, denetmenler işini bitirip gitmek istiyordu. Ayrıca planlama yapsak da aynı denetmen gelmeyecek ki, sorumluluğu o yüzden üstlenmiyor.”(Ö.Ö9)

İki öğretmen ise il eğitim denetmenlerinin denetim sürecinde karşılaşılan aksaklıkları birlikte belirledikleri ve yeniden bir planlama yapıldığı yönünde olumlu görüş bildirmiştir. Bu görüşe sahip öğretmenlerden biri eksiklerin giderilmesine yönelik paylaşımların olduğuna dikkat çekerken diğer öğretmen ise eğitimin kalitesini arttırmak için yeniden bir planlama yaptıklarını belirtmiştir.

“Ya mutlaka ki bir sonraki denetim için eksiklikler söylendiğinde sonraki denetime onların hazır olması, onların çalışılması gerekir. Mesela ne bileyim milli eğitimde değişen bir takım kanunlar değişiyor, yönetmelikler değişiyor. Onların takip edilmesi konusunda uyarılarını yaptılar bizlere.”(Ö.Ö7)

“Yaptık gayet güzel bir şekilde bir plan yaptık gerçekleştirdik, daha iyi nasıl daha iyi eğitim kalitesini nereye çekebiliriz, hangi seviyeye yükseltebiliriz. İki tanesi ile yaptık

bunu, iki tanesi bu anlamda bana yardımcı oldular. Güzel bir planlama oldu, çok verimli bir denetim sürecinden bahsedebilirim bu anlamda. Bireysel planlamayı baz alıp bireysel anlamda kendimi eleştirmeye çalıştım. Gayret göstermeye çalıştım çünkü sonuçta yaptığımız iş öğretmenlik, kendimizi her zaman geliştirmek zorundayız.”(Ö.Ö10)

Araştırmaya katılan yirmi öğretmenden on yedisi denetim sürecinde karşılaşılan aksaklıkların belirlenmesi ve giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin olumsuz görüş bildirmiştir. İki öğretmen ise denetmenle birlikte yeniden bir planlama yaptıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun denetim sürecinin kopuk yaşandığını, eksik yönler tespit edilmişse denetmenlerce sadece söylendiği ancak sistemli bir şekilde plan yapıp, diğer denetim sürecinde bu aksaklıklar ile ilgili gelişim sürecinin takip edilmediğini düşündükleri söylenebilir.

Farklı kurumlarda çalışan öğretmenlerin düşünceleri karşılaştırıldığında hem resmi hem de özel okul öğretmenlerinin çoğunun denetmen ile süreçteki eksik yönlerin giderilmesi için bir planlama yapılmadığı fikrinde oldukları çıkarılabilir.

Klinik denetim modelinin görüşme sonrası analiz ve değerlendirme aşamasının bu basamağında kliniksel denetimin tüm aşamaları göz önünde bulundurularak yapılan çalışmaların aşamalarına ulaşma düzeyinin, karşılaşılan eksiklik ve aksaklıkların öğretmen ile birlikte tespit edilmesi ve bunların giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılması ön görülmektedir. Ancak öğretmen görüşleri doğrultusunda mevcut sistemdeki denetim sürecinde bu basamağın, klinik denetim modeline uygunluk açısından oldukça uzak olduğu söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.4.1. İl Eğitim Denetmenlerinin Görüşleri

Türk eğitim sistemindeki mevcut sınıf içi denetim sürecinin klinik denetim modeline uygunluğuna ilişkin il eğitim denetmenlerinin görüşleri, öğretmenler ile ilgili aynı kritik durumlar dikkate alınarak incelenmiştir.

A) Gözlem Öncesi Görüşme Süreci

Denetmenlerin, Sınıf Denetiminden Önce Öğrenciler ve Öğretmen Hakkında Bilgi Toplamak Amacıyla Öğretmen ile Görüşme Yapılması Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre, sınıf denetiminden önce öğretmenler ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla öğretmen ile görüşme yapılmasına ilişkin temalar Tablo 4.14’te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.14 Denetmenlerin, Sınıf Denetiminden Önce Öğrenciler ve Öğretmen Hakkında Bilgi Toplamak Amacıyla Öğretmen ile Görüşme Yapılması Konusundaki Görüşlere İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Bazen öğretmen ile görüşme yaparım	D4,D5	2	40
2	Çoğu zaman öğretmen ile görüşme yaparım	D1	1	20
3	Öğretmen ile görüşme yapmam	D3	1	20
4	Zaman olursa öğretmen ile görüşme yaparım. Bilgileri okul idaresinden ve çevreden toplarım.	D2	1	20

Tablo 4.14'te görüldüğü üzere sınıf denetiminden önce öğretmenler ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla öğretmen ile görüşme yapmasına ilişkin il eğitim denetmenlerinin görüşleri gruplandırıldığında; “bazen öğretmen ile görüşme yaparım, çoğu zaman öğretmen ile görüşme yaparım, öğretmen ile görüşme yapmam, zaman olursa öğretmen ile görüşme yaparım, bilgileri okul idaresinden ve çevreden toplarım” temaları elde edilmiştir.

Sınıf denetiminden önce öğretmenler ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla öğretmen ile görüşme yapmasına ilişkin il eğitim denetmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Denetmenlerden ikisi gözlem öncesinde öğretmen ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla bazen öğretmen ile görüşme yaptığını ifade etmiştir. Denetmenlerden biri okul bahçe kapısından müdür odasına gidinceye kadar dahi okul, öğrenciler, öğretmenler hakkında veri topladığını, okulun örgüt ikliminin fark edildiğini düşünmektedir.

“Şimdi tam olarak öyle söylemeyelim. Ben İstanbul'dan buraya yeni geldim. İstanbul'dayken teftiş öncesi tüm arkadaşlar hemen hemen öğretmenlerle görüşülürdü. Burada da çok fazla iş yoğunluğunun olması sebebiyle, işte teftiş bölgelerinin çok uzak olması sebebiyle, zaman az olması sebebiyle kısmi yapıyoruz. Ancak şöyle bir bilgiyi alıyoruz. Gittiğimiz okul hakkında köy mü işte genel okulun mesela başarısı akademik ve sosyal başarısı hakkında bilgi sahibiyiz. Yani gittiğiniz zaman falanca okula, o okulun genel olarak başarı düzeyi, iklimini görebiliyorsunuz. Zaten okuldan, bahçeden girer girmez onu hissediyorsunuz. Örgüt iklimine bakarak o bahçeden itibaren müdürün odasına girinceye kadar bilgi sahibi oluyorsunuz. Zaten girerken de mesela öğretmenlerle karşılaşıyorsunuz. Denetmenlerin iletişimi çok iyiye orada gerçekten daha hoş bir ortam ve başarının daha da iyi olduğunu görüyorsunuz.”(D4)

“Zaman zaman, her zaman değil. ...Biz girdiğimiz zaman dersine, denetime girmeden önce öğretmene haber verdiriyoruz her zaman. Ve çağırıp görüşüyoruz. O klinik denetimde olmasa, klinik denetimdeki süre kadar olmasa bile kısa bile olsa hocam işte dersine gireceğiz, birlikte girelim. Ondan önce bir konuşma geçiyor. Tanışma faslı uygunsuzsa eğer müdür yardımcılarının odasında olabilir. Öğretmenler odasında olabilir. Onun dışında bir mekân yok.”(D5)

Denetmenlerden biri yaptığı denetimlerin çoğunda öğretmen ile görüşme yaptığını ve bu tanışmanın okulun içerisinde uygun olan herhangi bir yerde gerçekleştiğini belirtmiştir.

“Kesinlikle yaptığım denetim sayıları itibariyle düşünecek olursak hemen hemen yüzde sekseninde bunu yaptığımı söyleyebilirim. Çünkü bunun yararına ve gerekliliğine inanan bir kişiyim çünkü denetim yapılan kişinin de nelerin

denetleneceğini, bunun yararının neler olabileceğini ve usul, esaslar yönünde bilgi sahibi olma hakkı olduğunu düşünüyorum. Tanışma faslı, şimdi genelde okuldaki uygun müsait; bu idare odası olabilir, eğer kütüphane boşsa kütüphane olabilir, laboratuvar boşsa laboratuvar olabilir. Yani okul içerisindeki bir uygun bölümde.”(D1)

Denetmenlerden biri sınıf denetiminden önce öğretmen ile görüşme yapmanın mümkün olmadığını dile getirmiştir.

“...Sınıfa girmeden önce bilgi almak için görüşme yapma gibi bir olanağımız olmuyor.”(D3)

Bir denetmen ise sınıf denetiminden önce zaman olursa öğretmen ile görüşme yaptığını ifade etmiştir. Öğrenciler ve öğretmen hakkında bilgileri daha çok okul idaresinden, çevreden, ilgili alanlardan bilgiler topladığını belirtmiştir.

“Yaparım, yaparım. Tabi ki sınıf denetimine başlamadan önce mutlaka çevreden ve ilgili alanlardan bilgi toplarım bu konuda. Okul idaresinden bu konuda yardım alırım. Bu konudaki düşünceleri nedir öncelikle onları tabi bilgi topluyorum yani. Öğretmen ile tanışma şimdi bu bazen tabi tesadüfe bağlıdır. Şöyle diyebilirim bir okula girdiğiniz zaman tabi onun için tek bir öğretmen denetimi değil. Birçok öğretmen iki ya da üç olabilir bu süreye de bağlı. Yani genelde kendimizi hani sınıfa girdiğim zaman tanıtıyorum ama zaten onlar bizi tanır. O bölgenin müfettişleri olduğumuz için bizi önceden tanır. Yani nadiren tanımamış olabilirler belki işte kuruma ilk girerken eğer karşılaşmışsak şeklinde onlarla tanışma faslı olur.”(D2)

Görüşler incelendiğinde, bir denetmen çevreden ve okul idaresinden öğrenciler ve öğretmen hakkında bilgi topladığını ifade ederken, başka bir denetmen görüşme için fırsat olmadığını belirtmiştir. Bir diğer denetmen ise çoğu zaman görüşme yaptığını dile getirmiştir. İki denetmen ise zaman zaman görüşme yaptıklarını ve bu görüşmenin kısa süreli bir görüşme olduğunu dile getirmiştir. Denetmenlerin, öğretmen ile öğrencileri ve kendisi hakkında görüşme yapmasına ilişkin denetmenler arasında görüş birliği bulunmadığı söylenebilir. Klinik denetim modelinin, denetmenin öğretmen ile görüşmesi, öğretmene güven vermesi, öğrenciler ve öğretmen hakkında bilgi toplaması ile ilgili ön gördüğü sürece göre il eğitim denetmenlerinin, mevcut sistemdeki uygulamalarının büyük oranda benzeşmediği sonucuna ulaşılabilir.

Denetmenlerin, Gerçekleştireceği Denetimin Amaçlarının Sınıf Denetiminden Önce Öğretmene Açıklanması Konusundaki Görüşleri

Denetimin amaçlarının denetmenler tarafından öğretmenlere açıklanmasına ilişkin temalar il eğitim denetmenlerin görüşlerine göre Tablo 4.15’te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.15 Denetmenlerin, Gerçekleştireceği Denetimin Amaçlarının Sınıf Denetiminden Önce Öğretmene Açıklanması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Öğretmenler denetimin amaçlarını zaten bilmektedir	D1,D2,D5	3	60
2	Öğretmene denetimin amaçlarını açıklamam	D3	1	20
3	Öğretmene denetimin amaçlarını bazen açıklarım	D4	1	20

Tablo 4.15’te görüldüğü üzere il eğitim denetmenlerinin, sınıf denetiminden önce denetiminin amaçlarını açıklanması boyutu ile ilgili görüşleri “öğretmenler denetimin amaçlarını zaten bilmektedir, öğretmene denetimin amaçlarını açıklamam, öğretmene denetimin amaçlarını bazen açıklarım” şeklinde kodlanmıştır.

Sınıf denetiminden önce denetimin amaçlarının öğretmenlerle paylaşılması ile ilgili il eğitim denetmenlerinin görüşleri şu şekilde belirtilmiştir:

Üç denetmen, öğretmenlerin denetimin amaçlarını zaten bildiği yönünde görüş bildirmiştir.

“Denetimin amaçlarından ziyade çünkü her öğretmen aşağı yukarı denetimin amaçlarını bilir, bilmesi gerektiğini de ben düşünüyorum ama şekil ve usul yönünden ve psikolojik yönüyle de öğretmenin denetime hazırlanması açısından da düşündüğümüzde bunu gerekli buluyorum.”(D1)

“Öğretmenlerimiz genelde bunu zaten bilirler. Biz bunu rehberlik çalışmalarımız sırasında onları ne şekilde o eğitim öğretim yılında program dahilinde tabi ne şekilde davranış göstermeleri gerektiği, neler hazırlamaları gerektiği, neler kendilerine yönlendirileceği, neler isteneceği zaten önceki rehberlik çalışmaları döneminde onlar söylenir. Gerekli açıklamalar yapılır bu konuda denetime başlamadan önce eğer açıklanması gereken hani meslektaşlarımız yeni işe başlamışsa hani bir takım tereddütleri varsa eğer endişeleri varsa eğer sorular yöneltirlerse be yapmam, ne yapacağımız konusunda kendilerinden neler isteyeceğimiz konusunda o konuda da tereddütlerini giderici açıklamalar yaparız.”(D2)

“Hani şimdi gözlem öncesi görüşmede denetimin amaçlarını açıklamadan ziyade öğretmenle güven ortamının oluşturulmasına yönelik onunla tanışma, efendim sohbet ve bu arada sınıfla ilgili bilgi alırsınız ama denetimin amacı, işte biz geldik denetimin amaçları da budur. Bu çok formal olur ki o güveni bence zedeler. Denetmenin amaçları zaten öğretmen tarafından bilinir.”(D5)

Denetmenlerden biri öğretmen ile denetimin amaçları hakkında görüşmedikleri hakkında düşüncelerini ifade etmiştir.

“Yani şöyle aslında bu konuda çok fazla açıklayabiliyoruz desem çok gerçekçi davranmamış olurum. Yani çok fazla açıklayamıyorum ama şunu rahatlıkla söyleyebiliyoruz. Biz burada şurada yapılan çalışmanın yürütülen çalışmanın kalitesinin artmasını, biraz daha ileriye gidilebilmesi konusunda nasıl bir katkı sağlayabiliriz bunu anlamaya çalışıyor bunu bulmaya çalışıyoruz. O nedenle bu yapacağımız çalışmada ve değerlendirmede eğer bunu becerebilirsek bunu gerçekleştirebilirsek bizim şu andaki birliğimizin beraberliğimizin ve çalışmamızın

bir anlamı ve sonucu olur. Aksi halde eş yani mevcut olanı görüp gitmek veya değerlendirmek hiçbir işe yaramaz.”(D3)

Bir denetmen ise yaptığı denetimlerin bazılarında öğretmene denetimin amaçlarını açıkladığını belirtmiştir.

“Sınıf denetiminden önce öğretmene zaman zaman denetimin amaçlarını açıklıyorum.”(D4)

Araştırmaya katılan beş il eğitim denetmenlerinden üçü amaçların açıklanması konusunda görüş bildirirken öğretmenlerce zaten bu amaçların bilindiğini vurgulamıştır. Bu vurguyu yapan denetmen %60’lık dilimi oluşturmaktadır. Denetmenlerin çoğunun öğretmenlere denetimin amaçlarını açıklamadığı söylenebilir. Klinik denetmen modeli ise denetmeden, öğretmene denetim yapmaktaki amacının eksik aramaya yönelik olmadığını vurgulamasını ve öğretmen ile aralarında güven ortamını sağlamasını beklemektedir. Ancak denetmenlerin görüşleri incelendiğinde bu beklentinin mevcut sistemde büyük oranda gerçekleşmediği düşünülebilir.

Denetmenlerin, Derse Girmeden Önce Öğretmen ile Birlikte Denetim Planı Hazırlanması Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre derse girmeden önce öğretmen ile birlikte denetim planı hazırlanması ile ilgili temalar Tablo 4.16’da şu şekilde verilmiştir:

Tablo 4.16 Denetmenlerin, Derse Girmeden Önce Öğretmen ile Birlikte Denetim Planı Hazırlanması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Hayır	D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere öğretmenler ile birlikte derse girmende önce denetim planı hazırlanması yönünde il eğitim denetmenlerinin görüşleri “hayır” olarak gruplandırılmıştır.

İl eğitim denetmenlerinin, derse girmeden önce öğretmenlerle denetim planı hazırlanmasına ilişkin görüşler aşağıdaki gibidir:

Denetmenlerden tümü derse girmeden önce öğretmen ile birlikte denetim planı hazırlamadıkları yönünde görüş bildirmiştir.

“Yazılı olarak bir metin hazırlamadım. Ama daha öncesinde göreve ilk başladığım yıllarda bunları yapıyordum ben açıkçası. Göreve ilk başladığım yıllarda. Daha sonrası o gittikçe azaldı yani yazılı metin olarak değil de hazırlıkla alakalı genelde yani bu hazırlama safhası sözlü oluyor.”(D1)

“Öğretmenle birlikte o olmuyor açıkçası.”(D2)

“Ortak planlama yapmadım. Hayır. Hayır. Benim normal işte bir denetim formumuz var. Orda işte bir takım kriterler var. Onları esas alarak bir değerlendirme yapıyoruz ama öğretmenle beraber ne yazık ki planımız yok.”(D3)

“Bunu ama genelde hani daha önceden öğretmenlere biz bildiriyoruz. Denetim esnasında görülecek evraklar, öğretmenin hazır ona göre zaten dosyasını, teftiş dosyasını, öğretmen dosyasını hazırlıyor. Bir dosya düzeninde öğretmen müfettişin nereye bakacağını biliyor.”(D4)

“Hayır öğretmenle beraber hiç denetim yani mevcut uygulamada öğretmenle birlikte bir denetim planı söz konusu değil. ...Dersinizi dinleyeceğiz bir saat, ondan sonra evraklarınıza bakacağız, ondan sonra beraber bir değerlendirme yaparız falan. Bu sözlü konuşulur ama onu bir kâğıda dökmek falan böyle bir mevcut durumda böyle bir durum söz konusu değildir.”(D5)

Denetmenlerin tümü öğretmenler ile denetim planı hazırlamadıklarını, dolayısıyla birlikte, öğretmenin öğretim becerisini geliştirmek üzere yol haritası belirlenmediklerini, öğretim etkinliklerine birlikte karar verilmediklerini, sınıf gözlemi için zamanı birlikte planlanmadıklarını, üzerinde odaklanacak davranışlara ve amaca uygun gözlem tekniklerine birlikte karar vermediklerini belirtmiştir. Bu görüşler, mevcut sistemin klinik denetim modelinin bu basamağına uzak olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

B) Gözlem Süreci

Denetmenlerin, Sınıf İçi Denetimi Gerçekleştirmek Amacıyla Öğretmen ile Sınıfa Girilmesi Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre öğretmen ile birlikte sınıfa girilmesi ile ilgili temalar Tablo 4.17’de verilmiştir:

Tablo 4.17 Denetmenlerin, Sınıf İçi Denetimi Gerçekleştirmek Amacıyla Öğretmen ile Sınıfa Girilmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Genelde öğretmen ile beraber sınıfa girerim	D1,D2,D3,D4	4	80
2	Öğretmeden sonra sınıfa girerim	D5	1	20

Tablo 4.17’de görüldüğü üzere il eğitim denetmenleri, öğretmen ile sınıfa girilmesi ile ilgili görüşleri “genelde öğretmen ile beraber sınıfa girerim, öğretmenden sonra sınıfa girerim” olarak gruplandırılmıştır.

Sınıf içi denetimi gerçekleştirmek üzere öğretmen ile birlikte sınıfa girilmesi ile ilgili denetmen görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

Denetmenlerden dördü gözlemi gerçekleştirmek amacıyla öğretmen ile beraber sınıfa girdiklerini ifade etmiştir.

“Buna aslında her denetmenin de özen göstermesini düşünüyorum. Sınıfa öğretmenle birlikte girmek. Son derece önemli. Ders ortasında girmek hem dersin motivasyonunu, akışını bozacağını ben düşünüyorum. Şu da olabiliyor zaman zaman, ben her ikisini de denedim, yani öğretmenle de girdiğim oldu ama ağırlıklı olarak onu tercih ediyorum. Şunu da diyorum bazen, işte öğretmenim siz girin, ben sınıfı

hazırlayın, ben 5 dakika sonra dersinize geleceğim şeklindeki çalışmamız da olmuştur. O şekilde de olmuştur.”(D1)

“Tabi çoğunlukla öyle olur. Farklı o anda idari farklı bakılacak bir şey yoksa çoğunlukla öğretmenle birlikte girmeye dikkat ederiz.”(D2)

“Girerim tabi. Öğretmenle beraber girerim. ...Bazen olumsuz etki de edebiliyor. Şöyle eğer öğretmenle sınıfa gidilmezse önceden yapılan görüşmeler, bir misafirin geleceği doğru bir biçimde yansıtılmazsa müfettiş geliyor şeklinde yansıtılırsa çok olumsuz etki ediyor. Ancak eğer öğretmenle birlikte sınıfa gidildiğinde veya öğretmen sınıftayken gittiğimde şöyle bir durum oluşuyor. Ben gittiğimde misafir öğretmen olarak tanıtıyorum. Bir denetmen olarak falan değil. Yani tamamen bir misafir öğretmen olarak tanıtıyorum ve öğretmenden hani izin istediğimde de çocuklar zaten yani öyle bir korku oluşmuyor o zaman. Yani işte sınıfa gelmiş misafir öğretmen hatta ister misiniz kabul eder misiniz falan dediğimde de hemen şey oluşuyor çocuklar çok destekli davranmıyorlar çünkü öğretmenlerini sınıfta sürekli beraber oldukları için kendi öğretmenlerini tercih ediyorlar. Yani misafir ben misafirim yine öğretmeninizle birlikte olacaksınız dediğimde ve onlarla kısa bir sohbet yaptığımda çocuklar rahatlıyorlar ve hiçbir şekilde yani ne öğretmenin denetlendiği ne de kendilerinin denetlendiğinin bilgilerinin ölçüldüğü yönünde bir kanı oluşmuyor. Ve bu büyük bir rahatlık sağlıyor. Yani hem öğrenciler hem öğretmen açısından hem de denetleyen açısından.”(D3)

“Genelde öğretmenle birlikte girmeyi yeğliyorum. Zaman zaman bunu yapmıyorum çünkü öğretmen bazen sınıfı idare etmekte zorlandığı için benden önce girip sınıfı düzene sokmak ister. Bunu özellikle de bazıları belirtir. Bazıları, anlarsınız o yüzden yoksa öğretmenle birlikte girmek isterim ve öğretmen önderlik yapar. Öğretmen beni arkaya oturtur, bundan hoşlanırım.”(D4)

Bir denetmen ise sınıf içi denetimi gerçekleştirmek amacıyla öğretmenden derse girdikten sonra sınıfa gittiğini dile getirmiştir.

“Ya aslında odur. Öğretmenle birlikte girmek ama bu çok da olmuyor işin doğrusunu söylemek gerekir. Aslında öğretmenle birlikte girmek olması gerektir. Ama çoğunlukla öğretmenle beraber girilmiyor. Önce öğretmen, sonra ben giriyorum. Öğretmen önce yani biraz şundan dolayı öğretmen bir sınıfına çeki düzen versin. Hani özellikle küçük sınıflarda bağırma, çağırma, koşma. Öğretmen bir sınıfını derlesin, toparlasın öyle.”(D5)

Araştırmaya katılan il eğitim denetmenlerinden %80’i gözlemi gerçekleştirmek için genellikle öğretmen ile birlikte sınıfa girdiklerini ifade etmiştir. Çoğu denetmen sınıftaki öğrencilerin denetmene bakış açısı, ders akışının bozulmaması, öğretmenin önder olması açısından sınıfa birlikte girilmesinin önemli olduğu vurgulanırken, bazı denetmenler ise öğretmenin önce girmesinin bazen öğrencilerin kontrolü ve sınıf düzeninin sağlanması açısından yararlı olduğunu düşünmektedir. Klinik denetim modelinde denetmenden beklenen davranış gözlemi gerçekleştirmek için sınıfa öğretmen ile birlikte girmesidir ve araştırmaya katılan denetmenlerin çoğu sınıfa öğretmen ile birlikte girdiğini belirtmiştir. Bu açıdan mevcut sistemdeki bu basamağın klinik denetim modelinin ön gördüğü sürece büyük oranda

benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Denetmenlerin, Sınıf Gözlemi Esnasında Sınıfta Konumlanmaları Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin gözlem esnasından sınıf içindeki konumlarına ilişkin temalar Tablo 4.18’de verilmiştir:

Tablo 4.18 Denetmenlerin, Sınıf Gözlemi Esnasında Sınıfta Konumlanmaları Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	Sıklık	%
1	Sınıfın durumuna göre oturduğum yer değişir	D2,D3,D5	3	60
2	Arka sırada otururum	D1,D4	2	40

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi il eğitim denetmenleri görüşlerine göre gözlem esnasında nerede oturulduğu ile ilgili temalar “sınıfın durumuna göre oturduğum yer değişir, arka sırada otururum” olarak sıralanmıştır.

İl eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında nerede oturduğu ile ilgili denetmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Üç denetmen sınıf içi gözlemi gerçekleştirmek için sınıfın durumuna göre neresi uygunsa oraya oturduklarını ifade etmiştir.

“Gözlem esnasında sınıfın durumuna göre bu değişebilir. Genelde arkada bir yerde eğer boşluk varsa ya da masa eğer öğretmen masası uygun bir yerde ise eğer yer verirse yani. Uygun falan derse. Bakarım tabi sınıftaki o masanın pozisyonuna göre bu pozisyona göre değişebilir yani duruma göre pozisyon alabilirsin.”(D2)

“Şimdi şöyle söyleyeyim. Ben son 5 yıldır diyeyim eğer boş bir sıra varsa en arkada boş bir sraya oturuyorum. Eğer yoksa öyle bir imkânım bütün sıralar doluyorsa öğretmen sandalye öğretmen oturmayacağı için sandalyesini kullanmadığı için sandalyeyi kendi elimle alırım. Gider en arkaya sandalyemi çocukların sırası daha yanına koyarım. Ve oradan izlemeye çalışırım. Eğer bir öğrenci tek başına oturuyorsa o arada derim ki bugün senin sıra arkadaşın benim derim onun yanına otururum. Ve gözlemlerimi oradan yapmaya çalışırım. Çünkü çocuklar öğretmen masasında oturduğum zaman sürekli şey yapıyorlar öğretmeni izlemekten çok misafiri izliyorlar. O da olumsuz etkiliyor.”(D3)

“Arkada. Sınıf, eğer varsa şimdi bazen de olmuyor. Giriyorsunuz, diyelim ki sıraların tümü dolu. Nerede oturacaksınız? O zaman öğretmen masasında ister istemez oturuyorsunuz ama gelmeyen varsa şansınız yaver gitmişse ya da sınıfta sıra mevcudu fazlaysa sınıfın arkasında yani sıraların arkasında oturmak çok iyidir neden çünkü öğretmeni bir iletişim olarak izliyorsunuz. Öteki türlü siz masaya oturduğunuzda öğretmenin sırtı size dönüktür. Beden dilini çok kontrol edemezsiniz orada, göremezsiniz. Yüz hatları, bakışlar çok önemlidir. Yani o arkaya oturmak tercihim.”(D5)

Denetmenlerden ikisi geçirdiği denetimlerde il eğitim denetmeninin gözlem esnasında arka sraya oturduğunu ifade etmiştir.

“Eğer uygun ise genelde sınıfın en arkasına, en arka sırasına oturmayı tercih ederim hem sınıfa genel gözlem yapma amacıyla bir de öğrenciyle, öğrencinin gözünün önünde olmak motivasyonu ve ders akışını bozacağını ben düşündüğümden tercihen arka sıralarda otururum.”(D1)

“Arkada, kesinlikle arkada otururum. O arkada ortada yer varsa öğrencileri rahatsız etmeyecek şekilde arkada eğer boş soldaysa solda otururum.”(D4)

Araştırmaya katılan il eğitim denetmenlerinin %40’ı gözlem esnasında sınıfta arka sıraya oturarak sınıf içi denetimi gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. %60 denetmen ise sınıfın durumuna göre uygun yeri tercih etmektedir. Konsantrasyon açısından denetmenlerin çoğu gözlemi gerçekleştirmek için arka sırada oturulmasını uygun bulmaktadır. Çoğu denetmen gözlemi gerçekleştirirken gözlenecek kişi olmamaya dikkat etmektedir ve öğretmenin beden dili, yüz hatları gibi özellikleri arka tarafa oturarak gözlemlenmenin uygun olduğunu düşünmektedir. Klinik denetim modelinin bu basamağında kritik nokta denetmenin gözlem yapma amacıyla girdiği sınıfta gözlenen kişi durumuna gelmemesidir. Bu açıdan denetmen görüşlerine bakıldığında denetmenlerin çoğunun arka sıraya oturma konusundaki hassasiyeti olduğu söylenebilir çünkü farklı konumlar alırım diyen denetmenlerin bazıları da boş sıra yoksa ve öğretmen oturmayacaksa sandalyeyi alıp sınıfın arkalarına oturduğu yönünde görüş bildirmiştir.

Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Nelere Dikkat Ettiği Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre gözlem esnasında nelere dikkat edildiği ile ilgili temalar Tablo 4.19’da şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.19 Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Nelere Dikkat Ettiği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Ders verme yöntemleri	D1,D2,D3,D4	4	80
2	Sözel olan ve olmayan iletişim becerileri	D2,D3,D4,D5	4	80
3	Fiziksel çevre	D1,D2,D3	3	60
4	Öğrenci seviyeleri	D2,D4	2	40
5	Etkinlikleri değerlendirme sistemi	D1,D2	2	40
6	Ders amaçları	D2,D3	2	40
7	Ders planı/programı	D2,D5	2	40
8	Sınıfın teknik donanımı	D3	1	20
9	Zaman yönetimi	D4	1	20
10	Evraklar	D4	1	20

Tablo 4.19’da görüldüğü üzere il eğitim denetmenleri görüşlerine göre, gözlem esnasında nelere dikkat edildiği ile ilgili temalar “ders verme yöntemleri, sözel olan ve olmayan iletişim becerileri, fiziksel çevre, öğrenci seviyeleri, etkinlikleri değerlendirme sistemi, ders amaçları, ders planı/programı, sınıfın teknik donanımı, zaman yönetimi, evraklar” şeklinde

sıralanmıştır.

İl eğitim denetmenleri görüşlerine göre gözlem esnasında nelere dikkat edildiği ile ilgili görüşler şu şekildedir:

Denetmenlerden dördü gözlem esnasında daha çok ders verme yöntemlerine dikkat ettiklerini belirtmiştir.

“Şimdi gözlem esnasında tabii gerek öğretmenin ders anlatım, metot teknikleri, performansına dikkat ederim.”(D1)

“Metot ve teknik; yani şimdi zaten bir eğitim sürecinde öğretmen eğer yani bana göre öğretmen konunun özelliğine göre farklı yöntem ve teknikleri uygulayabilmeli. Etkili etkinlikler yapıyor mu, farklı etkinlikler yöntem ve metotlar getirebiliyor mu diye bu konuyla ilgili bunları zaten önce izliyoruz. ...Monoton yani bildiği birkaç yöntemi uyguluyorsa bu çok da cazip olmuyor. Öğrenciler tarafından da çok benimsenmez ve ilgiyi de toplayamaz öğretmen. Bu yüzden önemlidir.”(D2)

“Eğer bir soru cevap tekniği üretiyorsa soruları ne kadar dengeli dağıtabiliyor. Çocukların işte tamamını konunun içerisine çekebiliyor mu dönüt alıyor mu yani öğretim basamaklarını iyi kullanıyor mu ona özellikle dikkat ederim. Onun dışında yani öğretim basamakları deyince hemen hemen hepsi içerisine giriyor. Onları nasıl kullandığına bakarım.”(D3)

“Gözlem esnasında bir tahtayı yani öğrenci o hangi ders işlediğine dair görsel şeyler asılmış mı yazılmış mı ondan sonra öğrenciler dikkatle öğretmenin gözünün içine bakıyor mu, öğrenciler derslere katılıyorlar mı?”(D4)

Dört denetmen gözlem esnasında öğretmenin ses tonu, vurgulama, öğrencilerle göz teması kurma, öğrencilerin seviyesine inerek aktarma gibi sözel olan ve olmayan iletişim becerilerine yönelik gözlem yaptıklarını ifade etmiştir.

“İletişim becerilerini değerlendiririm.”(D2)

“Öğretmenin iletişim becerilerine bakıyorum. Bir defa öğretmenin çocukların dikkatini ne kadar canlı tutabiliyor bir.”(D3)

“Öğretmen planladığı dersi konuyu verirken iyi açıklıyor mu, iyi bir iletişim var mı diye notlar alırım.”(D4)

“Öğrencilerle iletişimine bakarım. Efendime söyleyeyim öğrenciler, derse katma, katıyor olmasına bakarım, efendime söyleyeyim kullandığı yöntem tekniklere bakarım. Bunların hepsi bir bütün olarak gözlem sırasında gözlerim. Mesela öğretmen öğrencilerle derse gerçekten sevecen bir şey içerisinde mi, iletişim içerisinde midir, yani ses tonu, efendime söyleyeyim efendim öğrencilere yaklaşımı nasıldır yani ses vardır azarlar, ses vardır korkutur, ses vardır hakikaten sarar öyle. Tüm bunlara dikkat ediliyor tabii.”(D5)

Denetmenlerden üçü sınıf içi gözlem esnasında sınıfın fiziki koşullarını değerlendirdiğini belirtmiştir.

“Sınıfın fiziki durumu, öğrencilerin psikolojik ve fiziksel durumları bunlara dikkat ederim.”(D1)

“Fiziksel çevreye dikkat ederiz. Bir eğitim öğretim yuvasının fiziksel olarak iyileştirilmesi lazım. Görsel açıdan albenisi olması lazım. Çekici olması lazım. Çocuklara, öğrencilere oranın ilginç gelmesi lazım.”(D2)

“Fiziksel çevre ile ilgili aslında şuna dikkat ediyorum. Gereksiz bir takım uyarılar uyarıcılar oluyor. Özellikle sınıf öğretmenlerinin sınıflarında. İşte. Şöyle bir takım köşeler düzenlenmiş ama o kullanılmış bitmiş. Veya çocuğun çok böyle dikkat etmediği çok konuyla alakalı olmayan bir takım şeyler var, araçlar var. Ve hatta bunlar şeyde daha çok koridorlarda falan daha çok. İşte bizim işte tarihimize yönelik geçmişteki hizmet etmiş çeşitli dönemlerde hizmet etmiş Türk büyükleri olarak. Ben onları çok bir takım böyle araçların çocuklar tarafından hiç de kullanılmadığını gördüm yani. Hiç kullanılmadığını gördüm. Yani böyle gereksiz çocukların ilgisini çok ilgisini çekmeyen ama orta işte bir takım dikkat etmesi gereken araçlar varsa işte onları engelleyecek karıştıracak kadar fazla uyarıcı varsa uyarıcı varsa onları özellikle fiziksel açıdan yani değerlendiririm ve kullanılıp kaldırılmasını gerektiğini düşünürüm yani. . Yani benim tespit ettiğim yanlışlardan eksikliklerden birisi diyeyim veya yapılabilen hatalardan birisi. Aynı anda birden fazla uyarı uyarıcı kullanılması veya çocuğun dikkatini birden fazla uyarıcıya yöneltme gibi şey var. Öğretmen hem söylüyor hem yazıyor hem onların not almasını istiyor. Şimdi aynı anda bir çocuğun birden fazla bu kadar uyarana dikkatini yöneltmesi mümkün değil. Olumsuz etki ediyor. Buna özellikle dikkat ederim gözlemlerim sırasında.”(D3)

Denetmenlerden ikisi gözlem esnasında öğrencilerin hem ders içeriği hem de davranışları açısından ne durumda olduklarını gözlediklerini ve öğrencilere sorular sorduklarını ifade etmiştir.

“İzliyoruz daha sonra kendimiz öğrencilerle bakarım böyle ilgilerim öğrencilerle. Bazı sorular yöneltilebilir. Bu çoğunlukla olmaz ama sorular yöneltir. Her şey gözleme dayalı kalmasın biraz da bilgi düzeyinde neler var davranışa geçirmiş mi diye bunları da yoklamak açısından öğrencilerle birebir görüşmeler yapılır. Sonra onlara sorular yöneltir.”(D2)

“Bir de okulun genel durumuna bakarak tabi bizim Antalya ilinde bu İlbap projesi var. Ona da bakıyoruz. Genel bir değerlendirme yapıyoruz. Ama İlbap’tan akademik olarak başarısı düşük olabilir, sosyal anlamda başarılı öğretmeni kesinlikle ben yüksek puan veriyorum. Özellikle çevre konusunda çok duyarlı ve bunlarla ilgili çalışmalar yapıyorsa başımın üstünde yeri var. Dersin sonunda çocuk planlanan şeyi anlamış mı anlamamış mı diye de bakarım.”(D4)

Gözlem esnasında öğretmenin ders etkinliklerini değerlendirme sistemine dikkat edildiği yönünde iki denetmen olumlu görüş bildirmiştir.

“Öğretmenin etkinlikleri değerlendirme sistemini tabi bu gözlem esnasında bunları not alırım mutlaka.”(D1)

“Etkinlikleri değerlendirme sistemini değerlendiririm.”(D2)

Denetmenlerden ikisi dersin amaçlarının neler olduğuna ve bu amaçlar doğrultusunda öğretmenin öğretim gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

“Dersi amacına göre anlatıyor mu diye değerlendiririm.”(D2)

Amaca yönelik öğretim gerçekleştirip gerçekleştirilmediğine bakıyorum.(D3)

Denetmenlerden ikisi öğretmenin ders programına/planına baktıklarını belirtmiştir.

*“...Önce öğretmen ne yapıyor programa uygun davranış sergiliyor mu planlamasını yapmış mı ve bu planlama doğrultusunda gidiyor mu programa uygun yapıyor mu?”
(D2)*

“Ya gözlem esnasında nelere dikkat ederim; birincisi öğretmenin planına uygun işleyip işleyemediğine bakarım.”(D5)

Denetmenlerden biri gözlem esnasında sınıfın teknik donanımını gözlemledikleri yönünde görüş belirtmiştir.

“İkincisi işte görsel araçları ne kadar kullanıyor teknolojiden ne kadar yararlanıyor. ...Yani bütün bunları gözlemlemeye çalışıyorum.”(D3)

Bir denetmen sınıf içi gözlem esnasında öğretmenin dersini işlerken zamanın iyi kullanıp kullanmadığına dikkat ettiğini ifade etmiştir.

“Öğretmen planladığı dersi konuyu verirken zamanı iyi kullanıyor mu diye notlar alırım.”(D4)

Denetmenlerden biri gözlem esnasında öğretmenin evraklarına baktıkları yönünde görüş bildirmiştir.

“Sonra ikinci ders dosyaya bakarız dosyayla ilgili, kayıtlarla ilgili notlar alırız.”(D4)

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre gözlem esnasında en çok dikkat edilen unsurlar; öğretmenin ders verme yöntemleri ve iletişim becerileri iken, denetmenlerce en az dikkat edilen unsurlar ise sınıfın teknik donanımı, zaman yönetimi ve evraklar olarak ortaya çıkmıştır. Klinik denetim modelinde beklenen gözlem kriterleri genel başlıklarıyla; fiziksel çevre, ders amaçları, sözel olan ve olmayan iletişim becerileri, ders verme yöntemleri ve etkinlikleri değerlendirme sistemi olarak düşünüldüğünde mevcut sistemde denetmenlerin büyük oranda bu başlıklara dikkat ettiği söylenebilir.

Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Objektiflik Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin görüşleri doğrultusunda gözlem esnasında objektif olunması ile ilgili temalar Tablo 4.20’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.20 Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Objektiflik Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Objektif saptamalar yaparım, gözlem kayıtlarımı form ya da defter ile tutarım	D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.20’de belirtildiği üzere il eğitim denetmeninin gözlem esnasında objektif olma durumu ile ilgili tema denetmen görüşlerine göre “objektif saptamalar yaparım, gözlem kayıtlarımı form ya da defter ile tutarım” şeklindedir.

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre gözlem esnasında objektiflik ile ilgili fikirler aşağıdaki gibidir:

Denetmenlerin tümü gözlem esnasında elde ettikleri verileri somut bir şekilde not aldıkları, öğretmen teftiş formunu kullandıkları için değerlendirmelerinin objektif olduğunu düşünmektedir.

“Bir teftiş not defterim vardır benim. Kesinlikle objektif saptamalar yaparım yani bunu da pek hissettirmeden yaparım. Öğretmenin hemen karşısında her birkaç davranışından sonra bir şeyler kaydetmek öğretmen açısından öğretmenin derse olan konsantrasyonunu bozacağını düşündüğümünden mümkün olduğunca onu rahatsız etmeden. Hatta bazen dersten çıkar çıkmaz hemen öğretmenler bize ayrılan yere giderek o öğretmen hakkında fiziki, sınıfın fiziki yönüyle, öğrencilerin durumuyla ve öğretmenin performansıyla ilgili kısa kısa notlar alırım.”(D1)

“Kayıtlarımı işte bu öncelikle kimlik bilgilerini alırım. Önce fiziki durum zaten bu bizim teftiş yönergemizde belirtilmiştir. Orada sıralanmıştır bunlar onlara tiklerim. Ya da notumu alırım yani.”(D2)

“Not alırım defterim vardır. Bir sayfasını o öğretmene ayırırım. Gözlem için şöyle belirli bir formum yok ancak sadece burada öğretmen teftiş formu var. Yani onu değerlendirirken kullanmam gereken kriterler var. Yani orayı esas alırım yani zaman zaman ondan da yararlanırım not alırken. Hangisini doğru yapıyor hangisini iyi yapıyor nerede eksik yapıyor. Nereye tekabül ediyor bu. Eksikler ne bileyim geliştirilmesi gereken hususlar. Onları buna göre yapmaya çalışırım.”(D3)

“Şimdi gözlem yaparken özellikle insanlar unuturlar yani defterimiz vardır. Defterimizde bu bahsettiğim kriterlerle ilgili notlar alırız tek tek.”(D4)

“Hayır, hayır video ses kaydı kesinlikle olmaz. Biz, defterimiz vardır, gerekli notları oraya alırız. Sonradan değerlendirmede ölçüt almak üzere oraya alırız ama o ses kaydı yok öyle bir şey yok.”(D5)

Araştırmaya katılan denetmenlerin tümü gözlem esnasında objektiflik açısından olumlu yönde görüş bildirmiştir. Kimi denetmen gözlem kayıtlarını alırken öğretmenin derse olan konsantrasyonu bozamamaya dikkat ettiğini ve kısa notlar aldığını ifade ederken, kimi denetmen ise teftiş formunda gerekli bölümlere işaretlemelerini yaptığını dile getirmiştir. Klinik denetim modeli, gözlemi objektiflik açısından ses, video kaydı, seçilmiş gözlem kaydı,

oturma planları, geniş mercek, kontrol listeleri ve zaman kodlaması gibi teknikler kullanarak yapılmasını ön görmektedir. Mevcut sistemde il eğitim denetmenleri objektif davrandıklarını ifade etmelerine rağmen gözlem esnasında not tutmak ya da teftiş formu işaretlemek gibi davranışların klinik denetim modelinin ön gördüğü sürece uzak olduğu söylenebilir.

C) Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme

Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Elde Edilen Verilerin Öğretmen ile Paylaşılması ve Öğretmenlerin Verileri Çözümlemesine Olanak Sağlanması Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında elde ettiği verileri öğretmen ile paylaşmasına ve öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağlamasına ilişkin il eğitim denetmenlerinin görüşlerinin oluşturduğu temalar Tablo 4.21’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.21 Denetmenlerin, Gözlem Esnasında Elde Edilen Verilerin Öğretmen ile Paylaşılması ve Öğretmenlerin Verileri Çözümlemesine Olanak Sağlanması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Verileri öğretmen ile paylaşırım	D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.21’de belirtildiği gibi il eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre gözlem esnasında el edilen verilerin öğretmen ile paylaşmasına ilişkin tema “verileri öğretmen ile paylaşırım” şeklinde gruplandırılmıştır.

İl eğitim denetmenlerine göre gözlem esnasında elde edilen verilerin öğretmen ile paylaşmasına ilişkin görüşler şu şekildedir:

Denetmenlerin tümü verileri öğretmen ile paylaştıkları yönünde görüş bildirmiştir.

“Kesinlikle yani her denetim sonrasında bunu bireysel olarak yaptığım ve zümre olarak paylaştığımız olmuştur.”(D1)

“Şimdi tabi paylaşırım. Yani öğretmene bu konuda fırsat verilir.”(D2)

“Paylaşırım. Paylaşırım. Paylaşırım mutlaka paylaşırım. Neleri not almışsan onarlı mutlaka paylaşırım. Çünkü genel olarak bunlar yazıldığında, rapora yazıldığında yani öğretmene ulaşan ulaşmayabilir bir şekilde ulaşmayabilir veya sadece o cümleyi okumakla o mesaj alınmayabilir. O nedenle onu açarak oradaki gözlemleri, yaptığım tespitleri öğretmenle paylaşırım. Hatta neden öyle olması gerektiğini bile açıklamaya çalışırım.”(D3)

“Öğretmene çok başarılı olan şeyleri yani konuşuruz. Bir de çok bariz olan hataları konusunda konuşuruz.”(D4)

“Öğretmenle paylaşırız tabi yani şimdi mesela girip dersini dinlerim ondan sonra hoca önce mesela iyi yanlarından başlamak üzere, güçlü yanlarından başlamak üzere. Denetimin sonunda öğretmenle bir araya geliyoruz ya, mesela biz diyoruz ki tespitlerimizi, düşüncelerimizi öğretmenle paylaşıyoruz. O da tabi diyor ki hocam bak mesela o da güçlüklerini söylüyor. Sınıfın güçlüğüünü söylüyor. Kendi güçlüğünü

söylüyor. Diyelim ki idareden kaynaklanan şeyler vardır. Onları söylüyor. O da tabi bize bunun neden böyle olduğunu anlatıyor. Onlar tabi dikkate alınıyor.”(D5)

Araştırmaya katılan denetmenlerin tümü gözlem esnasında elde edilen verilerin paylaşılmasına dair olumlu görüş bildirmiştir. Denetmenlerden bazıları olumlu olanlardan başlayarak verileri paylaşırken, başka bir denetmen ise öğretmenin en başarılı ve en başarısız olan iki uç yönüne vurgu yapmayı tercih etmektedir. Genel anlamda denetmenler bu temada verilerin paylaşılması ve verilerin çözümlenmesinde öğretmenlerin görüşlerine de yer vermesi açısından fikir birliğine sahiptir. Klinik denetim modelinin bu basamağında denetmenlerin öğretmen ile elde ettiği verileri paylaşması, öğretmen ile bu sürecin analiz edilmesi ön görülmektedir. Denetmen görüşlerine göre bu basamak, klinik denetim modelinin ön gördüğü şekildedir yorumu yapılabilir.

Denetmenlerin, Gözlem Sürecini Değerlendirmek için Öğretmen ile Toplantı Yapılması Konusundaki Görüşleri

Gözlem sürecini değerlendirmek için öğretmen ile toplantı yapılmasına ilişkin temalar denetmen görüşlerine göre Tablo 4.22’de verilmiştir:

Tablo 4.22 Denetmenlerin, Gözlem Sürecini Değerlendirmek için Öğretmen ile Toplantı Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Genel toplantı yapılır	D2,D3,D4	3	60
2	Önce zümre toplantısı, ardından genel toplantı yapılır	D5	1	20
3	Genelde zümre toplantısı yaparım	D1	1	20

Tablo 4.22’de görüldüğü üzere il eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre gözlem sürecini değerlendirmek amacıyla öğretmen ile toplantı yapılmasına ilişkin temalar “genel toplantı yapılır, önce zümre toplantısı yapılır, ardından genel toplantı yapılır, genelde zümre toplantısı yaparım” şeklinde gruplandırılmıştır.

Gözlem sürecini değerlendirmek amacıyla denetmenin öğretmen ile toplantı yapmasına ilişkin görüşler şu şekildedir:

Denetmenlerden üçü gözlemin ardından süreci değerlendirmek için genel toplantı yapıldığını ifade etmiştir.

“...Mutlaka teftişin sonunda bir değerlendirme toplantısı yaparız tüm eğitim personelleri ile birlikte ve idareciler de orda olmak kaydıyla.”(D2)

“Yok şeyin sonunda yani denetimin sonunda yaparım. Genel toplantıda yani denetimin veya rehberliğin sonucunda öğretmenlerle yapılacak toplantıda bütün okuldaki tüm öğretmenlere söylenmesi gerekenleri de orada o kurumdan sorumlu denetmene veririz bu notlarımızı. O, o toplantıda, genel toplantıda bunları dile getirir.”(D3)

“Bununla ilgili öğretmenlerle ilgili teftiştten sonra hepsini bir arada toplayarak.”(D4)

Bir denetmen ise verileri paylaşmak için önce zümre toplantısı, ardından genel toplantı yapıldığını belirtmiştir.

“Yapılır. Şöyle hem zümre olarak eğer branşsa ya da şeyde de fark etmez zümre olarak da yapılır. Bir de genel toplantı yapılır öğretmenlerle. Uygulama budur.”(D5)

Denetmenlerden biri özel bir durum olmadıktan sonra öğretmenle birebir toplantı yapmadığını, zümreyi bir araya getirerek verileri paylaştığını dile getirmiştir.

“Şöyle çok özel bir durum varsa öğretmenle bunu bireysel olarak görüşürüm. Genel durumları da mutlaka her denetim sonrası örneğin 5.sınıflara girmişsem 5.sınıfların öğretmenlerin tamamıyla kısa da olsa bir toplantı ya da fen teknoloji dersine girmişsem o branştakilerle kısa bir toplantı mutlaka olur.”(D1)

Araştırmaya katılan denetmenlerin %60'ı gözlemde elde edilen verileri paylaşmak üzere öğretmenler ile genel toplantıda görüştiklerini ifade etmiştir. Klinik denetimde ön görülen denetmenin öğretmen ile birebir görüşmesi olduğu için bu sürecin klinik denetim modeline oldukça uzak olduğu söylenebilir.

Denetmenlerin, Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Belirlenmesi Konusundaki Görüşleri

Öğretme - öğrenme sürecinde öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönlerinin denetmelere belirlenmesine ilişkin denetmen görüşlerinin oluşturduğu temalar Tablo 4.23'te verilmiştir:

Tablo 4.23 Denetmenlerin, Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğretmenin Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Belirlenmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Belirlerim	D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.23'te gösterildiği gibi il eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre öğretme ve öğrenme sürecinde öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesi hakkındaki tema “belirlerim” şeklinde gruplanmıştır.

İl eğitim denetmenlerinin öğretme-öğrenme sürecindeki öğretmene yönelik güçlü ve zayıf yönlerini belirlemesine yönelik denetmen görüşleri şu şekildedir:

Denetmenlerden tümü öğretmenlerle görüştiklerini ve belirledikleri güçlü veya zayıf yönleri öğretmene açıkladıklarını ifade etmişlerdir.

“Zaten esas toplantının temel esaslarından birinin de bu olduğunu düşünüyorum. Hem öğretmenin olumlu yanlarını hem olumsuz yanlarını birlikte ele alarak paylaşmak son derece yararlı oluyor ama önce olumlu yanlardan başlanmanın

doğru olduğunu düşünüyorum çünkü direkt olarak olumsuz yandan başladığınız zaman verimli, yararlı olamıyorsunuz.”(D1)

“Ben sınıfta öğrencilerin yanında genelde şey yapmam, bu önerileri getirmem. Ama teftiş bitmiştir uygun bir zaman diliminde bunları öğretmene almış olduğum notları olumsuz gördüğüm ya da şöyle yapsaydın daha iyi olurdu diye önerilerimi teftişin sonunda.”(D2)

“Öncelikle yani müfettişler zaten eleştirmekten başka bir şey bilmezler düşüncesine kapılmasını önlemek amacıyla mutlaka önce şeyden başlarım olumlulardan başlarım. Olumlu yanlardan başlarım. Yani şeyleri de geliştirilmesi gereken yanları da söylerken olabilecek en yumuşak ifade ile söylerken bir de ikna olmasını sağlamaya çalışırım yani. Eğer ikna olmazsa bir anlamı yok.”(D3)

“Genel; sen şunu yapmadın sen bunu yapmadın şeklinde değil. Hatalar üzerinde genel olarak hani şunlar durulur. Çözüm önerileri getirilir. Öğretmenlerle beraber karar alınır yani öğretmene onun yanlış olduğunu hissettirmedikten sonra senin söylemenin bir anlamı yok. Yani öğretmen diyecek ki ha bu yok doğrudur çünkü ben oradan gittikten sonra öğretmenle öğrenciyle okulla baş başa kalıyor. Onun vicdanıyla baş başa bırakacağım. Vicdanına dokunabilmişsem başarılıyım yoksa sen onu yaptın yapmadın şeklinde değerlendirmeler çok yanlış.”(D4)

“İyi yanları neyse önce teşekkür ederim hocam gerçekten şu şu şunlar beğendim çok güzeldi felan şunlar da şöyle olsaydı mesela sınıfla çok güzel ders işliyorsunuz, şunu yapıyorsunuz, bunu yapıyorsunuz. Ama mesela şu taraftaki öğrencileri işte keşke biraz daha fazla derse katsaydınız daha da iyi olacaktı felan. Efendime söyleyeyim mesela soruları bazen öğretmen soruları direkt soruyor. Ercan şu soruyu söyle, Figen şu soru. Öyle değil de mesela soruları sınıfa yöneltmesi, bilenlere, parmak kaldıranlardan söyletmesi ondan sonra şimdi diyor ya o bilmiyor ki ona ben ne sorayım. Önce bir bana söylet, ondan sonra soru söylenince onu derse katma yöntemi budur. Yani bunları uygun dilde anlatmaya çalışırız, paylaşıyoruz.”(D5)

Araştırmaya katılan il eğitim denetmenlerinin tümü öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlendiği yönünde olumlu görüş bildirmiştir. Denetmenlerin çoğu önce güçlü yönleri vurgulayarak, güçlendirilmesi gereken yönleri ele aldıklarını dile getirmiştir ve denetmenler bu aşamanın önemli olduğunu düşünmektedir. Denetmenlerin görüşlerine göre, klinik denetim modelinin ön gördüğü şekilde mevcut sistemde bu basamak uygulanmaktadır denebilir.

Denetmenlerin, Öğretmenlerin Güçlü Yönlerinin Ön Plana Çıkarılıp, Zayıf Yönlerinin Güçlendirilmesi için Çalışmalar Yapılması Konusundaki Görüşleri

Öğretme-öğrenme sürecinde öğretmenlerin güçlü yönlerini vurgulayıp, zayıf yönlerini güçlendirmek için çalışmalar yapılması hakkında il eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre temalar Tablo 4.24’te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.24 Denetmenlerin, Öğretmenlerin Güçlü Yönlerinin Ön Plana Çıkarılıp, Zayıf Yönlerinin Güçlendirilmesi için Çalışmalar Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Zayıf yönleri güçlendirmek için öneri getiririm	D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.24'te gözlemlendiği gibi il eğitim denetmenlerinin görüşlerine öğretmenlerin güçlü yönlerini vurgulayıp, zayıf yönlerini güçlendirmek için çalışmalar yapılması ile ilgili tema “zayıf yönleri güçlendirmek için öneri getiririm” şeklinde gruplandırılmıştır.

Öğretmenlerin sahip olduğu güçlü yönlerinin vurgulanıp, zayıf yönlerinin güçlendirilmesi için denetmenle çalışma yapılması ile ilgili il eğitim denetmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Denetmenlerin tümü bu boyutta öğretmenlerle böyle bir etkileşim yaşadıklarını ancak belirlenen zayıf yönlerle ilgili daha çok sadece öneri getirdiklerini belirtmişlerdir.

“Yani bununla ilgili eğer fiziki yönden, eğitim yönünden çevre ilişkileri yani aile diğer eğitimin diğer değişkenleri yönünden ele alacak olursak mutlaka bu konuda gerekenler neyse onları söylüyorum öğretmenlere.(D1)

“...Tabi ki yani amacımız geliştirmek onun için de bunlara mutlaka yer veririz.”(D2)

“Müfettiş isteğiyle değil yani kendisi ona inanması gerekir. Yani hakikaten yani hiç düşünmemiştim. Ben böyle düşünmemiştim dedirtmeyi özellikle hedeflerim yani. Onu özellikle yaparım. Yani gerçekten bir de eleştirmiş olmak için değil. Yani gerçekten onun işine yarayacaksa yani, farklı bir şey söylüyorsam yani bir şey söylemiş olmak için de söylememek gerekir diye düşünüyorum yani. Bir de şöyle yani. Eğer söylenmesi gerekenleri söyleyememişsem bazen de söyleyemeyebiliyorum. Niye söyleyemiyorum eğer öğretmen çok almak istemiyorsa o zaman denetleyen de nasıl diyeyim söylemekte çok da fazla istekli davranmayabiliyor. Yani değerlendirme yaparken bazı şeyleri eksik bırakabiliyor. Şeye bağlı, o andaki öğretmenle kurulan iletişime bağlı. Yani öğretmenin istemesine bağlı. Eğer ona bağlı olarak söyleyememişsem o zaman şey yöntemini kullanıyorum. Föy kullanıyoruz. Söylemek istediklerini eğer öğretmenleri diğer öğretmenleri de ilgilendiriyorsa veya hakikaten bir katkı sağlayacaksa o zaman öğretmene söyleyemediklerimi o föye yazıyorum. Onun normalde şeye teftiş tebliğine yani o kurumda iyi yanlar ve geliştirilmesi gereken yanlar yanına yazılıyor. Oraya yazmak suretiyle söyleme yolunu tercih ediyorum. Aslında tabi yani birincisi çok daha sağlıklı ama bazen onu yapamayabiliyorum ama niye yapamadığımı da mutlaka kendime eğer eksik bırakmışsam, yapmamışsam niye yapmadığımı da kendime soruyorum yani.”(D3)

“Zayıf yönleri ne şekilde başarılı olabilir şeklinde örneklerle bunu veririz. Örneğin ben İngilizce derslerinin denetimini yapıyorum. Bu konuda da baya dönütler aldım. Yani yavaş gibi gözüküyor ama ciddi anlamda önerilerim kabul gördüğü için bu konuda çalışma yapan, başarılı olan, kendi gözlerimle gözlemlediğim öğretmenlerim, okullar var. Ama ben uzun vadeli hepsinde görmüyorsunuz. Tek tek görüyorsunuz demek ki maya atmışsınız. Tutmuş bu gittikçe eğer kontrol edersem yine aynı bölgede kalırsan ve aynı şekilde devam edersem bu tutacak diye bakıyorum.”(D4)

“Zayıf yönlerini ben mesela biz şöyle yaparız işte o tespit ettiğimiz durum olmaması gereken bir durum ise olması gereken durumu anlatırız. Onun ötesinde okuldan ayrılır geliriz. Bir daha oraya gitmeyiz belki bir yıl daha gitmeyiz. İki yılda birdir

denetim, rehberliğe gidilir. O zayıf yönleri güçlendirme yönünde bir çalışma nerede bir araya geleceğiz de yapacağız. Böyle bir şey yok, mümkün değil.”(D5)

Tüm denetmenler öğretmenlerin sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri belirledikten sonra zayıf yönlerin güçlendirilmesi için öneri niteliğinde paylaşımlarda bulduklarını ifade etmiştir. Denetmenlerden biri bu paylaşımların etkili olabilmesi için öğretmenin de denetim sürecine, denetmenin söylediklerine inanması, bu konuda istekli olması ve bilgiyi yapılandırması gerektiğini vurgulamıştır. Klinik denetim modelinin denetmenden beklediği güçlü yönlerin ön plana çıkarılıp, öğretmenin zayıf olduğu alanla ilgili çalışmalar yapılmasıdır. Ancak mevcut sistemin, denetmen görüşlerine göre büyük oranda klinik denetim modelinin beklentisine uzak olduğu sonucu çıkarılabilir.

D) Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme

Denetmenlerin, Denetimsel Uygulamanın Değerlendirilmesi ve Öğretmenin Değerlendirmede Görüşlerine Yer Verilmesi Konusundaki Görüşleri

Denetim sürecin son aşamasında il eğitim denetmeninin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmesi ve öğretmenin görüşüne yer vermesi ile ilgili il eğitim denetmenlerinin görüşlerinin oluşturduğu temalar Tablo 4.25’te şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.25 Denetmenlerin, Denetimsel Uygulamanın Değerlendirilmesi ve Öğretmenin Değerlendirmede Görüşlerine Yer Verilmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Öğretmenin denetimden genel beklentileri ile ilgili dönüt alırım	D1,D2	2	40
2	Öğretmeden değil, öğrencilerden dönüt alırım	D3	1	20
3	Öğretmen ile kurulan iletişime göre değişir	D4	1	20
4	Hayır değerlendirme yapılmıyor	D5	1	20

Tablo 4.25’te belirtildiği üzere il eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre denetimsel uygulamanın değerlendirilmesi ve öğretmenin görüşüne yer verilmesi hakkındaki temalar “öğretmenin denetimden genel beklentileri ile ilgili dönüt alırım, öğretmenden değil, öğrencilerden dönüt alırım, öğretmen ile kurulan iletişime bağlıdır, hayır değerlendirme yapılmıyor” şeklinde ortaya çıkmıştır.

İl eğitim denetmenlerine göre denetim sürecinin sonunda denetmeninin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmesi ve öğretmenin görüşüne yer vermesi ile ilgili görüşler aşağıdaki gibidir:

Denetmenlerden ikisi öğretmen ile denetim sonunda görüştiklerini ifade etmiştir. Denetmenler hem daha önceki denetimde yaşadıklarından kaynaklı denetim ile beklentilerinin neler olduğunu, hem de denetim sürecinde yaşadığı değişiklikleri paylaşmak adına öğretmene

sorular sorduklarını dile getirmiştir.

“Şimdi şöyle öğretmenlik yaptığım dönemlerde özellikle birinci dönem sonlarında ve ikinci dönem sonunda öğrencilere isim yazmamak şartıyla dersimle ilgili görüşlerini mutlaka yazmalarını isterdim, isimlerini yazmamak şartıyla. Fen dersini işte ne kadar seviyorlar, başarı durumları, başarısızlık durumları, benim onlara öğretmenlikte kullandığım teknikler, ne derece öğrenebiliyorlar, ne derece öğrenemiyorlar, benim hatalarım genellikle hani öğrencilerime şunu derdim, ben kendi doğrularımı, iyi yanlarımı biliyorum. Siz benim size olumsuz gelebilecek kötü yanlarım varsa onları yazın mutlaka dedim o şekilde yönlendirirdim. Şimdi bununla ilgili benzer çalışmayı öğretmenler için kendimi katarak değil de onların denetimden ne bekledikleri, daha önceki denetimden ne gibi değişiklikler yaşandığını, çünkü her sene aynı öğretmene biz girmediğimiz olabiliyor. O denetimden ne yarar sağladıklarını, nelerini değiştirdiklerini bunlarla ilgili sorularım oluyor tabi.”(D1)

“Mutlaka denetim sonunda öğretmenin beklentileri nedir diye ben sorarım. Yani bunu şahsen ben sorarım. Bir beklentiniz var mı? Söylemek istediğiniz bir şey var mı diye olumlu şekilde yapıcı olması amaçlanarak orada bunu yapıyorum yani.”(D2)

Bir denetmen kendi denetimsel uygulamasını, yöntemlerini, sürecini değerlendirmek için öğretmen ile paylaşımları yapmadığını, bu konuda eksiği olduğunu ancak denetim ile ilgili öğrencilerden dönüt aldığını belirtmiştir.

“Yani şöyle yani her zaman olmasa bile zaman zaman şunu yapıyorum. Yani çocuklarla önce çocuklarla bunu yapıyorum. Çocuklar ben size misafir oldum ben yani sizin size misafir konuk olmaktan da son derece çok keyif aldım sizinle sohbet ettim işte onların böyle ilgi alanlarını falan sorup. İşte okulu sevip sevmediklerini soruyorum ki şeyi mutlu bireyler var mı yani çocuklar mutlu mu o okulda, ne kadar severek geliyorlar? Bunu anlamaya çalışırken işte çocuklara şunu söylüyorum. Tekrar gelmemi ister misiniz derken aslında burada biraz kendime yönelik bir değerlendirme bu. Acaba çocuklar bu değerlendirmeden bu beraberlikten hoşnutlar mı? Tabi o arada öğretmene çok fazla siz değerlendirmeyi nasıl buldunuz şeklindeki soruyu çok fazla sormuyorum. Burada eksik kalıyoruz yani. Orada bir eksiğimiz var.”(D3)

Denetmenlerden biri öğretmen ile kurulan iletişime bağlı olarak kendi denetimsel uygulaması hakkında dönüşleri zaten öğretmenin ilettiği yönünde görüş bildirmiştir.

“Genelde denetim sonucunda iletişimimizin öğretmenlerle iyiye, sizi hissediyorlarsa, sizin yani benim hakkımda olumlu ve olumsuz görüşlerini yüzüme karşı söylüyorlar.”(D4)

Bir diğer denetmen ise denetim sonunda böyle bir paylaşımın yaşanmadığını, hatta denetmen okuldan ayrıldıktan sonra öğretmenler arasında informal konuşmaların geçtiği yönünde düşüncelerini dile getirmiştir.

“Hiç bizimle ilgili bir şey söylendiğini ben şimdiye kadar hatırlamadım. Ha söylenirse o arkadan söylenir. Mesela şöyle mesela arkadaşımız gidiyor denetliyor. Onun şeylerden size anlatayım. Diyelim ki sınıf durumu iyi değil. Hah durumu iyi

değil efendime söyleyeyim o da tabi konuşuyor falan ondan sonra çok da takmıyor öğretmenler iyi ya da kötü. Aman denetim bitti ya da kurtardık diyor. Ondan sonra notlar gelince bunlar birbirleriyle o notları kıyaslıyorlar. İşte o notu çok önemsiyorlar. Mesela bir arkadaşımızı hakkında efendim ya notu düşük gelince ya şey yapmış çok zor soru sordu, çocuklara bağırды, kitapları attı. Yani olmayacak şeyleri olmuş gibi anlatılıyor. Böyle şeyler de var yani.”(D5)

İl eğitim denetmenlerinin %40'ı kendi denetimsel yöntemini hakkında değil ancak öğretmenin denetimden genel beklentileri hakkında öğretmen ile paylaşımlarda bulunduğunu belirtmiştir. Bir denetmen öğretmen ile kurulan iletişim olumluysa bu paylaşımı gerçekleştirirken, bir diğer denetmen bu konuda eksiği olduğunu dile getirmiştir. Başka bir denetmen ise denetim süreci ile ilgili öğretmen değerlendirmelerinin denetmen okuldan ayrıldıktan sonra yapıldığını ifade etmiştir. Denetmenlerin bu konuda farklı düşündükleri dikkat çekmektedir. Klinik denetimde, denetmen kendi yöntemini değerlendirir ve öğretmenin bu konuda görüşlerine yer verir, ancak mevcut sistemde uygulanan denetimin bu bakış açısıyla büyük oranda örtüşmediği söylenebilir.

Denetmenlerin, Denetim Sürecinde Karşılaşılan Eksikliklerin Öğretmenle Birlikte Tespit Edilmesi ve Bunların Giderilmesine Yönelik Yeniden Bir Planlama Yapılması Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre denetim sürecinde karşılaşılan eksikliklerin öğretmenle birlikte tespit edilmesi ve bunlarına giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin tema Tablo 4.26'da gösterilmiştir:

Tablo 4.26 Denetmenlerin, Denetim Sürecinde Karşılaşılan Eksikliklerin Öğretmenle Birlikte Tespit Edilmesi ve Bunların Giderilmesine Yönelik Yeniden Bir Planlama Yapılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	Hayır	D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.26'da görüldüğü üzere il eğitim denetmenlerinin denetim sürecinde gördüğü aksaklıkları öğretmenle birlikte belirlemesi ve bunların giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin il eğitim denetmenlerinin görüşlerinin oluşturduğu tema “hayır” şeklinde gruplandırılmıştır.

İl eğitim denetmenlerine göre denetim sürecinde gördüğü aksaklıkları öğretmenle birlikte belirlemesi ve bunların giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Denetmenlerin tümü denetim sürecinden karşılaşılan aksaklıkların belirlenmesi ve giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin olumsuz görüş bildirmiştir.

“Şimdi bazı durumlar, eksiklikler bazen her sene devam edebiliyor. Yani onu eksiklik olarak söylediğinizde sürece dayalı eksikliklerin giderilmesi vardır, bir de anında giderilmesi gereken eksiklikler vardır. İşte anında giderilmesi gereken eksikliklerde genelde öğretmenler bunu yapıyorlar. Ama sürece dayalı eksiklikler olduğu konusunda o kadar duyarlı olduklarını ben düşünmüyorum. Yani ya bir yerde vazgeçiyorlar, örnek vereyim ürün dosyalarının tutulmasıyla ilgili. Yani bu her sene söylenir öğretmene eksik olarak, eksik olduğu. Ve her yılda bu karşımıza eksiklik olarak çıkar. Ya öğretmen bunun yararına inanmıyor. Yararına inanması da lazım, ya da biz onu, ya da biz inanmıyoruz. Belki de o da mümkün, o da olabilir. Yani programda bizden ne isteniyorsa onu aktarmakla görevliyiz. Ha programda bazen bizim de ters düştüğümüz yanlar olabilir. Ters düştüğümüz yanları da program istiyor diyerek onu istememiz gerekir mi? Önce bizim ikna olmamız gerekiyor mu? Yani ben bu konuda da böyle düşünüyorum.”(D1)

“Zaten bunları tebliğlerimize yazıyoruz. Bir değerlendirme öğretmenle yine yaparız. Yani bu tabi biraz şeyse fazlaysa bu olumsuz şeyler fazlaysa teftiş anında edindiğimiz izlenim sonucunda bunları mutlaka şey yapıyoruz. Öğretmenle değerlendiririz. Yeniden bir planlama yerine tebliğe yazarız bunları. Yeniden bunu görüşme yapma belki, sonra olabilir bu da yine grup başkanımızın falan düzenleyeceği programa bağlıdır.”(D2)

“Yeniden bir planlama yapma şansımız yok o yıl için. Hatta iki yıl için çünkü iki yılda bir zaten denetim. Eğer o eksikleri yazmış yazıp gitmişsek ancak bir sonraki yıl rehberlik için gelindiğinde veya iki yıl sonra denetim için gelindiğinde ilk başlangıç noktası daha önce yazdığımız denetim tebliğleri olur. Önce oradan başlarız. Zayıf yanlar ya da geliştirilmesi gereken yanlar nelermiş bunlar giderilmiş mi oradan başlıyoruz yani. Hemen akabinde böyle bir değerlendirme yapma şansımız yok yani. Epey gecikmeli yapılıyor.”(D3)

“Her zaman öğretmenle beraber yapmıyoruz zaman zaman. Ama şöyle genel sorunları bildiğimiz için yani öğretmenin bir konudaki, bir dersteki ya da fiziki olarak sorunları bildiğimiz için zaten bununla ilgili raporlarımız var. Yani ayrı ayrı falanca filanca kişiyle konuşmaya gerek yok. Seni tanısam, seninle beraber çalışsak seni biliyorum. Yani ekstradan çok fazla konuşmanın bir anlamı yok. Ama gönül ister ki tabi ki her şeyi ayrıntılı olarak öğretmenden yazılı almak ya da benimkilerin ona yazılı gitmesi, ondan sonra onların hepsinin analiz edilip değerlendirilmesi, bilimsel olarak yapılması gerekiyor bunlar.”(D4)

“Hayır, öğretmenle denetim sonunda görüşmenin dışında bir şey kastediyorsunuz, onun dışında yok yapmıyoruz.”(D5)

Tüm denetmenler süreçte gördükleri aksaklıkları gidermek için öğretmen ile yeniden bir planlama yapmadıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin çoğu tespit ettikleri eksiklikleri tebliğlerine yazdıklarını, raporladıklarını ancak eksiğin giderilmesine yönelik öğretmen ile plan yapılmadıklarını belirtmiştir. Klinik denetim modelinde, denetimin tüm süreçleri öğretmen ile birlikte değerlendirdikten sonra tespit edilen aksaklıkların giderilmesine yönelik yeniden bir planlamanın yapılması, bir sonraki denetimde yapılan bu planlamada aynı denetmenle hedeflere ne kadar ulaşıldığının ele alınması ön görülen süreçtir. Ancak denetmen görüşlerinde görüldüğü gibi mevcut sistemde bu basamak uygulanmamaktadır.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.5.1. Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Mevcut sınıf içi denetim süreci, klinik denetimin modeline uygunluğuna ilişkin şu dört aşama dikkate alınarak öğretmen ve denetmen görüşleri karşılaştırılmıştır:

- A) Gözlem Öncesi Görüşme,
- B) Gözlem,
- C) Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme,
- D) Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme.

A) Gözlem Önce Görüşme Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Mevcut sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modelinin ilk adımı olan gözlem öncesi görüşme aşamasına uygunluğu açısından karşılaştırılmasına ilişkin temalar Tablo 4.27’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.27 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin İlk Adımı Olan Gözlem Öncesi Görüşme Aşamasına Uygunluğu Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Öğretmen Görüşleri			Denetmen Görüşleri		
Temalar	Sıklık	%	Temalar	Sıklık	%
Gözlem Öncesi Görüşme					
Hiçbir denetmen görüşme yapmaz R.Ö1,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö6, R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö3, Ö.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö8,Ö.Ö9	15	75	Öğretmen ile görüşme yapmam D3	1	20
Denetmenlerden bazıları görüşme yapar R.Ö2	1	5	Bazen sınıf denetiminden önce öğretmenle görüşme yaparım D4,D5	2	40
Denetmenlerin çoğu görüşme yapar Ö.Ö10	1	5	Çoğu zaman öğretmen ile görüşme yaparım D1	1	20
			Zaman olursa öğretmen ile görüşme yaparım. Bilgileri okul idaresinden ve çevreden toplarım. D2	1	20
Denetmen ile sadece tanışma gerçekleşmektedir R.Ö1, R.Ö2, R.Ö7,R.Ö9, Ö.Ö7,Ö.Ö10	6	30			
Tüm denetmenler görüşme yapar Ö.Ö7	1	5			
Denetmenler, denetim	14	70	Öğretmene denetimin	1	20

öncesinde yapacakları denetimin amaçlarını açıklamaz R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö5,R.Ö6, R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö3 ,Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö8,Ö.Ö9			amaçlarını açıklamam D3		
Denetimin amaçlarını öğretmenler zaten bilmektedir R.Ö7,R.Ö9, Ö.Ö4	3	15	Öğretmenler denetimin amaçlarını zaten bilmektedir D1,D2,D5	3	60
Denetmenler, yapacakları denetimin amaçlarını açıklar Ö.Ö7, Ö.Ö10	2	10	Öğretmene denetimin amaçlarını açıklarım D4	1	20
Denetmenler denetim öncesi öğretmenle birlikte denetim planı hazırlamaz R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5, R.Ö6,R.Ö8,R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2 ,Ö.Ö3,Ö.Ö4,Ö.Ö5,Ö.Ö6,Ö.Ö8, Ö.Ö9	16	80	Öğretmen ile birlikte denetim planı hazırlamam D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.27’de görüldüğü üzere mevcut sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modelinin ilk adımı olan gözlem öncesi görüşme aşamasına uygunluğu açısından karşılaştırılmasına ilişkin temalar incelendiğinde, öğretmenler ve denetmenler sınıf içi denetimden önce birlikte denetim planı hazırlamadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, denetimden önce kendileriyle görüşme yapılmadığını ve denetimin amaçlarının denetmenlerce açıklanmadığını ifade ederken il eğitim denetmenleri ise öğretmenlerin denetimin amaçlarını zaten bildiklerini düşünmektedir. Denetmenlerin bir kısmı öğretmenlerle sınıf içi denetimden önce görüşme yaptıklarını dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler ve il eğitim denetmenlerinin görüşleri incelendiğinde mevcut denetim uygulamalarında, gözlem öncesi görüşme aşamasının yeterince gerçekleşmediği yorumuna ulaşılabilir. Klinik denetim modeline göre, gözlem öncesi görüşme aşamasında öğretmen ile il eğitim denetmeninin tanışma sürecinin gerçekleşmesi, denetimin gelişim süreci olarak görülmesi, öğretmenin ihtiyaç duyduğu noktaları denetmene iletebilmesi, denetmen ile öğretmenin gözlem süreci ile ilgili planlamalar yapması ve arada güven duygusunun oluşması denetim sürecinin etkili geçmesi için ön koşulken mevcut sistemde bu aşamanın yeterince gerçekleşmediği söylenebilir.

B) Gözlem Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Mevcut sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modelinin ikinci adımı olan gözlem süreci açısından karşılaştırılmasına ilişkin temalar Tablo 4.28’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.28 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin İkinci Adımı Olan Gözlem Sürecine Uygunluğu Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Öğretmen Görüşleri			Denetmen Görüşleri		
Temalar	Sıklık	%	Temalar	Sıklık	%
Gözlem Süreci					
Objektif olmadıklarını düşünüyorum R.Ö1,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö6, R.Ö7,R.Ö8,R.Ö10, Ö.Ö1, Ö.Ö2, Ö.Ö5, Ö.Ö7, Ö.Ö8, Ö.Ö9	14	70	Objektif saptamalar yaparım, gözlem kayıtlarımı form ya da defter ile tutarım D1,D2,D3,D4,D5	5	100
Denetmenler sonradan derse girer R.Ö1,R.Ö5,R.Ö6,R.Ö7,R.Ö8, R.Ö9, R.Ö10, Ö.Ö1, Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö9	11	55	Öğretmenlerden sonra sınıfa girerim D5	1	20
Bazı denetmenler öğretmenle birlikte sınıfa girer R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4, Ö.Ö5, Ö.Ö6,Ö.Ö8,Ö.Ö10	7	35	Genelde öğretmen ile birlikte sınıfa girerim D1,D2,D3,D4	4	80
Gözlem esnasında arka sıraya oturur R.Ö1,R.Ö2,R.Ö4,R.Ö8, Ö.Ö1, Ö.Ö4, Ö.Ö5, Ö.Ö6, Ö.Ö7, Ö.Ö10	10	50	Arka sırada otururum D1,D4	2	40
Farklı şekillerde davranır R.Ö3,R.Ö5,R.Ö9,R.Ö10, Ö.Ö3, Ö.Ö8, Ö.Ö9	7	35	Sınıfın durumuna göre gözlem esnasında oturduğum yer değişir D2,D3,D5	3	60
Ders verme yöntemlerine dikkat ederler R.Ö1,R.Ö5,R.Ö8,R.Ö9,R.Ö10, Ö.Ö2,Ö.Ö3,Ö.Ö7,Ö.Ö8, Ö.Ö9,Ö.Ö10	11	55	Ders verme yöntemlerine dikkat ederim D1,D2,D3,D4	4	80
Sözel olan ve olmayan iletişim becerilerine dikkat ederler R.Ö2,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö7,R.Ö8, Ö.Ö2, Ö.Ö8, Ö.Ö9, Ö.Ö10	9	45	Sözel olan ve olmayan iletişim becerilerine dikkat ederim D2,D3,D4,D5	4	80
Denetmenler sınıf panosuna dikkat eder R.Ö2,R.Ö9,R.Ö10, Ö.Ö3, Ö.Ö8, Ö.Ö9, Ö.Ö10	7	35	Gözlem esnasında fiziksel çevreye dikkat ederim D1,D2,D3	3	60

Tablo 4.28 incelendiğinde öğretmenler ile il eğitim denetmenlerinin görüşlerinin farklılık gösterdiği gözlenmektedir. Öğretmenler gözlem esnasında denetmenlerin objektif değerlendirmeler yapmadıklarını düşünürken, denetmenler ise objektif saptamalar yaptıklarını düşünmektedir. Denetmenler gözlemi gerçekleştirmek için sınıfa öğretmen ile birlikte girdiklerini ifade ederken, öğretmenler denetmenlerin sonradan derse girdiğini belirtmiştir. Öğretmenler, denetmenlerin gözlem esnasında arka sıraya oturduğunu ve öğrencilerin ve kendilerinin konsantrasyonu için denetmenlerin doğru bir davranış sergilediklerini ifade

ederken, il eğitim denetmenleri gözlem esnasında oturdukları yerin sınıfın durumuna göre değiştiğini dile getirmiştir. Denetmen ve öğretmen görüşlerine göre gözlem esnasında dikkat edilen unsurlar arasında en çok ders verme yöntemleri, iletişim becerileri ve fiziksel çevre sıralanmıştır.

Mevcut sınıf içi uygulamaları gözlem aşamasının unsurlarına, öğretmen ve denetmen görüşlerine göre değerlendirildiğinde öğretmenler açısından gözlem süreci klinik denetim modelinin niteliklerini uzak kalmaktadır şeklinde yorumlanabilir çünkü klinik denetim modeline göre olması gereken süreç il eğitim denetmeninin sınıfa öğretmen ile birlikte girmesi, öğrencilere kendini tanıtmayı, sınıfın arka tarafına gözlenecek kişi konumuna düşmemek için oturması, gözlem öncesi görüşme sürecinde öğretmen ile belirledikleri gözlem kriterleri ve tekniklerine göre gözlemine gerçekleştirmesi adımlarını içermektedir. İl eğitim denetmenlerinin görüşleri ise öğretmenlerin görüşlerine göre klinik denetim modeline daha yakın uygulamalar yapıldığı yönünde yorumlanabilir.

C) Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Mevcut sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modelinin üçüncü adımı olan analiz ve gözlem sonrası görüşme açısından karşılaştırılmasına ilişkin temalar Tablo 4.29'da şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.29 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin Üçüncü Adımı Olan Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Öğretmen Görüşleri			Denetmen Görüşleri		
Temalar	Sıklık	%	Temalar	Sıklık	%
Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme					
Gözlem sürecinde elde ettiği veriler paylaşır R.Ö1,R.Ö4,R.Ö6,R.Ö8,R.Ö9, Ö.Ö2, Ö.Ö3,Ö.Ö4, Ö.Ö7, Ö.Ö10	10	50	Gözlemlerde elde edilen veriler öğretmen ile paylaşılır D1,D2,D3,D4,D5	5	100
Verileri paylaşmaz R.Ö2,R.Ö3,R.Ö5,R.Ö7,R.Ö10, Ö.Ö1, Ö.Ö5, Ö.Ö6, Ö.Ö8, Ö.Ö9	10	50			
Verileri genel toplantıda paylaşılır R.Ö2,R.Ö3,R.Ö4,R.Ö5,R.Ö8, R.Ö10	6	30	Verilerin paylaşılması için genel toplantı yapılır D2,D3,D4	3	60
Veriler zümre toplantısında paylaşılır Ö.Ö4, Ö.Ö6, Ö.Ö7, Ö.Ö8,	5	25	Genelde zümre toplantısı yaparım D1	1	20

Ö.Ö9					
Denetmenler güçlü ve zayıf yönleri belirler R.Ö2,R.Ö4,R.Ö6,R.Ö8,R.Ö8, R.Ö10	6	30	Öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönleri belirlenir D1,D2,D3,D4,D5	5	100
Denetmenler güçlü ve zayıf yönleri belirlemez R.Ö3,R.Ö5, Ö.Ö1, Ö.Ö2, Ö.Ö7	5	25			
Denetmenler gözlemledikleri zayıf yönleri güçlendirmek için sadece öneri getirir R.Ö4,R.Ö7,R.Ö8,R.Ö9,R.Ö10, Ö.Ö4, Ö.Ö6, Ö.Ö8	8	40	Zayıf yönleri güçlendirmek için sadece öneri getirilir	5	100
Denetmenler güçlü yönleri vurgulayıp, zayıf yönleri güçlendirmek için çalışma yapmaz Ö.Ö1, Ö.Ö2, Ö.Ö5, Ö.Ö9, Ö.Ö10	5	30			

Tablo 4.29’da görüldüğü gibi analiz ve gözlem sonrası görüşme aşaması denetmenlerin ve öğretmenlerin görüşlerine göre benzerlikler ve farklılıklar mevcuttur. Gözlemde elde edilen verilerin paylaşılması konusunda öğretmenlerin bir kısmı paylaşıldığı yönünde görüş bildirirken, bir kısmı paylaşılmadığını ifade etmiştir. İl eğitim denetmenleri ise gözlemde elde ettikleri verileri öğretmenler ile paylaştıklarını belirtmiştir. Elde edilen verilerin genel toplantı ile paylaşıldığı hem öğretmenler, hem de denetmenlerce ifade edilen bir bulgudur. Öğretmenlerin bir kısmı ise bu verilen zümre toplantısı ile paylaşıldığını belirtmiştir. Öğretmen ve denetmenler, öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlendiğini ve zayıf yönlerin güçlendirilmesi için sadece öneri getirildiği yönünde görüş bildirmiştir.

Elde edilen bulgulara göre mevcut durumdaki denetim uygulamalarının klinik denetim modelinin analiz ve gözlem sonrası görüşmeye ait özellikleri taşımadığı yorumuna ulaşılabilir. Model gereği bu aşamada denetmenlerin gözlemde elde ettiği verileri öğretmen ile paylaşması, öğretmenin verileri çözümlemesine olanak vermesi, öğretmen ile bu verileri birebir görüşme yaparak paylaşması, öğretmenin güçlü yönlerini vurgulayıp, zayıf yönleri için çalışma yapması gerekmektedir. Ancak öğretmen ve denetmen görüşleri bu gerekliliklerin çoğunun karşılanmadığını göstermektedir.

D) Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Mevcut sınıf içi denetim etkinliklerinin klinik denetim modelinin dördüncü adımı olan görüşme sonrası analiz ve değerlendirme açısından karşılaştırılmasına ilişkin temalar Tablo 4.30’da şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.30 Mevcut Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modelinin Dördüncü Adımı Olan Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme Açısından Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Öğretmen Görüşleri			Denetmen Görüşleri		
Temalar	Sıklık	%	Temalar	Sıklık	%
Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme					
Denetmen kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmez R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö5,R.Ö6, R.Ö7,R.Ö8,R.Ö10, Ö.Ö1, Ö.Ö2, Ö.Ö3, Ö.Ö4, Ö.Ö5, Ö.Ö7, Ö.Ö8, Ö.Ö9, Ö.Ö10	17	85	Hayır değerlendirme yapılmıyor D5	1	20
Denetim ile ilgili genel değerlendirme yapılır R.Ö9	1	20	Öğretmenin denetimden genel beklentileri ile ilgili dönütler alırım D1,D2	2	40
Değerlendirir ama öğretmen görüşlerine yer vermez R.Ö4	1	5	Öğretmeden değil, öğrencilerden dönüt alırım D3	1	20
			Öğretmen ile kurulan iletişime göre değişir D4	1	20
Yeniden planlama yapılmaz R.Ö1, R.Ö2, R.Ö3, R.Ö4, R.Ö5, R.Ö6, R.Ö7,R.Ö8, R.Ö9,R.Ö10, Ö.Ö1, Ö.Ö2, Ö.Ö3, Ö.Ö4, Ö.Ö5, Ö.Ö6, Ö.Ö9	17	85	Yeniden bir planlama yapılmaz D1,D2,D3,D4,D5	5	100

Tablo 4.30 incelendiğinde görüşme sonrası analiz ve değerlendirme sürecinin, mevcut denetim sisteminde çok büyük oranda uygulanmadığı bulgusuna ulaşılabılır. Öğretmenler ve denetmenlerin çoğu klinik denetim modelinin gerektirdiği gibi sınıf içi denetimi gerçekleştirirken kullanılan yöntemlerin, denetim sürecinin değerlendirilmediği ve süreçte tespit edilen aksaklıkların giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmadığı yönünde ortak görüş bildirmiştir. Hem öğretmen hem de denetmen görüşleri bu aşamanın mevcut sistemde uygulanan denetim sürecinin klinik denetim modeline oldukça uzak olduğunu göstergesi kabul edilebilir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.6.1. İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşleri

İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Klinik Denetim Modelinin Türkiye’de Uygulanabilmesi için Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre, klinik denetim sürecinin Türkiye’de uygulanabilmesi için nelerin yapılması gerektiğine ilişkin temalar Tablo 4.31’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.31 İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin, Klinik Denetim Modelinin Türkiye’de Uygulanabilmesi için Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Öğretmenler	f	%
1	İnceleme-soruşturma, rehberlik ve denetim görevlerinin ayrılması gerekmektedir	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö3,R.Ö6, R.Ö10,Ö.Ö9,Ö.Ö10	7	35
2	Denetmenlerin ve öğretmenlerin daha donanımlı olmaları gerekmektedir	R.Ö9,Ö.Ö4,Ö.Ö6,Ö.Ö7, Ö.Ö8,Ö.Ö9,Ö.Ö10	7	35
3	Denetmenlerin eğitim yönetimi ve denetimi alanında lisansüstü eğitim almaları gerekmektedir	R.Ö1,R.Ö2,R.Ö10,Ö.Ö9, Ö.Ö10	5	25
4	Denetime ayrılan sürenin daha uzun olması gerekmektedir	R.Ö2,R.Ö6,R.Ö10,Ö.Ö4, Ö.Ö10	5	25
5	Denetmenlerin ve öğretmenlerin klinik denetim modeli ile ilgili bilgilendirilmesi gerekmektedir	R.Ö2,R.Ö7,R.Ö8,R.Ö10	4	20
6	Denetmen sayısının artırılması gerekmektedir	R.Ö2,R.Ö3,R.Ö10,Ö.Ö8	4	20
7	Denetime olan bakış açısının değişmesi gerekmektedir	R.Ö10,Ö.Ö1,Ö.Ö2,Ö.Ö6	4	20
8	Okul müdürü, başöğretmen ve il eğitim denetmeninden oluşan bir denetim mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir	R.Ö1,R.Ö3	2	10
9	Köklü bir değişim yapılması gerekmektedir	R.Ö1,R.6	2	10
10	Denetmenin öğretmen ile empati kurması gerekmektedir	R.Ö5,R.Ö6	2	10
11	Denetmenlerin statü algısının değişmesi gerekmektedir	R.Ö4	1	5
12	Klinik denetimi aşamalarının yalınlaştırılması gerekmektedir	Ö.Ö5	1	5
13	Denetmenlerin eğitim odaklı davranmaları gerekmektedir	Ö.Ö6	1	5
14	Denetimin daha çok formatör öğretmen ve okul müdürü eliyle yapılması gerekmektedir	Ö.Ö8	1	5
15	İnteraktif ortamda öğretmenin kendisini değerlendirmesi gerekmektedir	Ö.Ö8	1	5
16	Denetmenlerin de denetlenmesi gerekmektedir	Ö.Ö10	1	5

Tablo 4.31’de görüldüğü üzere klinik denetim sürecinin Türkiye’de uygulanabilmesi için nelerin yapılması gerektiğine ilişkin ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri gruplandırıldığında; “inceleme-soruşturma, rehberlik ve denetim görevlerinin ayrılması gerekmektedir, denetmenlerin ve öğretmenlerin daha donanımlı olması gerekmektedir, denetmenlerin eğitim yönetimi ve denetimi alanında lisansüstü eğitim almaları gerekmektedir, denetime ayrılan sürenin daha uzun olması gerekmektedir, denetmenlerin ve öğretmenlerin klinik denetim modeli ile ilgili bilgilendirilmesi gerekmektedir, denetmen sayısının artırılması

gerekmektedir, denetime olan bakış açısının değişmesi gerekmektedir, okul müdürü, başöğretmen ve il eğitim denetmenlerinden oluşan bir denetim mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir, köklü bir değişim yapılması gerekmektedir, denetmenin öğretmen ile empati yapması gerekmektedir, denetmenlerin statü algısının değişmesi gerekmektedir, klinik denetim aşamalarını yalınlaştırılması gerekmektedir, denetmenlerin eğitim odaklı davranmaları gerekmektedir, denetimin daha çok formatör öğretmen ve okul müdürü eliyle yapılması gerekmektedir, interaktif ortamda öğretmenin kendisini değerlendirmesi gerekmektedir ve denetmenlerin de denetlenmesi gerekmektedir” temaları elde edilmiştir.

Klinik denetim sürecinin Türkiye’de uygulanabilmesi için nelerin yapılmasına ilişkin ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerinden yedisi Türkiye’de klinik denetimin uygulanması için inceleme-soruşturma, rehberlik ve denetim görevlerinin ayrılması gerektiğini düşünmektedir. Bunun nedenlerinden birincisi özellikle soruşturma için gelen denetmenin daha sonra soruşturma yaptığı öğretmeni denetlemeye gelmesinin güven zedeleyici bir unsur olarak görülmesidir. İkincisi denetmenlerin iş yüklerini arttırdığı içindir. Bir öğretmen ise soruşturma yapmanın yasalı uygulamak gibi daha tanımlanmış bir görev içeriği olmasına rağmen denetim yapmanın farklı beceriler gerektiğine vurgu yapmıştır.

“Ve bir ikincisi de inceleme soruşturmanın kesinlikle ayrılması gerektiğini düşünüyorum. Aynı denetmen hem inceleme soruşturma hem de denetim ve rehberlik yapmamalı. Güven unsurunu zedeleyici bir unsur zaten inceleme soruşturma. Bakıyorsunuz bir yıl önce size soruşturmaya gelmiş ve bir yıl sonra aynı müfettiş sizi denetime gelmiş ve siz ondan rehberlik bekliyorsunuz, danışmanlık bekliyorsunuz. Kesinlikle olmaz yani, güven unsurunu oluşturamazsınız. Dolayısıyla bu inceleme ve soruşturmanın kesinlikle ayrılması gerektiğini düşünüyorum. Yani bunun için isimleri denetmen mi olur yoksa başka bir şey mi olur ne olur bilemiyorum ama öğretmene rehberlik yapacak danışmanlık yapacak denetmenlik yapacak kişilerde bu görevin olmaması gerektiğine inanıyorum.”(R.Ö1)

“İş yükleri çok fazla, yaptıkları çeşitli bir sürü iş var müfettişlerin. Soruşturma yapıyor. Gidiyor kovuşma yapıyor, işte gidiyor not veriyor öğretmene. İşte yeri geliyor seminer veriyor. Değerlendirme yapıyor, e çok fazla iş var yaptığı. Müfettişlerin bence denetim, soruşturma gibi şeylerin ayrılması lazım. Aynı zamanda kendileri sınavda orda burada görev alıyorlar, işte dediğim gibi seminer veriyorlar. En azından seminer veren müfettişler belli olur. Soruşturma yapan müfettişler belli olursa görev tanımları birazcık daha belli olursa daha net bilgiler elde edebilirler. Alanlarında uzman oldukları için daha objektif şekilde değerlendirme yapacaklarını düşünüyorum.”(R.Ö2)

“Çünkü şuan ki iş yükleriyle eğitim denetmenlerinin bunun altından kalkması mümkün değil. Yani soruşturma görevleri ellerinden alınabilir mesela başka bir birime kaydırılabilir. Yani sırf rehberlik kapsamında bir birim oluşturulabilir. İl denetim, il eğitim denetmenleri kapsamında sadece o işle uğraşsınlar. Yani denetimi

rehberlik kapsamında yaparlar ve süreci bu şekilde devam ettirirler. Anca bu şekilde yapabiliriz bu işlemi.”(R.Ö3)

“Şimdi soruşturma yapmak, yasaları uygulamak ama denetim yapmak farklı bir şey işte bunların ayrılması lazım bana göre kişi gelirken kendisi soruşturma yapar psikolojisi ile gelmemeli, kesinlikle denetim elemanı olduğunu denetlemeye geldiğini bilmeli.”(R.Ö6)

“Denetim ve soruşturmanın ayrılması. Soruşturma görevi üzerlerindeyken kliniksel anlamda bir denetimin yapılması da çok mümkün değil çünkü öğretmenler soruşturmacı bir kişiyi karşılarında gördüklerinde çok fazla kendilerindeki zayıf yönü ortaya koymak istemeyecekler. Kliniksel denetimi yapacak olan grubun kesinlikle soruşturma araştırma inceleme gibi daha kontrole dönük idari görevlerde bulunmamaları, onların sistemi geliştirmekle görevli olduğunun herkes tarafından bilinmesi ve öylesi bir imajın en baştan oluşturulması gerektiğini düşünüyorum.”(R.Ö10)

“İş yükü azalmalı soruşturma farklı denetimi farklı kişiler yapmalı böylece zamanları da fazla olacak.”(Ö.Ö9)

“Aynı zamanda bir de iş yükü fazlaydı, alanları birazcık daha sınırlandırılabilir mesela soruşturma işine bir müfettiş grubu bakar, kovuşturma işine bir müfettiş grubu bakar, öğretmenleri teftiş etme işine bir müfettiş grubu bakar, bu şekilde o durumda yenilebilir yani.”(Ö.Ö10)

Yedi öğretmen klinik denetimin uygulanabilmesi için denetmenlerin ve öğretmenlerin hem mesleki açıdan hem de kişilik olarak daha donanımlı olmaları gerektiğini vurgulamıştır.

“Denetleme çok amacına ulaştığını söylemek mümkün değil ama hiç olmamasından iyidir diye düşünüyorum. Bir şeyler verirseniz onu denetleyebilirsiniz. Yani şimdi bir öğretmenin kendisini geliştirdiğinden emin miyiz önce bir onu konuşalım. Öğretmen kendisini geliştiriyor mu? Her yıl yeniliyor mu? Bu önemli. Olmayan bir şeyi nasıl denetleyeceksiniz? Öğretmen kitap okumuyorsa, öğretmen sinemaya, tiyatroya gitmiyorsa, öğretmen sanat eserlerinden habersizse. Mesela yani denetlemenin ne amacı var o zaman? Öyle değil mi? Hani şunu söylüyorum yani öğretmen kendini geliştirecek ki ya da ona izin verilecek ki öğrenme yöntemlerini sadece işte gittiği ne bileyim üç tane kurs açılmış milli eğitim üç tane kurs açmış. Üç kursa katıldı tamam ben kendimi geliştirdim. Beş yılsa üç kursa giden bir öğretmen kendini geliştirebilir mi? Çocukla beş yaşındaki çocuğun elinde tablet var yani öğretmen bunun önüne geçmeli ki o çocuğa bir şeyler verebilsin. Denetmenlere bu konuyu söyledim, ben ilettim bir toplantıda geçen yıld zannediyorum. Bu konuyu söyledim. Ya isterse yapar, üç lira bir opera bileti dedi. Üç lira değil sekiz lira dedim ben de. Sonra müdürüm bana sus işareti yaptı. Kalkıp gittiler. Klinik denetim sürecinin uygulanabilmesi için dediğim gibi öğretmenlerin ve deneticilerin hakikaten donanımlı olması lazım. Yani öğretmenin de hem mesleki olarak hem kişilik olarak dolu olması lazım. Denetçinin de mesleki olarak da kişilik olarak da dolu olmasının yanı sıra her türlü ne bileyim şeyden arınmış olması lazım önyargıdan arınmış olması lazım. Bu da sağlam bir ruh hali gerektirir diye düşünüyorum. Geleceğimizi emanet ettiğimiz insanların daha donanımlı olması gerektiğine inanıyorum.”(R.Ö9)

“Bir kez kalifiye denetimciye ihtiyaç var. Klinik denetim dediğimiz şeyin özünü yakalamış denetçilere ihtiyaç var.”(Ö.Ö4)

“Denetmenlerde bu bilincin uyanması diğer eksikliklerin giderilmesine yardımcı olacaktır. Seminerler, hizmet içi seminerlerle bilgilendirilebilir geliştirilebilirler. Yeteri kadar başarılı olmadığımız için eğitimimiz bu durumdadır diye düşünüyorum.”(Ö.Ö6)

“Denetleme ve denetime gelenler acaba hangi seviyediler tamam mutlaka öğretmenlik yapmışlardır ama yıllardır denetime gelenleri söylüyorum. Geniş halkalı denetmenlerden bahsediyorum. Acaba en son hangi, kaç, ne zaman o ilkokul 5.sınıf talebesiyle derse girdi birebir ders anlattı veya 6.sınıf veya 7.sınıf her neyse. Tutup ta onlarla seviyesine indi mi? Kaç yıldır öğrenciyleydi veya? O zamanki seviyenle bugünkü seviyen ne? Ya bunları bilmeden denetime gelmeleri bence çok yanlış. Bak biraz önce söylediğim gibi denetlenebileceği seviyenin eğitimini alsın bence. Yani ben şimdi bir ilkokul öğretmeni olarak diyelim bir lisedeki lise son sınıf öğrencisine ne verilirse ilgili veya onların şeyi bilemem. Ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum? Çünkü ben yıllardır ilkokul ha o zaman denetime gelen de denetleyeceği seviyedeki öğrencilerin şeyine göre gitsin. Mesela ben ilkokul denetmeniysem o seviyeye çok iyi hakim olmam lazım. Ortaokula gidiyorsam veya liseye gidiyorsam. Ben bizi denetime gelenler için söylüyorum. Maalesef yeterli değil. Yeterli olmadıkları içinde sadece dosyamıza bakıyorlar. Toplantıyla ilgili denetim öncesi ve denetim sonrası teşekkürler ve denetime giriyorlar. Bir de şunu söyleyeyim, branş öğretmeni beni denetime geldi. Onun dışındakiler İngilizceydi fakat en büyük eleştiriyi ondan aldım. İngilizce bilmeyen birisi beni İngilizce ile ne derecede değerlendirebilir ki? Yeterliliğin zorunluluğunu anlatmaya çalışıyorum.”(Ö.Ö7)

“...Hani belki müfettişleri daha çok fazla üniversitelerde, akademik düzeyde iç dolu şeyle, daha böyle işbirliğini arttırabilirseniz ve belki de olmazsa olmaz yüksek lisans şartı koymanız lazım. Ya hani belki yüksek lisans yapan herkes araştırmaya devam ediyor mu hayır. Yapmayan herkes kendini geliştirmiyor mu o da hayır. Belki denetçi olan bir insanın hani üniversiteyle, o eğitim fakültesiyle bağının kopmaması lazım. Yani bence o aşamalar öğretmenle o denetçi arasındaki o iletişim o geri dönüt öğretmeni hani farklı bir gözlem. Şimdi biz özel okulda yaptığımız başka bir uygulama sarmal derslere giriyoruz öğretmen arkadaşların. Hani el elden üstündür mantığı. Şimdi dışarıdan denetçinin sizinle ilgili görüşleri olumlu görüşleri sizi çok motive edecektir. Olumsuz eleştirileri de ya evet düşünceksinizdir. Ya evet var böyle bir şey ki dikkat edelim. Ya ister istemez bilinçaltında dikkat edersiniz yani.” (Ö.Ö8)

“Çağdaş denetim modelini öğrenecekleri için yaklaşım tarzlarının çok daha farklı olacağını düşünüyorum. Şuanki denetmenlerde üniversitelerce hizmetiçi denetime alınabilirler.”(Ö.Ö9)

“Uygulanması için müfettişlerin biraz kendini yenilemesi lazım. Öğretmen arkadaşlarımızın klinik denetimle ilgili çalışmalar yapması lazım, mesela sizlerin de yaptığınız çalışmayı daha sonra bizlerle paylaşmanız lazım. Aldığınız dönütleri bizimle paylaşmanız gerekiyor. Mesela sizden önce ben klinik denetimle ilgili çok bilgilere sahip değildim, ama zaman içerisinde öğrendim yani şundan bir 5-6 sene öncesinde çok bilgi sahibi değildim. Günümüzde yeni olgunlaşan bir denetim şekli olduğundan bilgi sahibi olmaya çalıştık, sizin sayenizde daha çok bilgi sahibi olduk. Müfettişlere düzenlenecek seminerler olabilir mesela üniversiteler aracılığıyla mesela sizler, sizlerin hocaları birazcık, denetmen olan kişilere bilgiler verebilir seminerler verebilir. Denetim sürecinde dikkat etmesi gereken yerleri verebilir,

denetimle ilgili daha çok kitap okuması sağlanabilir denetmenlerin. Bu anlamda il milli eğitimin ben yardımcı olabileceğini düşünüyorum.”(Ö.Ö10)

Öğretmenlerden beşi denetmen olan kişilerin lisansüstü eğitim almaları gerektiğini belirtmiştir. Kimi öğretmene göre bu eğitim, eğitim yönetimi ve denetimi alanında yüksek lisans eğitimi iken kimi öğretmene göre doktora eğitimi olması gerekmektedir.

“Lisansüstü eğitim yapmaları gerekiyor. Lisansüstü eğitimi de eğitim yönetimi ve denetimi alanında yapabilirler. Yani bizim ha denetmenliği hani multidisipliner bir alan olarak görüyorum. Ve ne bileyim eğitim yönetimi ve denetimi gibi bir lisans alanını bitiren, alandan çıkan kişilerde şu algılar var. Benim tek yapabileceği iş denetmenliktir. Ben denetmen olmak için okudum anlayışı vardır bu da yanlış. O kişi denetmen olabilecek yeterlikte midir değil midir? İşte dedik ya hani biraz önce eski denetmenlerin çoğu o lisans programlarından geldiği için ve öğretmen gibi atandıkları için bu sorunları yaşıyoruz. Hani yetersiz denetmenler bile atanmak zorunda kaldı çünkü o alanı bitirmiş. İşte mevcut sistemde şu olmalı. Öğretmen kökenli olmalı. Arzu eden kendini o alanda geliştirmek isteyen istekli olan kişilerde lisansüstü eğitimini denetim, eğitim denetimi alanında yapmalı, bir defa öğretmenlik mesleği ile öğretmenlik deneyimi ile eğitim denetimini sentezleyebilmeli. Çünkü diyoruz ya denetmen öğretmenle yani empati kurabilmeli. E bunun yolu nedir bir defa öğretmenlik yapması gerekiyor. Bazı denetmenler hiç öğretmenlik yapmadı işte lisansı bitirmişler eğitim yönetimi ve denetimi direkt müfettiş olmuşlar. Ya nasıl empati kuracaklar? Empati kurabilmek için öğretmenin yaşadığı havayı teneffüs eden kişiler olmalı. Onun için lisansüstü eğitimle bu sağlanabilir diye düşünüyorum. Lisansüstü eğitimi bitiren kişiler içerisinde de işte farklı ölçme değerlendirme araçlarıyla bu kişiler denetmen olarak istihdam edilebilir ve bu kişilerle kliniksel denetimi uygulayabilirsiniz.”(R.Ö1)

“Aynı zamanda müfettişlerin yüksek lisans da değil doktora düzeyinde eğitim almış kişilerden alınması gerekiyor. Yani yüksek lisans düzeyini bile yeterli bulmuyorum. Şuan yüksek lisans yapan öğretmen sayısı çok fazla müfettiş geldiği zaman denetmenin daha fazla donanımlı olmalı, daha donanımlı olmalı. Daha donanımlı kişi daha altını denetleyebilir yani benden daha donanımsız olan biri beni denetleyemez ki ya da benim kadar bilgi sahibi olmayan birisi beni denetleyemez ki. Benden daha çok okumuş olması lazım. Benden daha çok çalışmış olması lazım ki beni denetleyebilsin. Yoksa ben onun denetlemesini zaten çok değerli bulmam. Ki bulmama sebebim de bu. Mesela doktora yapacak müfettişlere onların çeşitli bölgelerde çalışma zorunlulukları var 7 bölgede çalışma zorunlulukları var. Herhangi bir üniversitede doktora ya başvurup kazanabilen kişiler varsa bunların mesela zorunlu hizmetten muaf olup üniversitenin bulunduğu yerde müfettişlik yapmalarına imkan sağlanmalı. Aynı zamanda doktora yapmış müfettişlerin aynı zamanda maaşlarında artış sağlanmalı. Aynı zamanda da başka ücretler ödenecekse onlara mesela yolluktur işte çeşitli yerlere gidiş geliştir bu ücretler ödeniyor onlara. Bunlarda artış sağlanabilir. Yani normal bir müfettişe üç lira ücret ödüyorsan mesela doktora yapmış bir müfettişe beş lira ücret ödersin. Müfettişler de bu nedenle doktora yapmaya daha çok eğilimli olurlar.”(R.Ö2)

“Tabiki ön koşulda bir şeyler olmalı yani. Şuankini eğittikten sonra ön koşulda en azından yönetim alanında, yönetim ve denetim alanında yüksek lisans ya da doktora düzeyini aramaları gerektiğini düşünüyorum. Çünkü mevcut sistemin içerisinde müfettişler çok uzun yıllar sistemin içinde kalmış insanlar, yaşlı insanlar. Ve bu da

şunu getiriyor. Eğitim öğretmen okulları mezunu pek çoğu il eğitim denetmenlerinin. Ön lisans mezunu olanları var ki bunların da ön lisans geçmişte bildiğimiz açıköğretim fakültesinden ön lisans tamamlama şeklinde. Lisans tamamlayanları var onlar gene açıköğretim fakültesinden yani aslında bakıldığı zaman pek çoğu lise mezunu düzeyi. Yaşları itibariyle öğretmen okulu mezunu ve lise mezunu düzeyinde. Yani sisteminin içerisinde bu çok devam edebilir bir şey değil. İşte yüksek lisanslı, doktoralı öğretmenlerin olduğu bir sistemde lise düzeyinde bir eğitimle denetimin yapılıyor olması ciddi sıkıntı. Açıköğretim sürecindeki aldıkları eğitimleri açıkçası çok ciddiye almıyorum. Çünkü çok sağlıklı işlemediğini yakından biliyorum. Hem annem hem babam öğretmen o sürecin nasıl işlediğini çok iyi biliyorum. Çok sağlıklı değildi. Artık denetim alanının bu işin eğitimini almış insanlara bırakılması gerektiğini düşünüyorum.”(R.Ö10)

“Eğitim düzeylerinin artması öğretmenlerin yüksek düzeyde olması mesela yüksek lisans. Öğretmenlerden denetimci daha yüksek seviyede olmalı.”(Ö.Ö9)

“Şöyle bir değişim yapabiliriz, müfettişleri seçerken daha objektif, daha üst düzey becerileri olan kişilerden seçilebilir. Kişilik faktörü demin biraz bahsettim ama mesela daha özenli seçilmiş, mesela yüksek lisans yapmış öğretmenlerden seçilebilir ya da doktora yapmış öğrencilerden seçilebilir ya da işte daha doğrusu, öğretmen olup doktora öğrencisi pozisyonunda olan, pozisyonu bitmiş öğretmenler olabilir.”(Ö.Ö10)

Beş öğretmen Türkiye’de klinik denetimin uygulanabilmesi için sınıf içi denetime ayrılan sürenin uzun olması gerektiğini düşünmektedir. Bir öğretmen mevzuata göre iki saat yapılmasının değişmesi gerektiğini düşünürken diğer öğretmen ise bir okulun yıllar boyunca aynı kişi tarafından denetlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu denetmenin yönetimle ve öğretmenler ile sohbet etmek için de okula gelmesi gerektiği, hatta denetime bir denetmen yerine farklı bakış açısı olması açısından daha fazla denetmenin katılması gerektiği vurgulanmıştır. Bir öğretmen zamanın artması için denetim dışındaki görevlerin denetmenin üzerinden alınarak denetime ayrılan sürenin uzaması gerektiğini düşünmektedir. Bir diğer öğretmene göre denetmenin zamanın olmasının yanında denetim geçiren kişinin de zamanın olması gerekliliğini vurgularken, bir diğer öğretmen ise zaman planlamasının Milli Eğitim tarafından yapılması gerekliliğini vurgulamaktadır.

“Evet, zamanı çok vurguladım. Haklısınız. Çünkü bunu aşmak için öncelikle eğitim sistemimizdeki bazı yapı taşlarına dikkat etmemiz gerekiyor. Yani öğretmenlerin ve müfettişlerin öncelikle teftiş kavramını, denetim kavramını iyice özümsemeleri gerekiyor. Yani teftiş neden yapılıyor sadece not vermek için değil. Eğitimdeki gelişmeyi sağlamak için yapılıyor. Müfettişler de öğretmenlere işte eğitimde gelişimi yapmak için geldiklerini ifade ederlerse. Ve tutup da bir saat iki saat yerine mesela bir gün iki gün okullarda durup en azından birazcık da gözlem yapıp sadece ders denetimi değil de okuldaki genel havayı gözlemleyip çalışma yaparlarsa okul kültürünü özümserlerse hem öğretmenler daha rahat olur. Hem müfettişler not verirken daha objektif davranmış olurlar.”(R.Ö2)

“Bir yıl süreyle görevlendirmeli eğer mümkün ise 2 yıl, 3 yıl devam da edebilir bu herhangi bir problem yaşanmazsa o da niye çünkü eğitimde sonuç almak bir yılda kolay değildir. 2 yılda kolay değildir, 3 yıldan sonra başlar. 4, 5, 10, 20 yıl sonra alırsınız o sonucu. Kesinlikle bir saat iki saat olmamalı. Örneğin şuradan geçiyordu uğramalı. Bu okul o kişinin denetiminden sorumlu olmalı diyelim ki Hacı Hafize Saygan ilköğretim okulu veya Atatürk İlköğretim Okulu bu kişiler diyecekler ki sizler kardeşim üç kişi örneğin veya iki kişi bir kişiye asla taraftar değilim diyecek ki kardeşim bu okul sizden sorulur. Eğitimi, davranışı şusu busu o kişi diyelim ki okula gitmiyordu ama okulun önünden geçiyordu. Vakti de var veya çok vakte gerek yok on dakika da uğrayabilir insan. Hani geçiyordum, uğradım gibisinden olduktan sonra gideyim, bir müdürün çayını içebilirim. Bir müdür yardımcısıyla sohbet edebilirsin, bir tenefüste öğretmenlerle arkadaşlar nasılsınız diyebilir. Bu öğretmendeki motivasyonu artırır. Artı oradaki insanlarda bilir ki ha bizim denetmenimiz geliyor, gidiyor, ilgileniyor. O, bunu yaptığına göre biz de üzerimize düşeni daha fazla yapalım diye böyle bir sistem geliştirilebilir yani okul bazında sınıfa girip de denetleyen adam değil. Hani bir okula bir müdür atanır, herkes müdürdür ama her yiğidin yoğurt yiyişi farklıdır. O okuldaki verimlilikle diğer bir okuldaki verimlilik farklı olabilir ama ikisi de müdürdür normalde. Yani bu türlü eğitimde uzun süreli olacağı için en az bir yıl gidecek müfettiş. Velisini, gerekirse velisini tanyacak. Sıkıntı olan öğrencilerin velilerini gerekirse müfettiş görüşecek. Biz şimdi sürekli velilerle görüştüğümüz için ister istemez aile parçalarımız oluyor onlar artık yüz göz oluyorsunuz. Ya hocam idare ediver diyor şimdi veya diyorsun ya kardeş şöyle yap artık yeter diyorsun ama daha ileri söyleyemiyorsun. Niye? Her gün çocuğuyla berabersin. Her akşamüstü veya sabahleyin veya en geç 2 güne bir mutlaka görüyorsun. İster istemez yüz göz oluyorsun, aileden bir parçan olmaya başlıyor. Bu defa da onu ne kırmak istiyorsun ne de yaptığını onaylıyorsun ama senin söylediğin bir de ayrıca okuldan sorumlu eğitim denetmeni söyler ise okulun müdürü söyler ise bu orada ayrı bir pekiştireç yapacaktır.”(R.Ö6)

“Zaman. Zamanı arttırırken ama diğer görevleri de üzerlerinden alarak zamanın arttırılması gerektiği görünüyor.”(R.Ö10)

“Zamana ihtiyaç var. Hani hep bir şey vardı böyle, rehberlik. Belki çok iyi örgütlenirse, planlanırsa yapılabilir ama şu mevcut koşullarda zor. Yani ben özel bir okulda çalışıyorum. Biz mesela denetim sonrası bu rehberliği alamadık. Niye alamadık? Veremedikleri, vermek istemedikleri için değil. Bunun en önemli sebeplerinden bir tanesi bizim zamanımızın olmayışı. Yani sadece karşı taraf değil denetim geçiren kişinin de o zamana o imkâna sahip olmaması da şey bununla alakalı.”(Ö.Ö4)

“Zaman problemi müfettişlerin mesela çok uzak yerlere belirli kişiler gidebilir ya da işte dönüşümlü gidilebilir yani zaman problemini, milli eğitim daha net bir planlamalı daha iyi bir planlamayla çizebilir.”(Ö.Ö10)

Öğretmenlerden dördü ise klinik denetim hakkında denetmenlerin ve öğretmenlerin bilgilendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

“Yeter ki öğretmenlerin bu konudaki bilinçliliği artsın. Tabi ki öğretmenlerden daha çok müfettişlerin bilinçliliği artsın yani ben inanıyorum ki kliniksel denetimi bilen müfettiş sayısı bile çok azdır ülkemizde. Bunun uygulanabilmesi için müfettişlere daha çok seminer verilebilir. Bu seminerleri akademisyen olan kişiler verebilir yani müfettişten bunu verebilecek kimsenin olduğunu pek düşünmüyorum yani onların

daha üstünde olan birilerinin olması lazım bence. Akademik çevrelerin onlara bu konuda yardımcı olabileceğini düşünüyorum.”(R.Ö2)

“Denetleyiciler bununla ilgili yeterli eğitimi almaları gerekli. Hem denetleyiciler hem de öğretmenlere yeterli bilgi sunulmalı bununla ilgili.”(R.Ö7)

“Bir kere denetim yapan kişilerin bu konuda çok iyi eğitilmeleri lazım. Artı öğretmen arkadaşların da bu sistemin içerisinde neler yapacağı konusunda bilgilendirilmeleri lazım ki uygulansın. Ancak her iki taraf da konuya tam olarak hâkim değil. Bu konuda yoğun bir eğitim alınması gerektiğini düşünüyorum.”(R.Ö8)

“Denetmenin yetkinliği için baktığımız zaman denetmenler hizmetiçi eğitim adına çok kendi alanlarıyla ilgili bir şey almıyorlar. Bakanlık tarafından denetmenlere düzenlenen hizmetiçi eğitimlerin %90’ı bakanlıkta planlanan yeni şeylerin illere duyurulması yani bir haberci, bir değişim ajanı gibi kullanıyorlar denetçileri. İşte yeni bir şey yapacaklarsa onlara anlatıyorlar, onlar okullara gittiklerinde öğretmenlere anlatıyor. Bu onları geliştiren bir şey değil. Hizmetiçi eğitim adına onların da çok ihtiyacı var yani işte bahsettiğimiz kliniksel denetimle ilgili çoğunu pek çoğunun hiçbir fikri yok. Böylesi bir sürecin olduğunu hatta bırakın kliniksel denetimi, denetimin bir süreç olduğunu ve bununla ilgili literatürde teorik alt yapılar olduğundan bile haberleri yok. Yani mevcutta gördükleri uygulamanın denetimde tek yol olduğunu düşünüyorlar. Burada zaten hani böylesi bir süreçte kendi içlerinde eğitim verebilecek düzeyde çok yetkin insanların olduğunu düşünmüyorum. Yani gene üniversitelerin eğitim fakültelerinin ya da işletmedeki, işletme fakültelerinden bir denetimle ilgili bir şey alınmalı yani mutlaka bir eğitim olmalı. Ama mutlaka en sonunda bunun eğitimle ilişkilendirilmesi gerekiyor. Çünkü biliyorsun denetim bütün yönetim alanları için aynı. Ama eğitimle ilgili bölümüyle ilgili mutlaka eğitim fakültelerinden ciddi eğitimler alınması gerektiğini düşünüyorum. Zaten sayıları çok fazla değil. Yani başta da dediğim gibi bütün Türkiye’de de sayıları çok fazla değil. Eğitilmeleri mümkün, hizmetiçi eğitime alınmaları kolay. Çok o kadar zor bir süreç değil, yeter ki bununla ilgili bir niyet olsun. Bakanlık bununla ilgili bir niyeti bulunsun.”(R.Ö10)

Dört öğretmen klinik denetimin uygulanabilmesi için denetmen sayısının artırılması gerektiğini vurgulamıştır.

“Yeter ki denetmen sayısı artsın. Milli eğitimin açtığı sınav sayısı artabilir. Sınavla aldığı müfettiş sayısı artabilir. Yani Antalya ilinde bile çok sayıda müfettiş yok. Şuanda olan müfettişlerin de çoğu işte okullardan şikayet geldiği taktirde okullara gidiyorlar. Oralarda inceleme yapıyorlar. Daha çok soruşturma ve kovuşma, kovuşturma işine bakıyorlar şuanda. O nedenle sayı artmalı bence önce sayı artmalı. Milli eğitim daha çok müfettiş almalı.”(R.Ö2)

“...Hem nicelik olarak. Bunların sayıları artırılabilir.”(R.Ö3)

“Ve sayının artırılarak. Şöyle bir durum var. Sayıları arttırarak zamanı arttırabilirsiniz yani şundaki denetçinin beş katını aldığınız zaman beş katı zamanınız olur. Sayıları arttırılırken görevlerinin de iyi tanımlanması gerektiğini düşünüyorum.”(R.Ö10)

“Yani sayı bakımından tabi çok zorlanacaklarını düşünüyorum ben yani okulları süre bakımından bir kere yetiştirebilirler mi yani kaç güne yayacaklar işte yani sayı

artması gerekiyor. Bir sınıfın teftişi bu sefer çok uzayacaktır. Yani bir okula geldiklerinde bu sefer süre çok uzayacaktır. E yani zaten topu topu 36 haftanız var eğitim öğretimde. Hadi son hafta teftişe zaten gidemezseniz ya da ilk hafta teftişe gidemezsiniz. 34, 33 haftanız kalıyor. Bu 33 haftada yani 1 haftada bir okul denetirse 1 grup, 33 okul yapar. Oradan sayıya ulaşırsınız bu sefer çok zorlanır. İki haftaya çıkarsa zaten daha az okul var. Dediğim gibi yani personel sayısı belki artabilir.”(Ö.Ö8)

Dört öğretmene göre ise üst kadrodan aşağıya doğru denetime olan bakış açısının değişmesi gerektiği vurgulanmıştır.

“Değişmesi gereken şey öncelikle denetime olan bakış. İdarenin denetimden beklentilerinin değişmesi gerekiyor. İkincisi öğretmenin sistem içerisinde unutulmaması gerekiyor ki yani son dönemlerde görüyorsunuz bakanımız bile öğretmenlerin okula gidip gidip geldiğini, yaptıkları iş için aldıkları ücretin çok fazla olduğu gibi şeyleri düşünüyor. Yani idarenin yukarıdan aşağıya doğru eğitimin gerekli olduğunu düşünmesi gerekiyor. Sistemde öğretmenin önemli bir görevi olduğunu düşünmeleri gerekiyor. Öğretmenin geliştirilmesi gerektiğini fark etmeleri gerekiyor yani en tepeden aşağıya doğru eğitimde öğretmenin yeriyile ilgili bir zihinde karmaşa var. Bulanık olduğunu düşünüyorum herkesin kafasındaki öğretmenin olduğu yer bulanık. Önce bunu netleştirmeleri gerekiyor. Ardından geliştirilmesi gerektiğinin farkına varmaları gerekiyor yani. Eğitim geliyecekse öğretmen gelişmeli ki bunu üniversitede yapmanız çok mümkün değil. Üniversitede ideal koşulları teorik koşulları anlatıyorsunuz, uygulamanın içinde herkes kendi iyi ya da kötüsünü yaşıyor. Yeni mezun bir öğretmenin teoride nereye oturduğunu bu problemin ya da bu mevcut iyi durumun teorinin neresinde olduğunu değerlendirilmesi çok zor. Burada yetkinliği olan bir denetmenin ona iyi yönlerini göstermesi, olumsuz yönlerini göstermesi, bu süreçten nasıl daha olumlu bir yere çevrilebileceğini birlikte planlaması, ona göstermesi gerekiyor. Yani bir rehber ihtiyacı var.”(R.Ö10)

Öğretmenlerden ikisi klinik denetimin Türkiye denetim sisteminde uygulanabilmesi için okul müdürü, başöğretmen ve il eğitim denetmeninden oluşan yeni bir denetim mekanizmasının getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenlerden biri bu mekanizmada sınıf içi denetimin okul müdürleri tarafından yapılması, eğer ki sınıf içi denetimlerde rehberliğe ihtiyaç duyuluyorsa ve bu okul müdürünün yeterliğini aşıyorsa o zaman eğitim bölgelerine göre başöğretmenlerin devreye girmesi, başöğretmeni aşan durumlarda da denetmenin destek olması gerektiğini düşünmektedir. Diğer öğretmen ise başta başöğretmen olmak üzere profesyonel bir ekiple denetimin işbirliği içinde yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

“Ama işte kliniksel denetimi uygulayabilmek için dedik çok fazla öğretmenle yüz yüze olmak gerekiyor. E bakıyorsunuz Türkiye’de 700 bine yakın öğretmen var, kliniksel denetimi uygulamaya kalkarsanız Türkiye’deki denetmen sayısını en azından 50.000 e çıkarmanız gerekir. 50.000 de çok yüksek bir rakam denetmenler için. İşte o zaman kliniksel denetimi uygulayabilmek için farklı mekanizma gerekiyor. İl eğitim denetmenleri okul müdürleri ve başöğretmenlerden oluşan 3’lü bir mekanizma. 3’ünün ortak çalışmasıyla bu kliniksel denetim çok güzel yapılabilir diye

düşünüyorum. Yani yapı değiştirilebilir. Şöyle diyeyim yani bir defa sınıf içi denetim artık müfettişlerle olabilecek bir noktada değil. Dolayısıyla öğretmenle en fazla iletişim içerisinde olan, işbirliği içerisinde olan kişiler tarafından bunun yapılması gerekiyor. Şimdi düşündüğünüz zaman bu kişiler kimlerdir? 1-Okul müdürü diyebilirsiniz. 2-Eğer öğretmenlikte kariyer basamakları çok net oluşturulabilirse liyakat esas alınır ne bileyim başöğretmen denilen pozisyonlar oluşacak, bu kişiler olabilir. Yani şimdi müdür nasıl olabilir? O zaman ne olacak 1-Müdür dediğiniz zaman sınıf içi denetimden sadece okul müdürü sorumlu olacak. Yani öğretmenlerin sınıf içi denetimini okul müdürü yapacak. Böyle olduğu zaman okul 60 kişilik bir okul dahi olsa bir müdür için eğitim öğretim süreci boyunca yeterli süre olacak. Başöğretmen için olduğu zaman da şu: Şöyle bir zincir olması gerektiğini düşünüyorum ben. Söylediğim gibi öğretmenlerin sınıf içi denetimi öncelikle müdürler tarafından ele alınacak göğüslenecek. Eğer ki sınıf içi denetimlerde hani denetimde rehberliğe ihtiyaç duyuluyorsa ve bu okul müdürünün yeterliğini aşıyorsa o zaman eğitim bölgelerine göre başöğretmenler devreye girebilir. Eğitim bölgeleri bazında her branştan belirli sayıda öğretmen sayısına göre başöğretmen belirleyebilirsiniz. Mesela Kepez'i söyleyeyim. Kepez'de 5 eğitim bölgesi vardır. 68 ilköğretim kurum var, 20 ortaöğretim kurumu var. Yani dolayısıyla ilköğretim kurumları için her eğitim bölgesinde bir, her branştan bir başöğretmen yeterli olabilir. Yani veya iki eğitim bölgesi için bile bir başöğretmen belirlersiniz. Başöğretmenliğin kriterlerini işte başta çok net ortaya konulması gerekiyor ama ben hani ileri süreçte eğer ki öğretmenlikte kariye basamağı ve bu öğretmenlerin başöğretmenlerin bir defa diğer öğretmenler için eğitimcilik rolünü üstlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir danışmanlık rolünü üstlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü siz o başöğretmenlik ünvanını neye göre veriyorsunuz bir, liyakatı esas almak kaydıyla onun mesleki deneyimini kabul ediyorsunuz ve performansının yeterli olduğunu veya performansının yüksek olduğunu kabul ediyorsunuz. Bunları baz alarak siz o kişiye o ünvanı veriyorsunuz. Mesleki deneyimi var, yeterli, performansı da yeterli, ya bunun yanında işte bilgisidir, altyapı onların da yeterli olduğunu düşünüyorsanız bu öğretmenlerden bir şekilde faydalanmanız gerekiyor. Artık bu öğretmenler sadece derse girip öğrencilerle bir şeyler paylaşan kişiler olmaktan çıkıp kendi deneyimlerini diğer öğretmenlere de yansıtılaben kişiler olmalı. Bu noktada hani denetmenlere başöğretmenlik gibi bir titreye sahip kişiler veya müdürler yardımcı olabilirler diye düşünüyorum. Şimdi sadece, şöyle diyeyim. Başöğretmen dedik ya tabi bu kişiler sadece ve sadece bu danışmanlık işiyle veya rehberlik işiyle uğraşmayacak yine belirli saatler çerçevesinde derslere girecekler yani alandan kopmayacaklar. Başöğretmenler yani belli oranda ne bileyim ayda 10 saattir derse girecekler, alandan beslenecekler, mevcut uygulamaları tanıyacaklar. Onların farkında olacaklar ki mevcut sorunlarla ilgili öğretmenlere rehberlik, danışmanlık yapabilsinler. Yani bu öğretmenler sadece derse girmemeli onların deneyimlerini de bir şekilde paylaşabilmeniz gerekiyor. İşte bu denetim etkinliklerine bir şekilde yardımcı olma olarak ön görebiliriz. İlk aşamada dediğim gibi okuldaki okul müdürüyle bu denetim etkinliklerinin yönetilmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani okul müdürlerini aşan durumlarda başöğretmen dediğimiz eğitim bölgesindeki insanlar devreye girebilir. Onları aşan durumlarda da denetmenler devreye girebilir. Nedir şimdi farklı ülkelerdeki uygulamalara baktığınız zaman performans odaklı uygulamaları görüyorsunuz. Bakanlığın da bu yönde çalışmaları var. O çalışmaların içinde de şuan yer alıyorum aslında. Yani yurt dışındaki çalışmalara baktığınız zaman birçok ülkede denetmenler her yıl rutin denetime gitmiyor. Şimdi okul kendi öz değerlendirmesini yapıyor. Öz değerlendirmede çok farklı yaklaşımlar var. Sayısal göstergelerinizi belirliyorsunuz, performans göstergelerinizi, algısal performans göstergelerinizi var. Yine okul

müdürü yine sınıf içi denetim etkinlikleriyle süreci gözlüyor. Çok farklı, velilerden dönütler alıyorsunuz. 360 derece performans değerlendirme işin içine giriyor. Ama bir şekilde okul kendi denetimini kendisi yapıyor, öz değerlendirme. Şimdi o ülkelerin yapısına göre tabi değişiyor ama aslolan şu her okul kendi öz değerlendirmesini yapıyor öncelikle. Bu öz değerlendirmede şu var ama amaç herhangi bir u puan veya not çıkarmak değil. Öz değerlendirmede amaç eksiklikleri iyileştirmeye açık alanları tespit edip o alanları iyileştirmeye çalışmak. Bu yapılıyor öz değerlendirmede. Siz iyileştirmeye açık alanlarınızı tespit ediyorsunuz. Bununla ilgili kalite tekniklerini kullanarak olası çözüm önerilerini, nedenlerini tespit ediyorsunuz. İyileştirme planlarınızı yaparak uyguluyorsunuz. Ne oluyor 3 yıllık bir süreçte denetmenler o okulu izliyor. Performansta artış var mı veya performans aynen devam mı ediyor yoksa düşüyor mu? Eğer ki performans düşüyorsa o zaman denetim mekanizması devreye giriyor. O okula gidiyorlar ziyarete. Sizin performansınız kardeşim niye düşüyor? İşte o zaman devreye giriyorlar, gelin bakalım oturalım bunun nedenlerini birlikte araştıralım. Okulun dışından bir gözle bakalım duruma ve tekrar performansınızı eski haline getirmeye çalışalım diyorlar. Yani. Bir defa hani artık denetmenlerin sürekli her yıl kurumu ziyaret eden bir süreçten çıkıp performansı dışarıdan izleyen tabi yeri geldiği zaman performans, okulda çıkan öz değerlendirme sonuçlarını teyit eden bir mekanizma içerisinde yer almaları gerekiyor artık. Performans düşüklüğü görüldüğü zaman okula giden, okulda çalışmalar yapan kişiler olmalı bence. Bu yönüyle bakarsanız aslında denetmen sayısının çok fazla artırılması gerektiğini düşünmüyorum.”(R.Ö1)

“...Başöğretmenlik sistemiyle akran denetimiyle de belki paralellik kurularak okullarda başöğretmenlerin ders yükü azaltılarak kendi branşındaki öğretmenlere klinik denetim çerçevesinde izleme ve değerlendirme ve rehberlik sürecini yapabilirler veya üniversitelerden bu konuda destek alınabilir. Şuan için özellikle il eğitim denetmenleri çerçevesinde hem iş yükü hem nitelik hem nicelik konusunda bu işin başarılabilmesi zor görülüyor. Eğitim yönetimi denetimi alanında eğitim görmüş öğretmenlerin bu alana kaydırılarak işte dediğim gibi ya başöğretmen veya yine denetmen titri verilerek klinik denetimin ayakları oluşturulabilir. Yani burada, yetiştirilmiş kalifiye elemandan oluşturulan bir ekibin olması lazım. Bu şekilde profesyonel bir çerçevede yapılması lazım klinik denetiminin.”(R.Ö3)

İki öğretmen klinik denetimin Türkiye’de uygulanabilmesi için köklü bir değişim yapılması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerden biri mevcut durumun klinik denetim süreci için uygun olmadığını, şuanki denetmenlerin özlük haklarını engellemek için onlara daha yüksek bir kadro verilmesi ve sisteme yeni denetmenlerin dahil edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Sisteme alınan denetmenlerin seçiminde de yazılı sınavların yanında mülakat yapılması, klinik denetimi uygulayabilme becerisini analiz etme gibi yeni yöntemler olması gerektiğini vurgulamıştır. Diğer öğretmen ise köklü bir değişimin yapılması gerektiğinin yanında denetmen olacak kişilerin lisans eğitiminde psikoloji dersi alması gerektiğini vurgulamıştır.

“Ha nelerin değişmesi gerekir? Şimdi burada tabi bir defa değişim yönetimi çok önemli. Şimdi siz köklü bir değişim yapmak istiyorsanız böyle kademe kademe küçük adımlarla bir iyileştirme mi yapmak istiyorsunuz? Buna öncelikle hani üst düzey bir karar alınması gerekiyor. Hani üst düzey yönetimlerin buna bir karar vermesi

gerekiyor. Radikal bir değişim yapacaksanız böyle yavaş yavaş bir dönüşüm mü yapacaksınız? Radikal bir değişim ise ben şunu derim. Müfettişlerin hepsini lav edeceksiniz, hepsini görevden alacaksınız. Eski anlayışı tamamen yıkacaksınız. Yazılı hafıza bitecek. Çünkü insanları değiştirmek zordur. Benim asıl branşım fizik öğretmenliği, atama alanım İngilizce. Bir örnek vereyim Newton'un hareket prensiplerinden bir tanesi eylemsizliktir. Yani duran insan, duran cisim harekete geçirildiği zaman durma yönünde bir eğilim sergiler. Direnç gösterir. Hareket eden de durdurmaya kalkarsanız yine hareket etmek ister. Yani insanlar böyledir. Sizin ne kadar denetmenleri değiştirmeye çalışırsanız onlar size direnç gösterecektir değişmeme yönünde. Çünkü eski mevcut anlayışlarını, yapıları kırmak çok zordur. İşte klasik eğitim anlayışından, davranışçı yaklaşım anlayışından hala yapılandırmacı eğitim anlayışına geçemedik. Öğretmenler geçemedi. Öğretmenlerden önce denetmenler geçemedi. Çünkü yıkamıyorsunuz, değişimi uygulamak çok zor ve yine Newton hareket prensiplerinden birisi. Net kuvvet eşittir kütle çarpı ivmedir. İvme değişim hızı. Kütle de personel sayısıdır. Şimdi personel sayınız çok fazla denetmenlerde Türkiye'de. E siz ne kadar değişim yönünde çaba harcarsanız, harcayın o ivmenizi arttırın, sonuçta vereceğiniz emek kuvvet çok yüksek olacaktır. Yani çok zor olacak onun için hepsini bir defa alacaksınız onlara farklı bir kadro vereceksiniz muhtemelen bir yüksek kadro. Özlük haklarına engellemek için. Ve yeni denetmenler alacaksınız. Tamamen yeni anlayışı benimseyebilecek, içselleştirebilecek kişileri alacaksınız. İstihdam edeceksiniz. O insanlarla bu işe başlayacaksınız. Bir defa kliniksel denetim anlayışını nedir bu işte yazılı sınavlardan ziyade mülakatla bu insanların bu denetim anlayışına ilişkin algılarını çok rahat tespit edebilirsiniz. Günümüzde artık pek çok yöntem var, psikolojik testler var. Yani karşıdaki insan farkında olmadan siz onun istediğini yönünü tespit edebiliyorsunuz. Ya mülakatlarla bunlar yapılabilir. Bu insanlar kliniksel denetim anlayışına, çağdaş eğitim denetimi anlayışına yakın bir görüşe sahip mi, içselleştirebilir mi içselleştiremez mi bunları dolaylı yollardan tespit edebilirsiniz.”(R.Ö1)

“Bana göre sil baştan yapılması lazım olumlu yönlerini alarak diğer tarafları bertaraf ederek yeni bir sistemin oluşturulması lazım. Baştan beri serzenişlerimizdeki zaten belirttiğimiz gibi nedir örneğin bu benim dediğim eğitim alanındakiler için geçerli. Lisans eğitiminde psikoloji dersi kesinlikle almalı. Onların da kendilerini sorgulaması lazım şimdi ben şunu görüyorum sorgulamak yok bizi sorguluyorlar ama kendilerinin uyguladıkları sistemi sorgulamıyorlar ben öyle görüyorum sorguluyorlarsa da haberimiz olmuyor çünkü hiçbir şey değişmiyor sorgulasalar değişir.”(R.Ö6)

İki öğretmen ise klinik denetimin uygulanabilmesi için denetmelerin öğretmen ile empati kurması gerektiğini düşünmektedir.

“...Sınıf ortamını, öğrenci ortamını çok iyi bilmesi gerekiyor. Denetlediği öğretmenin ruh halinden anlaması gerekiyor. Öğrencileri bilmesi gerekiyor. Ona göre değerlendirme yapması gerekiyor.”(R.Ö5)

“Ben sadece eğitim alanına konuşuyorum her şeyden önce bana göre eğitim denetmeninin önce bir psikolog olması lazım çocuğun psikolojik durumları. Öğretmen bugün belki eşiyle kavga etti geldi olabilir veya bir cenazesi vardır. Onun ruh halini algılayabilmeli ya da belki o gün öğretmenin çok iyi bir günüydü o da olabilir bunları psikoloji gözüyle baktığı anda, baktığı anda çok iyi görebilmesi

gerekir bunu sezgileyebilmesi gerekir ondan sonra hangi şartlarda insan ders anlatıyorsa verimliliği o şekilde ölçülmeli.”(R.Ö6)

Bir öğretmen denetmenlerin sahip oldukları statüden kurtulup öğretmen ile kendini eşit gördüğü, öğretmenlerin daha olumlu yönlerine odaklandığı takdirde klinik denetimin uygulanmasını mümkün olduğunu ifade etmiştir.

“Her şeyden önce öğretmeni kendinden aşağı görmeyecek. Kendilerini öğretmenden yüksek gördükleri için her zaman bir hata buluyorlar. Onlar da zamanında öğretmenlik yapmış ama düşünmüyorlar. Kendisiyle eşit görüp derse girecek. Hiçbir zaman küçümsemeyecek. Ondan sonra düzene girer. Ve her zaman da eleştirmeyecek. Olumlu yönlerini de söyleyecek yani. Her zaman eleştiriyorlar, hiç olumlu yönleri söylediklerini duymadım ben.”(R.Ö4)

Bir öğretmen klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için dört aşamalı modelin de yalınlaştırılması gerektiğini ifade etmiştir.

“Dört aşamada değil de yani bu aşamaları olabildiğince çünkü onların zamanla yarışmak problemleri var. Yani sahada kullanırken yani karşısına çıkacak bir takım sorunlar o işi baştan savma durumuna getirmesi yani önerim de o yüzden böyle. Yani bu soruların hepsi çok gerekli tabi ki bütün aşamaları ideal olanı düşünüyorum ama sahada uygulayan kişilerin bu konuda ne kadar yaparlar? Sanki yalınlaşırsa bu işe biraz daha sarılırlar diye düşünüyorum.”(Ö.Ö5)

Bir öğretmen ise denetmenlerin eğitim odaklı davranmaları neticesinde klinik denetim modelinin uygulanabileceğini düşünmektedir.

“Milli eğitime siyaset karışmamalı, siyaset girmemeli. Öyle zannediyorum ki bu kadroya getirilen arkadaşlarımızın şu veya bu şekilde siyasetten nemalandıklarını biliyorum. Dolayısıyla buraya ehliyetli insanların gelmediği sürece bu problemin çözüleceğini düşünmüyorum ama iyi niyetli samimi gerçekten kendisini eğitime adanmış denetmenlerin olması bu süreci hızlandıracaktır çabuklaştıracaktır.”(Ö.Ö6)

Öğretmenlerden biri klinik denetimin Türkiye denetim sisteminde uygulanabilmesi için denetimin daha çok formatör öğretmen ve yönetim eliyle yapılması gerektiğini düşünmektedir.

“...Formatör öğretmenlik ya da işte okuldaki akademik olarak, okulun akademik seviyesini götürecek idarecilerin olması lazım. Ya da idarecilerin yani mesela ben aslında çok fazla dışarıdan gelip böyle denetlemenin çok o okulu yukarıya taşıyacağını, öğretmeni yukarı taşıyacağını düşünmüyorum. Çünkü yine siz gittiğinizde o bildiğini okuyacaktır yani ama okulda kalıcı birinin, okul içerisinde sürekli gözlemlerinden ve yani bu işin başındaki liderin aslında akademik olarak buna bir şey getirmek lazım, skala getirmek lazım. Denetlemeyi iki yılda bir değil de bunu sürekli o, yani o okulda kalan birisi götürürse işte formatör öğretmenlik gibi, koordinatör gibi bütün özel okulların bu işi yapan bir tane personeli var. Böyle bir sistem olmalı.”(Ö.Ö8)

Bir öğretmen Türkiye’de klinik denetim sürecinin uygulanabilmesi için öğretmenin bilgisayar ortamında öncelikle kendisini değerlendirebileceği bir sistemin olması gerektiğini belirtmiştir.

“Yani belki bu interaktif düzeyde yapılabilir. Mesela çocuklar için gözlem formu dolduruyoruz biz. Öğretmen aslında öz değerlendirmesini kendisi yapabilir. Yanlış yazan yine yazacaktır ama biz bu sene mesela şuna başladık okulda. Her gün mesai saati bittikten sonra 4’ü beş geçe yani ders bitiyor. 4 buçuğa kadar okulda kalacağız, 25 dakika, o 25 dakikada her günün değerlendirme formu var. O günkü yaptığımız etkinliklerle ilgili kendimizi değerlendireceğiz. Doğru ya da yanlış öğretmen kendini değerlendirecek. O gün belki hastaydı, belki çok fazla sesi çıkmadı belki çok ayağa kalkmadı gibi. Öğretmen interaktif ortamda, form düzeyinde, onu doldurabilir, hem o ortamda iletişim kurabilir. Ama bu işin biraz daha teknolojiden tarafa, ha gidip bireysel anlamda işte okul okul gezeyim sınıf sınıf gezeyim gibi çok fazla bir insan gücü. Bir de bunun maliyeti de var tabii. Çok daha zor oluyor.”(Ö.Ö8)

Bir öğretmen görüşüne göre ise denetmenlerin de denetlenmesi gerekmektedir.

“Denetmenler şimdi bu anlamda çok serbest kalıyorlar yani hani bir yerde, hani tabiri caizse astığım astık kestğim kestik pozisyonu oluşabilir bazen, denetmenlerin de ara ara denetlenmeleri lazım, yani ne kadar iyi denetlemişler, onlara hatırlatacak bir kurumun ya da bölümün, bir departmanın olması lazım. Daha üst kurumlar olabilir mesela bakanlık, tarafından yapılabilir hani milli eğitim müdürlükleri değil de bakanlık tarafından çünkü denetmenlerin sayıları çok fazla değil. Yani gruplar halindeler, bakanlık tarafından olabilir. Ya da mesela Meb’in üstünde Başbakanlık, Cumhurbaşkanlığı gibi, organlar da bu işi bence yapabilirler. Mesela bir kurumun denetlenmesi mesela maliyenin denetlenmesini içişleri yapıyor. Mesela bu da olabilir yani bir fikir olarak söylüyorum.”(Ö.Ö10)

Araştırmaya katılan yirmi öğretmenin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin %35’i Türkiye’de klinik denetim sürecinin uygulanabilmesi için yapılması gereken şeyin inceleme-soruşturma, rehberlik ve denetim görevlerinin farklı denetmenler tarafından yapılması gerektiğini düşünmektedir. Ardından en çok görüş birliği oluşturan unsurlar ise denetmenlerin donanımlı olmaları, eğitim yönetimi ve denetimi alanında denetmenlerin lisansüstü eğitim almaları, denetime ayrılan sürenin daha uzun olması, klinik denetim modeli konusunda bilgilendirilmeleri, denetmen sayısının arttırılması ve denetime bakış açısının değişmesi gerektiğidir. Öğretmenler tarafından klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için okul müdürü, başöğretmen ve il eğitim denetmeninin oluşan yeni bir denetim mekanizmasının uygulanması, klinik denetim aşamalarının yalınlaştırılması, köklü bir değişim yapılması, denetmenin empati kurabilmesi, öğretmenin ruh halinden anlayabilmesi, kendini öğretmen ile eşdeğer görmesi, denetmenlerin eğitim odaklı davranması, denetimin daha çok formatör öğretmen ve okul müdürü eliyle yapılması, denetmenlerin de denetlenmesi gerektiği ve interaktif ortamda öğretmenin kendisini değerlendirmesi gerektiği vurgulanmıştır.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4.7.1. İl Eğitim Denetmenlerinin Görüşleri

Denetmenlerin, Klinik Denetim Modelinin Türkiye’de Uygulanabilmesi için Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre, klinik denetim sürecinin Türkiye’de uygulanabilmesi için nelerin yapılması gerektiğine ilişkin temalar Tablo 4.32’de şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 4.32 Denetmenlerin, Klinik Denetim Modelinin Türkiye’de Uygulanabilmesi için Yapılması Gerekenler Konusundaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler

No	Kod	Denetmenler	f	%
1	İnceleme-soruşturma, denetim ve rehberlik görevlerinin farklı denetmenler tarafından yapılması gerekmektedir	D1,D2,D3,D4	4	80
2	Denetmen sayılarının artırılması gerekmektedir	D1,D2	2	40
3	Denetmenin alanında uzmanlaşması gerekmektedir	D1	1	20
4	Denetmenin rehberliğe ağırlık vermesi gerekmektedir	D3	1	20
5	Denetmenin daha donanımlı olması gerekmektedir	D5	1	20

Tablo 4.32’de görüldüğü üzere klinik denetim sürecinin Türkiye’de uygulanabilmesi için nelerin yapılması gerektiğine ilişkin il eğitim denetmenlerinin görüşleri gruplandırıldığında; “inceleme-soruşturma, denetim ve rehberlik görevlerinin farklı denetmenler tarafından yapılması gerekmektedir, denetmen sayılarının artırılması gerekmektedir, denetmenin alanında uzmanlaşması gerekmektedir, denetmenin rehberliğe ağırlık vermesi gerekmektedir, denetmenin daha donanımlı olması gerekmektedir ” temaları elde edilmiştir.

Klinik denetim sürecinin Türkiye’de uygulanabilmesi için nelerin yapılmasına ilişkin il eğitim denetmenlerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

İl eğitim denetmenlerinden dört tanesi Türkiye’de klinik denetimin uygulanması için iş yükleri açısından inceleme-soruşturma, rehberlik ve denetim görevlerinin ayrılması gerektiğini düşünmektedir.

“Bir defa müfettişin görevi sadece denetim değil, belki de yarı görevi bu. Çünkü müfettişlerin il eğitim denetmenlerinin yarısından fazla görevi de inceleme-soruşturma yapmak. Dolayısıyla inceleme-soruşturmaya ayrılan belki de diğer denetim için kendimizi yetiştirmek ya da öğretmenle denetimdeki açık ya da geliştirilmesi gereken kuvvetli zayıf yönlerle ilgili, kendimizin de kendimizi yenileyebilecek derecede işte araştırma yapmak, okumak, buna pek zaman olmuyor dolayısıyla. Sadece denetim açısından İstanbul’da buna şöyle bir çözüm yoluna gidildi. Ben 13 yıl İstanbul’da yaptım müfettiş olarak. İstanbul’da denetim gruplarıyla soruşturma grupları ayrıdır. İkişerli soruşturma grupları oluşur, yaklaşık 60 civarında müfettiş sadece soruşturma yapar. Yani inceleme yapar, soruşturma yapar. Denetim gruplarının görevi de sadece denetim yapmaktır. Yani biri senede 120 civarında inceleme soruşturma yaparken diğeri denetim grubundaki iki ya da üçü geçmez yaptığı

inceleme. Dolayısıyla o alana daha çok konsantre olur. Dolayısıyla acaba diyorum inceleme soruşturma ayrı bir birim mi oluşturulsa, denetim ayrı bir birim mi oluşturulsun? Denetim ayrı bir birim oluşturulduğunda bütün gelişmeler izlenir, sadece oraya odaklanılır, derinlemesine. Öbür türlü müfettiş arkadaşımız, hem inceleme soruşturmalarla yarısını geçiriyor mesaisinin. Yarısı da denetime ayrılıyor. Ne ölçüde ikisinden de kendisini geliştirebilir? O tartışılabilir.”(D1)

“Sadece teftişle bitmiyor, ilköğretimin işleriyle bitmiyor. İnceleme ve soruşturmalar var, rehberlik çalışmaları yapacaksınız, çeşitli komisyonlar var.”(D2)

“İkincisi soruşturma çok zaman alıyor. Yani soruşturmacı ile rehberin aynı kişi olmaması gerekir. Yani soruşturmayı kim yürütecekse soruşturma müfettişi olacak veya soruşturmacı olacak o, yıl boyunca o işi yürütecek. Tabi yani bu da gerekli ve dolayısıyla bu işi yapacak kişi mutlaka şey olmalı ayrı kişi olmalı. Yani rehberlik yapacak, denetim yapacak ve denetim sonuçlarını değerlendirip yeniden rehberlik yapacak olan kişi ile soruşturmacı ayrı.”(D3)

“Şimdi hani burada hem soruşturma yap, hem denetim yap, hem kurum denetimini yap, hem bir sürü çalışmalara katıl. Bunları onun için her noktayı her görev alanına, istediğiniz bilimsel manada, çok doğru yapıyoruz, çok doğru sonuçlar alıyoruz demek yanlış olur. İş yükünün fazlalığından. Çok fazla iş yükümüz var evet yani o dediklerinin yapılabilmesi için az okulun olacak, az öğretmenin olacak, gerçekten planlayacaksın, gözleyeceksin, adım adım gözlemen gerekecek her noktayı, öncesinde sonrasında bir sürü şeyleri var, kriterleri var. Onları belirleyeceksin ama bu çok lüks gibi geliyor yani bize. O kadar zaman sana kim verir? Hayal gibi bir şey şu anda.”(D4)

İki denetmen klinik denetimin uygulanabilmesi için denetmen sayısının artırılması gerektiğini vurgulamıştır.

“Şimdi bir defa öğretmen ve kurum sayılarını dikkate alarak müfettiş sayılarının belirlenmesi lazım.”(D1)

“Zaman az oluyor. Eğitim öğretim kurumlarımız hızla çoğalıyor. Öğrenci sayısı hızla çoğalıyor. Antalya çok geniş bir coğrafyaya yayılmış. Yani müfettiş sayısı eğitim denetmeni sayısı çoğaldığı zaman bunlar yapılabilir.”(D2)

Bir denetmen bu modelin uygulanabilmesi için denetmenlerin alanında uzmanlaşması gerektiğini düşünmektedir.

“Şimdi ben bu konudaki tartışılması gereken konulardan birisinin şu olduğunu düşünüyorum. Uzmanlaşma. Yani denetim apayrı uzmanlık gerektiren bir konu. İnceleme-soruşturma denetimle hiç alakası olmayan apayrı bir uzmanlaşma alanı. Yani bir mühendislik alanı diye düşünüyorum. Yöntemleri de farklı. Şunun değişmesi de uygulamayı kolaylaştırabilir. Şimdi ben uzmanlaşmayı savunuyorum. Uzmanlaşma çok önemli. Şimdi benim branşım fen ve teknoloji dolayısıyla Antalya’da branşlara hep ben giriyorum yani sınıfa çok nadir girdiğim oldu. Doğrusu da bu çünkü ben özellikle ilkokul birinci sınıfın açık söyleyeyim çok teknik bir öğretmenlik gerektiriyor. İki, üç, dört, beşlerden apayrı bir teknik gerektiren bir sınıftır birinci sınıf. Dolayısıyla ben birinci sınıfların denetimine girmekten mümkün olduğunda imtina ederim. Ana sınıfları da aynı şekilde. Çünkü ben belli bir alanda

yoğunlaştım. Yani 6, 7, 8'lerde yoğunlaştım. Ve o alandaki yararımın daha çok olduğunu düşünüyorum. Örneğin bir sosyal bilgiler dersinin teftişiyle, branşım gereği fen ve teknoloji dersinin teftişi çok farklı oluyor yani alana hakimiyetin de ben olması gerektiğini düşünüyorum.”(D1)

Denetmenlerden bir tanesi denetmenin görev şeklinin değişmesi ve daha çok rehberlik ağırlıklı çalışması halinde klinik denetimin uygulanabileceğini dile getirmiştir.

“Denetmenin biraz görev şeklinin değişmesi lazım. Yani biraz daha rehberliğe yönelik olması lazım. Biraz daha kurumları geliştirmeye yönelik olması lazım.”(D3)

Bir başka denetmen ise klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için denetmenlerin hem süre, hem mevzuatın yeniden yapılandırılması, hem de klinik denetimin süreci açısından bilgilendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

“Denetmenlerin klinik denetimde eğitimden geçirilmesi lazım, klinik denetimi çok da iyi bilinmiyor işin doğrusu. Bizim denetmenlerimizin bir kısmı üniversitelerde dört yıllık fakültelerden lisans eğitimini alarak geldiler, bir kısmını da hızlandırılmış yaz tatillerinde bunları yaptılar. Onlar bu klinik denetimi çok bilmiyorlar. E bir kişi bilmediği şeyi de uygulayamaz. Dolayısıyla klinik denetim uygulanacaksa hem süre açısından hem mevzuatın yeniden yazılması, yeniden gözden geçirilmesi hem denetmenlerin de o süreci de bir şeyden geçirilmesi gerekiyor. Şöyle düşünüyorum ben, denizyıldızı gibi yani bir yıldız birisini bile denize atsanız kurtarıyorsunuz. Şimdi şu kadar öğretmenimiz var, bu şu kadar öğretmenden devede kulak kadar olsa bile eğitim eğitimidir. Yani siz o öğretmene gerekli yardımı yaparsınız onun da isteğiyle. O öğretmen de beş tane öğrenciyi kurtarsa bu kardır yani. Ben bu açıdan bakarım ha topyekûn bilemem yani. Ama her eğitimin sonucunda mutlaka sadece denetmenleri de değil öğretmenleri bu seminerlerden geçirip denetimi doğru anlatmak gerekir. Efendim o zaman belki öğretmen de denetime karşı bakışını değiştirir, anlayışını değiştirir. Dolayısıyla her iki tarafta da isteklilik olursa rehberlik öyledir bilirsiniz, karşılıklı gönüllülüktür. O zaman olumlu sonuç alınabilir, neden alınmasın.”(D5)

Araştırmaya katılan beş denetmenin dördü Türkiye’de klinik denetimin uygulanabilmesi için öncelikle iş yüklerinin azaltılması gerektiğini düşünmektedir. Bu oran araştırmaya katılan denetmenlerin %80’ini oluşturmaktadır. Denetmenlerin %40’ı, sayılarının arttırılması gerektiğini düşünmektedir. Klinik denetim modelinin Türkiye’de uygulanabilmesi için diğer görüşler ise denetmenin alanında uzmanlaşması, rehberliğe daha çok ağırlık verilmesi ve denetmenin donanımlı olması olarak sıralanmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde öğretmenlerin ve denetmenlerin görüşlerinden yola çıkarak sonuçlar paylaşılmış ve öneriler getirilmiştir.

5.1. Sonuç

İlkokul ve ortaokullarda yapılan sınıf içi denetim uygulamalarının klinik denetim modeli açısından incelenmesi ile ilgili sonuçlar öğretmen ve denetmen görüşlerine göre şu şekildedir:

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Türk eğitim sisteminde denetim sürecinin işleyişi, incelenen yasal dayanaklara göre;

1. Kurumların il içinde buldukları yerleşim yerlerinin ulaşım şartları, fiziki yakınlıkları, özellikleri, yönetici, öğretmen ve diğer personel sayıları gibi kriterler göz önünde bulundurularak başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valinin onayı ile il teftiş bölgelerine ayrılması,
2. Her teftiş bölgesinde yeterli sayıda müfettiş ve müfettiş yardımcısından meydana gelen teftiş grupları oluşturulması,
3. Her teftiş grubunun teftiş bölgesi, ilgili öğretim yılı başlamadan en az on beş gün önce başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valinin onayı ile belirlenmesi,
4. Müfettiş ve müfettiş yardımcıları teftiş gruplarına dengeli olarak dağıtılması ve bir teftiş bölgesinde iki öğretim yılı görev yapması, ancak zorunlu hâllerde iki öğretim yılından önce de teftiş bölgesi değiştirilmesi,
5. Teftiş grubu üyeleri, grup başkanlığı için müfettişler arasından iki adayı seçimle belirleyerek başkana sunulması,
6. Bu adaylardan biri başkanın önerisi, millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valilik onayı ile grup başkanı olarak görevlendirilmesi,
7. Teftiş grubunun, hazırlanan yıllık çalışma programına göre teftiş bölgesindeki kurumların rehberlik ve teftişinden sorumlu olması,
8. Bir eğitim kurumunun iki yıldan fazla denetimsiz bırakılmaması,
9. Her gruptaki denetmene yeni eğitim-öğretim yılında gireceği branşların ve şubelerin önceden belirlenmesi, denetim zamanında okula gidildiğinde denetmenlerin kurumu ve öğretmeni denetleyenler olarak ayrılması ve grup başkanı tarafından gruptaki denetmenlere görev dağılımı yapılması,
10. Sınıf içi denetimden önce öğretmen ile görüşülmesi,
11. Öğretmenin rehberlik ve teftişinde gerekli görülürse yöneticiden bilgi alınması,

12. Sınıf içi denetimi gerçekleştirmek üzere denetmenin sınıfa öğretmen ile birlikte girmesi,
13. Denetim sürecinde okulun çevre koşullarının dikkate alınması,
14. Öğretmenin, öğretme-öğrenme becerilerinin geliştirilmesi, gözlem esnasında ders araçlarına, ders planı ve hazırlıklarına, eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesine dikkat edilmesi, ders dışı etkinliklerin gözlemlenmesi,
15. Denetmenin gözlem sürecinde veri elde ederken öğretmen ve öğrencilerden bilgi edinebilmesi,
16. Denetim sonunda değerlendirme yapılması,
17. Değerlendirmenin zümre ve şube öğretmenler ile ayrı ayrı yapılması, gerektiği takdirde birlikte toplantılar düzenlemesi,
18. Öğretmenin güçlü yönlerin vurgulanması, öğretmen ile verilerin paylaşılması,
19. Öğretmenin karşılaştığı sorunlara rehberlik edilmesi,
20. Tüm bunları yaparken bilimsel yöntemler kullanılması ve sınıf içi denetimin en az iki ders saatin sürmesi aşamalarını ortaya çıkarmaktadır.

İlkokul, ortaokul öğretmenleri ve il eğitim denetmenleri ile yapılan görüşme kaydı verilerine göre mevcut sistemde;

1. İl Eğitim Denetmenleri Başkanlığı'nca ilin eğitim bölgeleri dikkate alınarak teftiş gruplarının oluşturulduğu,
2. Eğitim-öğretim yılı başında grup başkanları ve alt grupların belirlendiği,
3. Denetmenler gruplara ayrılırken kurum, öğretmen sayısı, bölgenin coğrafi özelliği, iş yoğunluğu, yakınlık-uzaklık gibi kriterlere dikkat edildiği,
4. Hazırlanan yıllık çalışma programı doğrultusunda grup başkanlarının denetmenlere görev dağılımı yaptığı,
5. Okullar teftiş gruplarına paylaştırıldığında, sene başında yapılan toplantıda denetlenecek öğretmenlerin öncelikle branş değişkeni dikkate alınarak, ardından branş dışı olsa da denetmenlere paylaştırıldığı,
6. Teftiş grubu ile denetleyeceği kuruma ulaşan denetmenlerin öncelikle kurum müdürünün ya da müdür yardımcısının odasında kısa bir toplantı yaptığı,
7. Sınıf içi denetimden önce zaman varsa öğretmen ile il eğitim denetmeninin daha çok kısa bir tanışma faslı yaşadığı, sınıf içi denetimi gerçekleştirmek üzere derse girileceği zamanın paylaştığı ya da bazen de öğretmen ile görüşmek için zamanın yeterli olmadığı,

8. Sınıf içi denetimi gerçekleştirmek üzere öğretmenlerin çoğuna göre denetmenin öğretmenden sonra sınıfa geldiği, denetmenlerin çoğuna göre genellikle öğretmen ile birlikte girdiği,
9. Denetmenlerin sınıf gözlemini gerçekleştirmek için sınıfta farklı yerlerde konumlandığı,
10. Sınıf gözlemi esnasında öğretmenlerin bir kısmına göre denetmenin herhangi bir form kullanmadığı, bir kısmına göre form kullandığı, denetmenlerin tümüne göre ise verileri not tutarak ya da öğretmen teftiş formunu işaretleyerek tuttuğu,
11. Sınıf içi denetim esnasında genellikle denetmenlerin evrak, sınıfın fiziki koşulları, öğretmenin ders verme yöntemleri ve iletişim becerilerine dikkat ettiği,
12. Sınıf içi denetimde elde ettiği verilerin daha çok genel toplantılar ya da zümre toplantıları yapılarak paylaşıldığı,
13. Denetimin sonunda ya çok kısa görüşüldüğü ya da karşılıklı değerlendirme yapılmadığı ve matbu olarak gelen teftiş raporu aracılığı ile öğretmenlerin denetim sonucu hakkında bilgi edindiği sonuçlarına ulaşılmaktadır.

Mevcut denetim sisteminde, denetmenlerin denetim sonunda öğretmenle yeterince görüşmemesi ile ilgili sonuç Kale (1995), Has (1998) tarafından yapılan araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Klinik denetim modelinin nasıl bir süreç ön gördüğüne ilişkin alan yazın bilgileri incelendiğinde;

A) Gözlem Öncesi Görüşme Aşaması

Sınıf denetiminden önce öğretmen ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla denetmenin öğretmen ile görüşme yapması;

- Denetmen ve öğretmen arasında sürekli, olumlu ve güven duygusunu artırıcı bir iletişim sürecinin geliştirilmesi,

İl eğitim denetmeninin gerçekleştireceği denetimin amaçlarını sınıf denetiminden önce öğretmene açıklaması;

- Denetimin amacının ceza ve eksik aramaya yönelik değil, gelişime yönelik olduğunun vurgulanması,
- Güven ortamının sağlanması ve denetimin hedeflerinin net bir şekilde birlikte ortaya konulması,

İl eğitim denetmeni ile öğretmenin derse girmeden önce birlikte denetim planı hazırlaması;

- Öğretmenin kendisini geliştirmek için hedef belirlemesi ve bu hedeflere ulaşmada denetmen tarafından öğretmene rehberlik edilmesi,

- Öğretmenin öğretim becerisini geliştirmek üzere yol haritasının belirlenmesi,
- Öğretim etkinliklerinin birlikte kararlaştırılması ve planlanması,
- Sınıf gözlemi için zaman planlamasının birlikte yapılması,
- Sınıf gözlemi esnasında nelere dikkat edileceğinin birlikte belirlenmesi,
- Amaca uygun gözlem tekniklerine birlikte karar verilmesi,
- Gözlem verilerinin değerlendirilme kriterlerinin birlikte belirlenmesi,

B) Gözlem Aşaması

Sınıf içi gözlemi gerçekleştirmek amacıyla il eğitim denetmeninin öğretmen ile birlikte sınıfa girmesi ve öğrencilerle tanışması,

Gözlem esnasında öğrencilerin ve öğretmenlerin konsantrasyonu açısından dikkat çekmeyecek arka sıralarda bir yere oturması,

Gözlem esnasından öğretmen ile belirlediği gözlem unsurlarına dikkat etmesi,

Gözlem esnasında öğretmen ile belirlediği ses, video kaydı, seçilmiş gözlem kaydı, oturma planları üzerine kurulu gözlem kayıtları, geniş mercekleme teknikleri, kontrol listeleri ve zaman çizelgesi işaretleme gibi gözlem tekniklerini kullanması ve objektif davranması,

C) Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme Aşaması

Gözlem esnasında il eğitim denetmeninin elde ettiği verileri öğretmen ile paylaşması ve öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağlaması,

Verileri paylaşırken birebir görüşme yapılması,

Öğretmenin öğretme-öğrenme sürecindeki güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi,

Öğretmenin güçlü yönlerinin vurgulanıp, zayıf yönlerinin güçlendirilmesi için birlikte çalışmalar yapılması,

D) Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme

İl eğitim denetmeninin kendi denetim yöntemlerini, sürecini değerlendirmesi ve bu değerlendirme sürecinde öğretmenin görüşlerine yer vermesi,

Kliniksel denetimin aşamaları göz önünde bulundurularak yapılan çalışmaların amacına ulaşma düzeyinin öğretmen ile birlikte belirlenmesi,

Karşılaşılan eksiklik ve aksaklıkları öğretmen ile birlikte tespit etmek,

Eksiklik ve aksaklıkların giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Mevcut sistemde yürütülen denetim etkinliklerinin klinik denetim modeline uygunluğu açısından ilkök ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

A) Gözlem Öncesi Görüşme Süreci

Sınıf içi denetimden önce öğretmen ile denetmenin bir araya gelmesi, tanışmanın gerçekleşmesi, denetmenin öğrenciler ve öğretmenler hakkında bilgi toplaması, arada güven duygusunun oluşturulması ile ilgili ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri, “hiçbir denetmen görüşme yapmaz, denetmen ile sadece tanışma gerçekleşmektedir, denetmenlerden bazıları görüşme yapar, tüm denetmenler görüşme yapar, denetmenlerin çoğu görüşme yapar” şeklinde sıralanmıştır. Öğretmenlerin çoğu hiçbir denetmenin kendisiyle görüşme yapmadığını ifade etmiştir.

Denetmen tarafından, denetimin amaçlarının eksik aramaya yönelik değil, gelişime yönelik olduğunun vurgulanması, güven ortamının sağlanması ve denetimin hedeflerinin net bir şekilde ortaya konulması ile ilgili araştırmaya katılan yirmi öğretmenden on dördü denetmenlerin denetim öncesinde yapacakları denetimin amaçlarının açıklamadığı yönünde görüş bildirmiştir. İki öğretmen denetmenlerinin bazılarının amaçları açıkladığını düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı denetimin amaçlarının zaten bilindiğini ifade ederken, iki öğretmen denetimin amaçlarının denetmenlerce açıklandığını bildirmiştir. Uyanık (2007) tarafından ulaşılan branş müfettişlerinin denetim öncesinde öğretmene denetim esnasında neler yapılacağını bildirmediikleri sonucu bu araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin %80'i il eğitim denetmenlerinin kendileriyle denetim planı hazırlamadığını, dolayısıyla birlikte, öğretmenin öğretim becerisini geliştirmek üzere yol haritasının belirlenmediğini, öğretim etkinliklerine birlikte karar verilmediğini, sınıf gözlemi için zamanın birlikte planlanmadığını, üzerinde odaklanacak davranışlara ve amaca uygun gözlem tekniklerine birlikte karar verilmediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerden iki tanesi denetmenlerin hazır denetim planı kullandıklarını ifade ederken, bir öğretmen denetim planı hazırladıklarını, bir öğretmen ise geçirdiği denetimlerin çoğunda denetmen ile denetim planı hazırladıklarını dile getirmiştir. Özellikle dersi öğretmen ile birlikte planlama ilgili sonuç Uludüz (1996), Kunduz (2007), Uyanık (2007) tarafından yapılan araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Denetim öncesinde denetmenlerin öğretim ve denetim hakkında görüşmelere pek yer vermemesi Yavuz (1995), Özbaş (2002), Uyanık (2007) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut sistemin, klinik denetim modelinin gözlem öncesi görüşme aşamasında ön görülen sürece oldukça uzak olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

B) İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Gözlem Sürecine İlişkin Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin on biri il eğitim denetmenlerinin gözlemi gerçekleştirmek için kendisinden sonra derse girdiğini belirtmiştir. Yedi öğretmen bazı denetmenlerin kendileriyle derse geldiğini ifade ederken iki öğretmen geçirdiği denetimlerde denetmen ile birlikte sınıfa girdiğini belirtmiştir. Denetmenlerin genelde ders başladıktan sonra sınıfa girmeleri ile ilgili sonuç Uludüz (1996) tarafından yapılan araştırma sonucuyla örtüşmektedir.

Öğretmenlerin yarısı gözlemi gerçekleştirmek için denetmenin arka sıraya oturduğunu dile getirmiştir. Öğretmenlerin diğer yarısı ise öğretmen il eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında farklı davrandıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerin geçirdikleri bazı denetimlerde gözlem esnasında il eğitim denetmeni öğretmen masasında oturmayı tercih ederken, bazı denetmenler öğrenciler arasında oturmayı tercih etmiştir. Bazı denetmenler arka sıraya geçip oturmuş, bazıları sınıfta dolaşmış ve bazıları ise sınıfın arkalarında ayakta durmuştur.

Gözlem esnasında öğretmen görüşlerine göre il eğitim denetmeninin dikkat ettiği unsurlar; “ders verme yöntemleri, sözel olan ve olmayan iletişim becerileri, sınıf panosu, fiziksel çevre, ders amaçları, evraklar, etkinlikleri değerlendirme sistemi, öğrenci seviyeleri, ders araç gereçleri, kıyafet, sınıf yönetimi, Atatürk resmi, İstiklal Marşı, Gençliğe Hitabe, Türk Bayrağı, temizlik, sınıfın teknik donanımı, etkinlik ve ilgili köşesi, öğretmenlerin derse hâkimiyeti, ders anlatış biçimi, yapılandırmacı amaca uygunluk, hazırbulunuşluk, hepsi farklı şeylere dikkat eder, nelere dikkat ettiğini bilmiyorum” şeklinde belirlenmiştir. En çok görüş birliği oluşturan gözlem unsurları; ders verme yöntemleri, sözel olan ve olmayan iletişim becerileri, sınıf panosu, fiziksel çevre, ders amaçları, evraklar ve etkinlikleri değerlendirme sistemi olarak sıralanabilir.

Araştırmaya katılan yirmi öğretmenden on beşi il eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında objektif davranmadıklarını düşünmektedir. Dördü ise geçirdikleri bazı denetimleri objektif bulup, bazıları objektif bulmadıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin görüşleri ile Yalçınkaya (1992), Can (2004) tarafından yapılan araştırmada denetimin bilimsel ve objektif olması gerektiği ile ilgili öneri paralellik göstermektedir.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre mevcut sistemin, klinik denetim modelinin gözlem aşamasının ön gördüğü sürece özellikle denetmenin derse öğretmenden sonra girmesi, gözlem tekniklerini kullanmaması ve objektif davranmaması açısından oldukça uzak olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Gözlem esnasında denetmenin dikkat ettiği unsurlar her ne kadar klinik denetim modelinde ön görülen unsurlar gibi görünse de gözlem öncesi görüşme aşamasında gözlem esnasında nelere dikkat edileceği öğretmen ile birlikte karar verilmediğinden dolayı modele uygun bulunmamaktadır.

C) İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşmeye İlişkin Görüşleri

Gözlemde elde edilen verilerin öğretmen ile paylaşılması ve öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağlanması konusunda öğretmenlerin yarısı kendisiyle verilerin paylaşıldığını, diğer yarısı ise verilerin paylaşılmadığı yönünde görüş belirtmiştir.

Gözlem sürecinde elde edilen verilerin değerlendirmesini yapmak için öğretmen ile toplantı yapılması konusunda öğretmenlerin altısı genel toplantılar yoluyla, altısı zümre toplantısı yapılarak verilerin paylaşıldığını belirtmiştir. Üç öğretmen geçirdiği denetimlerde kendisiyle çok kısa bir görüşme yapıldığını söylerken iki öğretmen kendisiyle önce birebir görüşüldüğünü, ardından genel toplantı yapıldığını ifade etmiştir. İki öğretmen denetmenlerin gözlem verilerini paylaşmak için görüşme yapmadığını söylerken başka bir öğretmen ise kendileriyle birebir toplantı yapıldığını söylemektedir.

Öğretme-öğretme sürecinde öğretmenin güçlü ve zayıf yönlerinin denetmenlerce belirlenmesine ilişkin öğretmenlerin görüşleri “belirler, belirlemez, öğretmene özgü değildir, belirledikleri genel özelliklerdir, zayıf yönleri daha çok belirler, çoğu belirler” şeklinde ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin yedisi denetmenlerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlediğini ifade ederken beşi belirlemediği yönünde görüş bildirmiştir.

İl eğitim denetmenlerinin gözlem sürecinde elde ettiği veriler doğrultusunda öğretmenlerin güçlü yönlerini vurgulayıp zayıf yönlerinin güçlendirilmesi konusunda öğretmenlerin dokuzu kendilerinin güçlü yönlerinin denetmenlerce vurgulanmadığını, zayıf yönlerinin güçlendirilmesi için çalışmalar yapılmadığını belirtmiştir. Sekiz öğretmen ise öğretme-öğrenme sürecindeki güçlü ve zayıf yönlerle ilgili denetmenlerin sadece öneri getirdiklerini, zayıf yönleri güçlendirmek için çalışma yapmadıklarını düşünmektedir. İki öğretmen sadece güçlü yönlerin vurgulandığını söylerken bir öğretmen ise zayıf yönlerin güçlendirilmesi için çalışma yapıldığını belirtmiştir.

Analiz ve gözlem sonrası görüşme aşamasının klinik denetim modelinde ön gördüğü süreç açısından mevcut sistem ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre incelendiğinde modele çoğu özellik itibarıyla uzak kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

D) İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin %85'i denetmenin kendi denetimsel yöntemini geliştirmek amacıyla değerlendirme yapması ve öğretmenin bu konuda fikirlerini alması yönünde olumsuz görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu denetimin bu basamağının eksik kaldığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan yirmi öğretmenden on yedi tanesi denetim sürecinde karşılaşılan

aksaklıkların belirlenmesi ve eksikliklerin giderilmesine yönelik yeniden bir planlama yapılmasına ilişkin olumsuz görüş bildirmiştir. İki öğretmen ise geçirdikleri denetimlerde denetmenle birlikte yeniden bir planlama yaptıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, denetim sürecinin kopuk yaşandığını, eksik yönler denetmen tarafından tespit edilmişse denetmenlerce sadece öğretmenlere söylendiğini ancak sistemli bir şekilde plan yapıp, diğer denetim sürecinde bu aksaklıklar ile ilgili gelişim sürecinin takip edilmediğini düşündükleri sonucu ortaya çıkmaktadır ki klinik denetim modelinin bu aşamada ön gördüğü kriterlerden mevcut denetim sistemi büyük oranda uzak kalmaktadır.

Üçüncü alt probleme ilişkin en genel sonuç; mevcut sistemde uygulanan denetim uygulamalarının klinik denetim modelinin ön gördüğü sürece büyük oranda uymadığı yönünde sonuçlanmaktadır. Bu sonuç Öz (1977), Yavuz (1995), Uludüz (1996) tarafından yapılan araştırma sonucuyla benzeşmektedir.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Mevcut Türk eğitim sistemde yürütülen denetim etkinliklerinin klinik denetim modeline uygunluğu açısından il eğitim denetmenlerinin görüşleri incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

A) Gözlem Öncesi Görüşme Süreci

Sınıf gözleminden önce öğretmen ile tanışma, öğretmen ve öğrenciler hakkında bilgi toplama, arada güven duygusunu oluşturmaya yönelik, il eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre ise bazen çevreden ve okul idaresinden öğrenciler ve öğretmen hakkında bilgi toplandı, görüşme için çok fırsat olmadığı, ancak öğretmenle her denetim olmasa da görüşme yapıldığı zamanların olduğu ve bu görüşmelerin kısa süreli gerçekleştiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Denetmenin gerçekleştireceği denetimin amaçlarının eksik aramaya yönelik değil, gelişime yönelik olduğunun vurgulanması, güven ortamının sağlanması ve denetimin hedeflerinin net bir şekilde ortaya konulması ile ilgili il eğitim denetmenlerinin çoğu öğretmenlerin denetimin amaçlarını zaten bildiğini düşünmektedir. Denetmenlerden biri denetimin amaçlarını açıklamadığını dile getirirken bir denetmen bazen bu konuda öğretmene açıklama yaptığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan denetmenlerin tümü öğretmenler ile denetim planı hazırlamadıkları belirtmiştir.

İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre mevcut sistemin, klinik denetim modelinin gözlem öncesi görüşme aşamasında ön görülen sürece büyük oranda uzak olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

B) İl Eğitim Denetmenlerinin Gözlem Sürecine İlişkin Görüşleri

İl eğitim denetmenlerinin %80'i sınıf içi denetimi gerçekleştirmek üzere sınıfa genellikle öğretmen ile birlikte girdiğini ifade ederken bir denetmen öğretmenden sonra sınıfa girdiği yönünde görüş belirtmiştir.

İl eğitim denetmenlerinin çoğu gözlem esnasında sınıftaki konumlanmasının sınıfın durumuna göre değiştiğini ifade ederken iki denetmen gözlem esnasında arka sırada oturduğunu belirtmiştir.

İl eğitim denetmenlerinin gözlem esnasında dikkat ettiği şeyler ise “ders verme yöntemleri, sözel olan ve olmayan iletişim becerileri, fiziksel çevre, öğrenci seviyeleri, etkinlikleri değerlendirme sistemi, ders amaçları, ders planı/programı, sınıfın teknik donanımı, zaman yönetimi, evraklar” şeklinde sıralanmıştır. En çok görüş birliği oluşturan gözlem unsurları; öğretmenin ders verme yöntemleri, iletişim becerileri ve fiziksel çevre olarak sıralanabilir.

Gözlem esnasında objektiflik konusunda ise il eğitim denetmenlerinin tümü kendilerini objektif olarak değerlendirmektedir. Tüm denetmenler gözlem verilerini not defterine ya da öğretmen teftiş formu kullanarak tuttuklarını belirtmiştir.

Klinik denetim modelinin bu aşamada ön gördüğü süreç açısından mevcut sistemdeki uygulamanın, denetmenlerin çoğunun sınıfa öğretmen ile birlikte girmesi, bir kısmının arka sıraya oturması açısından benzerlik gösterdiği ancak gözlemde dikkat edeceği unsurları daha önce öğretmen ile birlikte belirmemesi, her ne kadar denetmenler değerlendirmelerini objektif bulsalar da farklı gözlem tekniklerini kullanmaması açısından klinik denetim modeli ile farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

C) İl Eğitim Denetmenlerinin Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşmeye İlişkin Görüşleri

Denetmenlerin görüşlerine göre tüm denetmenlerin gözlem sürecinde elde ettiği verileri öğretmen ile paylaştığı ve öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Denetmenlerin çoğu verileri paylaşmak için genel toplantı yapıldığını belirtmiştir. Bir denetmen önce zümre toplantısı, ardından genel toplantı yapıldığını ifade ederken diğer denetmen genelde zümre toplantısı yoluyla verilerin paylaşıldığını belirtmiştir.

Denetmenlerin görüşlerine göre, öğretme ve öğrenme sürecinde öğretmenin güçlü ve zayıf yönlerinin denetmenlerce belirlendiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tüm denetmenler öğretmenlerin sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri belirledikten sonra zayıf yönlerin güçlendirilmesi için öneri niteliğinde paylaşımlarda bulduklarını ifade etmiştir.

Mevcut denetim sistemi uygulamaları, klinik denetim modelinin bu aşamada ön gördüğü süreç açısından değerlendirildiğinde, denetmen görüşleri büyük oranda klinik denetim modeline uygun bir sürecin geçtiğini düşünmektedir.

D) İl Eğitim Denetmenlerinin Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşleri

Denetmenin kendi denetimsel sürecini değerlendirmesi ve bu konuda öğretmenin görüşlerine yer vermesi “öğretmenin denetimden genel beklentileri ile ilgili dönüt alırım, öğretmenden değil, öğrencilerden dönüt alırım, öğretmen ile kurulan iletişime bağlıdır, hayır değerlendirme yapılmıyor” şeklinde sıralanmıştır.

Tüm denetmenler ise denetim sürecinde tespit edilen aksaklıkları gidermek için öğretmen ile yeniden bir planlama yapmadıklarını belirtmiştir.

Denetmen görüşleri incelendiğinde klinik denetim modelinin ön gördüğü süreç açısından mevcut sistemin modelden büyük oranda farklı gerçekleştiği sonucuna ulaşılmaktadır.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Mevcut sınıf içi denetim uygulamalarının klinik denetim modeline uygunluğu açısından öğretmen ve denetmen görüşlerinin karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir:

A) Gözlem Önce Görüşme Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %75'i gözlem öncesi görüşme sürecinde kendisi ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla denetmelerin görüşme yapmadığını belirtirken denetmenlerin çoğu, bazı denetimlerinde öğretmen ile görüşme yaptığını belirtmiştir. Bu sonuç Renkler (2005) tarafından yapılan araştırma ile benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin çoğu denetmenin gerçekleştireceği denetimin amaçlarının denetmenlerce açıklanmadığını düşünürken denetmenlerin çoğu denetimin amaçlarının öğretmenlerce zaten bilindiğini düşünmektedir. Öğretmen ve denetmenin birlikte denetim planı hazırlaması konusunda öğretmenlerin çoğu hazırlamadıkları yönünde görüş bildirirken denetmenlerin tümü birlikte denetim planı hazırlamadıklarını belirtmektedir.

B) Gözlem Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu gözlemi gerçekleştirmek için il eğitim denetmenlerinin sınıfa sonradan girdiğini, arka sıraya oturduğunu ve gözlem esnasında objektif saptamalar yapmadığı düşündüklerini ifade ederken denetmenlerin çoğu gözlemi gerçekleştirmek için genellikle öğretmen ile birlikte sınıfa girdiğini, gözlem esnasında oturduğu yerin sınıfın durumuna göre değiştiğini söylemektedir. Ayrıca denetmenlerin tümü gözlem esnasındaki değerlendirmelerini objektif bulmaktadır. Karagözoğlu (1977), “İlköğretimde Teftiş Uygulamaları” adlı araştırma sonucuna göre değerlendirmede

öğretmenler denetmenlerin tarafsız ve güvenilir değerlendirme yapmadıkları görüşünderken, denetmenler tarafsız ve güvenilir olduklarını öne sürmektedir. Araştırma sonucu bu yönüyle Karagözoğlu (1977) tarafından yapılan araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Şahin (2005) tarafından yapılan araştırmada da aynı sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Denetmen ve öğretmen görüşlerine göre gözlem esnasında dikkat edilen unsurlar arasında en çok ders verme yöntemleri, iletişim becerileri ve fiziksel çevre olarak sıralanmaktadır.

C) Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin yarısı gözlemlerde elde edilen verilerin kendileriyle paylaşıldığını ifade ederken, diğer yarısı ise paylaşılmadığını söylemektedir. İl eğitim denetimlerinin ise tümü verileri öğretmenler ile paylaştıklarını dile getirmiştir. Denetmenler ve öğretmenlerin çoğu elde edilen verilerin genel toplantı yoluyla paylaşıldığı yönünde hemfikirdir. Öğretmenlerin çoğu kendilerinin güçlü ve zayıf yönlerinin denetmenlerce belirlendiğini düşünürken denetmenlerin tümü bu fikre sahiptir. Denetmenler ve öğretmenlerin çoğunun hemfikir olduğu diğer konu ise zayıf yönlerin güçlendirilmesi için sadece öneri niteliğinde görüşlerin paylaşılmasıdır.

D) Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Öğretmen ve Denetmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %85'i denetmenlerin kendi denetimsel uygulamasını değerlendirmede ve öğretmenin bu konuda görüşlerine yer vermediği yönünde görüş bildirirken denetmenlerin bir tanesi bu düşünceyi desteklemiştir. İki denetmen öğretmenin denetimden genel beklentileri hakkında dönüt aldığını, bir denetmen denetim süreci ile ilgili öğrencilerden dönüt aldığını, bir denetmen ise öğretmen ile kurulan iletişime göre bu değerlendirmenin değiştiğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin %85'i süreçte karşılaşılan eksiklik ve aksaklıkların giderilmesine yönelik yeniden bir planlamanın yapılmadığını düşünürken denetmenlerin tümü bu görüşü desteklemektedir.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda Türkiye'de klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için yapılması gerekenler ile ilgili sonuçlar şu şekildedir:

1. İnceleme-soruşturma, rehberlik ve denetim görevlerinin ayrılması,
2. Denetmenlerin ve öğretmenlerin daha donanımlı olması,
3. Denetmenlerin eğitim yönetimi ve denetimi alanında lisansüstü eğitim almaları,
4. Denetime ayrılan sürenin daha uzun olması,
5. Denetmenlerin ve öğretmenlerin klinik denetim modeli ile ilgili bilgilendirilmesi,

6. Denetmen sayısının arttırılması,
7. Denetime olan bakış açısının değişmesi,
8. Okul müdürü, başöğretmen ve il eğitim denetmenlerinden oluşan bir denetim mekanizmasının oluşturulması,
9. Köklü bir değişim yapılması,
10. Denetmenin öğretmen ile empati kurması,
11. Denetmenlerin statü algısının değişmesi,
12. Klinik denetim aşamalarının yalınlaştırılması,
13. Denetmenlerin eğitim odaklı davranmaları,
14. Denetimin daha çok formatör öğretmen ve okul müdürü eliyle yapılması,
15. İnteraktif ortamda öğretmenin kendisini değerlendirmesi,
16. Denetmenlerin de denetlenmesi gerekmektedir.

İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin denetime ayrılan sürecinin daha uzun olması gerektiği ile ilgili görüşü Has (1998), Şahin (2005) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

5.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

İl eğitim denetmenlerinin görüşleri doğrultusunda Türkiye’de klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için yapılması gerekenler ile ilgili sonuçlar şu şekildedir:

1. İnceleme-soruşturma, denetim ve rehberlik görevlerinin farklı denetmenler tarafından yapılması,
2. Denetmenlerinin sayılarının arttırılması,
3. Denetmenlerin alanında uzmanlaşması,
4. Denetmenlerin denetimden çok rehberliğe ağırlık vermesi,
5. Denetmenlerin daha donanımlı olmaları gerekmektedir.

Araştırma sonuçlarında, denetmen sayısının arttırılması ile ilgili görüşler, Karagözoğlu (1997), Başaran (1986), Yılmaz (1998), Can (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada denetmenlerin klinik denetim modeli ile bilgilendirilmesi ile ilgili sonuç Öz (1977) araştırma sonucuyla örtüşmektedir. İnal (2008) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim müfettişlerinin denetimlerde göstermesi gereken tutum ve davranışları nadiren gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu nedenle, ilköğretim müfettişlerinin, hizmet içi eğitimlerle yetiştirilmesinin öneri olarak getirilmesi öğretmenlerin ve denetmenlerin görüşleri ile paralellik göstermektedir. Denetmen görüşlerine göre Türkiye’de klinik denetimin uygulanabilmesi için denetimden çok rehberliğe ağırlık verilmesi sonucu Yalçınkaya (1992), Has (1998) tarafından yapılan araştırma önerisini desteklemektedir. Araştırma sonuçlarında denetmenin zamanının kısıtlı olması; inceleme-

soruşturma, rehberlik-denetim görevlerinin getirdiği iş yükü nedeniyle denetime az zaman kalması Çölmek (1998), Can (2004) tarafından yapılan araştırma sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Can (2004), araştırmasında öğretmenlerin tamamı denetmenlerin öğretmenden daha yüksek eğitim düzeyine sahip olmalarını beklemektedir. Bu araştırma sonucu olan denetmenlerin lisansüstü eğitim almaları gerektiği düşüncesini desteklemektedir. Denetmenlerinin donanımının artırılması görüşü Kapusuzoğlu (1998) tarafından müfettişlerin karşılan her türlü eğitim ve öğretim problemlerinin çözümlenmesinde başvurulacak bir eğitim danışmanı olma rolünde yetersiz oldukları tespit edildiği araştırma sonucunu desteklemektedir. İl eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre, denetmenlerin uzmanlaşması gerektiği sonucu Kayıkçı (2005), Uyanık (2007) tarafından yapılan araştırma sonucu ile kesişmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler

1. Öğretmen ile denetmen arasında güven duygusunun oluşması için sınıf denetimi öncesinde denetmenler ile öğretmenler görüşme yapmalıdır.
2. Sınıf denetiminden önce denetmen, gerçekleştireceği denetimin amaçlarını öğretmene açıklamalı; eksik aramak için değil, geliştirmeye yönelik denetim yapılacağı vurgulanmalıdır.
3. Sınıf içi gözlemden önce denetmen ile öğretmen sınıf içi gözlenecek kriterleri, gözlem tekniklerini, değerlendirme sürecini, zaman planlamasını belirlemeye yönelik denetim planı hazırlamalıdır.
4. Sınıf içi gözlemi gerçekleştirmek için denetmen ile öğretmen sınıfa birlikte girmelidir.
5. Sınıf içi gözlem aşamasında denetmenlerin objektiflik açısından farklı gözlem tekniklerini kullanması sağlanmalıdır.
6. Gözlemden elde edilen verilerin öğretmen ile paylaşılması, öğretmenin verileri çözümlemesine olanak verilmesi sağlanmalıdır.
7. Gözlem verilerini analiz etmek için denetmen ile öğretmen birebir toplantı yapmalıdır.
8. Öğretmenin güçlü ve zayıf yönleri belirlenmeli, zayıf yönlerinin güçlendirilmesi için denetmen ile öğretmenin çalışmalar yapması sağlanmalıdır.
9. Denetim sürecinin sonunda denetmenin yöntemleri ile ilgili öğretmen ile birlikte değerlendirme yapmalıdır.
10. Denetmen ile öğretmen sınıf içi denetim sürecinde birlikte tespit ettikleri aksaklıkları gidermek için yeniden bir planlama yapmalıdır.
11. Denetmenlerin, rehberlik-denetim, inceleme-soruşturma görevleri birbirinden ayrılmalıdır.

12. Denetmenler, Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında lisansüstü eğitim almalıdır.
13. Öğretmenlere ve denetmenlere klinik denetim modeli ile ilgili hizmetiçi eğitimler verilmelidir.
14. Denetmenlerin sayısı artırılarak, öğretmen ile denetmenin daha uzun ve kaliteli denetim uygulamaları geçirebilmeleri açısından yılda yaptıkları denetim sayısı azaltılmalıdır.
15. Denetmenler, denetimden daha çok rehberliğe ağırlık vermelidir.
16. Denetmenlerin iş yüklerinin fazla, zamanlarının az olması nedeniyle mevcut sistemdeki denetim uygulamalarında, klinik denetim modeli ve çağdaş eğitim denetiminin özellikleri göz önünde bulundurularak yeniden bir yapılanmaya gidilmelidir.
17. Sınıf içi denetime daha uzun süre ayrılmalı, denetimde bir sıra ve süreklilik izlenmelidir.

5.2.2. Araştırmacılara Öneriler

1. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve 25 kişi ile çalışma yapılmıştır. Nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılarak, daha fazla çalışma grubu üzerinde araştırma yapılabilir.
2. İlkokul ve ortaokullarda, pilot uygulamalar ile klinik denetim modeli denenerek, süreçte karşılaşılan durumlar yönünde yeni bir model oluşturulabilir.
3. Bu araştırmada mevcut denetim sistemi klinik denetim modeli açısından incelenmiştir. Çağdaş eğitim denetimi ilkeleri açısından incelenerek araştırma yapılabilir.
4. Bu araştırmada sınıf içi gözlemi gerçekleştirmek için gözlem tekniklerine değinilmiştir. Denetimin objektifliğini sağlamak amacıyla sınıf içi gözlem sürecinde farklı gözlem teknikleri konusunda araştırma yapılabilir.
5. Öğretmenler ve denetmenlerin görüşleri alınarak klinik denetim modelinin faydalı bulunup bulunmadığı ve uygulanabilirliği yönünde araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acheson, K.A., Gall, M.D., Techniques in The Clinical Supervision of Teachers: Preservice and Inservice Applications, Fourth Edition, University of Oregon, 1997.
- Ağaoğlu, E., Eğitimde Klinik Denetim, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 46, Eskişehir, 1997.
- Akın, A., “İşletmelerde İnsan Kaynakları Performansını Değerleme Sürecinde Coaching (Özel Rehberlik)”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, (2002), 97-113.
- Akış, M., “İlköğretim Öğretmenlerinin Çağdaş Denetmen Rollerine İlişkin Algı ve Beklentileri (İzmir İli Örneği)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1999.
- Anafarta, N., “Bireysel Kariyer Danışmanı Olarak Rehber (Mentor)”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, (2002), 115–128.
- Arat, M., 21. Yüzyıl İçin Yönetim, Söz Yayın, İstanbul, 2007.
- Atkins, A.O., "Teachers' Opinions of The Teacher Evaluation Process", (1996), www.eric.ed.gov ED027791.
- Aydar, N., “Bir Eğitim Tekniği Olarak Koçluk”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, SBE, Sakarya, 1999.
- Aydın M., Çağdaş Eğitim Denetimi, Hatiboğlu Basın ve Yayımlar San. Tic. Ltd. Şti., Ankara, 2007.
- Aytaç, T., Okul Merkezli Yönetim, Nobel Yayınları, Ankara, 2000.
- Bacon, T.R., “Helping People Change, Industrial And Commercial Training”, Vol. 35, No. 2, (2003), 73-77.
- Balcı, A., “Klinik Teftiş”, Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:20, Cilt:1-2, 1987.
- Başar, H., Eğitim Denetçisi, İkinci Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 1993.
- Başaran, A., “İlköğretim Uygulamalarında Grupla Teftiş Uygulamaları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1986.
- Başaran, E.İ., Örgütsel Davranış, Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982.

- Bilir, M., "Türk Eğitim Sisteminde Teftiş Alt Sisteminin Yapı ve İşleyişi", Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1991.
- Billett, S.R., "Workplace Mentors: Demands And Benefits, Journal of Workplace Learning", Vol. 15, No. 3, (2003), 105-113.
- Burgaz, B., "İlköğretim Kurumlarının Denetiminde Yeterince Yerine Getirilmediği Görülen Bazı Denetim Roller ve Nedenleri", Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:11, 1995.
- Bursalıoğlu, Z., Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, On İkinci Basım, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Can, N., "İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi ve Sorunları", Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 161, (2004), 112-122.
- Cengiz C., Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişlerinin Yetiştirilmesi ve Teftişin Geliştirilmesi, Milli Eğitim Basımevi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2326, İstanbul, 1992.
- Ceylan, C., "Mentorluk İlişkilerine Farklı Bir Yaklaşım: Kariyere Uyarlı Mentorluk", İş Güç Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, (2004), 33-34.
- Cogan M.L., Clinical Supervision, Houghton Mifflin Company, Boston, 1973.
- Çölmek, A., "Eğitimde Bugünkü Durum ve İlköğretimde Yeniden Yapılanma Önerileri.", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Yıl:4, Sayı:15, Yaz 1998, 305-317.
- Demirtaş H. Ve Güneş H., Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Ekiz, D., Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Elliot, J., Action Research for Educational Change, Philadelphia: Open University Press, 1991.
- Engin, M., "İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik ve Mesleki Yardım Görevlerine İlişkin Algı ve Beklentileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.
- Fritz, C. ve Miller, G., Supervisory Options for Instructral Leaders in Education. Journal of Leadership Education. Volume.2, Issue.2, (2003), Winter.
- Glatthorn, A. A., Differentiated Supervision, (2nd edition), Wirginia: ASCD, 1997.

Goldhammer R.& others, Clinical Supervision: Special Methods for the Supervision of Teachers, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1980.

Has, E., “İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Uygulamalarını Geliştirmelerinde Teftişin Rolü”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1998.

Henry, D. A., “A Case Study of the Design, Evaluation and Implementation of a Clinical Approach to Teacher Evaluation Piloted in a Suburban New York School District”, Doctoral Dissertation, Columbia University Teachers College, 1990.

Hopkins, W.S., Moore, D.K., Clinical Supervision, A Practical Guide To Student Teacher Supervision, Dubuque, U.S.A.: W.M.C., Brown Benchmark Publishers, 1993.

Houk, T. A., “ The Clinical Supervision Experiences of Beginning Teachers: A Qualitative Study”, M.A. Thesis. University of Regina, Faculty of Graduate Studies and Research, 1999.

Işık, I., “Geleneksel ve Çağdaş Denetim Yöntemlerinin İlköğretim Öğretmenlerinin Gelişimine ve Okul Başarısına Etkilerinin Algılanma Düzeyleri, (Kartal İlçesinde Bir Alan Araştırması)”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009.

İnal, A., “İlköğretim Okullarında Yapılan Denetimlerde Müfettişlerin Tutum ve Davranışlarının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.

Kale, M., “İlköğretim Müfettiş-Yönetici ve Öğretmen Etkileşiminin Eğitime Etkileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 1995.

Kapusuzoğlu, Ş., “Son On Yılda İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Değişmeler”, H. Ü., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1988.

Karagözoğlu, G., “İlköğretimde Teftiş Uygulamaları”, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara, 1977.

Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.

Kayıkçı K., Milli Eğitim Bakanlığı Denetmenlerinin Denetim Alt Sistemin Yapısal Sorunlarına İlişkin Algıları ve İş Doyumu Düzeyleri, Tem-Sen Yayınları No:6, Ankara, 2005.

- Koruç, S., “İlköğretim Kurumlarına Klinik Denetim Modeli Önerisi”, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2005.
- Köksal, E., “Türkiye’de Merkezi Hükümetin Taşra Örgütünün Denetimi”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, Ankara, 1974.
- Köktürk, M., Yaşanmış Hikayelerle Koçluk Mentorluk, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
- Kunduz, E., “İlköğretim Müfettişlerinin Çağdaş Eğitim Denetimi İlkelerine ve Kliniksel Denetime Yönelik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Algıları”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- Kuş, E., Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Linde, C. H. Van Der, “Clinical Supervision in Teacher Education: A Pivotal Factor in The Quality Management of Education”, Vol.119, Issue 2, Winter, 1998.
- Memişoğlu, S. P., “Çağdaş Eğitim Denetimi İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretmen Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, SBE., Bolu, 2001.
- Memişoğlu, S. P., "İlköğretim Müfettişlerinin Denetimsel Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri", Eğitim ve Bilim Dergisi, Vol. 29, No.131, (2004), 30-39.
- Merriam, S. B., Qualitative Research and Case Study Applications in Education., Jossey Bass, Inc., California, 1998.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlığı Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, Tebliğler Dergisi, Sayı No: 2521, 2001.
- Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, Resmi Gazete, Sayı No: 27974, 2011.
- Öz, M. F., “Türk Milli Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü”, Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1977.
- Özbaş, M., “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Sınıf İçi Etkinliklerin Denetiminde Yapmaları Gereken ve Yapmakta Oldukları İşler Konusunda Müdür ve Öğretmen Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002.

Özbek, O., “Öğretmenlerin Ders Teftişi Etkinliklerinde Müfettişlerden Beklentileri ve Bu Beklentilerin Müfettişlerce Gerçekleştirilme Düzeyleri”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

Pajak, E., “Clinical Supervision Psychological Functions: a New Direction for Theory and Practice. Journal of Curriculum and Supervision”, Vol. 17, No. 3, Spring, (2002), 189-205.

Powell, N. D.,” The Relationship Existing Between Clinical Supervision and Certain Teacher Attitudes”, Doctoral Dissertation, University of Southern California, California, 1982.

Renkler, A., “İlköğretim Denetmenlerinin İlköğretim Okullarında Öğrenme-Öğretme Süreçleri ve Yönetim Görevleriyle İlgili Etkililik Düzeyleri (Kayseri İli Örneği)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 2005.

Rizzo, J.F., “Teachers' Supervisors' Perceptions of Current and İdeal Supervision and Evaluation Practices, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2004.

<http://scholarworks.umass.edu/dissertations/AAI3118327/>.

Selçuk, Z., Okul Deneyimi ve Uygulama: Öğretmen ve Öğrenci Davranışlarının Gözlemlenmesi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

Sergiovanni, J. T., Starratt, J. R., Supervision a Redefinition. USA: McGraw – Hill, Inc., 1979.

Susan, J. K., “Supervision of Student Tacher. Journal of Curriculum and Supervision.”, Volume 16, No: 3, (2001), 228 – 244.

Şahin, S., "İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen Teftiş Formlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi (Gaziantep İli Örneği)", Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Vol. 15, No. 1, (2005), 113-124.

Şahin, T., “İlköğretim Düzeyinde Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Hakkında Denetmen ve Öğretmen Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 2005.

Taşar, H., “İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Görevlerine İlişkin Sorunları”, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2000.

Taymaz H.A., Teftiş Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1993.

Thach, E.C., “The Impact Of Executive Coaching And 360 Feedback On Leadership Effectiveness Leadership&Organization Development”, Journal, Vol. 23, No 4, (2002), 205-214.

Toper, A., “Koç Kişiyeye Kendini Tanıması İçin İhtiyacı Olan Aynayı Tutan Kişidir”, HR Dergi İnsan Kaynakları ve Yönetim Dergisi, Eylül Sayısı, (2006), 20-22.

Uçkun, C.G. ve Kılınç, İ., Koçluk ve Mentorluk Tarihsel Gelişimi, Yöntemleri ve Uygulamaları, Ürün Yayınları, Ankara, 2007.

Uludağ, A., “ Eğitimde Etkili Denetim”, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İnönü Ü., SBE., Malatya, 2000.

Uludüz, S., “İlköğretim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklerin Denetiminden Müfettiş Davranışları”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1996.

Uyanık, M., “Ders Teftişinde Müfettiş Uzmanlaşmasının Önemi (Muğla İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 2007.

Ülger, S., “Kara Kuvvetleri Komutanlığına Bağlı Askeri Liselerde, Klinik Denetim Modeline Göre Gösterilmesi Gereken ve Bölüm Başkanlar Tarafından Gösterilen Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.

Yalçınkaya, M., “Denetimde İletişim.”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:25, Sayı: 1,1992.

Yalçınkaya, M., “Ortaöğretimde Ders Denetimi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 1992.

Yalçınkaya, M., “Klinik Denetim Farklı Bir Model mi?”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 2, 1993.

Yavuz, Y., “Öğretmenlerin Denetim Etkinliklerini Klinik Denetim İlkeleri Açısından Değerlendirmeleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1995.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H., Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

Yılmaz, M., “İlköğretim Okullarında Ders Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar (Ankara İli Örneği)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998.

Yin, R. K., Case Study Research, Sage Publication, United States of America, 2003.

Zepeda, S. J. ve Ponticell J. A., “ At Cross Purposes: What Do Teachers Need, Want, and Get From Supervision?”, Journal of Curriculum and Supervision, Vol.14, Issue 1, Fall 1998.

EKLER

EK 1 - Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

VAR OLAN DENETİM SÜRECİ VE KLİNİK DENETİME UYGUNLUĞUNA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Saat(Başlangıç/Bitiş):/.....

Kişisel Bilgiler:

1. Branşınız nedir?
2. Eğitim durumunuz nedir?
3. Milli eğitim personeli olarak toplam hizmet süreniz ne kadardır?
4. Şimdiye kadar kaç denetim geçirdiniz?
5. Çalışılan kurum türü? (Kamu-Özel)

A)Gözlem Öncesi Görüşme İle İlgili Sorular

1.Gözlem (sınıf denetimi) öncesinde il eğitim denetmeni sizin hakkınızda ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla sizinle görüşme yapar mı?

- Tanışma faslı, nerede?
- Denetmen ve öğretmen arasında sürekli, olumlu ve güven duygusunu artırıcı bir iletişim süreci geliştirme

2.İl eğitim denetmeni gerçekleştireceği denetimin amaçlarını sınıf denetiminden önce size açıklar mı?

- Denetimin amacının ceza ve kontrole (eksik arama) yönelik değil; gelişime yönelik olduğunun vurgulanması
- Güven ortamının sağlanması
- Denetimin hedeflerinin net bir şekilde ortaya konması

3.İl eğitim denetmeni derse girmeden önce sizinle birlikte denetim planı hazırlar mı?

- Kendini geliştirmesine yönelik hedef saptamada ve bu hedeflere ulaşmada denetmen tarafından öğretmene rehberlik edilmesi
- Birlikte, öğretmenin öğretim becerisini geliştirmek üzere yol haritasının (stratejiler) belirlenmesi
- Öğretim etkinliklerinin birlikte kararlaştırılması ve planlanması
- Sınıf gözlemi için zaman planlamasının birlikte yapılması
- Üzerinde odaklanılacak davranışların (nelere dikkat edileceğinin) birlikte belirlenmesi
- Amaca uygun gözlem tekniklerinin birlikte belirlenmesi
- Değerlendirme kriterlerinin birlikte belirlenmesi ve fikir birliğinin sağlanması

B)Gözlem Süreci İle İlgili Sorular

4.Sınıf içi denetimi (gözlemi) gerçekleştirmek amacıyla il eğitim denetmeni sınıfa sizinle birlikte girer mi?

5.Gözlem esnasında il eğitim denetmeni nerede oturur?

- Öğrencilerin konsantrasyonu dağılır mı?

6.Gözlem esnasında il eğitim denetmeni nelere dikkat eder?

6.1.Fiziksel çevreye dikkat eder mi?

6.2.Gözlem esnasında il eğitim denetmeni amaca yönelik öğretim gerçekleştirip gerçekleştirmediğinizi değerlendirir mi?

6.3.Gözlem esnasında il eğitim denetmeni farklı ders verme yöntemlerini kullanmanız konusunda sizi destekler ve değerlendirir mi?

6.4.Gözlem esnasında il eğitim denetmeni sizin sözel olan ve olmayan iletişim becerilerinizi değerlendirir mi?

6.5.Gözlem esnasında il eğitim denetmeni sizin etkinlikleri vs. değerlendirme sisteminizi değerlendirir mi?

7.İl eğitim denetmeni gözlem esnasında objektif saptamalar yapar mı?

- Gözlem kayıtlarını nasıl tutar? Verileri belli bir forma döker mi?
- Video veya ses kaydeden bir cihaz kullanır mı?

C)Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme İle İlgili Sorular

8.İl eğitim denetmeni gözlem esnasında elde ettiği verileri sizinle paylaşır mı? Sizin verileri çözümlenize olanak sağlar mı?

9.İl eğitim denetmeni gözlem sürecini değerlendirmek amacıyla sizinle bir toplantı yapar mı?

10.İl eğitim denetmeni öğretme-öğrenme sürecindeki güçlü ve zayıf yönlerinizi belirler mi?

11.İl eğitim denetmeni güçlü yönlerinizi vurgular mı ve zayıf yönlerinizi güçlendirmek için çalışmalar yapar mı?

D)Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme

12.İl eğitim denetmeni kendi denetimsel uygulamasını (yöntemlerini/denetim sürecini) değerlendirir mi? Bu değerlendirme sürecinde sizin görüşlerinize yer verir mi?

- Kliniksel denetim aşamaları göz önünde bulundurularak yapılan çalışmaların amacına ulaşma düzeyi birlikte belirler misiniz?

13.Karşılaşılan eksiklik ve aksaklıkları birlikte tespit eder misiniz? Bunların giderilmesine ilişkin birlikte yeniden bir planlama yapar mısınız?

*Türkiye’de klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için neler yapılması gerekmektedir?

EK 2 - Yarı Yapılandırılmış Denetmen Görüşme Formu

VAR OLAN DENETİM SÜRECİ VE KLİNİK DENETİME UYGUNLUĞUNA İLİŞKİN İL EĞİTİM DENETMENİ GÖRÜŞME FORMU

Saat(Başlangıç/Bitiş):/.....

Kişisel Bilgiler:

1. Göreviniz nedir?
2. Eğitim durumunuz nedir?
3. Milli eğitim personeli olarak toplam hizmet süreniz ne kadardır?
4. Branşınız nedir?
5. Şimdiye kadar yaptığınız denetim sayısı nedir?

A)Gözlem Öncesi Görüşme İle İlgili Sorular

1.Gözlem (sınıf denetimi) öncesinde öğretmen ve öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla öğretmenle görüşme yapar mısınız?

- Tanışma faslı, nerede?
- Denetmen ve öğretmen arasında sürekli, olumlu ve güven duygusunu artırıcı bir iletişim süreci geliştirme.

2.Gerçekleştireceğiniz denetimin amaçlarını sınıf denetiminden önce öğretmene açıklar mısınız?

- Denetimin amacının ceza ve kontrole (eksik arama) yönelik değil; gelişime yönelik olduğunun vurgulanması
- Güven ortamının sağlanması
- Denetimin hedeflerinin net bir şekilde ortaya konması

3.Derse girmeden önce öğretmen ile birlikte denetim planı hazırlar mısınız?

- Kendini geliştirmesine yönelik hedef saptamada ve bu hedeflere ulaşmada denetmen tarafından öğretmene rehberlik edilmesi
- Birlikte, öğretmenin öğretim becerisini geliştirmek üzere yol haritasının (stratejiler) belirlenmesi
- Öğretim etkinliklerinin birlikte kararlaştırılması ve planlanması
- Sınıf gözlemi için zaman planlamasının birlikte yapılması
- Üzerinde odaklanılacak davranışların (nelere dikkat edileceğinin) birlikte belirlenmesi
- Amaca uygun gözlem tekniklerinin birlikte belirlenmesi
- Değerlendirme kriterlerinin birlikte belirlenmesi ve fikir birliğinin sağlanması

B)Gözlem Süreci İle İlgili Sorular

4.Sınıf içi denetimi (gözlemi) gerçekleştirmek amacıyla sınıfa öğretmenle birlikte girer misiniz?

5.Gözlem esnasında nerede oturursunuz?

- Öğrencilerin konsantrasyonu dağılır mı?

6.Gözlem esnasında nelere dikkat edersiniz?

6.1.Fiziksel çevreye dikkat eder misiniz?

6.2.Gözlem esnasında öğretmenin amaca yönelik öğretim gerçekleştirip gerçekleştirmediğini değerlendirir misiniz?

6.3.Gözlem esnasında öğretmenin farklı ders verme yöntemlerini kullanması konusunda destekler ve değerlendirir misiniz?

6.4.Gözlem esnasında öğretmenin sözel olan ve olmayan iletişim becerilerini değerlendirir misiniz?

6.5.Gözlem esnasında öğretmenin etkinlikleri vs. değerlendirme sistemini değerlendirir misiniz?

7.Gözlem esnasında objektif saptamalar yapar mısınız?

- Gözlem kayıtlarını nasıl tutarsınız? Verileri belli bir forma döker misiniz?
- Video veya ses kaydeden bir cihaz kullanır mısınız?

C)Analiz ve Gözlem Sonrası Görüşme İle İlgili Sorular

8.Gözlem esnasında elde ettiğiniz verileri öğretmen ile paylaşır mısınız? Öğretmenin verileri çözümlemesine olanak sağlar mısınız?

9.Gözlem sürecini değerlendirmek amacıyla öğretmen bir toplantı yapar mısınız?

10.Öğretmenin öğretme-öğrenme sürecindeki güçlü ve zayıf yönlerini belirler misiniz?

11.Öğretmenin güçlü yönlerin vurgular mı ve zayıf yönlerini güçlendirmek için çalışmalar yapar mısınız?

D)Görüşme Sonrası Analiz ve Değerlendirme

12.Kendi denetimsel uygulamanızı (yöntemlerinizi/denetim sürecinizi) değerlendirir misiniz?

Bu değerlendirme sürecinde öğretmenin görüşlerine yer verir misiniz?

- Kliniksel denetim aşamaları göz önünde bulundurularak yapılan çalışmaların amacına ulaşma düzeyini birlikte belirler misiniz?

13.Karşılaşılan eksiklik ve aksaklıkları birlikte tespit eder misiniz? Bunların giderilmesine ilişkin birlikte yeniden bir planlama yapar mısınız?

*Türkiye’de klinik denetim modelinin uygulanabilmesi için neler yapılması gerekmektedir?

EK 3- Öğretmen/Denetmen Katılımı için İzin Formu

ÖĞRETMEN/DENETMEN KATILIMI İÇİN İZİN FORMU

Bu formdaki imzam Figen ALTINOK tarafından yürütülen “İlköğretim Okullarında (İlkokul ve Ortaokullarda) Yapılan Sınıf içi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modeli Açısından İncelenmesi” adlı çalışmaya katılmayı kabul ettiğimi belirtir. Bu araştırmadaki katılımım görüşme içermektedir. Araştırmacıyla birlikte ikinci bir görüşmenin gereksiz olduğu konusunda karar verirsek sadece bir tane görüşme yapılacaktır. Ayrıca bu araştırmaya katılmakla aşağıdaki belirtilenleri anladığımı da beyan ederim.

1. Ben araştırma için bir gönüllüyüm ve istediğim zaman bu araştırmadan çekilebilirim.
2. Araştırmada fiziksel ve psikolojik bir zarar içeren bir risk yoktur.
3. Araştırmada vereceğim bilgiler gizli olacaktır ve bütün veriler araştırmacı tarafından toplanıp analiz edilecek ve Akdeniz Üniversitesi’nde 7 yıl saklandıktan sonra imha edilecektir.
4. Araştırma bittikten sonra istediğim takdirde araştırmanın bir özetini alabileceğim.
5. Araştırmada vereceğim bilgilere dayalı sonuçların bilimsel ortamlarda tartışılmasına ve yayınlanmasına izin veriyorum.

Bengörüşmeye katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının İmzası

Tarih:

EK 4 - Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

30.12.2011 * 38331

Sayı : B.08.4.MEM.0.07.20.02-605.01/
Konu : Yüksek Lisans Tez Projesi
Araştırma ve Uygulaması

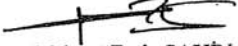
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
ANTALYA

İlgi: 14.12.2011 tarihli ve 20299 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen, Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Figen ALTINOK'un "İlköğretim okullarında Yapılan Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modeli Açısından İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasını, İlimizde Resmi ve Özel İlköğretim Okullarında (1.ve 2.Kademé) uygulama ile ilgili isteği "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi" gereğince Müdürlüğümüz inceleme komisyonu tarafından değerlendirilerek uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 29.12.2011 tarihli ve 38156 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları Müdürlüğümüzce Mühürlenerek ekte gönderilmiştir.

Bakanlığımızın ilgili yönergesi gereği ve Yönerge de belirtilen EK-1 taahhünamesi doğrultusunda araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mehmet Emin ŞAHİN
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

- 1-Onay(1 adet)
- 2-Veri Toplama Aracı(4 adet)

	<p>Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. Bilgi için: M.E.ŞAHİN Şb. Müd. Telefon: (0 242) 238 60 00 (pbx) Faks : (0 242) 238 61 11 E-posta: antalyameu@meb.gov.tr projeler07@meb.gov.tr</p>	 <p>www.egitimdestek.meb.gov.tr</p>	 <p>www.haydiztenokul.org</p>		
---	---	--	---	---	---

MEM.FRM.16 REV.00

EK 5 – ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Figen ALTINOK
Doğum Tarihi ve Yeri:1985 / Antalya
Medeni Durumu: Bekâr
Eğitim Durumu: Üniversite
Mezun Olduğu Lise: Hacı Malike Mehmet Bileydi Anadolu Lisesi (1997-2003)
Lisans Diploması: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Programı (2003/2007)
Tez Konusu: İlkokul ve Ortaokullarda Yapılan Sınıf İçi Denetim Etkinliklerinin Klinik Denetim Modeli Açısından İncelenmesi
Yabancı Dil: İngilizce

İş Deneyimi**Çalıştığı kurumlar:**

Fatma Parıltı İlköğretim Okulu, Antalya-Sınıf Öğretmeni
Turgut Reis İlköğretim Okulu, Antalya-Sınıf Öğretmeni
Fikret Haluk Saraçoğlu İlköğretim Okulu, Antalya-Sınıf Öğretmeni
Renk Eğitim Danışmanlığı, Antalya-Öğrenci Koçu / Eğitimci

Adres: Kepezaltı Mah. Antalya Bulvarı. No: 177/2 Antalya
E-mail: figenaltinokk@gmail.com
Telefon: 0544 695 85 03